

ALŪKSNES NOVADA TERITORIJAS PLĀNOJUMS 2015.-2027.GADAM

PAŠREIZĒJĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS

Izdots saskaņā ar Ministru kabineta
2012.gada 16.oktobra noteikumu Nr.711
„Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības
plānošanas dokumentiem” 8.punktu.

ALŪKSNE, 2014.gads

Satura rādītājs

1. Teritorijas īss administratīvais un dabas vides raksturojums.....	3
1.1. Ģeogrāfiskais novietojums un teritorijas apraksts.....	3
Alūksnes pilsēta.....	5
Alsviķu pagasts.....	8
Annas pagasts.....	10
Ilzenes pagasts.....	12
Jaunalūksnes pagasts.....	13
Jaunannas pagasts.....	14
Jaunlaicenes pagasts.....	15
Kalnecmpju pagasts.....	16
Liepna pagasts.....	16
Malienas pagasts.....	17
Mārupes pagasts.....	18
Mārkalna pagasts.....	19
Pededzes pagasts.....	20
Veclaicenes pagasts.....	21
Zeltiņu pagasts.....	23
Ziemera pagasts.....	24
1.2. Reljefs.....	25
1.3. Klimatiskie apstākļi.....	25
1.4. Virszemes ūdens objekti.....	27
1.5. Mežu un purvu teritorijas.....	29
1.6. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas.....	31
1.7. Valsts aizsargājamās kultūrvēsturiskās teritorijas un objekti.....	38
1.8. Vides kvalitāte.....	41
2. Tehniskā infrastruktūra.....	49
2.1. Transporta infrastruktūra.....	49
2.2. Sakaru infrastruktūra.....	56
2.3. Komunālā saimniecība.....	58
2.4. Inženiertehniskā apgāde.....	60
3. Iedzīvotāji un mājoklis.....	79
3.1. Iedzīvotāju skaits un apdzīvotības blīvums.....	79
3.2. Nodarbinātība.....	82
3.3. Mājoklis.....	83
4. Sociālās infrastruktūras raksturojums.....	83
4.1. Izglītība.....	83
4.2. Kultūra.....	88
4.3. Sports.....	96
4.4. Veselības aprūpe.....	99
4.5. Sociālie pakalpojumi.....	101
5. Tautsaimniecība.....	105
5.1. Derīgie izrakteņi.....	105
5.2. Uzņēmējdarbība.....	110
5.3. Lauksaimniecība.....	115
5.4. Tūrisma resursi.....	119
6. Alūksnes novadā īstenotie attīstības projekti.....	123
7. Nevalstiskās organizācijas un biedrības.....	124
8. Pašvaldības sadarbības partneri ārzemēs.....	125

1. Teritorijas īss administratīvais un dabas vides raksturojums

1.1. Ģeogrāfiskais novietojums un teritorijas apraksts

Alūksnes novads atrodas Latvijas ziemeļaustrumos pie Igaunijas Republikas un Krievijas Federācijas robežām.

1.attēls. Alūksnes novads Latvijā. Avots:www.aluksne.lv

Alūksnes novads atrodas 200km attālumā no Latvijas galvaspilsētas Rīgas un 120km attālumā no Vidzemes reģiona nozīmes pilsētām Valmieras un Cēsīm.

2.attēls. Alūksnes novads un tuvākie reģionālie centri. Avots:www.aluksne.lv

Alūksnes novads izveidojās 2009.gada 1.jūlijā pašvaldību administratīvi teritoriālās reformas rezultātā. Alūksnes novadā ir apvienojušās 16 bijušā Alūksnes rajona pašvaldības – Alūksnes pilsēta, Alsviķu, Annas, Ilzenes, Jaunalūksnes, Jaunannas, Jaunlaicenes, Kalncempju, Liepnas, Mārupes, Malienas, Mārkalnes, Pededzes, Veclaicenes, Zeltiņu un Ziemera pagasti. Novada teritorija atrodas Latvijas Republikas ziemeļaustrumos un robežojas ar Apes, Gulbenes, Balvu un Viļakas novadiem.

3.attēls. Administratīvās teritorijas Alūksnes novadā.

Avots: www.wikipedia.org, 2010.

Novada administratīvais centrs ir Alūksnes pilsēta, kas saskaņā ar Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojumu ir reģionālas nozīmes centrs Vidzemē. No Alūksnes pilsētas līdz Igaunijas Republikas galvaspilsētai Tallinai ir 324 km, Veriem 79km, Tartu 141 km, līdz Pleskavai 101 km un Pēterburgai 375 km.

Novada teritoriju ziemeļu daļā šķērso starptautiskas nozīmes transporta koridors Eiropas ceļa E77 posms virzienā līdz Sanktpēterburgai, kas ir arī valsts galvenais autoceļš A2 (Vidzemes šoseja). Kā nākamie svarīgākie autoceļi minami (P40) Alūksne-Zaiceva, (P41) Alūksne-Liepna, (P42) Viļaka-Zaiceva-Krievijas robeža, (P43) Litene-Alūksne, (P39) Alūksne-Igaunijas robeža, (P34) Sinole-Zeltiņi-Silakrogs, (P44) Ilzene-Līzespasts, kas ir klasificēti kā valsts reģionālie autoceļi.

Kopējā novada platība ir 1697,80 km². Pēc platības lielākās Alūksnes novada teritoriālās vienības ir Liepnas pagasts – 280,6 km², kurš aizņem 16,0% no novada kopplatības, Alsviķu pagasts (213,0 km² jeb 12,1%) un Jaunalūksnes pagasts (184 km² jeb 10,5%). Pati mazākā teritoriālā vienība ir Alūksnes pilsēta – 14,2 km², kas ir tikai 0,8% no novada kopplatības.

Alūksnes pilsēta

4.attēls. Alūksnes pilsēta

Alūksnes pilsēta ir reģionālas nozīmes attīstības centrs. Tā atrodas Alūksnes augstienē pie Alūksnes ezera un ir visaugstāk esošā Latvijas pilsēta - aptuveni 200 m virs jūras līmeņa.

Alūksnes pilsētas kopplatība ir 1423 ha, 387 ha no tās aizņem Alūksnes ezers ar Cepurītes salu, Garo salu, Tīklu salu un Pilssalu. Lielākā daļa no Alūksnes virsūdeņiem nonāk Alūksnes ezerā, tikai neliela daļa - Maltavnieku upītē un pēc tam Vaidavā. Pilsēta ir Gaujas un Daugavas baseinu ūdensšķirtne.

Alūksnes teritorija robežojas ar Alsviķu, Ziemera un Jaunalūksnes pagastiem. Vēstures dokumentos Alūksnes vārds minēts jau aptuveni 1284.gadā Pleskavas hronikās. Pilsētas statusu tā ieguva 1920.gadā, kad iedzīvotāju skaits sasniedza 2000.

Pilsēta ir bagāta ar kultūrvēsturiskajiem pieminekļiem un dabas objektiem - pavisam 58 kultūrvēsturiskie objekti, no kuriem nozīmīgākie ir Livonijas ordeņa pilsdrupas Pilssalā, Jaunā pils ar Muižas parku u.c.

Alūksnes pilsētu šķērso reģionālas nozīmes autoceļi: P39 Alūksne – Igaunijas robeža (2,1 km) (Pils un Rīgas ielas), P40 Alūksne – Zaiceva (2,7 km) (Pils un Pleskavas ielas), P41 Alūksne – Liepna (2,4 km) (Pils iela), P43 Litene – Alūksne (2,7 km) (Jāņkalna un Tālavas ielas) un valsts vietējas nozīmes autoceļš V386 Alūksne – Ziemeri – Veclaicene (0,5 km) (Pils iela).

Alūksne vēsturiski veidojusies Alūksnes ezera krastā. Ezera tiešais tuvums pilsētai neļāva attīstīties radiāli – tālākai pilsētas struktūrai veidoties ap vēsturisko centru. Vēsturiskajā centrā pārsvarā izvietotas darījumu, publiskās ēkas un nedaudz vēsturiskā dzīvojamā apbūve. Visvairāk pilsēta attīstījās 70. un 80. gados, kad tika uzbūvēti ražošanas un apkalpes objekti (bijušās „Starpkolhozu celtniecības organizācijas”, „Alūksnes meliorācijas PMK” un „Lauktechnikas” bāzes) un daudzdzīvokļu namu kvartāli. Miera ielas apbūve pilsētas rietumu daļā izveidojusies par izteiktu savrupmāju apbūves teritoriju, savukārt austrumu daļā, ezera krastā veidojas jauna individuālo dzīvojamo māju apbūves teritorija. Dārza māju pārbūve par dzīvojamām mājām un jaunu savrupmāju celtniecība notiek arī dārzkopības sabiedrību teritorijās. Daudzdzīvokļu namu apbūve koncentrējusies Pils, Jāņkalna, Apes un Laurencenes ielu kvartālos. Padomju laikā esošā armijas bāze atstājusi savu zīmogu pilsētas austrumu daļā – Torņa ielas dzīvojamo māju kvartālu, kas

Pašreizējās situācijas raksturojums

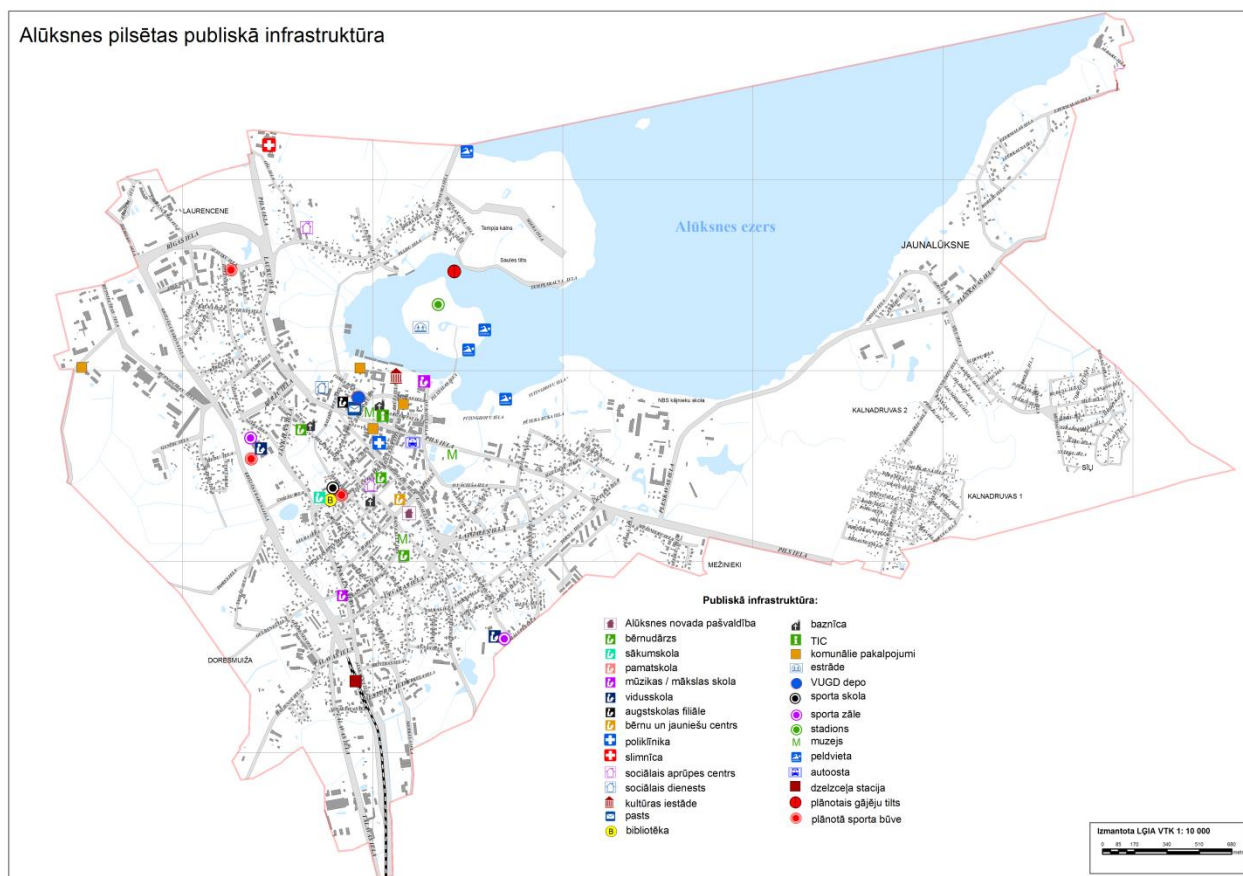
bija armijas daļā strādājošo dzīves vieta. Caur pilsētas centru iet reģionālas nozīmes autoceļi, kam pilsētas teritorijā ir tranzītielu statuss.

Iedzīvotāju skaits Alūksnes pilsētā 2003.gada beigās bija 9351, bet 2013.gada 1.jūlijā - 8294 iedzīvotāji (PMLP dati).

Alūksnes pilsēta ir novada pakalpojumu centrs. Tajā atrodas gan pašvaldības iestādes un objekti (Alūksnes novada pašvaldība, Alūksnes pilsētas bibliotēka, Alūksnes muzejs, Ernsta Glikas Alūksnes Valsts ģimnāzija, Alūksnes novada vidusskola, Alūksnes pilsētas sākumskola, 3 pirmsskolas izglītības iestādes, Alūksnes pilsētas Bērnu un jaunatnes sporta skola, Alūksnes Mākslas skola, Alūksnes Mūzikas skola, Alūksnes pilsētas Tautas nams, Alūksnes Bērnu un jauniešu centrs, Alūksnes novada Dzimtsarakstu nodaļa, Alūksnes novada Bāriņtiesa, Būvvalde, sociālās aprūpes centrs „Alūksne”, Alūksnes novada sociālais dienests, stadions un brīvdabas estrāde Pilssalā), gan valsts iestāžu nodaļas un klientu apkalpošanas centri (Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas Alūksnes filiāle, Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļas Alūksnes klientu apkalpošanas centrs, Valsts meža dienesta Ziemeļaustrumu virsmežniecības Alūksnes birojs, Nodarbinātības Valsts aģentūras Alūksnes filiāle, Valsts ieņēmumu dienesta Alūksnes klientu apkalpošanas centrs, Pārtikas un veterinārā dienesta Austrumvidzemes pārvaldes Alūksnes filiāle, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Alūksnes klientu apkalpošanas centrs, Valsts policijas Vidzemes reģionālās pārvaldes Alūksnes iecirknis, Ceļu satiksmes drošības direkcijas Alūksnes nodaļa, Alūksnes rajona tiesa ar Zemesgrāmatu nodaļu, Valsts probācijas dienesta Alūksnes teritoriālā struktūrvienība, Latvijas pasta Alūksnes nodaļa, Valsts autoceļu direkcijas Vidzemes reģiona Alūksnes nodaļa, Valsts tehniskās uzraudzības aģentūras Alūksnes tehniskās uzraudzības nodaļa, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Vidzemes reģiona brigādes Alūksnes daļa). Alūksnē ir pieejami veselības pakalpojumi: ir slimnīca ar dienas stacionāru un ambulatorisko daļu, kas nodrošina iedzīvotājus ar neatliekamo un plānveida palīdzību terapijas, ginekoloģijas un pediatrijas profilos. Slimnīcā ir 60 stacionāras gultas vietas. Kā atsevišķa iestāde iedzīvotājus apkalpo SIA „Alūksnes poliklīnika” ar ārstu prakses vietām. Alūksnes pilsētas un novada iedzīvotāji var apmeklēt zobārstniecības (6 ārstu prakses), ģimenes ārstu (6 ārstu prakses), pediatrijas (2 ārstu prakses), zobu higiēnistu un optometrijas speciālistus, darbojas 4 aptiekas, 3 frizētavas, pieejami 9 frizieru individuālā darba veicēju pakalpojumi, 3 apavu remonta darbnīcas, 7 kafējnīcas, 13 autoservisi, 3 degvielas uzpildes stacijas, tai skaitā 2 no tām var uzpildīt arī gāzi, 2 bankas filiāles (AS „SEB banka”, AS „Swedbank”), 5 bankomāti, tai skaitā 1 naudas iemaksai, autoosta „Alūksne”, Nevalstisko organizāciju atbalsta centrs.

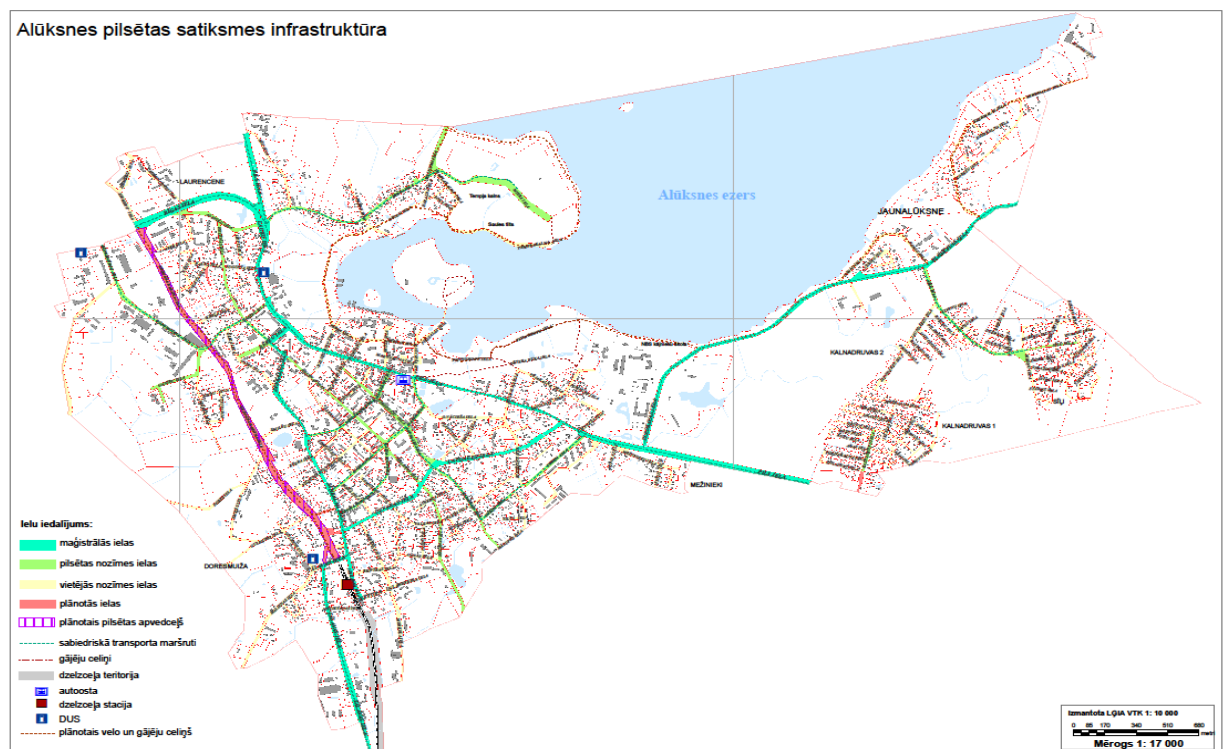
Pašreizējās situācijas raksturojums

Alūksnes pilsētas publiskā infrastruktūra

1. tematiskā karte. Alūksnes pilsētas publiskā infrastruktūra

Pašreizējās situācijas raksturojums

2. tematiskā karte. Alūksnes pilsētas satiksmes infrastruktūra

Alsviķu pagasts

5.attēls. Skats no autoceļa P39 Alsviķu pagastā

Alsviķu pagasts atrodas trīs atšķirīgos augstienes dabas apvidos: lielākā daļa – Alūksnes augstienes Malienas paugurainē, ziemeļu daļa - Vaidavas pazeminājumā, rietumu mala – Trapenes zemienes Trapenes līdzenumā. Pamatiežus sedz 50 līdz 80 m biezi kvartāra nogulumi. Augstienes malās nogulumu biezums samazinās līdz 40 m. Lielāko kvartāra nogulumu daļu veido zvīņveida pamatmorēnas mālsmilts un smilšmāls, fluvioglaciāls smilts un grants oļu materiāls, limnoglaciāli māli un aleirīti.

Alsviķu pagasts platības ziņā ir otrs lielākais pagasts novadā – 212,9 km² un lielākais iedzīvotāju skaita ziņā. Tas robežojas ar Alūksnes pilsētu, Jaunalūksnes, Annas, Kalncempju, Zeltiņu, Ilzenes, Jaunlaicenes, Ziemera pagastiem un Apes novadu. Pagastu šķērso reģionālie autoceļi P34 Sinole - Zeltiņi - Silakrogs (11,8 km), P39 Alūksne - Igaunijas robeža (18,0 km), P43 Litene - Alūksne (2,5 km) un valsts vietējas nozīmes autoceļi: V378 Alsviķi - Ādams (13,4 km), V379 Karva - Jaunlaicene 4,9 km), V380 Karva - Rezaka (4,9km), V384 Ziemeri-Alsviķi (2,8 km), V387 Tūja - Kantorkrogs (8,5km), V388 Alūksne - Kalniena - Gulbene (2,6 km). Pagastā ir 55 valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi, tai skaitā 12 senkapi un 2 pilskalni. Īpaši aizsargājamās teritorijas ir dabas liegumi „Indzera ezera salas” un „Zāgadu kalni”. Lielākie ezeri – Indzera ezers (publiskais ūdens) un Pullana ezers.

Pagasta teritorijā atrodas 5 blīvi apdzīvotas teritorijas, kurām piešķirts ciema statuss – Alsviķi, Strautiņi, Karva, Pullans un Aizupītes.

Alsviķu ciema apbūves teritorija vēsturiski veidojusies gar autoceļu P39, vecās Alsviķu muižas apbūves teritorijā un ap to. Tajā dzīvo lielākais pastāvīgo iedzīvotāju skaits pagastā, kas ir lielākais pēc iedzīvotāju skaita starp visiem ciemiem novadā. Ciema teritorijā atrodas nozīmīgākie pagasta sociālās infrastruktūras objekti: pagasta pārvaldes ēka, kultūras nams, pasta nodaļa, pirmsskolas izglītības iestāde „Saulīte”, Jaunannas Mūzikas un mākslas pamatskolas filiāle, feldšerpunkts, bibliotēka, arodskola „Alsviķi”, 3 veikali. Apbūvei ir jaukts raksturs - centrā dzīvojamo apbūvi veido trīsstāvu, divstāvu un viestāvu dzīvojamās mājas. Ciemata perifērijā atrodas divas savrupmāju apbūves teritorijas. Centrā atrodas Alsviķu muižas komplekss, arodskola, bērnudārzs. Ražošanas uzņēmumu ciema teritorijā nav. Alsviķu ciemam ir izdevīgs ģeogrāfiskais novietojums – 6km attālums līdz Alūksnes pilsētai, bieža sabiedriskā transporta kustība, kā arī liela nozīme tam, ka caur ciemu iet asfaltēts valsts reģionālais autoceļš P39 Alūksne - Igaunijas

robeža. Tuvais attālums līdz pilsētai un tās ērtā sasniedzamība varētu būt apbūvi veicinošs apstāklis. Rūpnieciskās ražošanas zonas ir noteiktas bijušo padomju laika ražošanas objektu teritorijās. Pagaidām izteikti aktīva darbība tajās nenotiek, bet mainoties ekonomiskajai situācijai var paplašināties gan dzīvojamā apbūve, gan attīstīties ražošanas un pakalpojumu sfēras. Būtiskākās vajadzības ir saistītas ar notekūdeņu sistēmas rekonstrukciju, muižas parka labiekārtošanu.

Otrs lielākais ciems pagastā – Strautiņi, kurā atrodas arī pagastam nozīmīgi objekti: Strautiņu pamatskola, pirmsskolas izglītības iestāde „Zemenīte”, bibliotēka, feldšerpunkts, 2 veikali. Caur ciema teritoriju iet asfaltēts valsts reģionālās nozīmes autoceļš P34 Sinole - Zeltiņi - Silakrogs. Lielāko apdzīvojuma blīvumu rada padomju laikā uzceltās daudzdzīvokļu mājas, kas atrodas ciema centrā, un austrumos no centra izvietotā „Līvānu tipa” māju apbūve „Rīti” un „Līvkalni”. Rūpnieciskās ražošanas objektu ciema teritorijā nav. Ciema tālākās attīstības iespējas saistītas ar esošo pakalpojumu pieejamības saglabāšanu, komunālās saimniecības sakārtošanu un teritorijas labiekārtošanu.

Trešais pēc iedzīvotāju skaita lielākais ciems pagastā ir Aizupītes, kas ciema statusu ieguvis pateicoties blīvi izvietotai apbūvei. Apbūve veidojās 80. gados, kad „Starpkolhozu celtniecības organizācija” saviem darbiniekiem uzsāka individuālo dzīvojamo māju celtniecību, uzbūvējot 21 dzīvojamo māju (kopā - 25 apbūves gabali). Dzīvojamās mājas pilnībā visu inženiertehnisko nodrošinājumu saņem no Alūksnes pilsētas. Arī zemes kadastrālā vērtība pietuvināta pilsētas apbūves zemes vērtībai. Jaunas apbūves iespējas esošajā ciema teritorijā praktiski ir izsmeltas. Ciema teritorijā nav nekādu pakalpojumu sniegšanas objektu, jo ciems atrodas 3 km attālumā no Alūksnes pilsētas centra. Pilsētas tuvums dod iespēju kvalitatīvas izglītības, veselības aprūpes un sociālās palīdzības pakalpojumu nodrošināšanai. Nākotnē paredzama šīs teritorijas pievienošana pilsētai.

Karvas ciems attīstījies kā savulaik esošā Karvas pagasta centrs. Arī vēlākajos gados tas bija attīstīts – ar savu kultūras namu, veikaliem, pastu, skolu. Šobrīd tur ir tikai individuālo dzīvojamo māju apbūve, tajā dzīvo 8% no pagasta iedzīvotāju skaita, sociālie pakalpojumi nav pieejami. Apbūve veidojusies abpus vietējas nozīmes valsts autoceļam Karva-Jaunlaicene. Dzīvojamās mājas izvietojušās savrupi: zemes reformas laikā, iedzīvotājiem iegūstot savā īpašumā zemi piemājas saimniecību uzturēšanai, piešķirta zeme, kuru platība pārsvarā nepārsniedz 5 ha. Uzbūvējot Karvas HES, ciema teritorija ieguva izteiksmīgu ainavu un labiekārtotu pludmali.

Pullana ciemā iekļauta padomju laikos nodibināto mazdārziņu teritorija, Pullana ezers un esošās dzīvojamās mājas ap ezeru. Šajā ciemā nav pašvaldībai piederoša ceļu/ielu tīkla, nav pieejami nekādi pakalpojumi. Iedzīvotāji, kas dzīvo minētajā teritorijā, pārsvarā mīt par savrupmājām pārbūvētās dārza mājās un ap Pullana ezeru izvietotajās dzīvojamās mājās. Tā kā mazdārziņus izmanto Alūksnes pilsētas iedzīvotāji, cilvēkiem var rasties vēlme savā dārza teritorijā uzcelt savrupmāju, taču neesošā inženiertīklu infrastruktūra un nesakārtotais ielu/ceļu jautājums to apgrūrina.

Iedzīvotāju skaits Alsviķu pagastā ir sarucis no 1770 2003.gadā līdz 1597 iedzīvotājiem 2013.gadā (PMLP dati).

Samazinājusies arī lauksaimniecībā izmantojamā zeme – no 6012 ha 2003.gadā līdz 5905 ha 2012.gadā, attiecīgi palielinājušās mežu aizņemtās platības – no 9354 ha 2003.gadā līdz 12865 2012.gadā (VZD zemes pārskats). Alsviķu pagastā pastāv risks lauksaimniecības zemju tālākai aizaugšanai, jo ir daudz atsevišķu zemesgabalu starp mežu masīviem, un ir maz spēcīgu zemnieku saimniecību, kas nodarbojas ar zemes apsaimniekošanu.

Annas pagasts

6.attēls. Skats no autoceļa V396 Annas pagastā

Annas pagasts atrodas novada dienvidrietumos. Visa pagasta teritorija ietilpst Malienas pauguraines dienvidu daļā. Pauguraines virsmu veido ledāja un tā kušanas ūdeņu nogulumi. Virsmas reljefa absolūtā augstuma atzīmes mainās no 120 m virs jūras līmeņa, pašos pagasta dienvidos līdz 198,4 m virs jūras līmeņa pagasta ziemeļrietumos. Pagasta teritorijas platība ir 52,6 km², kas sastāda tikai 3% no Alūksnes novada kopējās platības. Tas robežojas ar Alsviķu, Jaunalūksnes, Malienas, Jaunannas, Kalncempju pagastiem un Gulbenes novadu. Pagasta teritoriju šķērso valsts reģionālais autoceļš P43 Alūksne – Litene (4,2 km) ar asfaltbetona segumu, valsts vietējie autoceļi V396 Vētraine – Maliena - Kalncempji – Sprīvuļi (11,9 km) (ar asfaltbetona segumu no P43 līdz Annas ciemam), V393 Kauļi – Papardes stacija (3,4 km), V395 Jaunanna – Anna (2,8 km), V388 Alūksne – Kalniena – Gulbene (9,2 km), V387 Tūja - Kantorkrogs (2 km), kā arī šaursliežu dzelzceļa līnija Gulbene – Alūksne ar Umernieku un Vējiņu pieturām pagasta teritorijā. Pagasta teritorijā atrodas 12 valsts aizsargājamie kultūrvēsturiskie pieminekļi, 10 dižkoki.

Annas ciemā atrodas nozīmīgākie pagasta sociālās infrastruktūras objekti: pagasta pārvaldes ēka, kultūras nams, bibliotēka, feldšerpunkts, veikals, kapsēta, sporta halle. Pieejami pasta pakalpojumi (1stunda darbdienās). Pie robežas ar Kalncempju pagastu, blakus Kalncempju Ates (Otes) dzirnavām, izvietots Viktora Ķirpa Ates muzejs. Ciema teritoriju, līdzīgi kā citos ciemos, šķērso valsts autoceļš. Ceļš no Alūksnes līdz pat ciema centram ir asfaltēts. Ciema teritorija dalās divās daļās: vienā ceļa pusē ir izvietojusies publiskās apbūves teritorija, bet otrā - savrupmāju kvartāls un „Līvānu tipa” māju apbūves teritorija.

Annas pagasts ir viens no nedaudzajiem pagastiem, kur nav notikusi būtiska iedzīvotāju skaita samazināšanās – 516 (2009.gadā) un šobrīd - 498 (PMLP dati).

Ir samazinājusies lauksaimniecībā izmantojamā zeme no 2780 ha 2009.gadā līdz 2711 ha 2012.gadā, attiecīgi palielinājušās mežu platības no 1816 ha 2009.gadā līdz 1885ha 2012.gadā (VZD zemes pārskats).

Ilzenes pagasts

7.attēls. Centrs „Dailes” Ilzenes pagastā

Ilzenes pagasts atrodas Alūksnes novada dienvidrietumu daļā, Trāpenes līdzenumā, nomaļus no galvenajiem valsts autoceļiem, 62,2 km² kopplatībā. Tas robežojas ar Alsviķu, Zeltiņu pagastiem un Apes un Gulbenes novadiem.

Teritorijas virsmas absolūtā atzīme mainās no 95 m virs jūras līmeņa Ilzenes pagasta ziemeļu daļā Melnupes ielejā, līdz 127 m virs jūras līmeņa Ilzenes muižas apkārtnē. Ilzenes pagasta teritorijas ģeoloģisko griezumu veido divi platformām raksturīgi pamatelementi: kristāliskais pamatklintājs un nogulumiežu sega. Ģeoloģiskā griezuma augšējo daļu veido kvartāra nogulumu, kura biezums svārstās no 11 līdz 15 m. Reljefa paaugstinājumos Čonku - Jaunzemu, Ilzenes un Paiķenu apkārtnē kvartāra nogulums paaugstinās un sasniedz pat 35 - 40 m. Kvartāra nogulumus veido morēnas mālsmits, smilšmāls un grants, ko pārklāj smilšainie fluvioglacālie, limnoglaciālie un aluviālie nogulumi.

Pagastu šķērso viens reģionālais autoceļš P44 Ilzene – Līzespasts (6,8 km) un valsts vietējie autoceļi V374 Mežslokas - Čonkas - Dūre (5,4 km) un V375 Čonkas – Ilzenes muiža (5,5 km). Pagasta teritorijā atrodas valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi: 1 arheoloģijas kultūrvēsturiskais piemineklis un 3 arhitektūras pieminekļi. Ilzenes parkā atrodas īpaši aizsargājama teritorija – dendroloģiskie stādījumi. Pagasta teritorijā ir 10 valsts nozīmes un 11 vietējas nozīmes dižkoki.

Ilzenes pagasta hidrogrāfiskos resursus raksturo nelielas ūdensteces – Melnupe ar pietiekām Kumeļupīti, Dzirnāvupīti un Bebrupīti un divas ūdenstilpes – Lielsloku ezers un Siluleju dzirnavu dīķis. Pagasta centrs ir Jaunzemi, kurā atrodas pamatskola, pagasta pārvalde, interešu izglītības un mūžizglītības centrs „Dailes”, veikals, pasts, feldšeru punkts.

Pagasta centrs - Jaunzemu ciems veidojies padomju laikos, kad valsts autoceļa malā sāka veidot ciema centru - uzbūvēja daudzdzīvokļu mājas, „Līvānu tipa” mājas, vēlāk bērnudārzu (tagad skola). Kā tajos laikos ierasts – netālu tika uzbūvēts arī lopkopības komplekss, kas atrodas apmēram 500 m no ciema centra. Ciema robežas noteiktas pa pašvaldības ceļiem un zemes vienību robežām, teritorija ir kompakta ar daudzdzīvokļu namu zonu un savrupmāju zonu. Izteikta administratīvā centra ciemā nav, jo pagasta pārvalde atrodas daudzdzīvokļu nama dzīvoklī, skola un centrs „Dailes” - savrupmāju teritorijā.

Ilzenes pagasta iedzīvotāju skaits ir samazinājies no 469 iedzīvotājiem 2003.gadā līdz 399 iedzīvotājiem 2013.gadā (PMLP dati). Ilzene ir viens no tiem pagastiem, kurā nav notikusi lauksaimniecībā izmantojamās zemes būtiska samazināšanās: no 2350 ha 2003.gadā līdz 2329 ha 2012.gadā. Tikpat nedaudz ir palielinājušās mežu platības - no 3325 ha 2003.gadā līdz 3355 ha 2012.gadā (VZD zemes pārskats).

Jaunalūksnes pagasts

8.attēls. Alūksnes ezers Jaunalūksnes pagastā

Jaunalūksnes pagasts atrodas Alūksnes novada vidusdaļā, Alūksnes augstienē, Malienas paugurainē, tikai tā austrumdaļa atrodas Austrumlatvijas zemienē, Adzeles pacēluma ziemeļrietumu malā. Pagasts robežojas ar Alūksnes pilsētu, Ziemera, Mārkalnes, Pededzes, Liepnas, Mālupe, Malienas, Annas un Alsviķu pagastiem. Novadā Jaunalūksnes pagasts ir trešais lielākais pēc platības (183,6 km²) un otrais lielākais iedzīvotāju skaita ziņā. Teritoriju šķērso reģionālie ceļi P40 Alūksne – Zaiceva (15,1 km), P41 Alūksne – Liepna (5,3 km), P43 Litene – Alūksne (1,2 km) un valsts vietējie autoceļi V389 Lāzberģis – Šlukums (1,0 km), V390 Kolberģis – Ponkuļi (3,7 km), V396 Vētraine – Maliena – Kalncempji – Sprīvuļi (10,9 km), V399 Mālupe – Beja – Karitāni (9,6 km), V400 Taides – Matisene (5,2 km), V401 Liepna – Beja (8,4 km). Jaunalūksnes pagastā atrodas Alūksnes ezera lielākā daļa -1250 ha. Teritorijā atrodas 9 valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi, dabas liegums „Bejas mežs”, mikroliegums „Visikums”, 9 dižkoki un 4 dižakmeņi, kā arī ir divi lieli purvi – Baltais (304 ha) un Norietņu (186 ha). Jaunalūksnes pagastā atrodas divi ciemi – Kolberģis un Beja.

Pagasta centrs - Kolberģa ciems - attīstījies Alūksnes ezera krastā, laika gaitā muižas apbūvei papildinoties ar dažādu funkciju apbūvi: viengimeņu mājām, trīsstāvu daudzdzīvokļu dzīvojamām mājām, sabiedriska rakstura apbūvi un ražošanas teritorijām. Ciemā atrodas: pagasta pārvalde, pirmsskolas izglītības iestāde „Pūcite”, tautas nams, bibliotēka, pasta nodaļa, 2 veikali.

Bejas ciems atrodas 7 km uz dienvidaustrumiem no Kolberģa, 10 km attālumā no Alūksnes. Apdzīvotās vietas pirmsākumi saistīti ar Babecku muižas laikiem. Lielākā daļa esošās apbūves ir izveidojušies padomju laikā, sabiedriskie objekti (skolas un muzeja, bibliotēkas ēkas) atrodas savrup. Ciemā atrodas: pamatskola, bibliotēka, feldšerpunkts, brīvdabas estrāde „Dainas”(neatrodas ciema teritorijā).

Jaunalūksnes pagastā no 2007.gada līdz 2013.gadam iedzīvotāju skaits sarucis no 1338 iedzīvotājiem līdz 1273 (PMLP dati). Izmaiņas skārušas arī lauksaimniecības zemju

Pašreizējās situācijas raksturojums

platības – no 6012 ha 2007.gadā līdz 5788 ha 2012.gadā un mežu platības no 9354 ha 2007.gadā līdz 9615 ha 2012.gadā (VZD zemes pārskata dati).

Jaunannas pagasts

9.attēls. Pededzes upe Jaunannas pagastā.

Jaunannas pagasts atrodas Alūksnes novada dienvidaustrumu daļā, Austrumlatvijas zemienes ziemeļu daļā, ko sauc par Malienas pauguraini. Kopplatība 93,9 km² (VZD zemes pārskata dati), tas robežojas ar Annas, Malienas, Mārupes pagastiem un Balvu un Gulbenes novadiem. Jaunannas pagastā 94% lauksaimniecības zemju ir meliorētas. Teritoriju šķērso reģionālais autoceļš P43 Litene-Alūksne (7,0 km), valsts vietējas nozīmes autoceļi V395 Jaunanna – Anna (4,4 km), V398 Ķūderi – Jaunanna (5,7 km). Autoceļa Alūksne-Litene rekonstrukcijas rezultātā Jaunannas ciemu vairs nešķērso valsts autoceļš, jo tika izbūvēts jauns posms, apejot ciema teritoriju.

Jaunannas pagastā atrodas 1 valsts aizsardzībā esošs kultūras piemineklis, dabas liegums „Jaunanna”, kā arī 6 dižkoki. Jaunannas pagasta hidrogrāfiskos resursus raksturo Pededzes upe ar tās pietekām.

Ciemā dzīvo 67% no pagasta iedzīvotāju skaita. Pēc 1945.gada, sākoties kolektivizācijai, tika izveidots Meiera ciems un sāka tā centra apbūve, 1990.gadā to pārdēvējot par Jaunannas ciemu. Jaunannas ciems izveidojies ar blīvu savrupmāju apbūvi, daudzdzīvokļu mājām un sabiedrisko objektu apbūvi. Kā jau katrā ciemā, kas veidojies padomju laikā, neiztrūkstoša ir ražošanas objektu klātbūtne – blakus ciema robežām atrodas 2 fermu kompleksi, bijušās kolhoza darbnīcas, kas tagad atrodas privātīpašumā. Jaunannas ciemā izveidots ielu tīkls, ielas lielākoties ir ar asfalta segumu. Ciemā atrodas pagasta pārvaldes ēka, mūzikas un mākslas pamatskola, ģimenes ārsta privātprakses filiāle, pasts, tautas nams, bibliotēka, veikali.

Jaunannas pagastā iedzīvotāju skaits no 602 iedzīvotājiem 2003.gadā samazinājies līdz 541 iedzīvotājiem 2013.gadā (PMLP dati). Samazinājušās arī lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības no 2412 ha 2003.gadā līdz 2279 ha 2012.gadā, bet mežu platības no 6591 ha 2003.gadā līdz 6375 ha 2012.gadā (VZD zemes pārskata dati).

Jaunlaicenes pagasts

10.attēls. Apekalna baznīca

Jaunlaicenes pagasts atrodas Alūksnes augstienes Veclaicenes paugurainē. Kopplatība 52,2 km². Pagasta ziemeļaustrumu daļā uz robežas ar Ziemera pagastu atrodas Alūksnes augstienes augstākais punkts – Dēliņkalns (271,5 m virs jūras līmeņa), kas izceļas ar relatīvo augstumu 971m) un skaistām ainavām. Pagasts robežojas ar Ziemera, Alsviķu pagastiem un Apes novadu.

Jaunlaicenes pagasta ūdensteces pieder Gaujas baseinam. Pagasta teritoriju šķērso nelielas tGaujas baseina upes – Vaidavas pietekas Apšupīte, Vārnupīte, Dzilnupe, Raudupe un tā teritorijā atrodas astoņi ezeri, lielākie no tiem Luckas ezers un Palpiera ezers. Teritoriju šķērso nacionālas nozīmes autoceļš A2 Rīga – Sigulda – Igaunijas robeža (Veclaicene) (3,9 km), valsts vietējas nozīmes autoceļi V379 Karva – Jaunlaicene (4,3 km), V383 Lucka – Alūksne (7,8 km). Pēc Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas datiem pagasta teritorijā atrodas 19 kultūrvēsturiskie objekti un saskaņā ar Dabas aizsardzības pārvaldes sniegto informāciju – dabas liegums „Dēliņkalns” un aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorija. Jaunlaicenes pagastā ir 4 dižkoki un 9 ģeoloģiskie-geomorfoloģiskie objekti.

Jaunlaicenes pagasta centrs ir Jaunlaicenes ciems, tajā dzīvo 55% no pagasta iedzīvotāju skaita. Ciems izveidojies bijušajā Jaunlaicenes muižas teritorijā. Pievilcīgu to dara vēl saglabājusies muižas apbūve, sakoptais parks ar dīķiem, kā arī asfaltēto ceļu tīkls un vasaras estrāde. Pagasta iedzīvotājiem centrā pieejamie pakalpojumu objekti: pagasta pārvalde, pamatskola, tautas nams, bibliotēka, tūrisma informācijas centrs, aptieka, veikals, muzejs, ir centralizēta ūdensvada un kanalizācijas sistēma.

Iedzīvotāju skaits Jaunlaicenes pagastā no 514 iedzīvotājiem 2003.gadā samazinājies līdz 483 2013.gadā (PMLP dati).

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība samazinājusies no 2087 ha 2003.gadā līdz 2018 ha 2012.gadā, bet mežu platības palielinājušās no 2469 ha 2003.gadā līdz 2533 ha 2012.gadā (VZD zemes pārskata dati).

Kalnecmpju pagasts

11.attēls. Pļaujas svētki Viktora Ķirpa Ates muzejā

Kalnecmpju pagasts atrodas Alūksnes augstienes Malienas pauguraines dienvidu daļā, tas robežojas ar Alsviķu, Annas, Zeltiņu pagastiem un Gulbenes novadu. Reljefs viļņots. Pagastu šķērso Daugavas un Gaujas baseina ūdensšķirtne. Alūksnes novadā Kalnecmpji ir vismazākā administratīvā teritorija gan platības ziņā - 42,9 km², gan iedzīvotāju skaita ziņā - 214. Pagastu šķērso valsts vietējās nozīmes autoceļi V396 Vētraine – Maliena – Kalnecmpji – Sprīvuļi (6,8 km) un V410 Gulbene – Zeltiņi (1,1 km). Ir 9 valsts aizsargājamie kultūrvēsturiskie objekti un 12 dižkoki.

Kalnecmpju pagasta centrs ir Kalnecmpju ciems. Ciema apbūvi veido tikai Līvānu tipa mājas, pagasta pārvaldes ēka un divas daudzdzīvokļu mājas, kurās šobrīd apdzīvoti tikai trīs dzīvokļi.

Iedzīvotāju skaits no 272 2003.gadā sarucis līdz 214 iedzīvotājiem (PMLP dati). Kalnecmpju pagastā ir vislielākais lauksaimniecībā izmantojamās zemes samazinājums – no 2210 ha 2003.gadā līdz 2038 ha 2012.gadā, bet mežu platībām ir pieaugums – no 1526 ha 2003.gadā līdz 1751 ha 2012.gadā (VZD zemes pārskata dati).

Liepnas pagasts

12.attēls. Gaisa balonu festivāls Liepnas pagastā.

Liepnas pagasts atrodas Alūksnes novada austrumu daļā Austrumlatvijas zemienes Adzeles pacēlumā, tas robežojas ar Mārupes, Jaunalūksnes un Pededzes pagastiem, Viļakas

Pašreizējās situācijas raksturojums

un Balvu novadiem, kā arī Krievijas Federāciju (robežas garums 15,64 km). Platības ziņā lielākais pagasts - 9280,4 km², bet iedzīvotāju skaita ziņā trešais lielākais pagasts 946. Teritorijā atrodas Daugavas un Veļikajas baseina upju ūdensšķirtne. Liepnas pagastu šķērso reģionālie autoceļi P41 Alūksne – Liepna 94,8 km), P44 Viļaka – Zaiceva – Krievijas robeža (17,7 km) un valsts vietējas nozīmes autoceļi V401 Liepna – Beja (9,2 km), V403 Liepna - Voroža (13,0 km), V455 Viļaka – Žīguri – Liepna (9,6 km).

No zemes lietojuma veidiem 74% no teritorijas aizņem meži, kas lielākajā daļā ir VAS „Latvijas valsts meži” Austrumvidzemes un Ziemeļlatgales mežsaimniecību apsaimniekošanā. Pagastā atrodas 10 valsts aizsargājamie kultūrvēsturiskie objekti, dabas liegumi „Katlešu meži” un „Liepnas niedrāji”, kā arī 16 dižkoki un 7 ģeoloģiskie – ģeomorfoloģiskie dabas objekti.

Liepnas ciema statuss noteikts ar Liepnas pagasta padomes 16.06.2003. lēmumu, bet kā bijušās padomju saimniecības „Liepna” centrs izveidojies krietni agrāk. Apbūvi veido savrupmāju apbūve gar valsts autoceļa abām malām, brt daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku zona izvietojusies starp sabiedriskās apbūves teritorijām.

Iedzīvotāju skaits Liepnas pagastā, no 1163 2003.gadā sarucis līdz 946 iedzīvotājiem 2013.gadā (PMLP dati). Lauksaimniecībā izmantojamo zemju platības samazinājušās nebūtiski - no 4295 ha 2003.gadā līdz 4276 ha 2012.gadā, bet mežu platības palielinājušās - no 21220 ha 2003.gadā līdz 21237 ha 2012.gadā (VZD zemes pārskata dati).

Malienas pagasts

13.attēls. Bērnu rotaļu laukums Brenču ciemā, Malienas pagastā

Malienas pagasts atrodas Alūksnes novada vidusdaļā, tas robežojas ar Jaunalūksnes, Mālpes, Malienas un Annas pagastiem. Teritorija ziemeļu daļā atrodas Malienas paugurainē ar salīdzinoši maz izteiksmīgām ainavām, bet teritorijas dienvidu daļa atrodas Austrumlatvijas zemienē, Adzeles pacēluma ziemeļrietumu malā.

Pēc ģeomorfoloģiskā iedalījuma pagasta teritorija ietilpst Malienas pauguraines austrumu daļā. Pauguraines virsmu veido ledāja un tā kušanas ūdeņu nogulumi. Lielākajā pagasta teritorijā sastopami glacigēnie nogulumi, kas veido morēnas pauguraines un marginālās (malas veidojumu) formas. Pagasta teritorijas kopplatība 55,3 km². No valsts autoceļiem Malienas pagastu šķērso reģionālās nozīmes autoceļš P41 Alūksne – Liepna (6,9 km), valsts vietējas nozīmes autoceļi V396 Vētraine – Maliena – Kalncempji –

Pašreizējās situācijas raksturojums

Sprīvuļi (6,5 km), V398 Ķūderi – Jaunanna (5,6 km). Teritorijā atrodas 6 valsts aizsargājamie kultūrvēsturiskie objekti, aizsargājamie dendroloģiskie stādījumi „Malienas „Dārzniecības” dendroloģiskie stādījumi”, 10 dižkoki un 6 dižakmeņi.

Brencu ciems ir attīstījies ceļu Alūksnes – Liepnas un Vētraīne – Maliena - Kalncempji - Sprīvuļi krustojumā. Pašreizējā telpiskajā struktūrā saglabājušās ciema vēsturiskās attīstības iezīmes (ēkas ar kultūrvēsturisku nozīmi – skola, vecā pagastmāja, saieta nams). Apbūvē dominē viengimeņu un divgimeņu māju ar saimniecības ēkām apbūve. Padomju laika apbūvi raksturo divas daudzdzīvokļu mājas un tipveida bērnudārza ēka ciema centrālajā daļā. Brencu ciemā ir koncentrēti pagasta teritorijā esošie sociālās infrastruktūras objekti – pagasta pārvaldes ēka, tautas nams, pamatskola, pasts, bibliotēka.

Iedzīvotāju skaits Malienas pagastā samazinājies no 550 iedzīvotājiem 2005.gadā līdz 454 iedzīvotājiem 2013.gadā (PMLP dati). Samazinājušās arī lauksaimniecībā izmantojamā zemju platības - no 2843 ha 2005.gadā līdz 2729 ha 2012.gadā. Mežu platības, savukārt, palielinājušās no 1946 ha 2005.gadā līdz 2344 ha 2012.gadā (VZD zemes pārskata dati).

Mālupes pagasts

14.attēls. Lauksaimniecības zemes Mālupes pagastā.

Mālupes pagasts atrodas Alūksnes novada dienvidaustrumu daļā, robežojas ar Jaunalūksnes, Liepnas, Malienas un Jaunannas pagastiem, arī ar Balvu novadu, kopplatība 129,4km². Teritorijas novietojums ir Austrumlatvijas zemienē, Adzeles pacēlumā. Reljefs samērā līdzens, kas rada labus priekšnosacījumus lauksaimniecībā izmantojamās zemes apstrādei. Izplatītas vidējas un stipri podzolētās velēnu podzolaugsnes, tipiskās podzolaugsnes, purvu un podzolētās glejaugsnes. Mālupes pagasta teritorija pieder Daugavas sateces baseinam, tās hidroloģiskā tīkla pamatu veido Pededzes upe ar pietekām. Pēc mazo upju sinoptiskā monitoringa datiem, visas pagasta teritorijā vērtētās upes atbilst vāji piesārņotām, izņemot Pededzi, posmā līdz Mālupes dzirnavu aizsprostam, kas atbilst tīrai kvalitātei.

Pagastu šķērso reģionālais autoceļš P41 Alūksne – Liepna (13,6 km), valsts vietējās nozīmes autoceļi V399 Mālupe – Beja – Karitāni (3,4 km), V454 Pērkoņi – Vīksna – Mālupe. Pagasta teritorijā atrodas 7 valsts aizsargājamie kultūrvēsturiskie objekti, dabas liegums „Sofikalna meži” un 16 dižkoki.

Pašreizējās situācijas raksturojums

Apdzīvojuma struktūrā galveno vietu ieņem Mārupes ciems – vēsturiski veidojusies un šobrīd lielākā apdzīvotā vieta pagasta teritorijā, kas atrodas Pededzes upes krastā, ainaviski izteiksmīgā vietā, saglabājot Mārupes muižas vēsturisko plānojumu. Ar ražošanu saistīto objektu apbūves teritorijas ir izvietotas ārpus ciema. Mārupes ciema teritorija noteikta kompakta.

Otrā Mārupes pagasta ciemā - Sofikalnā dzīvo 91 iedzīvotājs. Apbūvi veido padomju laikā uzbūvētās „Līvānu tipa” dzīvojamās mājas un neliels skaits savrupmāju. Izveidojusies lineārā apbūve – gar autoceļa malu, un, nosakot ciema teritoriju, tā robežas zīmētas pa zemes vienību robežām, tādējādi palielinot ciema platību. Nākotnē netiek prognozēta jaunu apbūves teritoriju attīstība.

Iedzīvotāju skaits Mārupes pagastā samazinājies no 787 iedzīvotājiem 2005.gadā līdz 736 iedzīvotājiem 2013.gadā (PMLP dati). Lai gan Mārupes pagastā notiek visintensīvākā lauksaimniecībā izmantojamās zemes izmantošana, arī te šīs platības samazinājušās no 3088 ha 2005.gadā līdz 2999 ha 2012.gadā, savukārt mežu platības pieaugušas no 8279 ha līdz 8767 ha (VZD zemes pārskata dati).

Mārkalnes pagasts

15.attēls. Ražošanas ēkas Mārkalnes pagastā

Mārkalnes pagasts atrodas Alūksnes augstienes Vaidavas pazeminājumā un Malienas paugurainē. Zemes virsmas augstums visā teritorijā sasniedz 170 - 180 metrus virs jūras līmeņa. Pamatiežus sedz 50-80 m biezi kvartāra nogulumu – vietām to biezums sasniedz 90-100 m. Pagasts robežojas ar Jaunalūksnes, Pededzes un Ziemera pagastiem, bet ziemeļu daļā ar Igaunijas Republiku, kā arī vienā punktā ar Krievijas Federāciju. Attālums līdz novada centram 15 km, kopplatība 124,1 km². Pagastu nelielā posmā šķērso reģionālas nozīmes autoceļš P40 Alūksne – Zaiceva (0,9 km) un valsts vietējas nozīmes autoceļi V389 Lāzberģis–Šļukums (3,0 km), V-390 Kolberģis – Ponkuļi (15,1 km), V-391 Mārkalne – Auguri (8,5 km) un V-392 Klimentīne – Akaviņas (4,2 km). Pagasta teritorijā atrodas 3 dižkoki, 4 ģeomorfoloģiskie objekti (dižakmeņi) un 3 valsts aizsargājamās kultūrvēsturiskās teritorijas (senkapi), dabas liegums „Baltais purvs”, kā arī Latvijas valsts mežu teritorijā atrodas 2 mikroliegumi. Nelielu (19,9 ha) platību aizņem aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene”. Mārkalnes pagasts bagāts ezeriem, lielākais no tiem ir

Pašreizējās situācijas raksturojums

Lukumietis (51.5 ha). Mārkalnes pagastam ir 2,48 km gara Alūksnes ezera krasta līnija. Pa teritoriju plūst Pededzes upe ar pietekām – Akaviņu un Volkovu un Vaidava ar pietekām.

Pagastā nav nozīmīgu rūpniecisku uzņēmumu. Lielākie no tiem ir z/s „Sauleskalns” (nodarbina 18 strādniekus) un SIA „Alūksnes bruģakmens” (nodarbina 12 strādniekus). Pamatnodarbošanās veids pagastā ir lauksaimniecība. Dominē nelielas lauku saimniecības, kas neražo produkciju pārdošanai.

Mārkalnes ciems veidojies divu autoceļu krustojumā. Apbūves platības ir nelielas, atrodas attālināti viena no otras, kā rezultātā ciema teritorija ir plaša ar lielām lauksaimniecības un meža zemju platībām. Mārkalnes pagastā atrodas – pagasta pārvaldes ēka, tautas nams, bibliotēka, pasts, feldšerpunkts.

Iedzīvotāju skaits Mārkalnes pagastā samazinājies vairāk kā citos pagastos - no 502 iedzīvotājiem 2003.gadā līdz 406 iedzīvotājiem 2012.gadā. Lauksaimniecībā izmantojamā zeme samazinājusies no 3619 ha 2003.gadā līdz 3443 ha 2012.gadā, bet mežu platības palielinājušās no 7322 ha 2003.gadā līdz 7791 ha 2012.gadā. Mežu platību pieaugums skaidrojams ar krūmu platību ieskaitīšanu meža zemēs, jo to platības, salīdzinot ar 2003.gadu, samazinājušās no 514 2003.gadā ha līdz 182 ha 2012.gadā.

Pededzes pagasts

16.attēls. Ķuršu ciema koka apbūve Pededzes pagastā

Pededzes pagasts atrodas Latvijas pierobežā, Alūksnes novada ziemeļaustrumu daļā un robežojas ar Krievijas Federāciju un Alūksnes novada Mārkalnes, Jaunalūksnes un Liepnas pagastiem. Robežas garums ar Krievijas Federāciju ir 30 km. Pagasta teritorija atrodas Austrumlatvijas zemienes Adzeles pacēlumā un Alūksnes augstienes Malienas paugurainē. Augstākā vieta pagastā – 162,2 metri virs jūras līmeņa. Pagasts atrodas Daugavas (Pededzes upe) un Veļikajas upju (Kūdupe ar pieteku Bērzupīti) sateces baseinā. Ģeoloģiskās uzbūves pamatīpašības Pededzes pagastā tāpat kā visā novada teritorijā nosaka divi platformām raksturīgi elementi: kristāliskais pamatklintājs un nogulumiežu sega. Pededzes pagasta teritorija ietilpst Baltijas artēziskajā baseinā, kas ir ūdeni saturošu un ūdeni vāji caurlaidīgu slāņkopu mija.

Pagasta kopplatība ir 141,8 km². Teritoriju šķērso reģionālas nozīmes autoceļi P40 Alūksne – Zaiceva (6,3 km), P42 Viļaka – Zaiceva – Krievijas robeža (12,7 km) un valsts vietējas nozīmes autoceļi V402 Zaiceva - Putrovka (10,6 km), V394 Pededze - Kalnapededze (6,8 km), V392 Klimentīne - Akaviņas (5,4 km). Pagastā ir 5 valsts

Pašreizējās situācijas raksturojums

aizsargājамie kultūras pieminekļi, 12 dižkoki un 2 ģeomorfoloģiskie pieminekļi, kā arī dabas liegums „Virguļicas meži”.

Pededzē nav lielu ražošanas uzņēmumu - reģistrētas vairākas zemnieku saimniecības, kā arī kokapstrādes uzņēmumi.

Pededzes pagastā atrodas 2 ciemi. Kā pagasta galvenais administratīvais centrs ir Pededzes ciems. Pagastā galvenā maģistrālā iela ir valsts autoceļa P42 Viļaka-Zaiceva - Krievijas robeža posms. Ciema centrs veidojas no publiskās infrastruktūras objektiem - pagasta pārvaldes ēkas, veikala, skolas, pasta, tautas nama, feldšerpunkta, dzīvojamai apbūvei izvietojoties gan uz ziemeļiem, gan dienvidiem no centra. Esošajā ciema teritorijā atrodas arī bērnu dārza ēka, šodien tā ir pamesta, izdemolēta un lēnām pārvēršas par graustu. Tas pats sakāms par katlu mājas ēku, jo līdz šim nav izdevies piesaistīt interesi par šo objektu iespējamo atsavināšanu un turpmāko izmantošanu.

Nepilna kilometra attālumā no Pededzes ciema izvietojies otrs Pededzes pagasta ciems – Zaiceva, kas atrodas divu autoceļu P40 Alūksne - Zaiceva un P42 Viļaka –Zaiceva - Krievijas krustpunktā. Ciemā nav pieejami sociālie pakalpojumi, izņemot gāzes un centralizēto dzeramā ūdens apgādi. Ciema struktūru veido Līvānu tipa dzīvojamo māju un individuālo savrupmāju teritorija. Ciemā iekļaujas ražošanas objekts – bijušais padomju laika darbnīcu komplekss, kurā šobrīd intensīva saimniekošana nenotiek – tiek sniegti lauksaimniecības tehnikas pakalpojumi pagasta iedzīvotājiem.

Pededzes pagastā, tāpat kā Mārkalnē, notikusi krasa iedzīvotāju skaita samazināšanās: no 929 2003.gadā līdz 798 iedzīvotājiem 2013.gadā. Jau 2003.gadā Pededzes pagasta teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā minēts, ka „*sakarā ar perifēro (pagasta) novietojumu un ceļu infrastruktūras atpalcību teritorijā vērojama ekonomiskā stagnācija, darbaspējīgo iedzīvotāju emigrācija un disproporcionāla iedzīvotāju vecuma struktūras veidošanās*”, un šī tendence ir tikai pieaugusi.

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība no 4972 ha 2003.gadā sarukusi līdz 4792 ha 2012.gadā, mežu platības mainījušās no 7077 ha 2003.gadā līdz 8258 ha 2012.gadā. Mežu platību lielās izmaiņas izskaidrojamas ar to, ka līdz 2003.gadam nebija veikta Latvijas valsts mežu platības uzmērīšana un aktualizēti zemes izmantošanas veidi.

Veclaicenes pagasts

17.attēls. Skats no Drusku pakalniem Veclaicenes pagastā

Veclaicenes pagasts atrodas Alūksnes novada ziemeļrietumu daļā – Alūksnes augstienes paugurainē. Augstienes pamatu veido augšdevona Pļaviņu, Salaspils, Daugavas

Pašreizējās situācijas raksturojums

u.c. svītu karbonātiežu un teriogēno nogulumu virsas pacēlums. Augstāko un morfoloģiski izteiksmīgāko augstienes rietumu daļu veido Veclaicenes pacēlums, kur atsevišķi pauguri vietām paceļas augstāk par 250 m virs jūras līmeņa. Veclaicenes pauguraines austrumu daļā no tās atdalās Ziemeru atšķelšanās valnis, kas tālāk uz dienvidiem lokveidīgi iesniedzas Vaidavas pazeminājumā, kurš šķir Veclaicenes un Malienas pauguraini. Pacēluma malu šķērso Kornetu – Peļļu subglaciālā iegultne (ledāju kušanas ūdeņu kustības virzienā orientēta lineāra, šaura ielejveida forma) ar diviem atzariem.

Pagasta kopplatība ir 71,8 km². Veclaicenes pagasts robežojas ar Jaunlaicenes un Ziemera pagastiem, kā arī ar Igaunijas Republiku, robežas garums 26,9 km. Pagasta teritoriju šķērso nacionālas nozīmes autoceļš A2 Rīga – Sigulda – Igaunijas robeža (9,1km), valsts vietējas nozīmes autoceļi V381 Bārdaskrogs – Krabi (9,3 km), V382 Veclaicene – Rulles (3,9 km), V385 Kaktiņi – Sauleskalns (1,7 km), V386 Alūksne – Ziemeri – Veclaicene (1,5 km).

Pagasts visā platībā atrodas aizsargājamā ainavu apvidus „Veclaicene” teritorijā, kurā ietilpst arī dabas liegums „Korneti – Peļļi”. Pagasta teritorijā atrodami 29 dižkoki un 12 valsts aizsardzībā esoši kultūrvēsturiskie pieminekļi.

Veclaicenes pagasta centrs ir Kornetu ciems. Tas atrodas ainaviski skaistā vietā – starp Ievas un Dzērves ezeriem. Kornetu ciems intensīvi veidojies 20.gs. 80. gados, kad kolhozā „Veclaicene” strādājošiem tika uzceltas 37 „Līvānu tipa” dzīvojamās mājas, 2 daudzdzīvokļu mājas „Smilgās”, uzbūvēta liela veikala-ēdnīcas ēka un bērnudārzs. Pagasta un ciema administratīvais centrs izvietots ciema dienvidu malā valsts autoceļa V381 Bārdaskrogs-Krabi malā. Individuālo dzīvojamo māju apbūve atrodas ciema ziemeļu daļā apmēram 0,5 km attālumā no administratīvā centra. Ciemā atrodas: pagasta pārvalde, tautas nams, bibliotēka, feldšerpunkts, tūrisma informācijas centrs.

Pagasta iedzīvotāju skaits no 535 2003.gadā samazinājies līdz 399 2013.gadā (PMLP dati). Lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības samazinājušās no 2292 ha 2003.gadā līdz 2109 ha 2012.gadā, bet mežu platības savukārt pieaugušas no 3792 ha 2003.gadā līdz 3987 ha 2012.gadā.

Zeltiņu pagasts

18.attēls. zīme „Zeltiņi” pie pagasta robežas

Zeltiņu pagasts atrodas novada dienvidu daļā, tas robežojas ar Alsviķu, Kalncempju un Ilzenes pagastiem un Gulbenes novadu. Nelielā teritorijas virsma sadalās pēc platības divās līdzīgās, bet, pēc virsmas saposmējuma un ainaviski, ļoti atšķirīgās daļās: pagasta rietumdaļa atrodas Tālavas zemienes Trapenes līdzenumā ar virsas augstumu lielāku par 110 m virs jūras līmeņa, kur virsma ir viegli viļņota vai plakana, savukārt pagasta austrumdaļa ietilpst Alūksnes augstienes Malienas paugurainē, kur mijas dažāda izmēra un apveida pauguri, paugurmasīvi un ieplakas starp tiem. Pagasta ģeoloģiskajā uzbūvē – vertikālā griezumā no apakšas uz augšu, izšķir trīs galvenos kompleksus – kristālisko pamatklintāju, pirmskvartāra nogulumiežus jeb pamatiežus un kvartāra nogulumu segu. Artēziskie ūdeņi atrodas pirmskvartāra nogulumiežos, kuros iegul arī Daugavas ūdens horizonts, kas ir dzeramā ūdens ieguvei piemērots ūdens resurss.

Pagasta kopplatība ir 62,7 km². Teritoriju šķērso reģionālas nozīmes autoceļi P34 Sinole – Zeltiņi – Silakrogs (6,7 km), P410 Gulbene – Zeltiņi (4,8 km) un P44 Ilzene – Līzespasts (1,3 km). Pagasta teritorijā atrodas 40 dižkoki, kā arī ir 11 valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi. Hidrogrāfisko tīklu pagasta teritorijā veido Gaujas baseina ūdensteces un ūdenstilpes, nozīmīgākie ir Melnupe, Sudala un Pārtraža ezeri.

Zeltiņu pagasta centru veido Zeltiņu ciems, kas veidojies 1954.gadā apvienojot tajā laikā esošos Melnupes un Zeltiņu ciemus. Vēsturiski ciems izaudzis divu valsts autoceļu P34 Sinole-Zeltiņi - Silakrogs un P410 Gulbene - Zeltiņi krustpunktā. Apbūvi veido vecās Zeltiņu muižas ēkas, kas šodien ir ar dažādu izmantošanas veidu, dzīvojamā apbūve, tai skaitā 2 daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas, un publiskā apbūve. Ciema teritoriju saposmo tai cauri plūstošā Melnupe. Pagasta sabiedriskais centrs izveidots bijušās Zeltiņu pamatskolas un tautas nama teritorijā, kur atrodas pagasta muzejs, sporta un atpūtas objekti, bibliotēka, tautas nams. Ciemā atrodas: pagasta pārvalde, ģimenes ārsta prakses vieta, pasts, aptieka, 2 veikali.

Zeltiņu pagasts, līdzīgi kā Annas pagasts, ir viens tiem, kura teritorijā nav būtisku iedzīvotāju skaita izmaiņu: 414 iedzīvotāji 2003.gadā un 408 iedzīvotāji 2013.gadā (PMLP dati). Lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības samazinājušās no 2038 ha 2003.gadā līdz 1955 ha 2012.gadā, bet mežu platības pieaugušas no 3451 ha 2003.gadā līdz 3532 ha 2012.gadā.

Ziemera pagasts

19.attēls. Ozolu aleja Ziemeru ciemā

Ziemera pagasts atrodas Alūksnes novada ziemeļu daļā un robežojas ar Jaunalūksnes, Mārkalnes, Alsviķu, Jaunlaicenes pagastiem, Alūksnes pilsētu kā arī ar Igaunijas Republiku. Teritorijas atrodas Alūksnes augstienē. Augstienes pamatu veido pamatiežu – devona perioda nogulumiežu virsmas pacēlums. Pamatiežu virsmas augstums sasniedz 110-140 metri virs jūras līmeņa. Pamatiežus sedz 50-80 m biezi kvartāra nogulumi – dažviet to biezums sasniedz 100 m. Lielāko nogulumu daļu veido ledāja un tā kušanas ūdeņu nogulumi – pamtmorēnas mālsmilts un smilšmāls, flugvioglacāls, smilts un grants oļu materiāls, limnoglaciāli māli un aleirīti.

Pagasta kopplatība ir 116,6 km². Ziemera pagasta teritorija atrodas Gaujas baseinā, lielākā ūdenstece – Vaidava, lielākie ezeri – Muratu ezers, Vaidavas ezers un Dzilnas ezers, ir krasta līnija 4,75 km garumā gar Alūksnes ezeru.

Pagasta teritoriju šķērso valsts vietējās nozīmes autoceļi: V383 – Lucka – Alūksne (9,2 km), V384 Ziemeri – Alsviķi (11,2 km), V385 – Kaktiņi- Sauleskalns (5,7km), V386 - Alūksne-Ziemeri-Veclaicene (15,7 km), V389 – Lāzberģis – Šlukums (2,3 km). Pagasta teritorijā atrodas 30 dižkoki, 13 ģeomorfoloģiskie objekti (dižakmeņi), 21 valsts aizsargājamais kultūrvēsturiskais objekts. Ziemera pagasta daļa atrodas Natura 2000 teritorija - aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene”, kurā ietilpst dabas liegums „Avotu mežs” un „Dēliņkalns”. Ziemeru ciemā atrodas aizsargājamā aleja „Ziemeru ozolu aleja” un 9 mikroliegumi, no tiem 8 atrodas VAS „Latvijas valsts meži” īpašumos un 1 uz privātīpašnieku zemes.

Māriņkalns ciema statusu ieguva 1945.gadā. Māriņkalns ir noteikts kā pagasta administratīvais centrs, tas ir arī visvairāk apdzīvotais un attīstītais centrs, kas izveidojies pēc kolhozu „Straume”, „Vārpa” un „Vaidava” apvienošanas. Noteicošā šeit ir 60.-80.gadu tipveida arhitektūra: pamatskolas ēka, pagasta pārvaldes nams, divi daudzdzīvokļu nami, veikali, „Līvānu tipa” dzīvojamo māju apbūve. Mazstāvu dzīvojamā apbūve koncentrēta ciema galvenās ielas/autoceļa vienā pusē, bet ceļa otrā pusē izvietota daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas un sabiedriskās nozīmes apbūves teritorijas – skola, pagasta pārvaldes ēka, veikali, pasts u.c. Ciema teritorijā atrodas arī ražošanas uzņēmums, darbības veids – kokapstrāde.

Ziemeru ciems, tāpat kā Māriņkalns, savu statusu ieguva 1945.gadā. Ziemeri ir bijušais muižas centrs, kurā atrodas muižas ansamblis: valsts nozīmes arhitektūras piemineklis - kungu māja, vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļi - pārvaldnieka māja, ūdenstornis, kalpotāju māja, rija, pagrabs, mežkunga un mežsarga mājas, lielā kūts ar

uzbrauktuvi, divas kūtis un pils parks. Ziemeru ciems ir izteikta lineārās apbūves teritorija – galvenās ciema maģistrāles – autoceļš V384 Ziemi- Alsviķi un pašvaldības ceļš, gar tā malām savrupmāju apbūve. Lai arī ciems atrodas skaistā ainaviskā teritorijā, tomēr attālums līdz pilsētai, asfaltēta ceļa trūkums neveicina vēlmi šeit attīstīt dzīvojamo vai cita veida apbūvi.

1.2. Reljefs

Alūksnes novada teritorijas lielākai daļai raksturīgs paugurains reljefs. Vecclaicenes un Jaunlaicenes pagasti atšķiras ar sevišķi bagātu reljefa formu daudzveidību. Paugurainas teritorijas raksturīgas arī Ziēmera, Alsviķu un Jaunalūksnes pagastiem. Tās stiepjas tālāk uz dienvidiem Zeltiņu, Kalncempju un Annas pagastos. Austrumos paugurainā novada daļa atdalīta ar Pededzes upi, rietumos – ar Melnupi un Vaidavu. Alūksnes augstienes ainaviskās robežas rietumos veido Tālavas zemene, austrumos – Austrumlatvijas zemene. Dienvidos Gulbenes paugurvalnis to savieno ar Vidzemes augstieni. Ziemeļos šaura pauguru josla saista Alūksnes augstieni ar Hānjas augstieni Igaunijā.

Alūksnes augstiene iedalās četros reljefa apvidos: Vecclaicenes pauguraine, Vaidavas pazeminājums, Malienas pauguraine, Gulbenes paugurvalnis. Augstāko un morfoloģiski izteiksmīgāko augstienes rietumu daļu veido Vecclaicenes un Zeltiņu pacēlumi, kur atsevišķi pauguri vietām slejas augstāk par 250 m virs jūras līmeņa. Vecclaicenes pauguraines austrumu daļā no tās atdalās Ziēmeru valnis, kas tālāk uz dienvidiem lokveidīgi iesniedzas Vaidavas pazeminājumā, kurš šķir Vecclaicenes un Malienas pauguraines. Pacēluma ziemeļu malu šķērso Korneļu-Peļļu subglaciālā iegultne ar diviem atzariem.

1.3. Klimatiskie apstākļi

Alūksnes novads ir viens no aukstākajiem un mitrākajiem novadiem. Novada klimats veidojas atkarībā no augstienes paugurainā reljefa un valdošo atmosfēras procesu iedarbības, radot pārmērīga mitruma apstākļus.

Nokrišņi

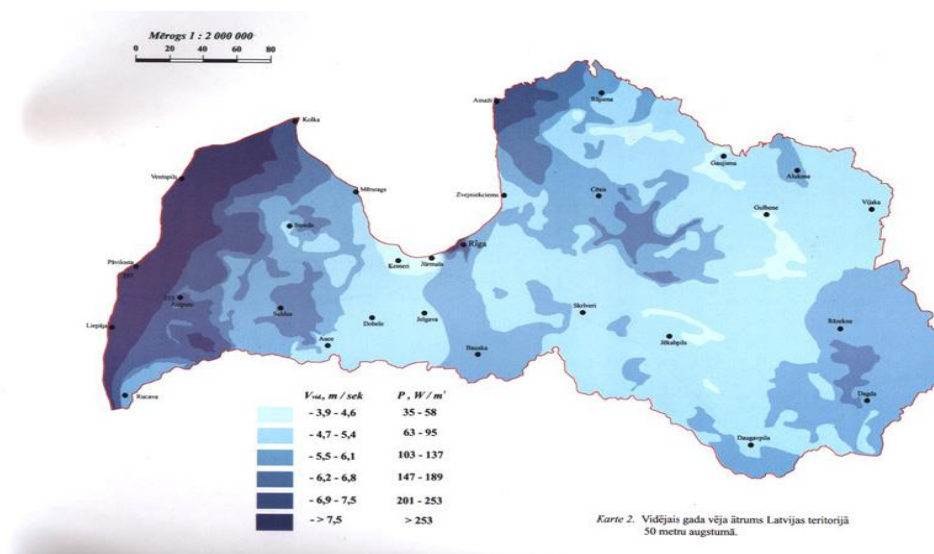
Alūksnes augstienē nokrišņu daudzums sasniedz 700-800 mm gadā, bet mitruma iztvaikošana sastāda tikai 400 mm. Sniega segas biezums sasniedz 50 cm un vairāk. Pastāvīga sniega sega izveidojas novembra vidū un saglabājas līdz marta beigām. Arī ezerus ilgāk kā citur sedz ledus. (Avots: Latvijas Vides, Ģeoloģijas un Metroloģijas centrs).

Vējš

Novadā valdošie ir dienvidrietumu un rietumu vēji. Alūksnes novada teritorijā vidēji gadā vēja ātrums ir 3,4 – 3,9 m/sec, vējš mērīts 10 m augstumā. Vasarā bieži ir negaisi ar vēja ātrumu līdz 18 m/s. Lielākie vēja ātrumi raksturīgi Alūksnes augstienei. Bezvējš visbiežāk vērojams novada austrumu daļā, bet visretāk - rietumu un centrālajā daļā. Visvairāk dienu ar stipru vēju (no 20 līdz 30 dienām gadā) ir novada austrumu daļā, bet vismazāk (mazāk par 20 dienām) novada rietumu un centrālajā daļā. Vislielākais spiediena

Pašreizējās situācijas raksturojums

gradients, t.i., vislielākās atmosfēras spiediena izmaiņas novērojamas novada austrumu daļā, tādēļ tieši austrumu daļā visbiežāk ir bezvējš un vislielākais dienu skaits ar stipru vēju (avots: Alūksnes novada attīstības programma 2011.-2017.).

1.attēls. Avots: Zinātņu akadēmijas pētījums Autors: Gunta Shlihta .

Saules enerģija

Latvijā saules enerģiju visvairāk iespējams izmantot laikā no aprīļa pēdējās dekādes līdz septembra pirmajai dekādei. Fizikālās enerģētikas institūta pētījumi liecina, ka Latvijā Vidzemes un Latgales reģionos saules radiācijas enerģiju var izmantot 1700 stundas gadā. To var izmantot gan siltuma (saules kolektori), gan elektrības (saules baterijas) ražošanai. Saules enerģijas izmantošanas iekārtu lielās izmaksas šobrīd nenodrošina konkurētspēju citu enerģijas veidu vidū. Inovatīvas tehnoloģijas nākotnē nodrošinās šī atjaunojamā enerģijas ražošanas veida izplatību. Lielākas iespējas saules enerģijas praktiskai izmantošanai šobrīd ir saistāmas ar saules kolektoriem, kuri papildina citu siltumapgādes veidu.

Saules kolektorus ir izdevīgi uzstādīt tad, ja vasarā ir augsts karstā ūdens patēriņš (dzīvojamās ēkās, slimnīcās, viesnīcās u.c.), projektējot jaunas būves un renovējot esošās siltumapgādes sistēmas (avots: Alūksnes novada attīstības programma 2011-2017).

Gaisa temperatūra

Janvārī vidējā gaisa temperatūra ir $-7^{\circ}C$, bet jūlijā $+16,5^{\circ}C$. Augstienē temperatūra ir par $0,5$ grādi zemāka, nekā tuvējās zemienēs. Diennakts vidējo temperatūru, kuras ir zemākas par $+15^{\circ}C$, summa ir minimāla novada ziemeļos, bet maksimāla - austrumos. Tādā veidā, pēc temperatūru režīma visnelabvēlīgākā ir novada austrumu daļa. Pēc šī rādītāja Vecclaicenes pagasts ir vislabvēlīgākais rekreācijas attīstībai, bet vismazāk piemēroti ir

Pašreizējās situācijas raksturojums

Mārupes un Liepnas pagasti. Bez sala periods Alūksnes augstienē ir 125 līdz 130 dienas gadā. Šī perioda salīdzinošā īslaicība neveicina siltummīlošo lauksaimniecības kultūru veģetāciju (avots: Alūksnes rajona teritorijas plānojuma dati).

1.4. Virszemes ūdens objekti

Alūksnes novads ir pietiekami bagāts ar ūdensteču un ūdenstilpju izvietojumu, kas ir neaizvietojaama ainaviskā vērtība un būtisks rekreācijas resurss. Alūksnes novada ūdeņu teritorijas ietilpst Daugavas upju baseinā, Gaujas upju baseinā un Veļikajas upju baseinā. Daugavas baseinā nozīmīgākā ir Pededze ar lielākām pietekām: Akaviņu, Alūksni, Igrīvi, Ievedni, Paparzi, Virguļicu. Gaujas baseina ūdensteces veido Vaidava ar lielākajām pietekām – Raudupi, Dzīlnupi, Cekuļupīti un Melnupe ar lielākajām pietekām Medņupi, Blīgzni, Dzīrnāvupīti. Veļikajas baseina ūdensteces ir Kūdupe ar pieteku Bērzupīti un Liepna ar pieteku Vorubku.

2.attēls. Ūdens baseinu teritorijas. Avots: <http://www.raid.lv/laivas/upes.htm>.

Upes savāc apmēram 30% no nokrišņu daudzuma, ko saņem teritorija. Zināmu daļu virszemes ūdeņu daudzuma veido tranzītnotece no citiem novadiem un kaimiņvalstīm. Alūksnes novadā ir 124 ezeri, kas lielāki par 1ha. Novada teritorijā ir 7 publiskie ūdeņi, tai skaitā 1 upe (28.01.1937. Civillikums I pielikums 22.02.2007. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 28.10.2010. likumu, kas stājās spēkā 01.02.2011.), (skat. 1. tabulu)

1.tabula. Publiskie ūdeņi

Nr.p.k.	Ezera, upes nosaukums	Platība, ha	Teritorija
1.	Alūksnes ezers	1543,7	Alūksnes pilsēta Jaunalūksnes pagasts
2.	Ilgāja ezers (Latvijas daļa)	8,7	Veclaicenes pagasts

Pašreizējās situācijas raksturojums

3.	Indzera ezers	145,3	Alsviķu pagasts
4.	Sudalezers (daļa Gulbenes novadā)	182,3	Zeltiņu pagasts
5.	Vaidavas ezers	23,3	Ziemera pagasts
6.	Muratu ezers (Latvijas daļa)	11,2	Ziemera pagasts
7.	Pededzes upe no Alūksnes ietekas līdz ietekai Aiviekstē	-	Jaunalūksnes pagasts Mārupes pagasts Malienas pagasts Jaunannas pagasts

Saskaņā ar Zvejniecības likumu, novada teritorijā esošajos publiskajos ezeros zvejas tiesības pieder valstij. Novadā ir ezeri, kuri nav publiskie ūdeņi, bet tajos zvejas tiesības pieder valstij.

Ezeru saraksts, kuros zvejas tiesības pieder valstij (28.01.1937. Civillikums II pielikums 14.05.1998. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 17.09.1998. un 12.12.2002. likumu un stājas spēkā 01.01.2003.), aplūkojams. 2. tabulā.

2. tabula. Ezeri, kuros zvejas tiesības pieder valstij

Nr.p.k.	Ezera nosaukums	Platība, ha	Teritorija
1.	Ķiploku ezers	25,2	Zeltiņu pagasts
2.	Pātraža ezers	31,0	Zeltiņu pagasts
3.	Lūkumīša ezers	51,9	Mārkalnes pagasts
4.	Grundu ezers	48,9	Mārupes pagasts
5.	Pullana ezers	17,8	Alsviķu pagasts
6.	Raipala ezers	36,1	Veclaicenes pagasts

2009.gadā ir izstrādāts Daugavas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāns 2010.-2015.gadam un Gaujas upju baseina apsaimniekošanas plāns 2010.-2015.gadam. Tie sniedz ieskatu vides problēmu cēloņos un piedāvā risinājumus labas vides kvalitātes sasniegšanai. Kopumā Alūksnes novadā ūdensteču un ūdenstilpju ekoloģiskais stāvoklis novērtēts kā „labs”, Alūksnes ezeram, kā „vidējs” Melnupei Alsviķu pagasta teritorijā, kā „slikts” Vaidavas ezeram, kā „augsts” Pededzes upei.

Saskaņā ar 12.03.2002. Ministru kabineta noteikumiem Nr.118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”, Pededze, Vaidava (no Alūksnes-Māriņkalna ceļa tilta līdz grīvai) un Alūksnes ezers ir noteikti par lašveidīgo zivju resursu prioritārajiem ūdeņiem, bet Melnupe - par karpveidīgo zivju resursu prioritārajiem ūdeņiem.

Saskaņā Ministru kabineta 15.01.2002. noteikumiem Nr.27 „Noteikumi par upēm (upju posmiem), uz kurām zivju resursu aizsardzības nolūkā aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus un veidot jebkādus mehāniskus šķēršļus”, noteikts, ka Alūksnes novadā šādas upes ir Melnupe, Vaidava, Liepna, Alūksne, Virguļica, Pāpārde un Pededze.

Melioratīvo darbu rezultātā (iztaisnojot dabīgo ūdensteču gultnes) daudzviet ir izjaukts mazo upju dabiskais noteces režīms, sausās vasarās tās izzūst un kalpo kā parasti novadgrāvji. Rezultātā samazinās straumes ātrums, paaugstinās eutrofikācijas līmenis, kas noved pie bioloģiskās daudzveidības konkrētā areāla samazināšanās.

Alūksnes novadā nav Veselības inspekcijas peldvietu ūdens kvalitātes sistēmā iekļautu peldvietu. Pašlaik Alūksnes novada pašvaldības aģentūras „ALJA” apsaimniekošanā atrodas iekārtotas peldvietas Alūksnes pilsētā - Pilssalā, Vējiņā, Šūpalās,

Pašreizējās situācijas raksturojums

un Melnumā. Divas peldvietas ir iekārtotas Kornetos, Veclaicenes pagastā pie Dzērvē un Ievas ezeriem.

Izvērsti ūdensteču un ūdenstilpju saraksts pa Alūksnes novada administratīvajām teritorijām dots Alūksnes teritorijas plānojuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu nodaļā Pielikumi (3.un 4.pielikumi).

1.5. Mežu un purvu teritorijas

Alūksnes novads ir viens no bagātākajiem meža resursu ziņā – tie aizņem 61,2% no visas novada teritorijas (VZD zemes pārskata dati uz 01.01.2013.). Lielākajā daļā mežs tiek izmantots saimnieciskām vajadzībām. Mežsaimniecības teritorijās iegūst koksnes resursus, tās paredzētas gan rekreācijai, gan dabas vērtību aizsardzībai, kā arī meža infrastruktūras izmantošanai un uzturēšanai. Valsts mežus lielākajā daļā novada teritorijas apsaimnieko VAS „Latvijas valsts meži” Austrumvidzemes mežsaimniecība, bet Liepnas pagastā - Ziemeļlatgales mežsaimniecība.

Mežiem bagātākie pagasti ir Liepnas (mežainums 79,1%), Jaunannas (71,4%) un Mālpupes (70,1%) pagasti, bet vismazākās meža teritorijas ir Annā (34,2%), Kalncempjos (39,9%) un Malienā (41,1%). Alūksnes pilsētas mežainums ir 13,9%. Privāto īpašnieku un pašvaldības mežu izvietojums ir sadrumstalots.

3.tabula. Alūksnes novada mežainums, mežu sadalījums pa īpašnieku kategorijām
2013.gada 1.janvārī

Teritorija	Kopējā platība, ha	Meža zemes kopā, ha	Tai skaitā īpašumā			
			Pašvaldībai	Valstij	Juridiskām personām	Fiziskām personām
Alūksne	1430,5	188,1	68,4	-	-	69,7
Alsviķi	21296,3	12865,6	84,5	5230,8	2103,6	5157,9
Anna	5260,6	1800,0	54,8	148,5	345,1	1286,7
Ilzene	6233,8	3340,4	22,2	1386,3	262,2	1649,3
Jaunalūksne	18391,7	9769,6	21,7	4390,6	1150,6	3952,0
Jaunanna	9384,9	6700,9	6,3	4679,3	317,1	1357,5
Jaunlaicene	5224,3	2510,7	11,4	-	348,7	2089,8
Kalncempji	4293,5	1713,5	1,1	-	629,4	1110,1
Liepna	28059,6	22187,3	33,1	3338,7	2081,9	4023,0
Maliena	5530,3	2274,8	1,5	6,8	427,6	1818,5
Mālupe	12941,0	9073,7	36,2	6185,9	546,2	1998,9
Mārkalne	12413,9	8016,0	20,5	1737,2	2317,3	3619,5
Pededze	14193,1	8211,5	102,5	2129,1	1625,2	3765,0
Veclaicene	7180,3	4158,6	5,0	426,8	811,4	2531,5
Zeltiņi	6275,7	3639,2	181,1	402,3	245,3	1344,7
Ziemeļis	11681,0	7065,4	54,5	3144,0	690,6	2908,0
KOPĀ	169780,1	103957,6	704,8	33206,3	13902,2	38682,1

Avots: VZD zemes pārskata dati

Pēc krājas visvairāk Alūksnes novadā sastopami bērzu meži (valdošā suga – bērzs) – 32,3%, pēc tam priežu meži 26,2% un egļu meži 19,5%. Diezgan liels ir arī mazvērtīgo

Pašreizējās situācijas raksturojums

baltalkšņu mežu īpatsvars – 14,9%. Pavisam niecīgs daudzums ir melnalkšņa audžu – 2,0% un apses mežu – 4,8%.

Dabas liegumos, mikroliegumos un citos aizsargājamajos dabas objektos un to aizsargjoslās netiek pieļauta kailcirte. Alūksnes novadā aizsargājamās mežu platības ir 21163,3, ha kas ir 20,4% no mežu platībām kopumā. Arī Vecclaicenes aizsargājamajā ainavu apvidū ir ierobežota meža izmantošana. Alūksnes novadā ir daudz mitru mežu, to izmantošana un koksnes izvešana iespējama tikai ziemā.

Resursa vērtību pazemina pašvaldības un privāto īpašnieku mežu sadrumstalotība, sliktā mežu ceļu kvalitāte pašvaldības un privāto īpašnieku īpašumā esošajos mežos un lielais attālums līdz pārstrādes vietām. Ja novadā būtu lielāki koksnes pārstrādes uzņēmumi, palielinātos kokapstrādes jaudas un samazinātos ceļa izdevumi.

Mežizstrādes procesā mežā paliekošo blakusproduktu izmantošanai atjaunojamās enerģijas ražošanā ir liels potenciāls. Vērā ņemams koksnes resursu pieaugums veidojas arī uz nemeža zemēm, kas netiek intensīvi apsaimniekotas vai attīrītas no krūmiem. Šos resursus iespējams izmantot kā enerģētisko koksni.

Alūksnes novada mežainums vairāk kā 60% apmērā vienlaicīgi liek vērtēt savvaļas ogas un sēnes kā nozīmīgu dabas resursu. Novada iedzīvotājiem sezonas laikā blakus pārtikas krājumu papildinājumam to pārdošana ir svarīgs ienākumu avots. Savvaļas ogas un sēnes novada teritorijā iepērk uzņēmumi, kas strādā Latgales reģionā un Igaunijas Republikā.

Tirgus vērtība mežu platībām atkarīga no tā atrašanās vietas un krājas vērtības. Novada teritorijā notikušajos darījumos ar mežiem vidējā pārdošanas cena bijusi 794,47Ls/ha 2011.gadā, 746,58 Ls/ha 2012.gadā un 728,57 Ls/ha 2013.gada 3.ceturksnī (avots: kadastralavertiba.lv).

Pēc Valsts zemes dienesta datiem Alūksnes novada teritorijā ir 3381,3 ha purvu, jeb nepilni 2% no visas teritorijas. Pēc platības lielākie ir Silguldas purvs Mālupes un Liepnas pagastos (851 ha), Ķikšu purvs Mālupes pagastā (322 ha) un Baltais purvs (pūrs) Jaunalūksnes pagastā (304 ha).

4. tabula. Lielākie purvi Alūksnes novadā

Nr. p.k.	Purva nosaukums un administratīvā teritorija	Aptuvenā platība (ha)
1.	Melekauļu purvs, Jaunlaicenes pagasts	91
2.	Norietņu purvs, Jaunalūksnes pagastā	186
3.	Baltais (Boltis) purvs, Jaunalūksnes pagastā	304
4.	Zirnīšu purvs, Jaunalūksnes pagastā	142
5.	Supes purvs, Jaunalūksnes pagastā	160
6.	Ķeļļu purvs, Kalncempju pagastā	150
7.	Silguldas purvs, Liepnas, Mālupes pagastos	851
8.	Ķikšu jeb Lielais purvs, Mālupes pagastā	322
9.	Grundes purvs, Mālupes pagastā	298
10.	Baltais purvs, Mārkalnes pagastā (Natura 2000 teritorija)	139
11.	Spektrīšu purvs Pededzes pagastā	182
12.	Uču purvs Ilzenes pagastā	284
13.	Baltiņu purvs Ilzenes pagastā	199
14.	Lielais purvs Jaunannas pagastā	131
15.	Raganu purvs Jaunannas pagastā	153

1.6. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Alūksnes novadā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmu veido dabas liegumi, aizsargājamo ainavu teritorija, dabas pieminekļi (aizsargājamie koki, dendroloģiskie stādījumi, alejas, ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie veidojumi), mikroliegumi.

Kopš 2009.gada jūnija aizsargājamo teritoriju vides valsts kontroli valsts nozīmes aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanas un aizsardzības jomā īsteno Dabas aizsardzības pārvalde.

Alūksnes novadā, saskaņā ar Dabas aizsardzības pārvaldes sniegto informāciju, atrodas šādas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas:

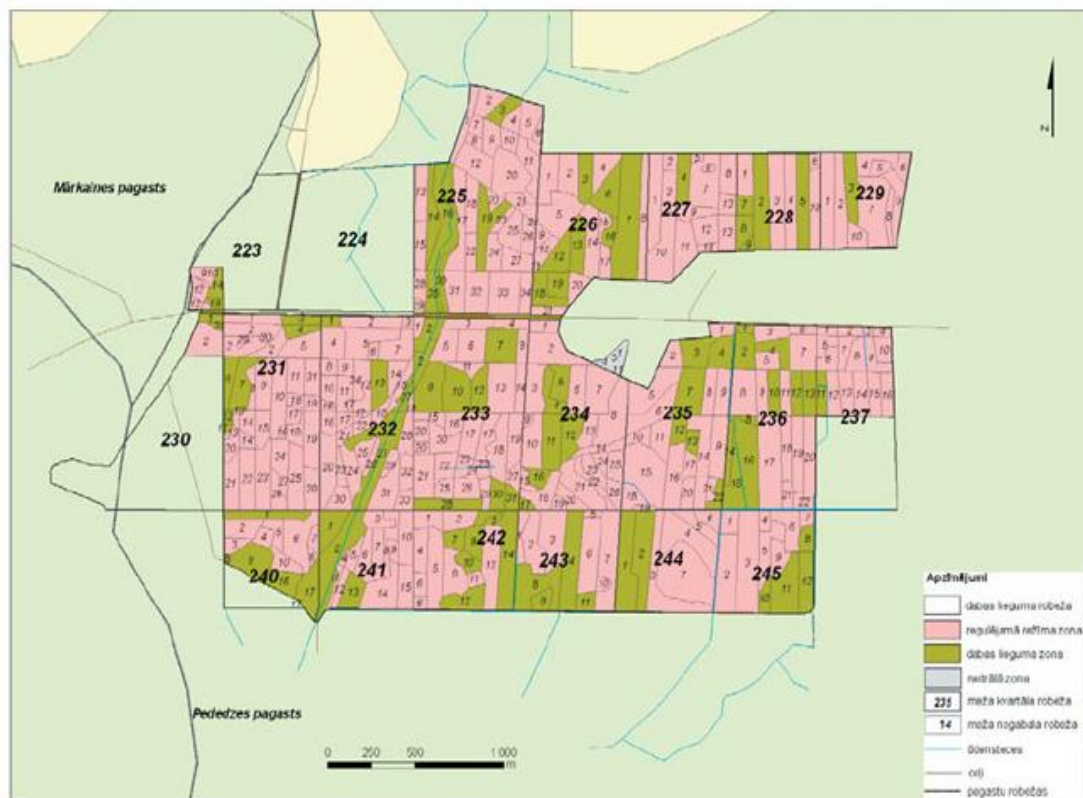
Dabas liegumi

1. „Avotu mežs”, Natura 2000 teritorija;
2. „Baltais purvs”, Natura 2000 teritorija;
3. „Bejas mežs”, Natura 2000 teritorija;
4. „Dēlīnkalns”, Natura 2000 teritorija;
5. „Indzera ezera salas”, Natura 2000 teritorija;
6. „Jaunanna”, Natura 2000 teritorija;
7. „Kaļķu gārša”, Natura 2000 teritorija;
8. „Katlēšu meži”, Natura 2000 teritorija;
9. „Korneti-Peļļi”, Natura 2000 teritorija
10. „Kupravas liepu audze”, Natura 2000 teritorija;
11. „Liepnas niedrāji”, Natura 2000 teritorija;
12. „Sofīkalna meži”, Natura 2000 teritorija;
13. „Virguļīcas meži”, Natura 2000 teritorija;
14. „Zāgadu kalni”, Natura 2000 teritorija.

Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi ir izstrādāti:

1. Dabas liegumam „Virguļīcas meži” (16.10.2007. Ministru kabineta noteikumi Nr.706 „Dabas lieguma „Virguļīcas meži” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

Dabas lieguma "Virguļīcas meži" funkcionālo zonu shēma

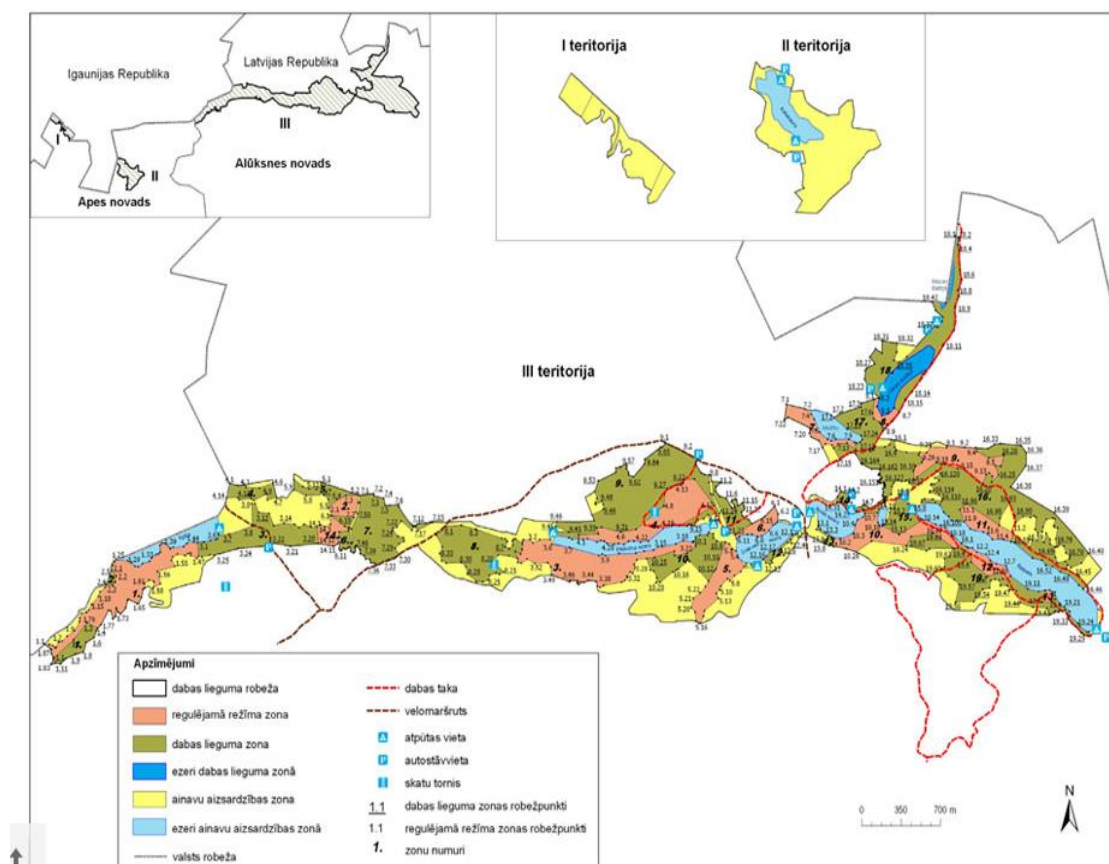

Dabas lieguma teritorijā jāievēro 16.10.2007. Ministru kabineta noteikumos Nr.706 „Dabas lieguma „Virguļīcas meži” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” noteiktie aprobežojumi.

Pašreizējās situācijas raksturojums

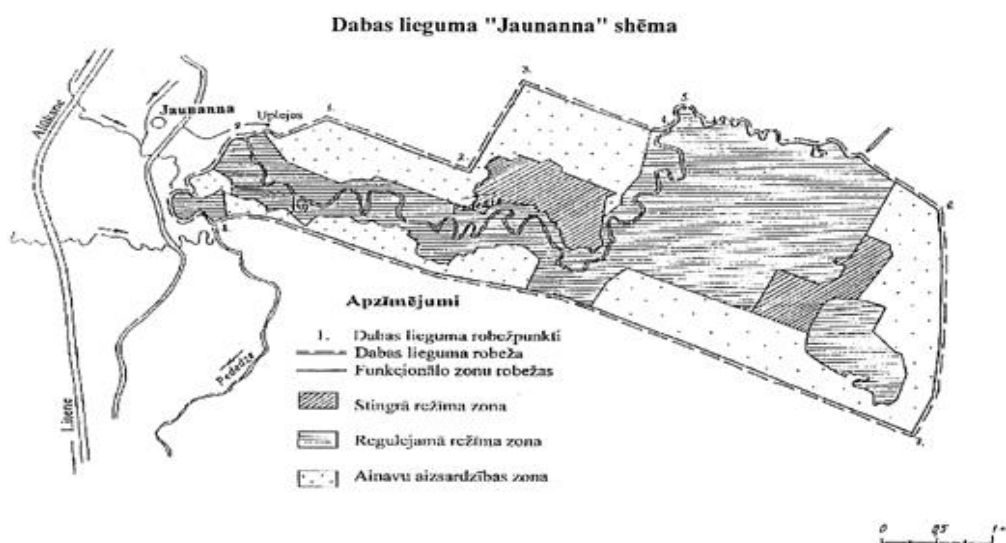
2. Dabas liegumam „Korneti - Peļļi” (25.01.2011. Ministru kabineta noteikumi Nr.71 „Dabas lieguma „Korneti - Peļļi” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”).

Dabas lieguma "Korneti–Peļļi" funkcionālo zonu shēma

Dabas lieguma teritorijā jāievēro 25.01.2011. Ministru kabineta noteikumu Nr.71 „Dabas lieguma „Korneti - Peļļi” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” noteiktie aprobežojumi. Dabas liegumam „Korneti – Peļļi” 2003.gadā izstrādāts dabas aizsardzības plāns, kas bija spēkā līdz 2013.gada 31.decembrim.

3. Dabas liegumam „Jaunanna” (28.05.2002. Ministru kabineta noteikumi Nr.200 „Dabas lieguma „Jaunanna” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”).

Dabas lieguma teritorijā jāievēro 28.05.2002. Ministru kabineta noteikumos Nr.200 „Dabas lieguma „Jaunanna” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” noteiktie aprobežojumi. Dabas liegumam „Jaunanna” ir nepieciešams izstrādāt jaunus individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, jo esošie noteikumi ir pilnībā novecojuši un neatbilst esošām tiesību normām un reālai praksei, bet, lai to izdarītu, nepieciešams izstrādāt teritorijai dabas aizsardzības plānu. Tā izstrādes uzsākšana plānota 2014./2015.gadā, pēc kura tiks uzsākta individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izstrāde.

Pārējo aizsargājamo teritoriju izmantošanu un aizsardzību nosaka 16.03.2010. Ministru kabineta noteikumi Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

Aizsargājamie ainavu apvidi:

Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” Veclaicenes, Jaunlaicenes, Ziemera, Mārkalnes pagastos, Natura 2000 teritorija.

Aizsargājamie dendroloģiskie stādījumi:

1. „Ilzenes parks” Ilzenes pagastā;
2. „Malienas „Dārzniecības” dendroloģiskie stādījumi” Malienas pagastā.

Aizsargājamās alejas:

„Ziemeru ozolu aleja” Ziemera pagastā.

Mikroliegumi:

1. „Melderupītes meži”, Natura 2000 teritorija
2. „Visikums”, Natura 2000 teritorija

5. tabula. Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apkopojums un izvietojums

Teritorijas nosaukums	Kategorija	Pagasti, kuros atrodas ĪADT	No kura gada aizsardzībā	Lēmums, ar kādu apstiprināts	Kopplatība (ha)
Avotu mežs*	Dabas liegums	Ziemera pagasts	1987	Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumi Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”	113
Dēliņkalns*	Dabas liegums	Jaunlaicenes pagasts Ziemera pagasts	1962	Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumi Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”	45
Korneti-Peļļi*	Dabas liegums	Veclaicenes pagasts	1962	Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumi Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”	779
Baltais purvs	Dabas liegums	Mārkalnes pagasts	1977	Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumi Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”	139
Bejas mežs	Dabas liegums	Jaunalūksnes pagasts	1987	Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumi Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”	59
Indzera ezera salas	Dabas liegums	Alsviķu pagasts	1926	Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumi Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”	7
Jaunanna	Dabas liegums	Jaunannas pagasts	1999	Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumi Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”	1325
Kaļķu gārša	Dabas liegums	Alsviķu pagasts	2004	Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumi Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”	13
Katlešu meži	Dabas liegums	Liepnas pagasts	1999	Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumi Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”	151
Kupravas liepu audze	Dabas liegums	Liepnas pagasts	1977	Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumi Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”	33
Liepnas niedrāji	Dabas liegums	Liepnas pagasts	2004	Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumi Nr.212 „Noteikumi par	159

Pašreizējās situācijas raksturojums

				dabas liegumiem”	
Sofikalna meži	Dabas liegums	Māļupes pagasts	2004	Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumi Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”	52
Virguļīcas meži	Dabas liegums	Pededzes pagasts	2004	Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumi Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”	745
Zāgadu kalni	Dabas liegums	Alsviķu pagasts	2004	Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumi Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”	86
„Veclaicene”	Aizsargājamo ainavu apvidus	Veclaicenes pagasts, Jaunlaicenes pagasts, Ziemera pagasts, Mārkalnes pagasts	1977	Ministru kabineta 23.02.1999. noteikumi Nr.69 „Noteikumi par aizsargājamo ainavu apvidiem”	20 892
Malienas pagasta „Dārzniecības” dendroloģiskie stādījumi	Dendroloģiskie stādījumi	Malienas pagasts		Ministru kabineta 20.03.2001. noteikumi Nr.131 „Noteikumi par dendroloģiskiem stādījumiem”	
Ilzenes parks	Dendroloģiskie stādījumi	Ilzenes pagasts		Ministru kabineta 20.03.2001. noteikumi Nr.131 „Noteikumi par dendroloģiskiem stādījumiem”	
Ziemeru ozolu aleja	Aizsargājama aleja	Ziemera pagasts		Ministru kabineta 22.11.2005. noteikumi Nr.888 „Noteikumi par aizsargājamām alejām”	
Melderupītes meži	Mikroliegums	Mārkalnes		Likums par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām	
Visikums	Mikroliegums	Jaunalūksnes pagasts		Likums par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām	

Informācijas avots: Dabas aizsardzības pārvalde.

* ietilpst aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”.

Alūksnes novadā ar Valsts meža dienesta rīkojumu ir izveidoti 144 mikroliegumi īpaši aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzībai. Mikroliegumi ir teritorijas, kas tiek noteiktas tikai īpaši retu sugu un to dzīves vietu aizsardzībai.

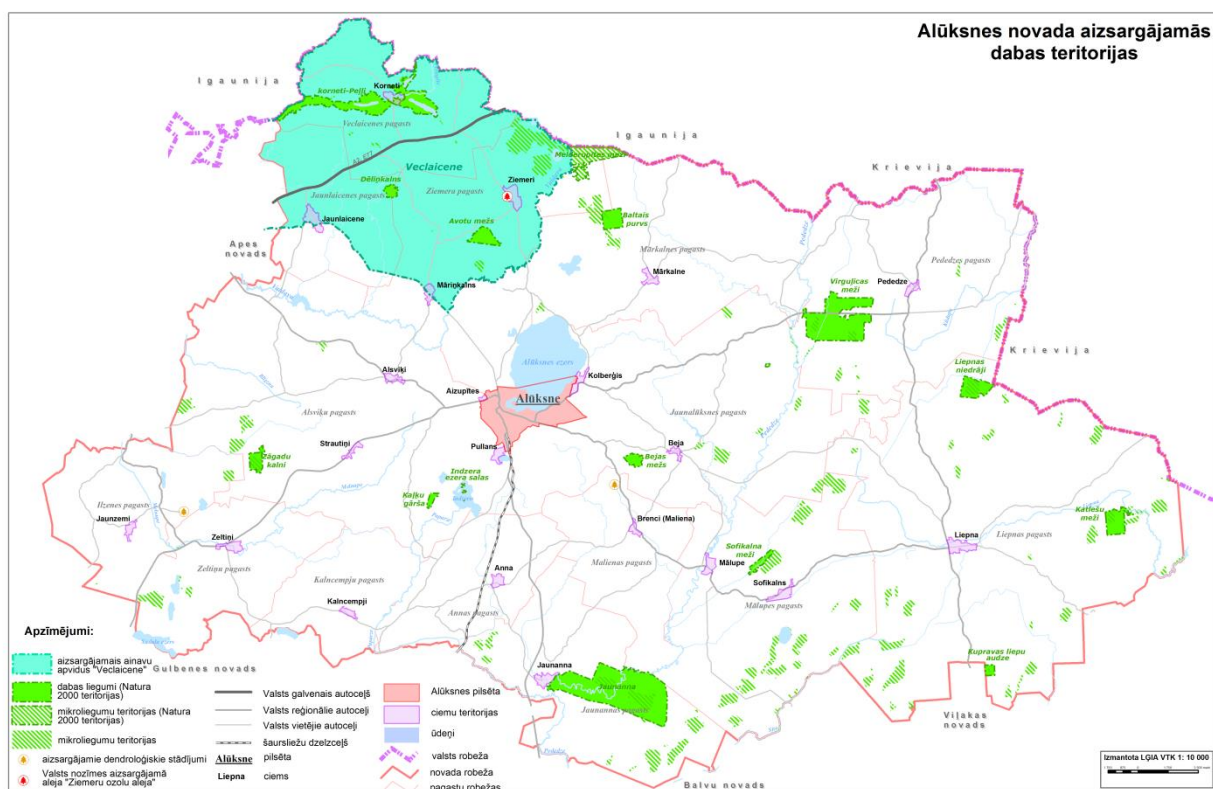
Mikrolieguma kods un platība: 2020 – 54,07; 1183 – 41,24; 701 – 22,08; 700 – 11,04; 699 – 7,73; 698 – 52,29; 697 – 59,17; 696 – 37,69; 695 – 27,05; 662 – 9,92; 489 – 14,27; 488 – 30,43; 349 – 40,95; 341 – 36,66; 340 – 46,82; 339 – 39,33; 337 – 30,98; 336 – 9,80; 3357 – 8,73; 272 – 64,75; 271 – 47,64; 269 – 145,25; 267 – 26,84; 266 – 112,90; 265 –

Pašreizējās situācijas raksturojums

114,06; 264 – 205,11; 258 – 89,39; 257 – 53,04; 256 – 12,02; 255 – 56,49; 254 – 58,54; 253 – 106,71; 250 – 37,12; 249 – 23,37; 248 – 27,15; 247 – 4,55; 246 – 30,19; 245 – 12,25; 200 – 127,45; 199 – 60,69; 198 – 71,05; 197 – 44,21; 196 – 87,48; 195 – 31,57; 194 – 5,75; 193 – 6,49; 192 – 2,18; 191 – 19,49; 190 – 30,68; 189 – 54,30; 188 – 14,13; 187 – 9,40; 186 – 57,52; 185 – 10,98; 1841 – 8,85; 183 – 9,06; 182 – 87,36; 181 – 7,89; 180 – 57,15; 179 – 9,37; 178 – 1,97; 177 – 60,31; 176 – 10,52; 175 – 115,88; 174 – 7,61; 173 – 62,54; 172 – 17,21; 171 – 16,56; 170 – 13,30; 169 – 16,61; 168 – 17,23; 167 – 14,41; 2079 – 46,69; 31 – 8,99; 30 – 18,73; 29 – 12,37; 28 – 6,59; 27 – 6,96; 26 – 11,89; 25 – 71,04; 24 – 2,31; 23 – 8,78; 22 – 39,74; 21 – 9,07; 20 – 11,09; 19 – 43,74; 18 – 8,96; 17 – 9,34; 16 – 17,51; 15 – 9,53; 14 – 7,82; 13 – 29,47; 12 – 47,71; 11 – 56,16; 10 – 21,35; 9 – 9,01; 8 – 28,14; 7 – 6,03; 1894 – 1,73; 1893 – 4,25; 1892 – 11,82; 1891 – 12,29; 1890 – 2,32; 1889 – 1,65; 1888 – 5,69; 1887 – 0,14; 1886 – 1,01; 1885 – 5,00; 1884 – 6,08; 1883 – 5,19; 1882 – 10,12; 1881 – 2,38; 1750 – 2,14; 1749 – 9,77; 1748 – 2,36; 1747 – 0,32; 1746 – 3,78; 1651 – 1,68; 1652 – 2,56; 1653 – 1,39; 1654 – 2,58; 1655 – 1,98; 1656 – 2,70; 1658 – 1,51; 1659 – 4,26; 1660 – 4,22; 1661 – 0,86; 1662 – 1,05; 1663 – 17,01; 1664 – 15,74; 1665 – 1,47; 1666 – 1,81; 1667 – 1,88; 1668 – 7,00; 1669 – 2,19; 1670 – 17,15; 1671 – 3,43; 1672 – 24,46; 268 – 192,27; 338 – 34,11; 1657 – 3,08; 2139 – 16,37, 62001 – 5,1; 62002 – 3,5, 62012-16,6.

Līdzīgi kā īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, mikroliegumos ir aizliegtas vai ierobežotas darbības, kas apdraud retās sugas vai biotopu pastāvēšanu. Mikroliegumu veidošanu nosaka Sugu un biotopu aizsardzības likums, Meža likums un tiem pakārtotie normatīvie akti.

Alūksnes novadā atrodas 354 valsts un vietējā aizsardzībā esoši aizsargājami koki, kuru aizsardzības kategorija ir dižkoks (skatīt Alūksnes novada teritorijas plānojuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu nodaļā Pielikumi 11. pielikums). Par aizsargājamo koku uzskatāms jebkurš koks, kurš sasniedzis 16.03.2010. Ministru kabineta noteikumu Nr.264 „Īpaši aizsargājamo teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” 2.pielikumā attiecīgajai sugai noteikto apkārtmēru vai augstumu arī tādā gadījumā, ja tas nav minēts aizsargājamo koku sarakstā.

3. tematiskā karte. Alūksnes novada aizsargājamās dabas teritorijas

1.7. Valsts aizsargājamās kultūrvēsturiskās teritorijas un objekti

Alūksnes novads ir ļoti bagāts ar kultūrvēsturiskajiem objektiem. To lielā apjoma dēļ (252) nav iespējams aprakstīt katru no tiem. Situācijas aprakstā apskatīti ievērojamākie kultūrvēsturiskie objekti. Lai izanalizētu katra objekta esošo stāvokli un tā attīstības perspektīvas, jāizstrādā tematiskais plānojums par kultūrvēsturisko mantojumu Alūksnes novadā. Alūksnes novada valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksts sniegts Alūksnes novada teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu nodaļā Pielikumi, 13. pielikumā.

Alūksnes muižas parks

18.gs. beigās sākas parka izveide, kad muižas īpašnieki fon Fītinghofi senākā klasicisma stila pils priekšā ierīkoja pagalmu ar celiņiem un „ampīrstila” vārtiem.

20.attēls. Alūksnes muižas parks ar Eola templi

Ap 1800.gadu Alūksnes muižas īpašnieki paplašināja un pārveidoja parku par ainavu tipa dārzu un izveidoja tajā visbagātāko kokaugu kolekciju Vidzemē. Parkā atrodas Eola (Aiola) templis, granīta obelisks, Aleksandra paviljons, fon Fītinghofu kapliča – mauzolejs, akmens soli. 2010.gada vētrā nolauzts daudz veco koku, bet parka stādījumi tiek atjaunoti.

Alūksnes Jaunā pils

21. attēls. Alūksnes Jaunā pils

19.gs. otrās puses arhitektūru raksturo vairākas spožas neogotikas celtnes, kuru vidū ir izcilais neogotikas paraugs - Jaunā pils Alūksnē (1859.-1863.). Tās būvmākslā gotikas formas interpretētas ar augstu meistarību un profesionalitāti. 2012. gadā veikti ievērojami Jaunās pils fasādes un jumta atjaunošanas darbi.

Alūksnes luterāņu baznīca

22.attēls. Alūksnes luterāņu baznīca

Alūksnes evaņģēliski luteriskā baznīca būvēta laikā no 1781. – 1788.gadam Rīgas arhitekta Kristofera Hāberlanda vadībā. Baznīca būvēta purvainā vietā netālu no ezera, tādēļ tika uzbērts uzkalniņš, bet baznīcas pamatiem izmantoti divi tūkstoši ozola pāļu. Baznīca būvēta klasicisma stilā no vietējā laukakmens. Baznīcas torņa augstums ir 55,5 metri.

Apekalna (Opekalna) luterāņu baznīca

23.attēls. Apekalna (Opekalna) luterāņu baznīca

Apekalna luterāņu baznīca ir visaugstāk virs jūras līmeņa (235 m) esošā baznīca Latvijā. Dievnams celts laikā no 1774.gada līdz 1779.gadam. Baznīcas celšanas vietu izraudzījies mācītājs E.Gliks. Tā ir nozīmīga ar savām ērģelēm, altāri, vitrāžām. Baznīca ir kopēja vairākiem pagastiem.

Kanceles kalniņš Alūksnē

25.attēls. Kanceles kalniņš.

Kanceles kalniņš ir kokiem apaudzis uzkalns, uz kura atradusies pirmā Alūksnes koka baznīca, kas nodegusi Ziemeļu kara gados. Kanceles vietā vēlāk uzcelts granīta monuments, no kā cēlies arī Kanceles kalniņa nosaukums. Zem baznīcas bijusi kapliča, kur apglabāti mācītāji un muižniecības pārstāvji, bet pārējie mirušie apglabāti apkārt baznīcai. Ir saglabājušies kapličas mūra fragmenti, kas atradušies zem baznīcas. Tautas nostāsti vēsta, ka pazemes eja baznīcu savienojusi ar pili ezera krastā. Šodien tur apskatāms granīta akmeņu obelisks. Pēc saglabātajiem zīmējumiem var secināt, ka celtne bijusi veidota guļkoku konstrukcijā bez pakšu pārļaidumiem, ar maziem lodziņiem un zemām durvīm. Interesanta bijusi jumta konstrukcija, kas atšķīlusi altārdaļu it kā atsevišķā būvķermenī. Šis objekts bijis savam laikam tik nozīmīgs, ka pat atzīmēts 1702.gadā Pērnāvā izdotajā Arvīda Mollera kartē ar atzīmi "Marienborg".

1.8.Vides kvalitāte

Gaiss

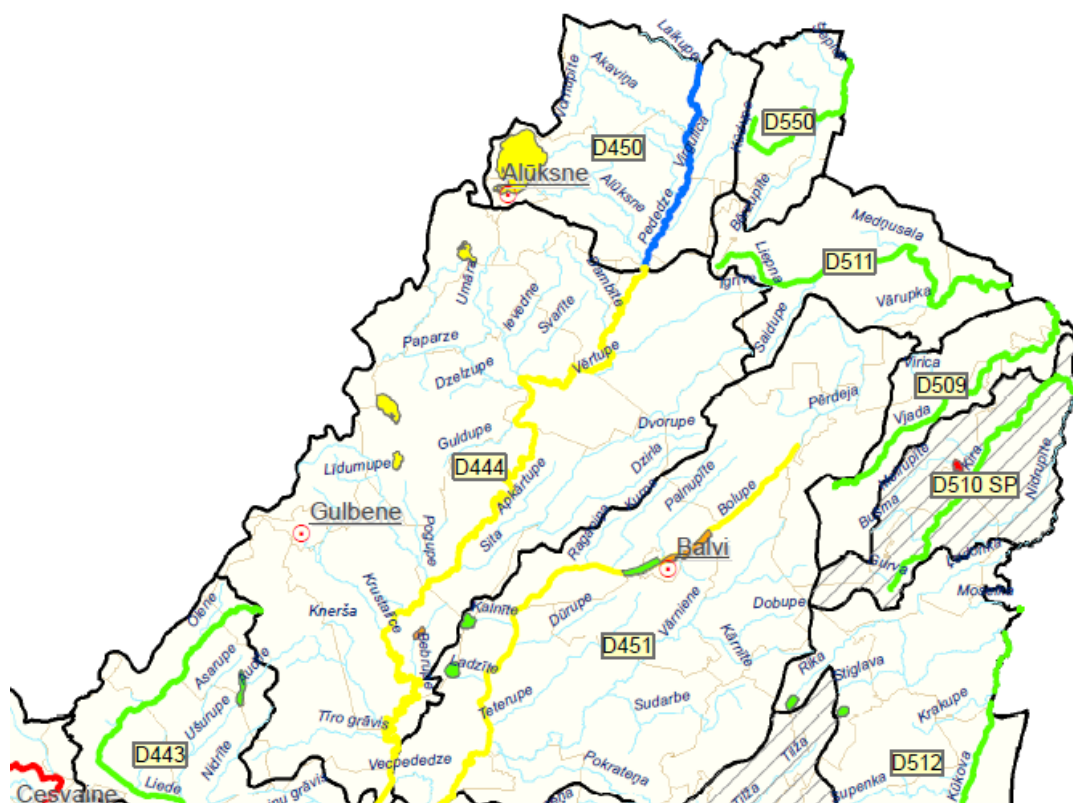
Alūksnes novadā nav veikti sistemātiski vides novērojumi un/vai tās stāvokļa modelēšana. Lielu gaisa piesārņojuma avotu novadā nav, esošie ražošanas uzņēmumi un katlu mājas ir salīdzinoši nelielas, tāpēc kopumā gaisa kvalitāte vērtējama kā atbilstoša spēkā esošo normatīvo aktu prasībām. Galvenais gaisa piesārņojums rodas no automobiļu izplūdes gāzēm un apkures iekārtām, kā arī no kokzāģētavām. Privātsektora nelielās apkures iekārtas nav būtiski gaisa piesārņotāji un vērā ņemamu piesārņojumu apkārtējai videi nerada. Zināmu gaisa piesārņojumu var radīt lauksaimniecības objektu darbība (kūtis, vircas izmantošana lauku mēslošanai), bet arī tā Alūksnes novadā nav būtiska. Nelielu piesārņojumu dod degvielas uzpildes stacijās esošās degvielas uzglabāšanas tvertnes un uzpildes automāti. Pēc www.meteo.lv datiem, vislielākais piesārņojuma avots Alūksnes

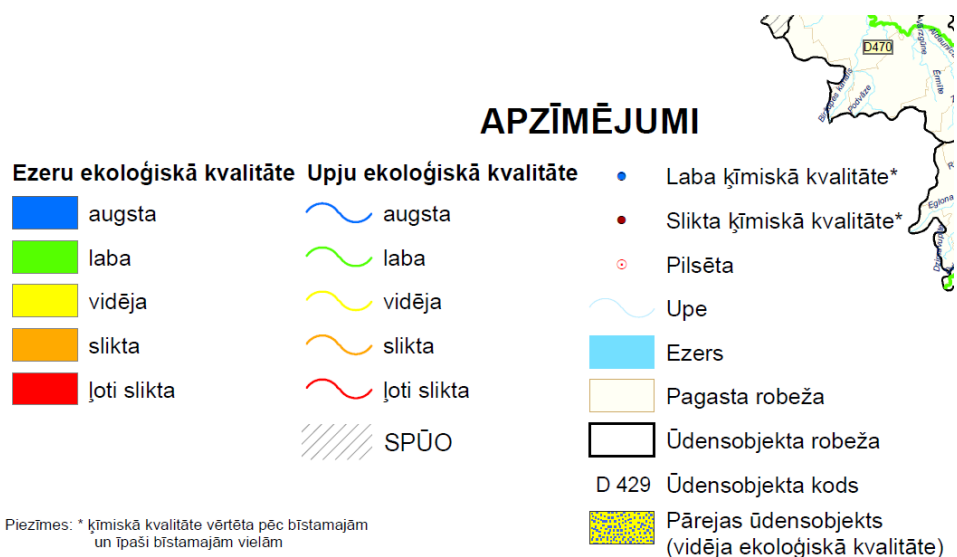
novadā ir kokogļu ražotne Zeltiņu pagastā. Ja 2011.gadā piesātināto ogļūdeņražu vielu no kokogļu ceha retortēm emisija gaisā sasniedza 3,2838 t/g, tad 2012.gadā jau 3,3974 t/g. Alūksnes novadā ir izsniegta viena atļauja A kategorijas piesārņojošai darbībai – SIA „Vistako”, kas paredz audzēt māļputnus līdz 90 000 vienībām, bet pašreiz saimnieciskā darbība objektā netiek veikta, jo notiek ēku kompleksa rekonstrukcijas darbi.

Virszemes ūdeņi

Alūksnes novads atrodas trīs upju sateces baseinu teritorijās: Daugavas baseins ar Pededzes upi un pietekām, Gaujas baseins ar upēm Vaidavu, Melnupi un to pietekām, Veļikaja baseins ar Liepnas upi.

Izstrādātajā Daugavas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā 2010.-2015.gadam iekļauta arī Veļikajas upes sateces baseina teritorijas Latvijas daļa. Alūksnes novadā Daugavas baseina ūdensojektu kvalitāte novērtēta kā augsta (Pededze no Alūksnes ietekas līdz Krievijas robežai), laba (Liepnas upe, Kūdupe) un vidēja (Indzeris, Alūksnes ezers).

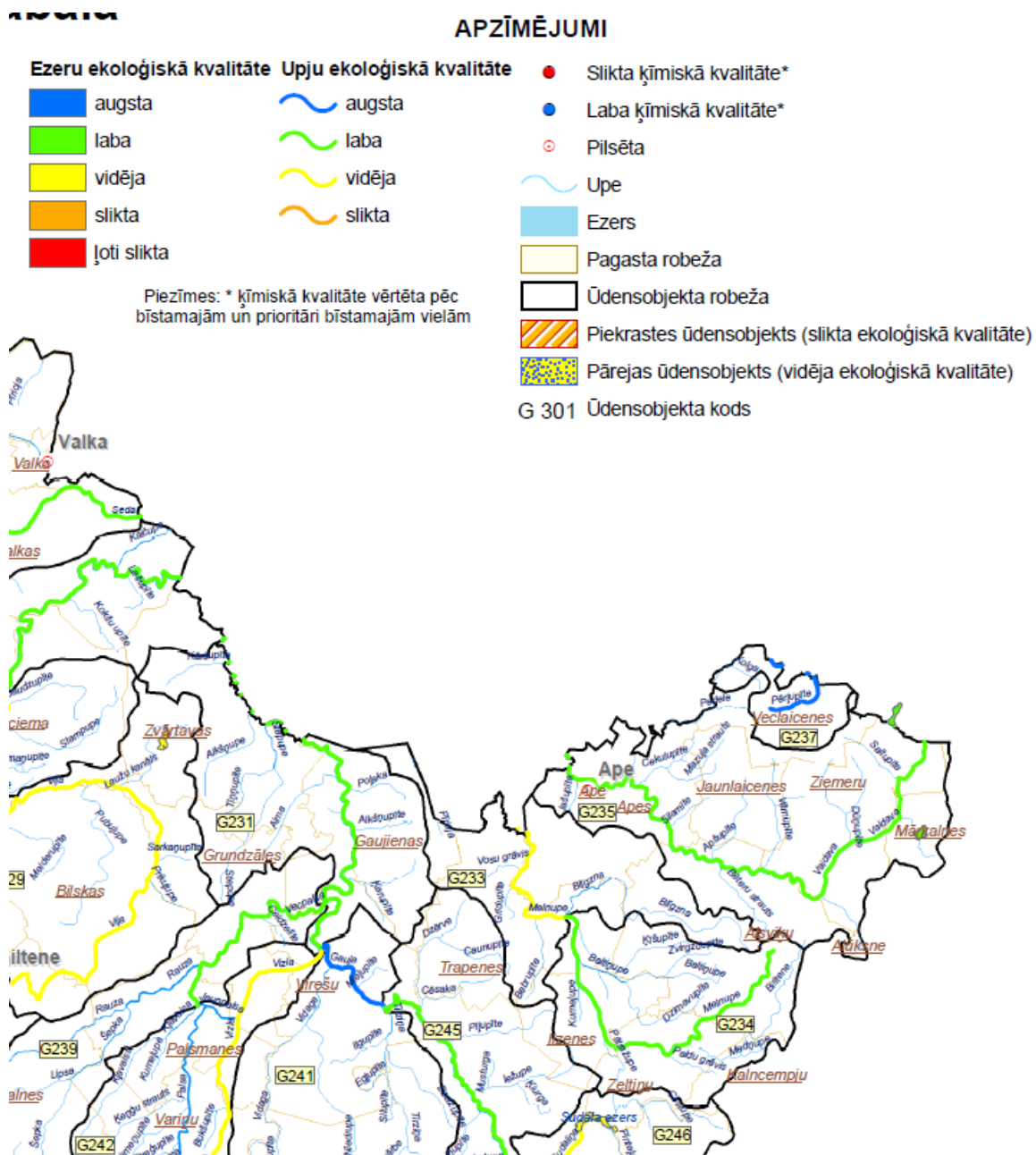

26. attēls. Virszemes ūdensobjektu ekoloģiskā un ķīmiskā kvalitāte, SPŪO ekoloģiskais potenciāls un ķīmiskā kvalitāte Daugavas apgabalā. Avots: Daugavas upju baseina apsaimniekošanas plāns 2010.-2015.gadam.

Pašreizējās situācijas raksturojums

Gaujas upju baseina apsaimniekošanas plānā 2010.-2015.gadam atzīmēts, ka Alūksnes novada teritorijā ar sliktu ekoloģisko un ķīmisko kvalitāti novērtēts Vaidavas ezers Ziemeļraja pagastā.

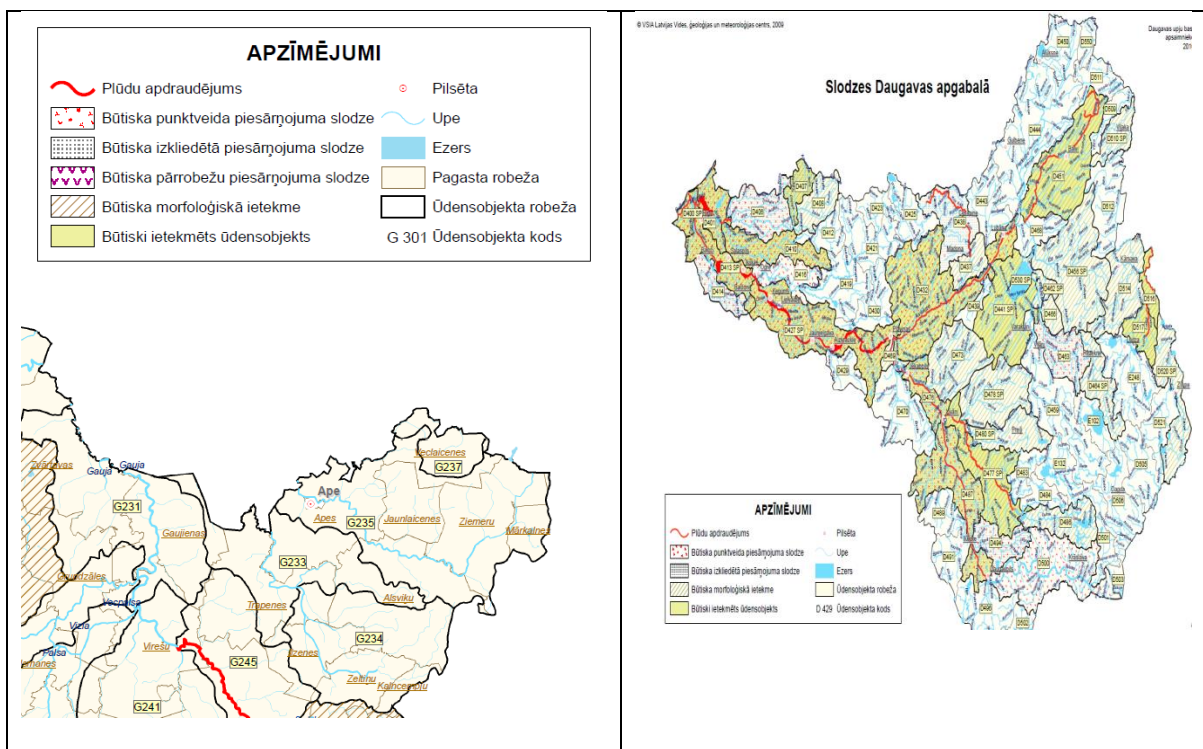
27. attēls. Virszemes ūdensobjektu ekoloģiskā un ķīmiskā kvalitāte, SPŪO ekoloģiskais potenciāls un ķīmiskā kvalitāte Gaujas apgabalā. Avots: Gaujas upju baseina apsaimniekošanas plāns 2010.-2015.gadam.

Nozīmīgākie virszemes izkliedētā piesārņojuma cēloņi abos upju apsaimniekošanas plānos minēti: lauksaimnieciskās darbības, kas pārsvarā ir lopkopība, kā arī notece no mežiem. Palielinoties lauksaimniecībā intensīvi apstrādājamo teritoriju platībām, svarīgi ievērot labas lauksaimniecības prakses piemērus, nepieļaujot sējumu apstrādi ar augu aizsardzības līdzekļiem gar upju krastiem. Ūdens piesārņojuma risks iespējams, izveidojot dīķus - zivju audzētavas uz mazajām upēm. Veicot zivju piebarošanu ar mākslīgo barību,

Pašreizējās situācijas raksturojums

pastāv iespēja, ka organiskās vielas no zivju ekskrementiem un mākslīgās barības paliekām var nonākt tālāk upē.

28. attēlā redzams, ka Alūksnes novadā nav noteiktas būtiskas punktveida un izkliedētā piesārņojuma slodzes (cilvēka darbības tiešās sekas).

28. attēls. Slodzes Daugavas un Gaujas upju apgabalos. Avots: Gaujas un Daugavas upju baseina apsaimniekošanas plāni 2010.-2015.gadam.

Vides stāvokļa pasliktināšanos izraisa ezeros novērojamā krastu aizaugšana, savukārt mazajās upēs problēmas rada bebru postījumi.

Virszemes ūdens piesārņojumu galvenokārt izraisa notekūdeņu novadīšana. To stāvoklis savukārt ir atkarīgs no attīrīšanas iekārtu esamības, komunālo notekūdeņu attīrīšanas kvalitātes, rūpniecisko notekūdeņu sastāvā esošajām bīstamajām vielām, difūzā piesārņojuma no lauksaimnieciskās ražošanas, kā arī no robežšķērsojošā un vēsturiskā piesārņojuma, lietus ūdens noteces un meliorācijas sistēmu ekspluatācijas. Ar jaunu NAI izbūvi vai rekonstrukciju samazināsies vidē novadītā piesārņojuma daudzums. Uzlabojot notekūdens pieņemšanu NAI un pārbūvējot cauruļvadus pie NAI, tiks samazināta infiltrācija.

Kopumā novada virszemes ūdeņus raksturo laba ekoloģiskā kvalitāte, labas pašattīrīšanās spējas, ļoti zemas metālu un naftas produktu koncentrācijas un samērā zemas organisko vielu un biogēnu koncentrācijas.

Alūksnes novada teritorijā neatrodas Veselības inspekcijas peldvietu ūdens kvalitātes sistēmā iekļautas peldvietas.

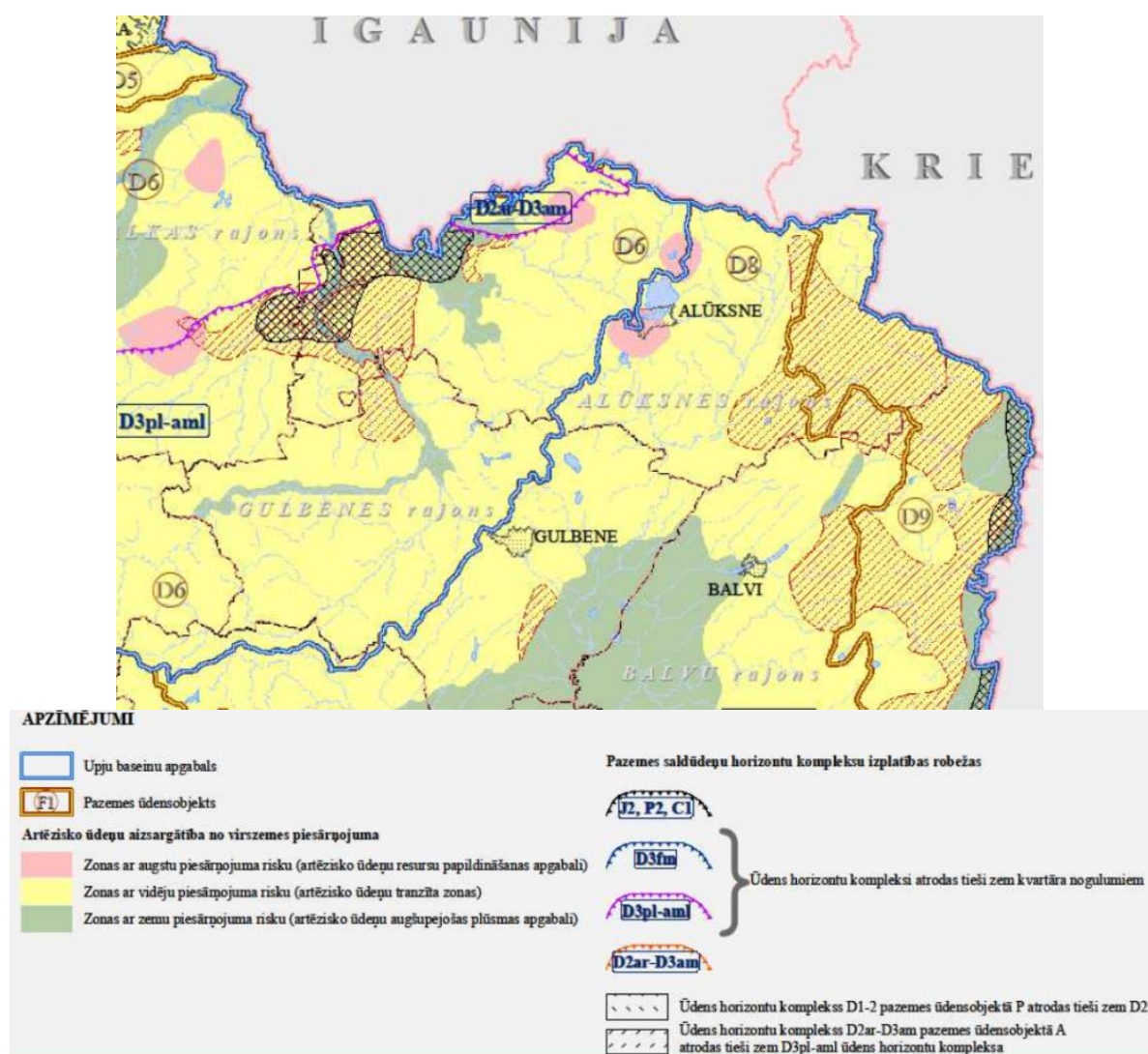
Alūksnes novada teritorijā darbojas 2 mazās HES: viena uz Vaidavas upes Karvā, Alsviķu pagastā un viena uz Pededzes upes Jaunannas ciemā.

Pazemes ūdeņi

Dzeramā ūdens patēriņam Alūksnes novadā tiek izmantoti pazemes ūdeņi no artēziskajiem urbumiem, galvenokārt ciemu teritorijās un pilsētā, un no grodu akām viensētās, arī pilsētā un ciemos.

Novadā pazemes ūdeņiem ir paaugstināts dzelzs saturs, pazemināts fluora savienojumu saturs, kā arī liela ūdens cietība. Ūdens kvalitāte pasliktinās padodot ūdeni pa cauruļvadiem pie patērētājiem, novecojošie ūdensvadi bieži ir piesārņojuma avots un nenodrošina ūdens bakterioloģisko tīrību, tāpēc ne vienmēr ir atbilstoša dzeramā ūdens kvalitāte.

Kā norādīts Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra izdotajā ziņojumā par virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzību, *pazemes ūdeņu dabiskās aizsargātības pakāpi nosaka virkne faktoru, t.sk. augsnes īpašības, pazemes un virszemes ūdeņu saistība, teritorijas drenētība un aerācijas zonas biezums, iežu litoloģiskais sastāvs un to filtrācijas īpašības, dažādu nogulumu izplatība un biezums, hidrauliskais spiediens ūdens horizontos, pazemes ūdeņu plūsmas īpatnības, ūdens horizontu ģeokīmiskie un termodinamiskie apstākļi, kā arī virszemes piesārņojuma specifika.*

29. attēls. Pazemes saldūdeņu dabiskās aizsargātības karte. Datu avots: www.meteo.lv

Kā redzams pēc pazemes saldūdeņu dabiskās aizsargātības kartes, Alūksnes novadā ūdens horizonti ir relatīvi aizsargāti (zonas ar vidēju piesārņojuma risku) un nelielā teritorijā parādās zonas ar augstu piesārņojuma risku.

Alūksnes novadā veikta ūdenssaimniecības tīklu rekonstrukcija vairākos ciemos. 2011.gadā rekonstruēti ūdensvada un kanalizācijas tīkli Liepnas pagasta Liepnas ciemā. 2013.gadā nodoti ekspluatācijā ūdensvada un kanalizācijas tīkli Jaunalūksnes pagasta Kolberģī, Jaunannas pagasta Jaunannas ciemā, Annas pagasta Annas ciemā, Veclaicenes pagasta Kornetu ciemā, Ziemera pagasta Māriņkalnā. 2014.gadā uzsākti projektēšanas darbi esošo tīklu rekonstrukcijai Ilzenes pagasta Jaunzemu ciemā, Alsviķu pagasta Alsviķu un Strautiņu ciemos, Mārkalnes pagasta Mārkalnes ciemā, Jaunlaicenes pagasta Jaunlaicenes ciemā, Pededzes pagasta Pededzes ciemā. Pēc projektu īstenošanas, ūdenssaimniecības nozarei būs labvēlīga ietekme uz ciemu fizisko un antropogēno vidi. Ūdensapgādes tīklu rekonstrukcijas rezultātā uzlabosies piegādājamā ūdens kvalitāte, samazināsies dzeramā ūdens noplūdes, līdz ar to samazināsies nelietderīgi izmantotā ūdens daudzums, kā arī tiks novērsta sekundārā piesārņojuma rašanās ūdensvados. Projekta realizācija pozitīvi ietekmēs novada tēlu kopumā un padarīs ievērojami pievilcīgāku uzņēmējdarbības vidi un uzlabos iedzīvotāju labsajūtu Alūksnes novadā.

Pašlaik, pēc Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūrā esošajām ziņām, Alūksnes novada teritorijā ir ierīkoti 233 artēziskie urbumi, tai skaitā 80 urbumi netiek izmantoti, pārsvarā tie atrodas padomju laikā celto fermu un citu objektu teritorijās, teritorijas ir pamestas, būves pārvērtušās par graustiem. Lai novērstu potenciālu piesārņojuma iefiltrēšanos pazemes ūdeņu slāņos, nepieciešams veikt urbumu tamponēšanu, taču šo procesu apgrūrina nesakārtotie īpašumu jautājumi – daudzos gadījumos neizdodas noskaidrot urbumu īpašniekus. Uz Teritorijas plānojuma izstrādes brīdi ir aiztamponēti 16 artēziskie urbumi.

Augsnes

Latvijā, pēc valsts neatkarības atjaunošanas, nav veikts augšņu kvalitātes vērtējums un kartēšana. Faktiski tiek lietotas augšņu kartes, kurās ietvertā informācija ir vecāka par 20 gadiem.

Augsne ir pakļauta degradācijai, un kā iemesli tam jāmin gan dabiskie, gan antropogēnie faktori: vēja un ūdens izsauktā augsnes erozija, mākslīgas virskārtas izveide, augsnes virsmas pazemināšanās, pārpurvošanās, augsnes skābuma palielināšanās (tā ir viena no galvenajām problēmām, jo tas ietekmē ražas kvalitāti, augu slimību izplatību), piesārņošana ar pesticīdiem un citām ķīmiskām vielām un citi. Augsnes un grunts ķīmiskais piesārņojums (naftas produkti, smagie metāli, pesticīdi, šķīdinātāji u.c.) Alūksnes novadā ir konstatēts piesārņotajās teritorijās, potenciāli piesārņotajās teritorijās izpēte nav veikta, bet piesārņojuma esamība ir iespējama.

Augšņu erozija tiek izraisīta lietojot augšņu īpatnībām, reljefam un klimatiskajiem apstākļiem neatbilstošas tehnoloģijas, smago tehniku un agrotehniski nepamatotu augu seku. Tās rezultātā iet bojā auglīgā augsnes virskārta, samazinās bioloģiskā daudzveidība, kā arī notiek ūdens ekosistēmu eutrofikācija (slāpekļa un fosfora savienojumu palielināšanās ekosistēmā izraisīta paaugstināta augu augšanas vai atmiršanas intensitāte). Alūksnes novadā pārsvarā ir saposmots reljefs, lauksaimniecības zemes ir ar lielāku vai mazāku paugurainību (izņemot Mārupes, Malienas, Jaunannas pagastā). Nepiemērota zemes apsaimniekošana ir galvenais augsnes sablīvēšanās cēlonis. Piemēram, pārāk liela mājlopu skaita turēšana zemes platībā, nepiemērotas smagās lauksaimniecības tehnikas izmantošana un augsnes apstrāde laikā, kad tā nav pietiekami nožuvusi.

Tā kā augsnes kartēšana un vērtēšana atkārtoti nav veikta, nav iespējams salīdzināt un konstatēt augsnes kvalitātes izmaiņas un to cēloņus, izņemot acīmredzamo – pārpurvotās un aizaugušās platības. Vislielāko problēmu mūsdienās zemju īpašniekiem rada bebru populācijas straujš pieaugums, ierīkotie aizsprosti uz mazajām upītēm un novadgrāvjiem veicina gruntsūdens līmeņa paaugstināšanos apkārtējās teritorijās, kā rezultātā izmainās augu sastāvs, notiek teritorijas pārpurvošanās.

Piesārņojums

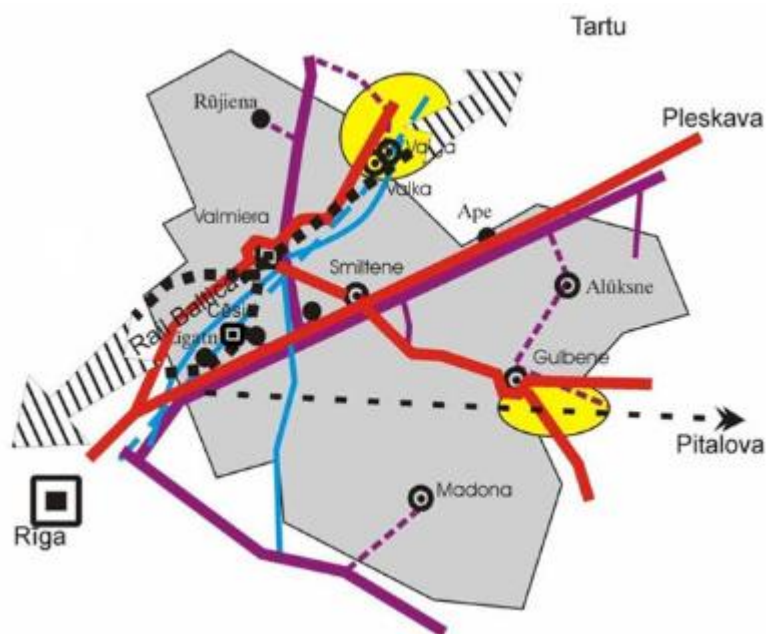
Saskaņā ar VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” izveidoto reģistru, novadā atrodas 3 piesārņotas (DUS „Alūksne”, NBS Kājnieku skola un DUS „Aizupītes” un 62 potenciāli piesārņotas vietas (skatīt Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu nodaļas Pielikumi 7.pielikumu). 21 no potenciāli piesārņotajām vietām ir bijušie degvielas uzpildes punkti gan lauku teritorijā (bijušo kolhozu degvielas cisternas), gan pilsētā, no kurām 17 vietās nekāda darbība nenotiek, degvielas cisternas aizvāktas. Potenciāli piesārņoto vietu sarakstā iekļautas 11 atkritumu izgāztuves lauku teritorijās. Tām 2008.gadā veikta rekultivācija, teritorijas apmežotas. Kādreizējās zāgskaidu izgāztuves (pavisam 3) ir pamestas, teritorijas nav rekultivētas. Šodien, uzņēmumos, kas nodarbojas ar zāģēšanu un ēvelēšanu, radušās zāgskaidas tiek pārstrādātas briketēs, granulās vai pārdotas tālākai pārstrādei. Visu potenciāli piesārņoto vietu objektos, gan pamestos, gan darbojošos, izpēte par piesārņojuma klātbūtni un piesārņojuma pakāpi nav veikta. Pieļaujams, ka pamestajās teritorijās, kur saimnieciskā darbība sen pārtraukta, piesārņojuma līmenis ir ļoti zems vai tā nav vispār. Bet, lai zemes īpašnieks varētu par to pārliecināties, nepieciešams veikt izpēti, kas ir samērā dārgs process, tāpēc arī potenciāli piesārņoto vietu reģistrs netiek aktualizēts.

Teritorijas piesārņojumu rada arī stihiski veidojošās izgāztuves vecos, pamestos karjeros un mežos. Notiek šo vietu apzināšana un, iespēju robežās, arī atkritumu aizvākšana, taču bieži vien atkritumi tiek izgāzti no jauna.

2. Tehniskā infrastruktūra

2.1. Transporta infrastruktūra

Ceļi un ielas

30.attēls. Infrastruktūras koridoru teritorijas. Avots: Vidzemes reģiona TP II daļa.

Neskaitot valsts autoceļus, novadā ir plašs pašvaldībai piederošo autoceļu un ielu tīkls. Ceļiem un ielām noteiktas grupas atkarībā no nozīmīguma.

Alūksnes novada autoceļu tīklu veido:

1. valsts autoceļi 475,24 km garumā, tajā skaitā ar melno segumu 141,7 km jeb 29,8%;
2. A/S „Latvijas valsts meži” ceļi 155,1 km garumā;
3. pašvaldības autoceļi 597,89 km garumā, tajā skaitā ar melno segumu 23,2 km jeb 3,9%, un ar grants segumu 574,69 km jeb 96,1%;
4. pašvaldības ielas 78,282 km garumā, tajā skaitā ar melno segumu 40,707 km jeb 52%, un ar grants segumu 37,575 km jeb 48%.

Kā nozīmīgākais valsts autoceļš, kas šķērso Alūksnes novada daļas teritoriju, minams A2 Rīga-Sigulda-Igaunijas robeža (Veclaicene), kas ir kvalificēts kā valsts galvenais autoceļš. Autoceļš ir starptautiskas nozīmes transporta koridors uz Krievijas Federāciju (Sanktpēterburgu). Kā nākamie svarīgākie autoceļi ir minami P40 Alūksne-Zaiceva (ar reģionam nozīmīgu Latvijas/Krievijas robežpāreju Pededze – Bruņiševa), P41 Alūksne-Liepna, P42 Viļaka-Zaiceva-Krievijas robeža, P43 Litene-Alūksne, P34 Sinole-Zeltiņi-Silakrogs, P39 Alūksne-Igaunijas robeža, P44 Ilzene-Līzespasts, kas ir klasificēti kā valsts reģionāli autoceļi.

Pēc skaita novada teritorijā ir 31 valsts vietējais autoceļš (skat. tabulā zemāk ar autoceļa numura apzīmējumu).

6.tabula. Valsts autoceļi un to seguma raksturojums Alūksnes novadā

Autoceļa numurs	Autoceļa nosaukums	Seguma veids	Seguma tehniskais stāvoklis
A2	Rīga-Sigulda-Igaunijas robeža (Veclaicene)	asfalts	23,1 km garš posms ir uz sabrukšanas robežas
P34	Sinole-Zeltiņi-Silakrogs	asfalts	apmierinošā stāvoklī
P39	Alūksne-Igaunijas robeža	asfalts	15,305 km garš posms ir uz sabrukšanas robežas
P40	Alūksne-Zaiceva	asfalts	labā stāvoklī
P41	Alūksne-Liepna	grants	23,178 km garš posms ir uz sabrukšanas robežas
P42	Viļaka-Zaiceva-Krievijas robeža	grants	4,457 km garš posms ir uz sabrukšanas robežas
P43	Litene-Alūksne	asfalts	600 km garš posms ir uz sabrukšanas robežas
P44	Ilzene-Līzespasts	grants	apmierinošā stāvoklī
V374	Mežslokas-Čonkas-Dūre	grants	apmierinošā stāvoklī
V375	Čonkas-Ilzenes muiža	asfalts	apmierinošā stāvoklī
V378	Alsviķi-Ādams	grants	apmierinošā stāvoklī
V379	Karva-Jaunlaicene	grants	apmierinošā stāvoklī
V380	Karva-Rezaka	grants	apmierinošā stāvoklī
V381	Bārdaskrogs-Krabi	grants	apmierinošā stāvoklī
V382	Veclaicene-Rulles	asfalts	apmierinošā stāvoklī
V383	Lucka-Alūksne	grants	6,700 km garš posms ir uz sabrukšanas robežas
V384	Ziemi-Ālsviķi	grants	apmierinošā stāvoklī
V385	Kaktiņi-Sauleskalns	grants	apmierinošā stāvoklī
V386	Alūksne-Ziemi-Veclaicene	grants	apmierinošā stāvoklī
V387	Tūja-Kantorkrogs	grants	apmierinošā stāvoklī
V388	Alūksne-Kalniena-Gulbene	grants	apmierinošā stāvoklī
V389	Lāzbergis-Šlukums	grants	apmierinošā stāvoklī

Pašreizējās situācijas raksturojums

V390	Kolbergis-Ponkuļi	asfalts/grants	apmierinošā stāvoklī
V391	Mārkalne-Auguri	grants	apmierinošā stāvoklī
V392	Klimentīne-Akaviņas	grants	apmierinošā stāvoklī
V393	Kauļi-Papardes stacija	grants	apmierinošā stāvoklī
V394	Pededze-Kalnapededze	grants	apmierinošā stāvoklī
V395	Jaunanna-Anna	grants	apmierinošā stāvoklī, bet 0,945 km garš posms ir uz sabrukšanas robežas
V396	Vētraine-Maliena-Kalnecmpji-Sprīvuļi	grants	apmierinošā stāvoklī, bet 1,745 km garš posms ir uz sabrukšanas robežas
V398	Ķūderi-Jaunanna	grants	apmierinošā stāvoklī
V399	Mālupe-Beja-Karitāni	grants	apmierinošā stāvoklī
V400	Taides-Matisene	grants	apmierinoša stāvokli
V401	Liepna-Beja	grants	apmierinošā stāvoklī
V402	Zaiceva-Putrovka	grants	sliktā stāvoklī
V403	Liepna-Voroža	grants	sliktā stāvoklī
V410	Gulbene-Zeltiņi	grants	apmierinošā stāvoklī
V454	Pērkoņi-Vīksna-Mālupe	grants	apmierinošā stāvoklī
V455	Viļaka-Žiguri-Liepna	grants	apmierinošā stāvoklī, bet 1,240 km garš posms ir uz sabrukšanas robežas

Avots: Valsts akciju sabiedrība „Latvijas Valsts ceļi” dati.

Līdz 2014.gadam nav paredzēta jaunu ceļu izbūve, bet Alūksnes novada pašvaldības attīstībai nozīmīga ir tabulā minēto, uz sabrukšanas robežas esošo posmu atjaunošana.

Esošais ceļu tīkls nodrošina sasaisti starp ciemiem un novada centru. Jaunu pašvaldības autoceļu ierīkošana nav nepieciešama, bet nepieciešams ir rekonstruēt jau esošo ceļa infrastruktūru.

Alūksnes pilsētā ir aktuāls transportlīdzekļu stāvvietu jautājums, sevišķi to trūkums ir jūtams dzīvojamo māju daudzstāvu apbūves kvartālos, arī bērnu rotaļu laukumi ir morāli novecojuši. Tā kā nevienā kvartālā nav veikta daudzdzīvokļu namu iekšpagalmu rekonstrukcija, ir jāizstrādā komplekss risinājums nosakot bērnu rotaļu zonas, pieaugušo atpūtas vietas, automašīnu novietņu un atkritumu konteineru laukumu vietas.

Alūksnes pilsētā teritorijas plānojuma izstrādes laikā pabeigta tranzīta maršrutu – Pils ielas un P43 (Tālavas, Jāņkalna, Helēnas un Bērzu ielu posmi) rekonstrukcija. Ir izstrādāti tehniskie projekti Rūpniecības ielas II un III kārtai, Dārza ielas, Lāčplēša, Vējkalna un Rijukalna ielu rekonstrukcijai. 2014.gadā uzsākti Dzirnau ielas, Parka ielas, Tirgotāju ielas, Brūža ielas un Vidus ielas rekonstrukcijas darbi. Tiek izstrādāti projekti vēl

Pašreizējās situācijas raksturojums

vairāku ielu rekonstrukcijas darbiem, kuru realizācija uzlabos pilsētas daļu sasniedzamību un satiksmes drošību.

Novadam nozīmīgi ir arī A/S „Latvijas valsts meži” no jauna izbūvētie un rekonstruētie ceļi, kas būtiski paplašina teritoriju sasniedzamību.

No novada kopējā ceļu tīkla 51,8% pieder pašvaldībai, tajā skaitā 6% ir ielu kopgarums. Izvērstis pašvaldības autoceļu un ielu saraksts dots Teritorijas un izmantošanas apbūves noteikumu nodaļā Pielikumi, 16.un17.pielikumā.

7. tabula. Pašvaldības autoceļu raksturojums

Administratīvā teritorija	Pašvaldības ceļi (km)	Ceļa seguma veids					
		Asfalta segums		Grants segums		Bez seguma	
		km	%	km	%	km	%
Alsviķu pagasts	94,51	0,10	0,1	94,41	99,9	-	-
Annas pagasts	35,82	1,27	3,5	34,55	96,5	-	-
Ilzenes pagasts	31,58	2,52	8,0	29,06	92	-	-
Jaunalūksnes pagasts	50,13	2,36	4,7	22,38	44,6	25,39	50,7
Jaunannas pagasts	25,61	0,20	0,8	25,41	99,2	-	-
Jaunlaicenes pagasts	31,25	2,57	8,0	28,68	92,0	-	-
Kalnecmpju pagasts	27,88	-	-	26,15	99,4	1,73	0,6
Liepna pagasts	28,87	1,36	4,7	23,2	80,4	4,30	14,9
Malienas pagasts	32,34	0,75	2,32	29,03	89,76	2,56	7,92
Mālupe pagasts	37,67	3,16	8,4	34,31	91,1	0,20	0,5
Mārkalna pagasts	48,53	-	-	48,53	100	-	-
Pededzes pagasts	31,76	0,44	1,4	30,29	95,4	1,03	3,2
Veclaicenes pagasts	40,11	3,88	9,7	29,89	74,5	6,34	15,8
Zeltiņu pagasts	38,50	3,15	8,2	35,35	91,8	-	-
Ziemera pagasts	52,88	3,73	7,0	42,41	80,2	6,74	12,7

Avots: pašvaldības dati.

8.tabula. Alūksnes novadā esošo autoceļu un ielu blīvums pilsētas un pagastu teritorijās

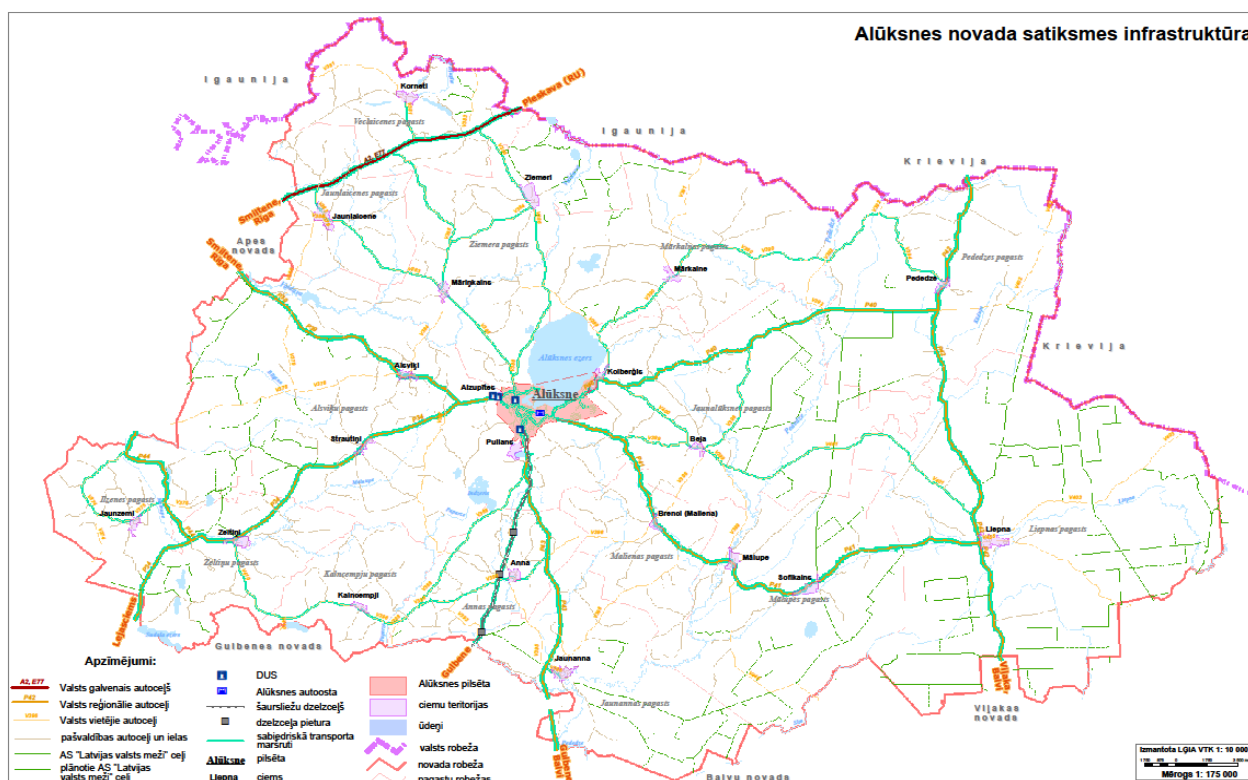
Pilsētas un pagastu nosaukums	Valsts autoceļi km	VAS „Latvijas valsts meži” ceļi km	Pašvaldības autoceļi km	Pašvaldības ielas km	Kopā apdzīv. vietā km	Teritorijas platība km²	Ceļu blīvums km/km²
1	2	3	4	5	6	7	8
Alūksne	10,37			68,89	79,26	14,23	5,57
Alsviķi	66,07	23,35	89,56	0	178,98	213,0	0,84
Anna	33,5	0	35,82	1,0	70,32	52,6	1,34
Ilzene	17,7	8,88	31,88	0	58,46	62,5	0,94
Jaunalūksne	60,4	19,65	49,27	0	129,32	184,7	0,70
Jaunanna	17,1	23,57	25,61	5,29	71,57	94,0	0,76
Jaunlaicene	16,0	0	28,78	0,88	45,66	52,2	0,87
Kalnecmpji	7,9	0	27,18	1,2	36,28	43,0	0,84
Liepna	54,3	20,68	28,49	0	103,47	280,6	0,37
Maliena	19,0	0	31,15	0	50,15	55,4	0,91
Mālupe	17,0	19,19	37,67	0	73,86	129,8	0,57
Mārkalne	31,7	3,75	48,53	0	83,98	123,4	0,68

Pašreizējās situācijas raksturojums

Pedēdze	41,8	14,49	32,73	0	89,02	142,0	0,63
Veclaicene	25,5	0	40,94	1,02	67,46	137,3	0,49
Zeltiņi	12,8	9,64	39,66	0	62,10	63,1	0,98
Ziēmeris	44,1	11,9	50,62	0	106,62	117,0	0,91
Kopā:	475,24	155,10	597,89	78,28	1306,51	1764,83	0,74

Avots: Pašvaldības dati.

Alūksnes novada satiksmes infrastruktūra atainota 4. Tematiskajā kartē „Alūksnes novada satiksmes infrastruktūra”.

4. tematiskā karte. Alūksnes novada satiksmes infrastruktūra.

Dzelzceļš

Alūksnes novadā atrodas valsts aizsardzībā esošs kultūras piemineklis – šaursliežu dzelzceļš Gulbene - Alūksne, pa kuru notiek regulāri pasažieru pārvadājumi. Dzelzceļa līnija novada teritorijā virziena no Alūksnes uz Gulbeni šķērso Jaunalūksnes, Annas un Jaunannas pagastus. Kultūras pieminekļa aizsargjosla 500 m no malējās sliekšņa uz abām malām skar arī Jaunalūksnes un Alsviķu pagastus.

Velotransports

Ne Alūksnes pilsētā, ne ciemos nav izbūvēti veloceliņi. Iepriekšējā Alūksnes pilsētas teritorijas plānojumā paredzēta vairāku veloceliņu izbūve maršrutos:

1. No Alūksnes slimnīcas pa Pils ielu līdz Baložu bulvārim - Baložu bulvāris - Parka iela- Ojāra Vācieša iela līdz Dārza ielai – Dārza iela līdz krustojumam ar Raiņa bulvāri – Raiņa bulvāris līdz krustojumam ar Jāņkalna ielu – Jāņkalna iela līdz krustojumam ar Uzvaras ielu – perspektīvais Uzvaras ielas posms līdz Krišjāņa Barona ielai – Krišjāņa Barona iela - Tālavas iela.
2. Krišjāņa Barona iela no Pils ielas līdz Tālavas ielai.
3. No Torņa un Rijukalna ielu krustojuma līdz Pils ielai – Pils iela līdz Kalnadrūvām.
4. No Pils ielas un Pleskavas ielas krustojuma – Pleskavas iela līdz krustojumam ar Ozolu ielu – Ozolu iela līdz Ezertakas sākumam – Ezertaka līdz Ezermalas ielai – Ezermalas iela.
5. No Ojāra Vācieša ielas pa Fitinghofa ielu līdz Ezertakai – Ezertaka līdz Pleskavas ielai.
6. No Baložu bulvāra pa gājēju ceļu gar ezeru līdz Tempļakalna ielai – Tempļakalna iela – Melnuma iela.

Plānojuma izstrādes laikā uzsākti un pabeigti maģistrālo ielu Pils iela un P43 (Tālavas, Jāņkalna, Helēnas un Bērzu ielu posmi) rekonstrukcijas darbi. Tehniskajos projektos nav paredzēts izbūvēt veloceliņus pa Pils un Jāņkalna ielām. Atsevišķās vietās Pils ielā veloceliņu izbūve nebija iespējama, jo nebija iespējams nodrošināt pienācīgu ietves platumu (īpašumi atgriezti vēsturiskajās robežās).

Sabiedriskais transports

Uz Alūksnes novada teritorijas plānojuma 1.redakcijas izstrādes pabeigšanas brīdi Alūksnes novada sabiedriskā transporta maršruta tīklā bija 30 maršruti. Tas izveidots, lai apmierinātu iedzīvotāju pieprasījumu pēc sabiedriskā transporta pakalpojumiem. Iedzīvotāju skaitam samazinoties, pasažieru pārvadātājiem atsevišķi reisi var kļūt nerentabli un pastāv bažas par reisu slēgšanu.

Novada ceļu un ielu tīkls nodrošina iespēju veikt sabiedriskā autotransporta pārvadājumus, bet problēmas rada ceļu sliktais stāvoklis un mazais pārvadājamo pasažieru skaits. Neskatoties uz to, katrā pagasta teritorijā nodrošināts sabiedriskais transports vismaz 2 reizes dienā (Pededze, Mārkalne, Veclaicene). Ir pagasti, kur šīs iespējas ir 5 un 6 reizes dienā (Zeltiņi, Alsviķi, Ilzene, Mālupe, Liepna). Sabiedriskais transports neiegriežas vienīgi Karvas ciemā Alsviķu pagastā, pieturvietā atrodas uz autoceļa P39 pie pagrieziena uz ciemu. Sabiedriskā autotransporta maršruti attēloti grafiskajā pielikumā kartē „Satiksmes infrastruktūra”. Sabiedriskos pārvadājumus Alūksnes novadā nodrošina SIA „Vidlatauto”, AS „Nordeka”, AS „CATA”, SIA „Norma-A”, SIA „VTU Valmiera”, SIA „Jēkabpils autobusu parks”.

9. tabula. Alūksnes novada pasažieru pārvadājumu maršruti

Nr. p.k.	Reisa numurs	Maršruta nosaukums	Reisa dienas	Teritorijas, ko apkalpo maršruts
1.	7647	Rīga-Alūksne	4,5,7	Alūksnes pilsēta
2.	7905	Rīga-Jaunlaicene-Alūksne	1-7	Jaunlaicene, Māriņkalns,

Pašreizējās situācijas raksturojums

3.	7905	Rīga-Jaunlaicene-Alūksne	1-6	Jaunzemi, Zeltiņi, Strautiņi
4.	7906	Rīga – Smiltene-Alūksne 3x dienā	1-7	Alsviķi, pagrieziena uz Karvu
5.	7906	Alūksne-Smiltene-Rīga 3x dienā	1-7	Alsviķi, pagrieziena uz Karvu
6.	7896	↓↑Jēkabpils-Alūksne	1-7	Ate, Kantorkrogs
7.	7770	Cēsis-Alūksne	1-7	Alsviķi, pagrieziena uz Karvu
8.	7769	Cēsis-Liepa-Alūksne	1-7	Čonkas, Zeltiņi, Strautiņi
9.	7736	Alūksne-Rīga	1-7	Alsviķi, pagrieziena uz Karvu
10.	7706	Alūksne-Velēna-Madona	1,3,5,6,7	Zeltiņi, Strautiņi
11.	7669	Alūksne-Kārsava-Rēzekne 2x dienā	1-7	Karitāni, Maliņa, Mālupe, Sofikals, Liepna
12.	7668	↓↑Rēzekne-Alūksne 2x dienā	1-7	Jaunanna, Vecanna, Dūdas
13.	7653	Alūksne-Jaunlaicene-Gaujiena-Smiltene	1,5	Māriņkalns, Jaunlaicene
14.	7646	Alūksne-Liepna-Balvi	1-7	Liepna, Sofikals, Mālupe, Maliņa, Karitāni
13.	7165	Alūksne - Gaujiena-Smiltene	5,6	Alsviķi, pagrieziena uz Karvu
15.	6714	Alūksne-Ape-Sikšņi-Alūksne 2x dienā	1-5	Strautiņi, Zeltiņi, Jaunzemi
16.	6714	Alūksne-Ape-Sikšņi-Alūksne 2x dienā	1-5	Alsviķi, pagrieziena uz Karvu
17.	6709	Alūksne-Beja-Alūksne	2,5	Karitāni, Beja, Kolbergis
18.	6707	Alūksne-Korneti-Jaunlaicene-Māriņkalns-Korneti-Alūksne	No 01.09.-11.06. 1-5	Jaunlaicene, Māriņkalns, Korneti
19.	6711	Alūksne-Dēliņkalns-Korneti-Alūksne	12.06-31.08. 6	Ziemeri, Korneti
20.	6701	Alūksne-Alsviķi-Ape 3x dienā	1-5	Alsviķi, pagrieziena uz Karvu
21.	6702	Alūksne-Liepna	1-6	Maliņa, Mālupe, Sofikals, Liepna
22.	6704	Alūksne-Jaseņici-Putrovka	1,3,5 no 12.06.-31.08. 1-5 no 01.09.-11.06.	Kolbergis, Zaiceva, Pededze, Jaseņici, Putrovka
23.	6696	Alūksne-Jaunanna-Alūksne	1-6	Maliņa, Mālupe, Jaunanna, Vecanna
24.	6697	Alūksne-Mārkalne-Zabolova 2x dienā	1-6	Kolbergis, Mārkalne, Stuborova, Pededze, Zabolova
25.	6695	Alūksne-Māriņkalns-Jaunlaicene-Māriņkalns-Alūksne (no rītiem)	1-7 12.06.-31.08.	Māriņkalns, Jaunlaicene

Pašreizējās situācijas raksturojums

26.	6695	Alūksne-Māriņkalns-Jaunlaicene 2x dienā	1-7	Vengerski, Māriņkalns, Jaunlaicene
27.	6693	Alūksne-Zeltiņi-Kalnecmpji	1-6	Strautiņi, Zeltiņi, Kalnecmpji
28.	6692	Alūksne-Beja-Liepna	3,5,6	Karitāni, Beja, Liepna
29.	6691	Alūksne-Vengerski-Māriņkalns	1-5	Vengerski, Māriņkalns
30.	6690	Alūksne-Bērziņi-Alūksne 2x dienā	1,3,5 12.06.-31.08.	Vai slēgts?
31.	6447	Alūksne-Beja-Mālupe-Alūksne	1-5 01.09.-11.06.	Beja, Maliena, Mālupe
32.	6448	Alūksne –Beja-Visikums-Alūksne	1-6	Karitāni, Beja, Visikums, Kolbergis
33.	5194	Alūksne-Kalnecmpji 2x dienā	no 12.06.-1.08. -1,3, no 01.09.-06. 1-5	Vecanna, Anna, Kalnecmpji
34.	5188	Alūksne-Jaunzemi-Alūksne	1-5	Strautiņi, Zeltiņi, Jaunzemi
35.	3051	Alūksne-Kolbergis-Slimnīca-Alūksne	1-5	Kolbergis

Datu avots: www.1188/satiksme un pašvaldības dati.

2.2.Sakaru infrastruktūra

Sakaru tīkls un internets

Alūksnes novadā telekomunikācijas nodrošina fiksēto un mobilo tīklu infrastruktūra. Novada teritorijā darbojas trīs mobilo telekomunikāciju tīklu operatori: SIA „Tele 2”, SIA „Latvijas Mobilais Telefons” un SIA „Bite Latvija”.

Saskaņā ar SIA „Latvijas Mobilais Telefons” sniegto informāciju Alūksnes novadā atrodas sekojoši firmai piederoši īpašumi un uz zemes gabala esošas būves - radiotornis un aparatūras kontainers:

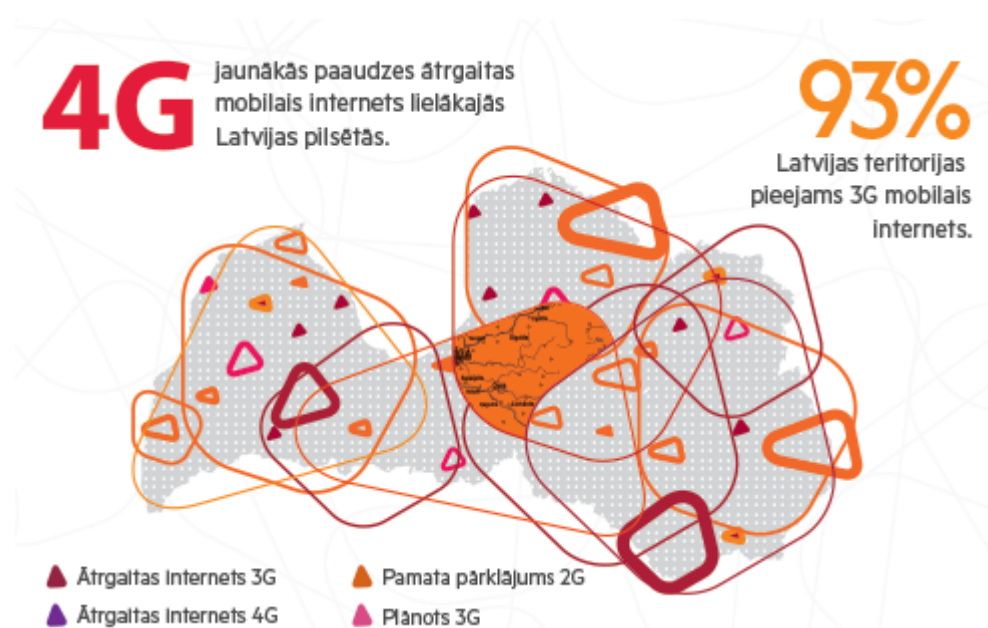
10.tabula. Latvijas mobilā telefona izbūvētie sakaru pārraides būves

Pagasts	Nosaukums	Kadastra numurs
Alsviķu pagasts	Sakarnieki	36420060475
Annas pagasts	Sakarnieki	36440030173
Jaunalūksnes pagasts	LMT sakari	36560040170
Jaunannas pagasts	Sakarnieki	36580020129
Jaunlaicenes pagasts	LMT sakari	36600010147
Liepna pagasts	Sakarnieki	36680100453
Malienas pagasts	LMT sakari	36720030125
Ziemera pagasts	LMT sakari	36960050318
Zeltiņu pagasts	Sakarnieki	36940020333

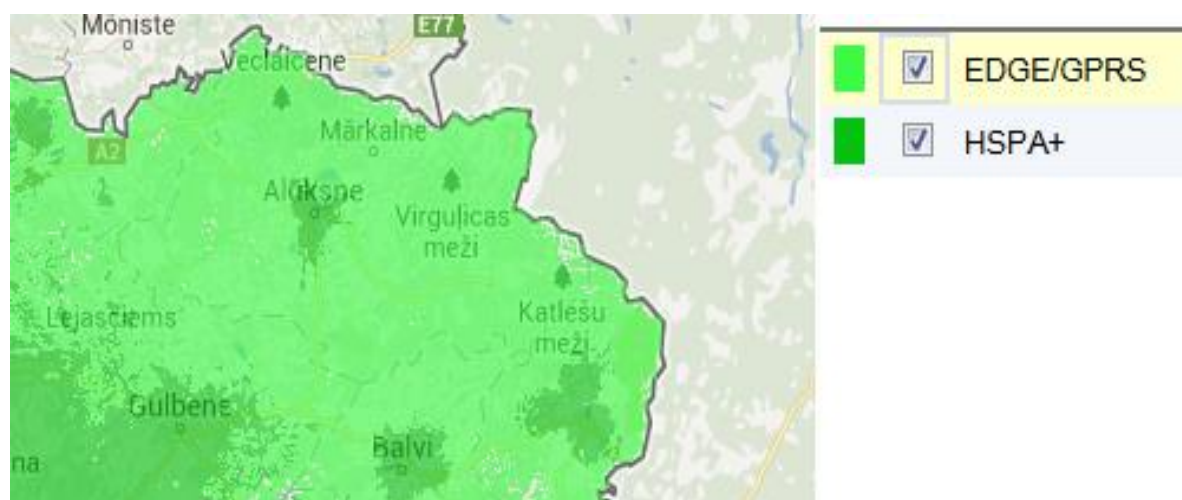
Pašreizējās situācijas raksturojums

Latvijas Mobilais Telefons plāno izprojektēt, uzbūvēt un nodot ekspluatācijā jaunu bāzes staciju nekustamajā īpašumā „LMT sakari”, Pededzes pagastā, kadastra numurs 36800070444.

Lai arī sakaru tīkla pārklājums nosedz gandrīz visu novada teritoriju, ir vietas, kur mobilo sakaru kvalitāte ir ļoti slikta, piemēram, Alsviķu pagasta Strautiņu ciemā, Kalncempju pagastā un Jaunalūksnes pagasta Bejas ciemā.

27.attēls. Interneta pārklājums ar LMT tīklu. Avots:www.lmt.lv.

28.attēls. Interneta pārklājums ar Tele 2 tīklu Alūksnes novadā. Avots:www.tele2.lv.

Alūksnes novadā datorizācijas un interneta pieejamība pašlaik vērtējama kā apmierinoša. Bezmaksas internets ir pieejams bibliotēkās visā novadā.

Ir izstrādāts tehniskais projekts optisko datu komunikāciju sistēmas ierīkošanai Alūksnes pilsētā. Tā izstrādes laikā Alūksnes pilsētā tiks ierīkotas 15 360° video novērošanas kameras ar 4 video datu uztveršanas antenām. Sistēmas vadība tiks novietota novada pašvaldības administratīvajā ēkā Dārza ielā 11, Alūksnē. Video novērošana aptvers tranzītielas un nozīmīgākos objektus ap tām - mācību iestādes un autoostu.

Projekta ietvaros uzsākta optiskā kabeļa izbūve, kas no Alūksnes pilsētas tiks izbūvēts, ietverot Kolbergā (pagasta pārvaldes ēkā), Bejas (pamatskolas ēkā), Brenču (pagasta pārvaldes ēkā), Mārupes (pamatskolas ēkā) un Liepnas (pagasta pārvaldes ēkā) ciemus, otrs atzars ietvers Alsviķu (pagasta pārvaldes ēkā), Māriņkalna (pagasta pārvaldes ēkā) ciemus un trešais – Strautiņu, Zeltiņu un Jaunzemu ciemus.

2.3. Komunālā saimniecība

Atkritumu apsaimniekošana

Sadzīves atkritumu apsaimniekošanu novada teritorijā regulē saistošie noteikumi Nr.31/2010 „Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Alūksnes novadā”, apstiprināti ar Alūksnes novada domes 26.08.2010. lēmumu Nr.489. Novada teritorijā līdz 2011.gada 1.janvārim bija divi sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniedzēji – SIA „Alba” (Gulbenes novada uzņēmums) un SIA „Rūpe” (Alūksnes novada uzņēmums). Kopš 2011.gada novada teritorijā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu iedzīvotājiem un juridiskām personām sniedz pašvaldības uzņēmums SIA „Rūpe”.

2012.gadā noslēgti 2243 līgumi ar mājāsaimniecībām un juridiskām personām par atkritumu savākšanu Alūksnes novadā. Kopējais atkritumu apjoms 2012.gadā bija 1790,98t, no tām – 84,72 t stikls, 54,02 t plastmasa, 54,02 t papīrs. Reģionālo atkritumu poligonu „Kaudzītēs”, Litenes pagastā, Gulbenes novadā izveidoja piecas pašvaldības - Gulbenes, Alūksnes, Balvu, Cēsaines un Lubānas, kuras kopā nodibināja uzņēmumu atkritumu apsaimniekošanai - SIA „Alba 5”. 2008.gada februārī atkritumu poligons „Kaudzītēs”, Litenes pagastā uzsāka savu darbību. Poligonā ir izbūvēta krātuve, kurā varēs noglabāt atkritumus vismaz tuvākos 20 gadus, to nepieciešamības gadījumā būs iespējams arī paplašināt. Poligonā ir uzbūvēts atkritumu šķirošanas angārs, uzstādīta atkritumu šķirošanas līnija un presēšanas iekārta.

Reģionālajā atkritumu poligonā nākotnē ir paredzēts palielināt pārstrādes jaudas un, sākot ar 2015.gadu, pilnībā ieviest elektronisko/elektrotehnisko atkritumu savākšanas pārstrādes sistēmu.

Lai samazinātu apglabājamo atkritumu apjomu, noteikts 21 šķiroto atkritumu laukums (konteineru vietas) Alūksnes pilsētā un Alsviķu, Strautiņu, Annas, Jaunzemu, Kolbergā, Jaunlaicenes, Jaunannas, Kalncempju, Liepnas, Brenču, Mārupes, Mārkalnes, Pededzes, Kornetu, Zeltiņu, Māriņkalna ciemu teritorijās uz pašvaldībai piederošām zemēm un 1 privātā uzņēmumā. Šķiroto atkritumu laukumos novietoti 3 konteineri – pa vienam stiklam, papīram un kartonam, plastmasai.

Alūksnes novadā izsniegtas piecas B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas, kas saistītas ar sadzīves atkritumu (arī bīstamo atkritumu) īslaicīgu uzglabāšanu, nolietoto transportlīdzekļu apstrādi un uzglabāšanu: Tālavas ielā 3, Alūksnē; Ganību ielā 16 un 18, Tālavas ielā 15, Rūpniecības ielā 8D, Alūksnē un „Ezeriņos”, Alsviķu pagastā.

11. tabula. **Šķiroto atkritumu laukumi Alūksnes novadā**

Nr. p.k.	Šķiroto atkritumu laukumu atrašanās vieta	Konteineru daudzums	Piezīmes
	Alūksne		
1.	Glika ielā 10	6	Katram sortimentam 2 konteineri
2	Dzīvojamās mājas Bērzu ielā 7 galā	3	Kopā ar vispārējiem atkritumu konteineriem
3.	Ošu ielā 5	3	Kopā ar vispārējiem atkritumu konteineriem
4.	Vidus ielā 9	3	Kopā ar vispārējiem atkritumu konteineriem
5.	Jāņkalna ielā 53	3	Kopā ar vispārējiem atkritumu konteineriem
6.	Cerību ielā	3	
7.	Merķeļa ielā 19	3	Kopā ar vispārējiem atkritumu konteineriem
8.	Laurencenes ielā	3	Kopā ar vispārējiem atkritumu konteineriem
9.	Kanaviņu ielā 14, (vidusskola)	6	Papīra konteineri
10.	Augusta ielā	3	
11.	Dārza ielā 11		Kopā ar vispārējiem atkritumu konteineriem
12.	Torņa ielā 13/15	3	Kopā ar vispārējiem atkritumu konteineriem
13.	Pils ielā 36	3	
14.	Apes ielas kvartālā	3	Kopā ar vispārējiem atkritumu konteineriem
15.	Lielā Ezera ielā (sākumskola)	3	
16.	Vējakalna un Siguldas ielu krustojumā		
17.	Ziemera ielas sarkano līniju zona (pie „Aizupīšu” ciema Alsviķu pagastā)	3	
18.	Merķeļa ielā 20	1	papīrs
19.	Lāčplēša ielā 1 (NBS Kājnieku skola)	3	
20.	Alūksnes Lielo kapu teritorija	3	
21.	Alūksnes Lielo kapu teritorija	3	
	Ciemos:		
22.	Alsviķu ciemā, Alsviķu pagastā	3	
23.	Strautiņu ciemā, Alsviķu pagastā	3	
24.	Annas ciemā, Annas pagastā	3	
25.	Jaunzemu ciemā, Ilzenes pagastā	3	
26.	Kolberģa ciemā, Jaunalūksnes pagastā	3	
27.	Jaunannas ciemā, Jaunannas pagastā	3	
28.	Jaunlaicenes ciemā, Jaunlaicenes pagastā	3	
29.	Kalnecmpju ciemā, Kalnecmpju pagastā	3	
30.	Liepnas ciemā, Liepnas pagastā	3	
31.	Brencu ciemā, Malienas pagastā	3	
32.	Mālupe ciemā, Mālupe pagastā	3	
33.	Mārkalnes ciemā, Mārkalnes pagastā	3	
34.	Pededzes ciemā, Pededzes pagastā	3	
35.	Kornetu ciems, Veclaicenes pagasts	3	
36.	Zeltiņu ciemā, Zeltiņu pagastā	3	
37.	Māriņkalna ciemā, Ziemera pagastā	3	
38.	Rubenē, Ziemera pagastā	1	papīrs

Avots: pašvaldības dati.

Videi kaitīgu preču savākšanas punktu paredzēts ierīkot Baložu bulvārī 5, Alūksnē. Alūksnes novada teritorijā visas sadzīves atkritumu izgāztuves ir slēgtas un rekultivētas.

2.4. Inženiertehniskā apgāde

Pazemes ūdeņi

Pazemes ūdeņi ir visi ūdeņi, kuri atrodas ūdens nesējslāņos zem zemes virskārtas un ir tiešā saskarē ar augsni vai nogulumiežiem. Pazemes saldūdeņi visā Alūksnes novadā ir galvenais ūdensapgādes avots. Saldūdens krājumi koncentrēti nogulumiežu segas augšējā daļā, galvenokārt augš - un vidusdevona nogulumu ūdens horizontos, kā arī kvartāra nogulumos, kas ietilpst Pļaviņu-Daugavas ūdens horizontu kompleksā. Alūksnes pilsētas ūdensapgādes urbumi ietilpst Alūksnes pazemes ūdens atradnes „Alūksne, Gulbene” sastāvā. Pļaviņu – Daugavas ūdens horizontu teritorijas lielākajā daļā var uzskatīt dabiski labi aizsargātu, jo to pārsedz 20-60 m bieza kvartāra nogulumu sega, kuru veido 10-20 m bieza ūdensmazcaurlaidīgā morēnas smilšmāla slāņkopa, kā arī dziļāk esošie Katlešu – Ogres svītas smilšakmeņi, aleirolīti un karbonātieži ar māla starpslāņiem. Daugavas ūdens horizontu veido karbonātiskie ieži – dolomīti ar dolomītmarģeļa un māla starpkārtām, atrodas 44-50 metru dziļumā no zemes virsmas. Daugavas – Ogres ūdens horizonta virsma atrodas 58-68 m dziļumā no zemes virsmas. Horizontu veido terīgēni ieži – smilšakmeņi ar māla un aleirolīta starpkārtām un karbonātiski ieži dolomīti un dolomītmarģeļi.

Katlešu – Ogres horizonta ūdeņi ir spiedūdeņi. Pēc ķīmiskā sastāva horizonta ūdeņi ir hidroģēnkarbonātu kalcija – magnija vai hidroģēnkarbonātu magnija – kalcija tipa saldūdeņi ir ar mineralizāciju 0,2 – 0,5 g/l un kopējo cietību 3,26 – 6,6 mg – ekv/l. Ūdeņu cietība no mīkstiemi līdz cietiem, dzelzs saturs 0,3- 1,0 mg/l. Šī horizonta ūdeņus plaši izmanto ūdensapgādei, galvenokārt novada dienvidu un dienvidaustrumu un centrālajā daļā.

Lauku iedzīvotāju ūdens apgādē parasti izmanto kvartāra nogulumu gruntsūdeņus. Tie iegul nelielā dziļumā un ir viegli pieejami ekspluatācijai. Galvenie ekspluatējamie horizonti – gruntsūdeņu, vāji caurlaidīgo morēnas nogulumu, retāk starpmorēnu un augšdevona nogulumu ūdens horizonti. Šo ūdeņu kvalitāte pamatā ir apmierinoša, bet bieži novērojama samērā augsta cietība un augsts (virs normas) dzelzs saturs. Pazemes ūdeņu izmantošanā jāievēro to ekspluatācijai un izmantošanai noteiktās prasības. Jāizslēdz jebkura iespējamā piesārņošana un ūdens izsīkšana, kā arī nav pieļaujama saldūdeņu sajaukšanās ar nekondicionētajiem iesālūdeņiem. Pazemes ūdeņu kvantitatīvās un kvalitatīvās izmaiņas var radīt vides stāvokļa pasliktināšanos, tādēļ ir nepieciešami ir sistemātiski monitoringa novērojumi.

Pašlaik, pēc Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūrā esošajām ziņām, Alūksnes novada teritorijā ir ierīkoti 233 urbumi, tai skaitā aiztampoti - 16. To dziļums ir no 44 līdz 240 metriem (artēzisko urbumu saraksts dots Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu nodaļā Pielikumi, 8.pielikumā).

Ūdensapgāde

Alūksnes novadā ūdensapgāde tiek nodrošināta no pazemes saldūdens avotiem. Ūdensapgādē tiek izmantoti pazemes starpslāņu spiedūdeņi, viensētās - visbiežāk

Pašreizējās situācijas raksturojums

gruntsūdeņi. Savrupmāju apbūves teritorijās un lauku teritorijā ūdensapgādei izmanto arī vietējās grodu akas, kuru skaits nav dokumentēts, atsevišķos gadījumos to iegūst arī avotos.

Cienu teritorijās ūdensapgādes sistēmas izbūvētas 70.-80. gados, tās ir novecojušas un nevar nodrošināt kvalitatīva dzeramā ūdens padevi patērētājiem. Teritorijas plānojuma izstrādes laikā ūdenssaimniecības rekonstrukcijas darbi ir pabeigti Kolberģa ciemā Jaunalūksnes pagastā, Kornetos Veclaicenes pagastā, Jaunannas ciemā Jaunannas pagastā, Annas ciemā Annas pagastā, Māriņkalnā Ziemera pagastā.

Veselības inspekcija ir noteikusi pazemināta kaitīguma vai kvalitātes prasības dzelzs daudzumam, duļķainības un krāsas rādītājiem, kas saistīti ar paaugstinātu dzelzs saturu pa centralizēto ūdens apgādes sistēmu piegādātajam dzeramajam ūdenim:

12.tabula. Veselības inspekcijas noteiktās pazemināta kaitīguma un kvalitātes prasības dzeramajam ūdenim.

Ūdensapgādes sistēmas atrašanās vieta	Administratīvā teritorija	Dzelzs norma mg/l	Terminš, līdz kuram noteiktas īpašās normas	Piezīmes
Mārkalne	Mārkalnes pagasts	2,8	16.04.2016.	3. (pēdējā) reize
Zeltiņi, ūdensapgādes sistēma Centrs	Zeltiņu pagasts	0,6	31.12.2014.	2. reize
Zeltiņi, pamatskola	Zeltiņu pagasts	1,6	31.12.2014.	2.reize
Ziemeris, urbums Kampji	Ziemera pagasts	2,6	05.02.2016.	3. (pēdējā) reize
Alsviķi, Alsviķu arodskola	Alsviķu pagasts	0,9	04.03.2016.	2. reize
Pleskavas ielas ūdensapgādes sistēma	Alūksne	3,4	29.06.2016.	3. reize (pēdējā) reize

Novada apdzīvoto vietu centros nav teritoriju ar cieta segumu, kur būtu ierīkota lietussūcēju, sniega un ledus kušanas ūdeņu savākšanas un novadīšanas sistēma. Šie ūdeņi no laukumiem vai pievadceļiem ar asfaltbetona segumu neorganizēti nonāk gruntī, tādējādi radot gruntsūdens piesārņojuma risku.

Ūdenssaimniecību Alūksnes novadā nodrošina:

1. SIA „RŪPE” Alūksnes pilsētā, Alsviķu, Ilzenes, Jaunalūksnes, Jaunlaicenes, Mārupes, Mārkalnes, Pededzes, Veclaicenes, Zeltiņu un Ziemera pagastos;
2. SIA „IEVEDNE” Annas, Jaunannas un Kalncempju pagastos;
3. Malienas pagasta pārvalde Brencu ciemā;
4. Liepnas pagasta pārvalde Liepnas ciemā.

Ūdensapgādei **Alūksnes pilsētā** izmanto 6 artēziskos urbumus.

Kā svarīgākie centralizētas ūdensapgādes horizonti minami: Augšdaugavas un Salaspils ūdens horizonts, kas satur paaugstinātas mineralizācijas ūdeņus; Pļaviņu ūdens horizonts, kura virsma ieguļ 105-130m dziļumā, pilsētas teritorijā neizmanto; Gaujas – Amatas ūdens horizonts arī izplatīts visā pilsētas teritorijā, tā virsma ieguļ 130-138 m

dziļumā. Pēc Valsts ģeoloģijas dienesta veiktajiem izpētes datiem par perspektīvāko pazemes ūdens avotu atzīts Augšdaugavas (D3dg³) ūdens horizonts, kura virsma pilsētas teritorijā atrodas 58 - 65 m dziļumā.

Pateicoties realizētajam ES Kohēzijas fonda atbalstītajam ūdenssaimniecības rekonstrukcijas projektam, ekspluatācijā nodots rekonstruēts ūdensvada tīkls, nodrošinot pieeju centralizētai ūdensapgādei vairumam savrupmāju iedzīvotāju. Alūksnes pilsētas iedzīvotāju, iestāžu un uzņēmumu vajadzībām dzeramais ūdens tiek iegūts no artēziskajiem urbumiem AA1 Doresmuiža, 2 urbumi AA Smilšu 8, AA Smilšu 6, (ūdensgūtne „Alūksne”) atļautais ūdens ieguves apjoms - 1728 m³/dnn jeb 620 500 m³ gadā. 14 pašvaldībai piederošie urbumi ir tamponēti. Alūksnes pilsētas ārējie ūdensvada tīkli ir aptuveni 25 km gari, tīkla vecums pamatā ir 10 - 30 gadi. No 2010. līdz 2012.gadam tika veikta ūdenssaimniecības tīklu rekonstrukcija.

Alsviķu pagasta ūdensapgāde. Alsviķu pagastā ar centralizēto ūdensapgādi nodrošināti Alsviķu, Strautiņu un Aizupīšu ciema iedzīvotāji.

Strautiņu ciemā ūdeni nodrošina 1971.gadā Daugavas – Ogres (D2dg-og) ūdens horizonta smilšakmeņos ierīkotais urbums 124,5 m dziļumā. Ūdens vāji caurlaidīgo slāņu biezums sastāda 78,5 m. Iespējamais patēriņa apjoms – 21 900 m³ gadā. Ūdensapgādes sistēma apkalpo 285 iedzīvotājus. Strautiņos ir divas ūdensapgādes sistēmas - ciemata centra un pamatskolas. Skolas apgādei ar dzeramo ūdeni 1970.gadā ierīkots urbums Daugavas ūdens horizontā 110 m dziļumā. Centra ūdensapgādes tīkla ekspluatācija uzsākta 1970. gadā, ar dzeramo ūdeni nodrošinot daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas, bērnudārzu un individuālās dzīvojamās mājas. Abos urbumos uzstādītas atdzelžošanas iekārtas, bet, tā kā atdzelžošanas stacija skolas urbumam uzstādīta ēkas pagrabā, tad pārējie šim tīklam pieslēgtie lietotāji saņem neatdzelžotu ūdeni. Centra ūdensvada maģistrālo trašu garums ir 2,82 km, bet skolas sistēmas ūdensvada garums - 0,383 km. Tīklu pārklājums nodrošina 98% pieejamību ūdensapgādes pakalpojumiem, nākotnē plānots šo iespēju 100%. Strautiņu ciemam paredzēta ūdenssaimniecības tīkla rekonstrukcija, ir izstrādāts tehniskais projekts „Alūksnes novada Alsviķu pagasta Strautiņu ciema ūdenssaimniecības attīstība”, tiks uzsākta projekta realizācija, piesaistot Eiropas Reģionālās attīstības struktūrfondus. Projekta ietvaros tiks rekonstruēti ūdensvada tīkli 2,325 km garumā, kā rezultātā tiks samazināti ūdens zudumi un uzlabota dzeramā ūdens kvalitāte.

Artēziskais urbums ir arī „Lāčusilā” Alsviķu pagastā, Valsts aizsardzības militāro objektu un iepirkuma īpašumā, kur ir ierīkots atdzelžošanas filtrs, atdzelžošanas notiek ar filtrējošā materiāla „Manganese Greensand” palīdzību. Pašlaik nekāda saimnieciskā darbība šajā teritorijā nenotiek.

Alsviķu ciema ūdensapgādi nodrošina 1964.gadā Daugavas – Ogres (D3 +og) ūdens horizontā ierīkotais urbums Alsviķi 1 P600012. Ūdens filtrs atrodas 78 m dziļumā. Otrs urbums Alsviķi 2 P600013 ierīkots 1978.gadā Daugavas – Ogres (D3kt +og) ūdens horizontā 95 m dziļumā. Pašreiz izmanto 1964.gadā ierīkoto urbumu P600012, otrs urbums P600013 atrodas rezervē. Abiem urbumiem pieslēgta atdzelžošanas iekārta IPRS – 24, kura darbojas bez reaģentiem ar aerācijas metodi. Ūdensvads ir augstspiediena, slēgtā tipa bez ūdens uzkrājumiem. Ūdensvada maģistrālo trašu garums ir 6,29 km, tai skaitā 4,36 km sliktā tehniskā stāvoklī. Ūdensapgādes sistēma apkalpo 389 iedzīvotājus, skolu, veikalu, pagasta pārvaldes ēku. Nodrošinājums ar dzeramo ūdeni Alsviķu ciemā ir 100%. Arī Alsviķu ciemam paredzēta ūdenssaimniecības tīkla rekonstrukcija, ir izstrādāts tehniskais projekts „Ūdenssaimniecības attīstība Alūksnes novada Alsviķu pagasta Alsviķu ciemā”, uzsākta projekta realizācija, piesaistot Eiropas Reģionālās attīstības struktūrfondus. Projekta ietvaros rekonstruēs ūdensvada tīklus 1,165 km garumā, tiks uzstādīta dzeramā ūdens sagatavošanas iekārta, kā rezultātā tiks samazināti ūdens zudumi un uzlabosies dzeramā ūdens kvalitāte.

Annas pagasta ūdensapgāde. Annas pagasta ūdens apgādei ierīkoti trīs urbumi. Artēziskais urbums „Centrs” ierīkots 1964.gadā 95 m dziļumā. Ūdens filtrs ierīkots Daugavas svītas ūdens horizontā (D3dg-pl). Pazemes ūdeņus no piesārņošanas neaizsargātajiem gruntsūdeņiem atdala kvartāra nogulumi – ūdens vāji caurlaidīgi smilšmāli ar kopējo biezumu 0-6 m un Katlešu – Ogres horizonta ūdens vāji caurlaidīgie māla un dolomītmargēļa slāņi ar kopējo biezumu 21,5-29 m. Urbuma ūdens padeves apjoms ir 14 600 m³ gadā. Otrs urbums „Krejtava” ir rezervē un praktiski netiek izmantots. Urbumi „Kauļi” un „Krejtava” ir pārdoti un atrodas privātīpašumā. Annas ciema apgādei ar dzeramo ūdeni 1985.gadā nodots ekspluatācijā ūdensvads ar kopējo garumu 3,1 km. Centralizēto ūdeni saņem individuālās dzīvojamās mājas, daudzdzīvokļu māja, pagasta pārvaldes ēka, medpunkts, tautas nams, sporta angārs un skola (pašlaik slēgta). Ūdenssaimniecības pakalpojumu saņem 95% ciema iedzīvotāju, kā arī 100% visas iestādes un institūcijas. 2013.gadā pabeigta ūdenssaimniecības tīklu rekonstrukcija, kuras rezultātā rekonstruētas ūdens attīrīšanas iekārtas, kā arī uzstādīta ūdens atdzelžošanas iekārta. Esošo ūdensvada tīklu rekonstrukcijas gaitā veikta izbūve no ielas vada uz jaunu tīklu – ielas vadu un pievadu būvniecība – kopā pavisam 1182 m. Pēc ūdensvada rekonstrukcijas prognozējams, ka ar centralizētās ūdensapgādes pakalpojumu būs nodrošināti 95% ciema iedzīvotāju ar iespējām pieslēgties ūdensvadam pārējiem 5%.

Ilzenes pagasta ūdensapgāde. Ilzenes pagasta hidroģeoloģisko horizontu veido karbonātiskie ieži – dolomīti ar retām dolomītmargēļa starpkārtām. Ūdens apgādei izmantojamais intervāls atrodas 48-59,5 m dziļumā. Pazemes ūdeņus no piesārņošanas atdala kvartāra nogulumi – smilšmāli ar smilts – grants – oļu nogulumiem, kuru kopējais biezums ir 27,5–38 m, no tiem 23-32 m ir ūdens vāji caurlaidīgi smilšmāli, Katlešu – Ogres horizonta ūdens vāji caurlaidīgi dolomītmargēļi ar māla un blīva dolomīta starpkārtām, kuru biezums ir 12-16 m un Daugavas horizonta augšējās daļas ūdens vāji caurlaidīgie dolomītmargēļi – 1 m. Pagasta teritorijā iespēja piesārņot gruntsūdeņus ir maza. Saistīto iežu (glacigēno un limnoglaciālo) izplatības rajonus, kas veido lielāko pagasta teritorijas daļu, var uzskatīt par relatīvi noturīgiem pret iespējamo piesārņošanu.

Jaunzemu ciemā ūdensapgādi nodrošina 1991.gadā ierīkots urbums „Jaunzemi”, urbuma dziļums 60 m, un 1973.gadā ierīkotais urbums „Grīvas”, urbuma dziļums 60 metri. Centralizētas ūdensapgādes sistēmas pakalpojumus izmanto 166 patērētāji, kā arī skola un pagasta pārvalde. Ūdensapgādes tīklu kopgarums – 4,36 km. Ūdensapgādes maģistrālie tīkli izvietoti tā, ka ir nodrošināta 80% pieejamība ūdensapgādes pakalpojumiem. Ūdenī izšķīdušo vielu ķīmiskais sastāvs visumā atbilst dzeramā ūdens nekaitīguma prasībām, izņemot paaugstināto dzelzs saturu, kam nepieciešama attīrīšana. Jaunzemos ir dzeramā ūdens sagatavošanas stacija MG163, bet tā darbojas nestabili, turklāt rodas sekundārais piesārņojums ūdensapgādes tīklos no USS līdz lietotājam, kā rezultātā lietotājs saņem normatīvajām prasībām neatbilstošu ūdeni ar paaugstinātu dzelzs saturu. Tikai skolai tiek padots normatīvajām prasībām atbilstošs ūdens, jo pie skolas 2011.gadā izbūvēta otra atdzelžošanas iekārta.

Ūdensapgādes tīkli ir aizsērējuši, to tehniskais stāvoklis ir daļēji apmierinošs, nereti notiek cauruļvadu plīsumi, kā rezultātā tiek traucēta ūdens piegāde un veidojas lieli ūdens zudumi. Centralizētais ūdensvads apkalpo arī netālu esošo bijušo pagasta centru Čonkas ar 33 iedzīvotājiem un ārpus ciema esošās dzīvojamās mājas.

Apdzīvotās vietas „Muiža” ūdensapgādi nodrošina 1970.gadā ierīkotais urbums „Muiža”, urbuma dziļums 60 m, ierīkots Ogres ūdens horizontā. Kopējais tīklu kopgarums 3,47 km. Urbumiem ierīkota atdzelžošanas iekārta, kas uzlabo dzeramā ūdens kvalitāti. Urumā ierīkots sūknis, kas nodrošina ūdens padevi uzreiz patērētājam, neuzkrājot ūdeni krājbaseinos.

2014. gadā izstrādāts tehniskais projekts „Alūksnes novada Ilzenes pagasta Jaunzemu ciema ūdenssaimniecības attīstība”, un ir uzsākta tā realizācija. Projekta ietvaros plānota ūdens sagatavošanas stacijas būve, kas nodrošinās dzeramā ūdens sagatavošanu atbilstoši normatīvajām prasībām. Rekonstruējot ūdensapgādes tīklus 1,272 km kopgarumā, tiks samazināti ūdens zudumi kā arī uzlabota dzeramā ūdens kvalitāte.

Jaunalūksnes pagasta ūdensapgāde. Jaunalūksnes pagastā ūdensapgāde nodrošināta Kolbergā un Bejas ciemos. Kolbergā ciema ūdenssaimniecības rekonstrukcijas darbi veikti 2013.gadā. Pavisam izbūvēti 1210 m jaunu ūdensvada tīklu, izbūvēta jauna ūdens sagatavošanas stacijas iekārta esošajā ēkā, kā arī ūdens kvalitātes nodrošināšanai uzstādīti jauni antracīta, kvarca spiedienfiltri ar ražību 8,0 m³/stundā. Ūdens apgādei ierīkots jauns urbums „Kolbergis”, kura dziļums ir 72 m, ūdens patēriņa apjoms 99,9m³/dnn. Katlešu - Ogres ūdens horizonts ir ļoti labi aizsargāts no virszemes piesārņojuma, jo ūdens mazcaurlaidīgo iežu biezums ir lielāks par 20m. Lai pazemes ūdeni attīrītu no paaugstinātā dzelzs satura un duļķainības, 2009.gada martā tika uzstādīta atdzelžošanas iekārta UBCA ar kopējo jaudu 5,5 m³/h, kurā izmanto atdzelžošanai ūdens aberāciju, spiediena filtrus ar mangāna dioksīda granulām. Centralizētā ūdens apgādes pakalpojumi tiek nodrošināti iedzīvotājiem no daudzdzīvokļu mājām, privātmājām, pašvaldības iestādēm, kā arī veikaliem un ražotnēm. Kopējais ūdensvada maģistrālo trašu garums sastāda 3,71 km.

Bejas ciema ūdensapgāde. Artēziskais urbums Beja ir ierīkots Daugavas svītas ūdens horizontā 110 m dziļumā. Atļautais ūdens apjoms – 12 000 m³ gadā. Artēziskā urbuma nolietojums ir 85%. Ar centralizēto ūdeni nodrošina skolu, individuālās dzīvojamās mājas, daudzdzīvokļu māju, Bejas novadpētniecības centru un bibliotēku. Ūdensapgādes tīklu kopējais garums ir 1415 m, kas izbūvēti 1966.gadā un ir fiziski nolietotojušies. Dzeramais ūdens no urbuma patērētājiem tiek padots pēc ūdens attīrīšanas iekārtas UBCA, kuras jauda ir 4,5 m³/h, bet dzelzs saturs un duļķainība pa ceļam no attīrīšanas iekārtas līdz patērētājam palielinās, tas liecina par cauruļvadu slikto tehnisko stāvokli (aizsērējums). Bejas ciema ūdenssaimniecības sistēmas rekonstrukcijai izstrādāts tehniski ekonomiskais pamatojums, bet tuvākajā laikā rekonstrukcija nav paredzēta.

Jaunannas pagasta ūdensapgāde. Jaunannas ciema ūdenssaimniecības apsaimniekošanu veic SIA „IEVEDNE”. Jaunannas ciema ūdensapgādei 1965.gadā ierīkots artēziskais urbums „Jaunzemi”, Daugavas svītas ūdens horizontā (D3dg), 49 metru dziļumā. Pazemes ūdeņus no piesārņošanas neaizsargātajiem gruntsūdeņiem atdala kvartāra nogulumi – ūdens vāji caurlaidīgi smilšmāli ar kopējo biezumu 0-6 m un Katlešu – Ogres horizonta ūdens vāji caurlaidīgie māla un dolomītmarģeļa slāņi ar kopējo biezumu 21,5-29m. Jaunannas ciema apgādei ar dzeramo ūdeni 1983.gadā izbūvēts ūdensvada tīkls 3,1 km garumā. Avārijas gadījumā ciematu ar dzeramo ūdeni nodrošina urbums „Uplejas”, ierīkots 1976.gadā, Daugavas svītas ūdens horizontā (D3dg), 60 metru dziļumā, kas pēc ūdenssaimniecības projekta īstenošanas atstāts rezervē. 2013.gadā veikta tehniskā projekta „Ūdenssaimniecības attīstība Alūksnes novada Jaunannas pagasta Jaunannā” realizācijā - izbūvēti jauni tīkli 1091 m kopgarumā, rekonstruēti 409 metri, tā sasniedzot kopējo iedzīvotāju pieslēgumu īpatsvaru 98,3%. Pašlaik centralizēti ūdeni saņem 6 daudzdzīvokļu mājas, 60 individuālās mājas, skola, tautas nams, ģimenes ārsta privātprakses filiāle, pagasta pārvaldes administratīvā ēka, pasts, viesnīca, ūdens dzirnavas. Kopumā no jauna izbūvēti 1136 m ūdensvada tīklu, rekonstruēta artēziskā aka „Jaunzemi”, kā arī uzstādīta ūdens atdzelžošanas iekārta.

Jaunlaicenes pagasta ūdensapgāde. Jaunlaicenes ciema ūdensapgādei tiek izmantots Gaujas ūdens horizonts (D3gj). Horizontu veido teriģēnas izcelsmes ieži - smilšakmeņi ar māla un aleirolīta starpkārtām. Pazemes ūdeņus no piesārņošanas neaizsargātajiem

gruntsūdeņiem atdala kvartāra nogulumu – smilšmāli, mālsmilts un smilts, kuru kopējais biezums ir 68-69 m, no tiem ūdens vāji caurlaidīgie smilšmāls un mālsmilts ir 32-50 m.

Jaunlaicenes ciema ūdensapgādi nodrošina urbums „Centrs”, izbūvēts 1967.gadā, urbuma dziļums 210 metri. Atļautais ūdens ieguves daudzums - 8330 m³ gadā. Otrs urbums „Krustiņi” ierīkots 1989.gadā, urbuma dziļums 180 m. Abi urbumi saslēgti vienā ūdensvada tīklā. Kopējais tīkla garums ir 3,52 km. Dzeramais ūdens lietotājiem tiek padots neattīrīts un tā kvalitātes rādītāji neatbilst normatīvo aktu prasībām. Jaunlaicenes ciema ūdenssaimniecības sistēmas rekonstrukcijai izstrādāts tehniski ekonomiskais pamatojums. 2014.gadā izstrādāts tehniskais projekts „Ūdenssaimniecības attīstība Alūksnes novada Jaunlaicenes ciemā” un uzsākta tā realizācija. Projekta ietvaros plānota jauna artēziskā urbuma izbūve un esošo urbumu „Centrs” un „Krustiņi” tamponāža, ūdens sagatavošanas stacijas izbūve ar ūdens atdzelžošanas iekārtu, jaunu ārējo ūdensapgādes tīklu izbūve 735 m garumā un citi darbi. Rekonstruējot ūdensapgādes tīklus un demontējot esošos ūdenstorņus, tiks samazināti ūdens zudumi no 26% uz 22%, kā arī, uzstādot dīzeļmotoru, ciematam būs nodrošināts nepārtraukts ūdens spiediens ūdensvadā arī elektroenerģijas padeves pārtraukumu gadījumos. Pēc projekta īstenošanas ūdensapgādes sistēma tehniski būs pieejama 99% Jaunlaicenes ciema iedzīvotāju.

Kalnecmpju pagasta ūdensapgādes sistēma. Kalnecmpju ciema ūdensapgādi nodrošina 1980.gadā Daugavas svītas ūdens horizontā ierīkotais urbums, kas atrodas 83 metru dziļumā. Ar ūdens padevi tiek nodrošināta daudzdzīvokļu māja, pagasta pārvalde un „Līvānu tipa” dzīvojamās mājas. Tuvākajā laikā ciemam nav paredzēta ūdenssaimniecības sistēmas rekonstrukcija.

Liepnas pagasta ūdensapgāde. 2011. gadā Liepnas ciemā pabeigta ūdenssaimniecības tīklu rekonstrukcija. Liepnas ciema ūdensapgādei tiek izmantots viens artēziskais urbums „Liepnas centrs”, ierīkots 1972.gadā Daugavas svītas ūdens horizontā (D3dg), 80 metru dziļumā. Horizontu veido karbonātiski ieži – dolomīti ar māla starpkārtām. Pazemes ūdeņus no piesārņošanās neaizsargātiem gruntsūdeņiem atdala kvartāra nogulumu – smilšmāli un māli ar smilts starpkārtām, kuru kopējais biezums 65 m, no tiem 50 m ir ūdens vāji caurlaidīgie smilšmāli un Katlešu – Ogre horizonta ūdens vāji caurlaidīgie māla slāņi ar biezu 3 m. Ir uzstādīta atdzelžošanas stacija Eco Iron 24/2. Atļautais ūdens apjoms – 25 550 m³ gadā. Ūdens pa centralizētiem ūdensapgādes sistēmas tīkliem tiek padots patērētājiem – dzīvojamām mājām, skolām, 2 veikaliem, ambulancei, tautas namam u.c. Ūdensapgādes tīkla ekspluatācija uzsākta 1977.gadā. 2010. gadā Liepnas ciemā veikta ūdensapgādes tīklu rekonstrukcija, izbūvēti jauni ūdensvada tīkli 260 m garumā jaunu pieslēgumu nodrošināšanai, veikti jauni pieslēgumi, nodrošinot ar dzeramo ūdeni 459 iedzīvotājus. Kopējais ūdensvada tīklu garums ir 3,2 km. Ūdens kvalitātes rādītāji atbilst normām.

Malienas pagasta ūdensapgāde. Malienas pagasta Brencu ciema ūdensapgādei 1967.gadā ierīkots artēziskais urbums „Brenci” Daugavas svītas (D3dg/73) ūdens horizontā, ko veido karbonātiskie ieži – dolomīti ar dolomītmerģeļa un māla starpkārtām, 110 m dziļumā. Pazemes ūdeņus no piesārņošanās neaizsargātiem gruntsūdeņiem atdala vāji caurlaidīgie kvartāra nogulumu – smilšmāli, kuru kopējais biezums ir 18 m un Katlešu – Ogres horizonta nogulumu, kuru biezums ir 58 m, no tiem ūdens vāji caurlaidīgie dolomītmarģeļa un māla slāņi. Artēziskā urbuma jauda ir 17 000 m³ ūdens gadā. Galvenais ūdens patērētājs - dzīvojamais sektors, skola, pagasta pārvalde, tautas nams, bibliotēka, bērnudārzs, veikals. Ūdensvads ekspluatācijā nodots 1981.gadā, maģistrālo trašu garums ir 2,69 km. 2010.gadā veikta ūdensvada rekonstrukcija, kopumā rekonstruējot ūdensvada tīklu 2,522 km garumā. No artēziskā urbuma ūdens tiek padots tīklā patērētājiem. Uzstādīta arī ūdens atdzelžošanas iekārta.

Mālpes pagasta ūdensapgāde. Pazemes ūdeņi pagasta teritorijā iegul porainos un plaisainos ūdenscaurlaidīgos iežu slāņos dažādā dziļumā. Galvenā nozīme ir Pļaviņu – Daugavas svītu iežiem, kuros ir ievērojami dzeramā ūdens krājumi, dažviet ūdeni iegūst no Katlešu – Ogres horizonta. Mālpes ciema ūdensapgādes sistēma izbūvēta 1987.gadā, kopējais tīklu garums 1,08 km. Ūdens padevi nodrošina artēziskais urbums „Centrs”, kas ierīkots 1987.gadā, urbuma dziļums 150 m. Urbumam uzstādīta ūdens atdzelžošanas iekārta UBCA 300, tādējādi nodrošinot kvalitatīva dzeramā ūdens saņemšanu. Otrs urbums Priednieki, ierīkots 1967.gadā, urbuma dziļums 80 metri, atrodas rezervē. Ūdens kopējais patēriņš ap 25 000 m³/gadā.

Mārkalnes pagasta ūdensapgāde. Mārkalnes ciema ūdensapgādi nodrošina viens artēziskais urbums Daugavas ūdens horizontā, 65 metru dziļumā. Ūdens horizonts sastāv pārsvarā no dolomītiem un kaļķakmeņiem, kā arī māliem, mergēļiem un aleirolītiem. Dolomīti un kaļķakmeņi bieži ir plaisaini un kavernozi.

Mārkalnes ciema ūdensapgādes sistēma izbūvēta 70. gados un ir novecojusi. Bieži notiek avārijas un līdz ar to ir ūdens zudumi. Atļautais ūdens daudzums no artēziskā urbuma – 14 600 m³ gadā. No artēziskā urbuma ūdens tiek padots ūdens tornī ar tilpumu 50m³, kurš izbūvēts 1980.gadā un no kura ūdens aiziet uz tīklu pie patērētājiem. Dzeramā ūdens kvalitāte ieguves vietā ir neatbilstoša, rādītājos ir duļķainība (5 NTU) un dzelzs (2,29mg/l) SIA „RŪPE” dati. Kopējais ūdensapgādes tīkla garums Mārkalnes ciemā ir 3 km.

Galvenais ūdens patērētājs – dzīvojamais sektors, skola un veikals. Kopā ar centralizēto ūdensapgādi nodrošināti 95% ciema iedzīvotāju, visas ciemā esošās institūcijas: skolas ēka, pagasta pārvaldes ēka, tautas nams, pagasta noliktava un bijušais internāts, no ražošanas uzņēmumiem – 2 veikali, pasta nodaļa, feldšeru-vecmāšu punkts un z/s „Vilkugārša”. Centralizētai ūdensapgādei nepieslēgtie iedzīvotāji dzeramā ūdens iegūšanai izmanto grodu akas. Ūdens kvalitātē kā neatbilstoši rādītāji minami dzelzs un duļķainība.

Mārkalnes ciemam 2013.gadā izstrādāts tehniski ekonomiskais pamatojums ūdenssaimniecības attīstībai, 2014.gadā izstrādāts tehniskais projekts „Ūdenssaimniecības attīstība Alūksnes novada Mārkalnes pagasta Mārkalnes ciemā” un uzsākta tā realizācija. Projekta ietvaros paredzēts rekonstruēt esošos ūdensapgādes tīklus (apmēram 1320 m), uzstādīt atdzelžošanas staciju. Rekonstruējot ūdensapgādes tīklus, tiks samazināti ūdens zudumi par 16%, kā arī, uzstādot dīzelģeneratoru, ciematam būs nodrošināts nepārtraukts ūdens spiediens ūdensvadā arī elektroenerģijas padeves pārtraukumu gadījumos.

Pededzes pagasta ūdensapgāde. Pededzes pagastā centralizēta ūdensapgāde nodrošināta Pededzes un Zaicevas ciemos.

Pededzes ciemā artēziskais urbums „Centrs” ierīkots 1982.gadā Daugavas ūdens horizontā un atrodas 80 m dziļumā no zemes virsmas. Horizontu veido karbonātiski ieži – dolomīti ar domerītu un mālu starpkārtām. Pazemes ūdeņus no gruntsūdeņiem, kas nav aizsargāti no piesārņojuma, atdala ūdens vāji caurlaidīgi kvartāra nogulumi – smilšmāli, kuru kopējais biezums ir 21 m, Katlešu horizonta nogulumi, kuru kopējais biezums ir 59 m, no tiem 44 m ir ūdens vāji caurlaidīgi māli, aleirolīti un domerītu starpslāņi, Daugavas horizontā augšējās daļas ūdens vāji caurlaidīgie 2 m biezie māla un domerītu slāņi. Urbuma ūdens apjoms ir 15 000 m³ gadā.

Galvenie ūdens patērētāji ir skola, pašvaldības administratīvā ēka, divi veikali, pasta nodaļa, ambulance, katlu māja, 38 individuālās mājas, kā arī 20 iedzīvotāji no 7 privātmājām ārpus Pededzes ciema. Ūdensvada maģistrālo trašu kopgarums sastāda 2,66km. Ūdensvadā uzstādīta atdzelžošanas iekārta. Kopumā ūdensapgādes sistēma ir nolietojusies un ir nepieciešams veikt tās rekonstrukciju – rekonstruēt ūdensvada tīklu, izbūvēt jaunu artēzisko urbumu un aiztāmponēt esošos divus urbumus.

Veclaicenes pagasta ūdensapgāde. Kernetu ciemu Veclaicenes pagastā ar centralizēto dzeramo ūdeni nodrošina 1989.gadā ierīkots artēziskais urbums „Birzītes”, kas ierīkots Burtnieku – Gaujas ūdens horizontā, 210 metru dziļumā. Ar centralizēto ūdeni tiek nodrošinātas 30 individuālās dzīvojamās mājas, daudzdzīvokļu māja, pagasta pārvalde. Atsevišķs urbums ir ierīkots skolas ēkai, kas tagad ir slēgta. Urbums ierīkots 1969.gadā Amatas –Pļaviņu ūdens horizontā, 72,3 metru dziļumā.

2014.gada februārī ekspluatācijā nodota Kernetu ciema ūdenssaimniecības sistēmas rekonstrukcija. Kopējais izbūvētais ūdensvada tīklu garums ir 1629 m, bet pieslēgumu pievienošana kopā sastāda 28,0 m. Izbūvēta jauna dzeramā ūdens sagatavošanas stacijas ēka. Tā kā Kernetos dzeramajam ūdenim ir augsts dzelzs saturs un duļķainība, ēkā uzstādītas dzeramā ūdens attīrīšanas iekārtas (atdzelžošanas) ar jaudu 6,0 m³/h, kas uzlabos dzeramā ūdens kvalitāti.

Zeltiņu pagasta ūdensapgāde. Zeltiņos centralizētās ūdensapgādes sistēmas vajadzībām ūdens tiek iegūts no Daugavas pazemes ūdens horizonta, bet individuālās ūdens ieguves ietaises ūdeni iegūst no gruntsūdeņiem. Daugavas horizonts ir labi aizsargāts pret piesārņojumu un tā ūdeņi ir bakterioloģiski tīri, tomēr bez speciālas sagatavošanas nav atbilstoši dzeramā ūdens normatīvajām prasībām. Zeltiņu pagasta ūdensapgādei paredzētais ūdensapgādes urbums „Centrs” ierīkots 1968.gadā, Daugavas ūdens horizontā(D3dg), urbuma dziļums 63 metri. Maksimāli pieļaujamais debits 3 l/s. Ūdensapgādei pieprasītais apjoms - 14 300 m³ gadā. Ūdenī izšķīdušo vielu ķīmiskais sastāvs visumā atbilst dzeramā ūdens nekaitīguma prasībām, izņemot paaugstināto dzelzs saturu (pēc urbumu pases datiem 0,35 un 0,76 mg/l), kam nepieciešama attīrīšana.

Artēziskais urbums „Pamatskola” ierīkots 1971.gadā, Daugavas ūdens horizontā (D3dg), urbuma dziļums 55 m. Atļaujai pieprasītais ūdens daudzums ir 700 m³ gadā. Ūdensnesējslāni pārsedz vairāk nekā 20 m bieza ūdensmazcaurlaidīgo iežu sega, tāpēc pazemes ūdeņus var uzskatīt par dabiski labi aizsargātiem. No 2009.gada skola ir slēgta un tajā ierīkots muzejs. Ar urbuma ūdeni nodrošina skolas ēku un tautas namu. Ūdens kvalitāte nav atbilstoša sabiedrības veselības normatīvajām prasībām, konstatēts paaugstināts dzelzs jonu daudzums un duļķainība. Veselības inspekcija noteikusi 3 gadu pārejas periodu (līdz 2014.gada 31.decembrim), kurā pieļaujama dzelzs normas pārsniegšana un kurā jāveic pasākumi ūdens kvalitātes uzlabošanai.

Centralizētā ūdensapgāde ir pieejama divās daudzdzīvokļu mājās - „Tērces” un „Melnupe” un 20 individuālajās mājās, lietotāju skaits 150 iedzīvotāji, kas ir 73% no iedzīvotāju skaita ciemā, kā arī 1 pašvaldības iestādei (bibliotēkai), pastam, ģimenes ārsta praksei un 1 komersantam (veikalam), tīkla kopgarums 1880 m. Pārējā ciema teritorijā (56 iedzīvotāji, pagastmāja, baznīca) ūdensapgādei tiek izmantoti individuālie risinājumi - grodu akas un spices.

Atsevišķs urbums ierīkots SIA „KRK Vidzeme” kokogļu ražotnē, tas paredzēts dzeramā ūdens ieguvei ar patēriņu 25 m³ gadā, saimnieciskajā darbībā ūdens netiek izmantots.

Zeltiņu ciemam 2014.gadā izstrādāts tehniskais projekts „Alūksnes novada Zeltiņu pagasta Zeltiņu ciema ūdenssaimniecības attīstība” un tiks uzsākta sistēmas rekonstrukcija piesaistot Eiropas Reģionālās attīstības fondu finansējumu. Projekta ietvaros plānots rekonstruēt artēzisko urbumu un ūdens sagatavošanas staciju, kas nodrošinās dzeramā ūdens kvalitāti atbilstoši normatīvajām prasībām. Rekonstruējot ūdensapgādes tīklus, tiks samazināti ūdens zudumi.

Ziemera pagasta ūdensapgāde. Ziemera pagastā centralizēta ūdensapgāde nodrošināta Māriņkalna, Ziemera ciemos un apdzīvotā vietā Šļukums un Vengerski. Pazemes ūdeņu horizontu veido terīgēnas izcelsmes ieži – smilšakmeņi ar māla un aleoīroīta starpkārtām. Pazemes ūdeņus no neaizsargātajiem gruntsūdeņiem atdala kvartāra

Pašreizējās situācijas raksturojums

nogulumi – smilšmāli ar smilts – grants – oļu starpkārtām, kuru kopējais biezums ir 67 m, no tiem 58 m ir ūdens vāji caurlaidīgie smilšmāli, Daugavas horizonta nogulumi, kuru kopējais biezums ir 28 m, no tiem 11 m ir ūdens vāji caurlaidīgie dolomītmarģeļi, Pļaviņu – Salaspils horizonta nogulumi, kuru kopējais biezums ir 41 m, no tiem 26 m ir ūdens vāji caurlaidīgie māli un aleirolīti, Gaujas horizonta augšējās daļas 24 m biezie māla un aleirolīta slāņi.

Māriņkalna ciema ūdensapgādei izmanto 1982.gadā ierīkoto artēzisko urbumu „Māriņkalns”, kas atrodas Gaujas ūdens horizontā, 240 metru dziļumā. Kopējais ūdensvada garums 9,54 km ar 56 māju ievadiem. Atļautais ūdens daudzums ir 29 200 m³ gadā. Gaujas ūdens horizonts ir ļoti labi aizsargāts, jo ūdens vāji caurlaidīgo iežu biezums ir lielāks par 20 metriem (kvartāra – 58 m, Daugavas horizonta – 11 m, Pļaviņu-Salaspils horizonta – 26m, Amatas horizonta – 25 metri un Gaujas horizonta augšējās daļas – 24 m). Ir uzstādīta atdzelžošanas iekārta. Māriņkalna ciemam izstrādāts tehniskais projekts „Ūdenssaimniecības attīstība Alūksnes novada Ziemera pagasta Māriņkalna ciemā”. Tā realizācijas ietvaros 2013.gadā no jauna izbūvēti 2,141 km ūdensapgādes tīklu, veikta urbuma „Māriņkalns” rekonstrukcija un urbuma „Māriņkalns 1” tamponēšana, kā arī ūdenstorņa rekonstrukcija un citi darbi.

Ziemeru ciema ūdens apgādes sistēma ierīkota 1963.gadā, tīkla kopējais garums 4,2km, ierīkoti 25 māju pievadi. Artēziskais urbums „Kampji” ierīkots 1963.gadā, urbuma filtrs atrodas Pļaviņu ūdens horizontā 98 m dziļumā. Atļautais ūdens daudzums ir 7 300 m³ gadā.

Līdz 2016.gada 5.februārim pa ūdensapgādes sistēmu no urbuma „Kampj” piegādātajam dzeramajam ūdenim noteiktas atkārtotas (pēdējo reizi) īpašās normas: dzelzs saturam - 2,6mg/l un duļķainības un krāsainības rādītājiem, kas saistīti ar paaugstinātu dzelzs saturu.

Šļukumā ūdens apgādes sistēma ierīkota 1968.gadā, tīkla kopējais garums 1,29 km ar 8 māju pievadiem. Artēziskais urbums „Šļukums” ierīkots 1968.gadā, urbuma filtrs atrodas Daugavas ūdens horizontā, 75 m dziļumā. Atļautais ūdens daudzums ir 1 460 m³ gadā.

Sobrīd izstrādātie tehniski ekonomiskie pamatojumi ūdens kvalitātes uzlabošanas projektiem Alsviķu, Jaunzemu, Strautiņu, Bejas, Jaunlaicenes, Mārkalnes, Pededzes, Zeltiņu ciemos un, piesaistot Eiropas Savienības fondu līdzekļus, dos iespēju ievērojami uzlabot lauku iedzīvotāju apgādi ar ūdeni.

tabula. **Dzeramā ūdens ieguves urbumi Alūksnes novada apdzīvotās vietās un pilsētā**

Teritorija (pagasts, pilsēta)	Ūdens urbums (Nr. VĢD datu bāzē)	Ūdens sagatavošanas iekārtas	Ūdens lietotāju skaits 2013.gadā	Ieguves apjoms (atļautais/faktiskais m ³ /dn) 2013.gadā
Alsviķi	Stūri 2 (7161) Alsviķu parks (13995)	Ir ūdens atdzelžošanas iekārta IPRS-24	385	66/60
	Strautiņi (13997)	Ir ūdens atdzelžošanas iekārta ar aberācijas tehnoloģiju	269	60/49
	Strautiņu skola (13998)	Ir ūdens mīkstināšanas un atdzelžošanas iekārta (ūdens apstrāde pirms padeves tīklā caur kālija permanganāta filtru)	130	4/2
Anna	Centrs (14101)	nav	60	41/22

Pašreizējās situācijas raksturojums

Ilzene	Muiža (13728)	Ir (ūdens apstrāde pirms sadales tiek veikta ar kālija permanganātu)	64	10/10
	Jaunzemi (14090)	Ir (filtrējošs materiāls, lielgraudainu reģentu kālija permanganāts un ūdens atdzelžošanas iekārta Ilzenes pamatskolā)	240	80/74
Jaunalūksne	Kolbergis Urbums 2013.g.	Ir ūdens atdzelžošanas stacija Eco IRON 30/2	240	110/74
	Beja (6911)	Ir atdzelžošanas iekārta UBCA (ūdens apstrāde ar kālija permanganātu)	75	33/9
Jaunanna	Jaunzemi (14046)	Ir atdzelžošanas iekārta	140	45/37
Jaunlaicene	Krustiņi (14082)	Nav	250	93/30
Kalnecmpji	Centrs (6912)	Nav	30	30/13
Liepna	Centrs (20051)	Ir Eco Iron 24/2	510	150/43
Maliena	Brenci (14364)	Ir ūdens atdzelžošanas iekārta - dzeramā ūdens apstrāde ar kvarca smiltīm pirms padeves tīklā	168	47/46
Mālupe	Centrs (14077) Priednieki rezervē (20714)	Ir ūdens atdzelžošanas iekārta UBCA 300, ūdens apstrāde tiek veikta caur kvarca smiltīm	320	68/28
Mārkalne	Mārkalne (14076)	Nav	108	40/20
Pededze	Centrs (14074)	Nav	90	41/40
Veclaicene	Birztaļas (6969)	Ir ūdens atdzelžošanas filtri	170	25/23
	Korņeti (14073)	Ir ūdens atdzelžošanas filtri		Rezervē
	Skola Romeškalns (14072)	Nav		0,05
Zeltiņi	Centrs (14061)	Nav	120	40/39
	Pamatskola (14063)	Ir dzeramā ūdens mīkstināšanas iekārta	3 + kultūras nams un muzejs	2/2

Pašreizējās situācijas raksturojums

Ziemeris	Māriņkalns (14059)	Ir ūdens atdzelžošanas iekārta CA24, ūdens apstrāde ar aerācijas metodi	355	80/30
	Kampji (13549)	Nav	96	20/4
	Šļukums (14060)	Nav	5	4/0,074
Alūksne	Ūdens gūtne „Alūksne” (4 urbumi)	Ir ūdens atdzelžošanas stacija	6115	1728/745
	Pleskavas iela 2 (3434)	Nav	85	55/15

13. tabula. Ūdenssaimniecības pakalpojumu organizācija novada apdzīvotajās vietās (2012.gads).

Apdzīvota vieta	Dzeramā ūdens patēriņš m ³ 2012.gadā	Notekūdeņu daudzums pie ieplūdes NAI m ³ /g
Alūksnes pilsēta	289 975	383 090
Alsviķi	23 823	16 174
Strautiņi	10 113	6107
Aizupītes	Saņem no pilsētas	Pilsētas kopējā tīklā
Annas pagasts	14986	13 000
Jaunzemi	19585	10 980
Muiža, Ilzenes pagasts	1330	-
Kolbergis	24 199	6248
Beja	3219	582
Jaunanna	16 424	11 680
Jaunlaicene	9805	9805
Kalnecmpji	2700	-
Liepna	8077	8077
Maliena (Brenci)	8468	5927
Mālupe	6600	6900
Mārkalne	5681	3409
Pededze	9005	6304
Korneti	4415	1485
Zeltiņi	5606	3318
Māriņkalns	9049	6824
Ziemi	1244	-
Šļukums	375	-

Pēc 2012.gadā veiktajiem ūdens kvalitātes testēšanas rezultātiem un atbilstības novērtējuma, konstatēts, ka paaugstināts dzelzs saturs un duļķainība ūdenī konstatēta Zeltiņu, Ziemeru pagasta Šļukuma, Veclaicenes, Jaunlaicenes, Ziemeru ciema, Bejas ciema, Kolbergā ciema, Mārkalnes un Alūksnes pilsētas artēzisko urbumu paraugos. Arī Alūksnes pilsētas 5 artēzisko urbumu ūdens paraugos konstatēts paaugstināts dzelzs saturs. Ūdens paraugu testēšana vairākās patērētāju vietās parāda atdzelžošanas stacijas

lietderību, jo ūdens analīzes rādītāji atbilst esošajām normām. Neatbilstība konstatēta Mārkalnes, Zeltiņu, Kolbergā, Ziemera, Jaunlaicenes, Veclaicenes, Šļukuma ūdens paraugos, kuri ņemti atsevišķās ūdens patērētāju vietās, kas saistītas ar novecojošām ūdens caurulēm.

Padomju gados veiktie dziļurbumi nodrošināja ūdens padevi gandrīz visās lielākajās fermās un mehāniskajās darbnīcās. Pēc zemes privatizācijas tie ir nonākuši privātā īpašumā un tikai dažos gadījumos tos izmanto. Tā kā to uzraudzība praktiski nenotiek, šādas vietas rada pazemes ūdeņu piesārņojuma draudus. Lai to novērstu, ir jātamponē bojātās un neperspektīvās akas. Neatkarīgi no izmantošanas, visa veida ūdens ņemšanas vietu apkārtnē ir jābūt labiekārtotai, jānovērš notekūdeņu infiltrācijas un ūdens piesārņošanas iespējas.

Ugunsdzēsības ūdensapgāde

Ūdens ņemšana ugunsdzēsības vajadzībām nodrošināta no hidrantiem un vaļējām ūdenskrātuvēm, to saraksts dots sējumā Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi Pielikumos 10.pielikumā. Lauku teritorijās ugunsdzēsības hidranti ierīkoti tikai Mālpes, Ilzenes un Jaunannas pagastos. Nākotnē jāizvērtē iespējas hidrانتus ierīkot arī pārējos ciemos, jo ne vienmēr vaļējās ūdenskrātuves (dīķi) var nodrošināt ar vajadzīgo ūdens daudzumu, piemēram, sausas vasaras laikā, kad dīķos un ūdenstecēs krasi nokrītas ūdens līmenis. Ugunsdzēsības hidrantu un vaļējo ūdenskrātuvju ugunsdzēsības vajadzībām saraksts dots Teritorijas plānojuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu nodaļā „Pielikumi”, 9. un 10. pielikumi.

Kanalizācija

Lauku apdzīvotajās vietās, līdzīgi kā ūdens apgādes sistēmas, arī notekūdeņu attīrīšanas ietaises un kanalizācijas tīkli ir stipri novecojuši, daudzi no tiem atrodas avārijas stāvoklī. Jaunas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas 2009.gadā uzbūvētas Alūksnes pilsētā un 2013.gadā Jaunalūksnes pagasta Kolbergā ciemā.

Alūksnes pilsētas kanalizācijas sistēma. Alūksnes pilsētas kanalizācijas sistēma ekspluatācijā nodota 1993.gadā, tās garums ir 13,631 km. Īstenojot ES Kohēzijas fonda līdzfinansēto projektu, tika rekonstruēti un no jauna izbūvēti 4,316 km kanalizācijas vadu. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu BIO 700 rekonstrukcija veikta 2009.gadā un rekonstrukcijas ietvaros izbūvētas jaunas NAI iekārtas ar projektēto jaudu – 1500 m³/dnn. Attīrītie notekūdeņi tiek izvadīti Maltavnieku strautā, kas ietek Vaidavas upē. Projekta ietvaros tika izbūvētas 5 sūkņu stacijas: Ošu ielā, Miera ielā, Baložu ielā, Skolas ielā un Rijukalna ielā. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtās (NAI) tiek pieņemti arī izvedamo bedru notekūdeņi (no 469 objektiem – 1572 m³ gadā). Notekūdeņu attīrīšanas procesā rodas no sietiem izņemtie cietie atkritumi (120 t/g), kuri tiek savākti konteineros un nogādāti cieto atkritumu poligonā „Kaudzītes”. Attīrīšanas procesā rodas arī dūņas, kuras tiek nogādātas dūņu noglabāšanas laukos. Tā kā pilsētā nav lielu rūpniecisko uzņēmumu ar izteiktiem ražošanas notekūdeņiem, tad smago metālu saturs dūņās atbilst ES un Latvijas normatīviem.

Pēc jauna kanalizācijas kolektora izbūves, kopējam kanalizācijas tīklam tika pieslēgtas SIA „Alūksnes slimnīca” piederošās ēkas, kā arī sociālās aprūpes centrs „Alūksne”. Projekta „Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Alūksnē” II kārtas realizācijā izbūvēti ūdensvada un kanalizācijas vadi, kas aptver Alūksnes pilsētas dzīvojamo sektoru Mālpes ielā, Tilta ielā, Kanaviņu ielā, Valkas ielā, Brīvības ielā,

Uzvaras ielā, daļā Torņa ielas. Centralizētā kanalizācijas sistēma nav ierīkota Robežu ielā, Cerību ielā, Ezermalas ielā, Ozolu ielā, Pleskavas ielā, kuru apbūvi veido individuālo māju dzīvojamais sektors. Perspektīvā ir jāparedz centralizētās kanalizācijas sistēmas izbūvēšana šim individuālo māju rajonam. Uz šo brīdi mājām ir izbūvēti izvedamie rezervuāri, nosēdakas ar notekūdeņu izplūdi uz grāvjiem.

Alsviķu pagasta kanalizācijas sistēma. Alsviķu pagastā notekūdeņu savākšana un attīrīšana notiek Alsviķu, Strautiņu un Aizupīšu ciemos. Aizupīšu ciema ūdensapgāde un kanalizācija pieslēgta Alūksnes pilsētas kopējam tīklam.

Strautiņu ciemā 1971.gadā ekspluatācijā nodota attīrīšanas iekārta MEH – 100 ar jaudu 15,5m³ diennaktī. Kanalizācijas sistēmas kopgarums 1,20 km. Notekūdeņi tiek novadīti no dzīvojamām mājām, bērnodārza, veikala. Pēc attīrīšanas notekūdeņi nonāk Apšupītē, tālāk Melnupē. Kanalizācijas sistēma apkalpo 280 ciema iedzīvotājus, bērnodārzu un veikalu. Gadā veidojas 3 t notekūdeņu nosēdumu. Skolas notekūdeņu attīrīšanai izbūvēts atsevišķs nostādināšanas baseins MEH - 3 ar tālāko izplūdi grāvī. Skolas kanalizācijas tīklu kopgarums ir 0,40 km, tam pievienota skola un 1 daudzdzīvokļu māja. Abu kanalizācijas sistēmu savienošana ir svarīgākais uzdevums, kas veicams notekūdeņu apsaimniekošanas uzlabošanā. Strautiņu ciemam 2014.gadā izstrādāts tehniskais projekts „Alūksnes novada Alsviķu pagasta Strautiņu ciema ūdenssaimniecības attīstība”, tiks uzsākta sistēmas rekonstrukcija piesaistot Eiropas Reģionālās attīstības fondu finansējumu. Projekta ietvaros rekonstruēs un izbūvēs no jauna kanalizācijas kolektoru 1,536 km garumā, jaunu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu SBR-20-KME ar maksimālo jaudu līdz 20 m³/dnn, kas nodrošinās efektīvu notekūdeņu savākšanu, attīrīšanu un novērsīs grunts un gruntsūdeņu piesārņošanu. Strautiņu skolas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas paredzēts demontēt.

„Lāčusilā”, Alsviķu pagastā Valsts aizsardzības militāro objektu un iepirkuma centra īpašumā, 1997.gadā nodotas ekspluatācijā bioloģiskās attīrīšanas iekārtas BIO 40 ar jaudu 40 m³/dnn. Pašlaik nekāda saimnieciskā darbība šajā teritorijā nenotiek.

Alsviķu pagasta Alsviķu ciemā kanalizācijas sistēma un notekūdeņu attīrīšanas iekārtas nodotas ekspluatācijā 1975.gadā. Kanalizācijas tīklu kopgarums 3,42 km, tai skaitā 2,685 km atrodas sliktā tehniskā stāvoklī. Tīklu izvietojums nodrošina pieejamību kanalizācijas pakalpojumiem 81,6% iedzīvotājiem. Alsviķu ciemā notekūdeņu attīrīšanu nodrošina divas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas BIO – 200, kuras darbojas dabīgajā nostādināšanas režīmā, un MEH- 22, kurā izmanto smilšu grants filtru. Uz attīrīšanas iekārtām BIO - 200 notekūdeņi tiek novadīti no Alsviķu arodskolas un bērnodārza. Kanalizācijas sistēmu izmanto 389 Alsviķu ciema iedzīvotāji. Notekūdeņu attīrīšanas apjoms – 38 325 m³ gadā. Notekūdeņu attīrīšanas iekārta MEH – 22 apkalpo 6 „Līvānu tipa” mājas ar 37 iedzīvotājiem. No abām NAI notekūdeņi pa novadgrāvi nonāk Vaidavas upē. Abu kanalizācijas sistēmu savienošana ir svarīgākais uzdevums, kas veicams notekūdeņu apsaimniekošanas uzlabošanā.

Alsviķu ciemam paredzēta ūdenssaimniecības sistēmas rekonstrukcija. 2014.gadā ir izstrādāts tehniskais projekts „Ūdenssaimniecības attīstība Alūksnes novada Alsviķu pagasta Alsviķu ciemā” un tiks uzsākta tehniskā projekta realizācija. Plānots rekonstruēt esošos kanalizācijas tīklus, izbūvēt jaunus pievadus 2,0198 km garumā, kā arī jaunas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas SBR -40-KME ar maksimālo jaudu 40 m³/dnn, 2 sūkņu stacijas, kas kopumā nodrošinās efektīvu notekūdeņu savākšanu, attīrīšanu un novērsīs grunts un gruntsūdeņu piesārņošanu.

Annas pagasta kanalizācijas sistēma. Kanalizācijas sistēma izbūvēta 1985.gadā, tīklu kopgarums 2,94 km ar 56 pieslēgumiem. Pārējām individuālajām mājām ir nosēdvertnes no kurām notekūdeņus izsūknē un aizved uz bioloģiskajām attīrīšanas iekārtām Jaunannā, ievadot speciāli paredzētā notekūdeņu attīrīšanas iekārtās BIO 100

izbūvētajā pieņemšanas kamerā. 2013.gadā realizēts projekts „Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Annas ciemā”. Projekta realizācijas rezultātā tika uzstādīta jauna bioloģiskā notekūdeņu attīrīšanas iekārta ASD PC 150 ar jaudu 35 m³/dnn. Kopējais no jauna izbūvēto pašteses kanalizācijas tīklu garums ir 1370 metri ar iespēju pieslēgties pie kopējā tīkla. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu darbības rezultātā veidojas notekūdeņu darbības procesa atkritumi – gadā apmēram 1 tonna, kas tiek savākti un nodoti SIA „ALBA” apsaimniekošanai.

Ilzenes pagasta kanalizācijas sistēma. Kanalizācijas sistēma ir izbūvēta 1977.-1978. gadā tikai Jaunzemu ciemā. Jaunzemu ciemata kanalizācijas sistēmu veido notekūdeņu attīrīšanas iekārtas BIO-100, kuras darbojas mehāniskajā režīmā un pašteses kanalizācijas tīkli 3,61 km garumā. NAI un kanalizācijas tīkli ir nolietoto un ir nepieciešama kanalizācijas infrastruktūras atjaunošana, kā arī vēlama sistēmas paplašināšana. Notekūdeņu attīrīšanas efektivitāte nav atbilstoša vides normatīvajām prasībām, jo ciema teritorijā netiek pielietota bioloģiskās attīrīšanas metode, BIO-100 darbojas mehāniskās attīrīšanas - dabīgās nostādināšanas režīmā. Nepieciešama kanalizācijas sistēmas rekonstrukcija, lai uzlabotu notekūdeņu apsaimniekošanu. Notekūdeņu attīrīšanas iekārta nepieciešama ar stipri mazāku jaudu, jo pašreizējās NAI projektētā jauda ir pārāk liela.

Ilzenes pagasta Jaunzemu ciemā kanalizācijas pakalpojumu pieejamība ir nodrošināta 70% no kopējā ciema iedzīvotāju skaita. 2014.gadā izstrādāts tehniskais projekts „Alūksnes novada Ilzenes pagasta Jaunzemu ciema ūdenssaimniecības attīstība”, tiks uzsākta sistēmas rekonstrukcija, piesaistot Eiropas Reģionālās attīstības fondu finansējumu. Plānota kanalizācijas tīklu rekonstrukcija un jauna kanalizācijas kolektora izbūve 2,32 km kopgarumā, kā arī jaunu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu SBR-25-KME, ar maksimālo jaudu 25 m³/dnn, uzstādīšana, kas nodrošinās normatīvo aktu prasībām atbilstošu notekūdeņu attīrīšanu. Pēc projekta realizācijas tiks nodrošināti notekūdeņu kanalizācijas pieslēgumi 7 dzīvojamām mājām.

Jaunalūksnes pagasta kanalizācijas sistēma. 1986.gadā Kolbergā ciemā uzbūvēti sadzīves kanalizācijas tīkli ar attīrīšanas iekārtām BIO 100, kuras netika nodotas ekspluatācijā. Kanalizācijas tīklu kopgarums 4,01 km. 2013.gadā pabeigta ūdenssaimniecības rekonstrukcija Kolbergī, rekonstruēti kanalizācijas tīkli 1271 m garumā, izbūvēts spiedvads 752 m. Jaunā vietā izbūvēta notekūdeņu bioloģiskās attīrīšanas iekārta ar mērķi, lai varētu uz attīrīšanas iekārtām novirzīt notekūdeņus no Alūksnes pilsētas dzīvojamā kvartāla Alūksnes ezera krastā.

Bejas ciemā sadzīves kanalizācijas sistēma izbūvēta 1975.gadā. Centralizētas kanalizācijas sistēmas pakalpojumus izmanto 22 Bejas ciema iedzīvotāji. Skolas un novadpētniecības centra notekūdeņi caur septiķi un mehānisko attīrīšanu - smilšu – grants filtru ar jaudu 18 m³ diennaktī nonāk meliorācijas grāvī un pēc tam Skolas upītē. Pārējie iedzīvotāji izmanto krājrezervuārus. Kopējais kanalizācijas sistēmas garums ir 1170 m.

Jaunannas pagasta kanalizācijas sistēma. Kanalizācijas sistēma ar notekūdeņu attīrīšanas iekārtu BIO 100 izbūvēta laika periodā līdz 1986.gadam. Kanalizācijas tīklu kopgarums sastāda 2,3 km. Jaunannas ciemata kanalizācijas tīklam pieslēgtas daudzdzīvokļu mājas un sabiedriskās ēkas, kā arī daļa individuālo dzīvojamo māju. No individuālajām mājām bez labierīcībām sadzīves notekūdeņi tiek novadīti uz nosēdvertnēm no kurām tie tiek izsūknēti un aizvesti uz bioloģiskajām attīrīšanas iekārtām, ievadot speciāli paredzētā rezervuārā. Notekūdeņu attīrīšanas apjoms ir 11 680 m³ gadā. Notekūdeņi pēc attīrīšanas nonāk meliorācijas grāvī, pēc tam Pededzes upē. 2013. gadā realizēts tehniskais projekts „Ūdenssaimniecības attīstība Alūksnes novada Jaunannas pagasta Jaunannā”, kā rezultātā no jauna izbūvēti pašteses kanalizācijas tīkli 1,805 km garumā, kas nodrošinās kopējo iedzīvotāju pieslēguma īpatvaru 98,3%.

Jaunlaicenes pagasta kanalizācijas sistēma. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas BIO 50, izbūvētas 1998.gadā, kas šobrīd darbojas pašattīrīšanās režīmā, atrodas Jaunlaicenes ciema teritorijā un attīrītie ūdeņi tiek izvadīti meliorācijas grāvī, pēc tam Apšupītē. No attīrīšanas iekārtām atsūkņētie notekūdeņu nosēdumi un dūņas tiek savākti konteineros un nodotas SIA „ALBA”. Kanalizācijas sistēmas kopgarums ir 2,49 km, tā izbūvēta 80-tajos gados un ir nolietojusies, notiek notekūdens noplūde gruntī, piesārņojot apkārtējo vidi. Jaunlaicenes ciema ūdenssaimniecības sistēmas rekonstrukcijai izstrādāts tehniski ekonomiskais pamatojums. 2014.gadā izstrādāts tehniskais projekts „Ūdenssaimniecības attīstība Alūksnes novada Jaunlaicenes ciemā”, un uzsākta tā īstenošana. Paredzēts uzstādīt jaunu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu SBR-50-KME, kura darbojas uz aktīvajām dūņām. Pēc projekta pabeigšanas centralizēta kanalizācijas sistēma tehniski pieejama būs 86% Jaunlaicenes ciema iedzīvotāju.

Kalnecmpju pagasta kanalizācijas sistēma. Kalnecmpju ciema kanalizācija sistēma izbūvēta 80. gados un ir 100% nolietojusies. Kanalizācijas tīkli pieslēgti daudzdzīvokļu mājai, bērnudārzam, pagasta pārvaldes ēkai, 1 dzīvojamai mājai. Pārējām individuālajām dzīvojamām mājām ierīkotas izsmeljamās bedres. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas nestrādā. Pagasta pārvaldes ēkai izbūvēts septiķis ar nosēdakām, pēc kura ūdens tālāk nonāk meliorācijas grāvī.

Liepnas pagasta kanalizācijas sistēma. Liepnas ciema kanalizācijas sistēma izbūvēta 1985.gadā. No 2010. līdz 2011.gadam veikta sistēmas rekonstrukcija – rekonstruētas bioloģiskās attīrīšanas iekārtas un kanalizācijas kolektori, kuru kopējais garums sastāda 4,73 km, tai skaitā no jauna ierīkoti 270 m jaunu pieslēgumu. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas BioDRY-S-60 nodrošina notekūdeņu attīrīšanu līdz 21 900m³ gadā. Attīrītie kanalizācijas ūdeņi tiek izvadīti Liepnas upē.

Malienas pagasta kanalizācijas sistēma. Malienas pagasta Brencu ciemā 1981.gadā izbūvēta kanalizācijas sistēma ar notekūdeņu attīrīšanas iekārtām BIO – 100. Pēc notekūdeņu attīrīšanas no BIO 100 ūdens tiek izvadīts Dambītes upē. 2010.gadā ir veikta kanalizācijas tīklu un bioloģisko attīrīšanas iekārtu rekonstrukcija. Kopējais kanalizācijas sistēmas garums ir 3,032 km, tai skaitā rekonstruēti 215 metri. Cietie atkritumi no notekūdeņu attīrīšanas iekārtām tiek savākti konteineros un nodoti apsaimniekošanai SIA „ALBA”.

Mālpupes ciema kanalizācijas sistēma. Notekūdeņu attīrīšanas iekārta BIO 200 rekonstruēta 2008.gadā. Kopējā notekūdeņu attīrīšanas jauda līdz 200 m³/dnn, kopējais notekūdeņu daudzums līdz 22 200 m³ gadā. Darbojas 2 notekūdeņu pārsūkņēšanas akas. Attīrītie notekūdeņi tiek novadīti meliorācijas grāvī, pēc tam Pededzes upē. Kanalizācijas tīklu kopgarums 1,68 km.

Cietie atkritumi no notekūdeņu attīrīšanas iekārtām tiek savākti un nodoti apsaimniekošanai SIA „ALBA”.

Mārkalnes pagasta kanalizācijas sistēma. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas BIO 100 ekspluatācijā nodotas 1984.gadā. Attīrāmo notekūdeņu apjoms līdz 14 600 m³ gadā, pašlaik darbojas mehāniskajā režīmā. Notekūdeņos piesārņojošo vielu koncentrācija pēc attīrīšanas neatbilst normatīvo aktu par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī noteiktām piesārņojošo vielu robežkoncentrācijām (SIA „RŪPE” dati). Individuālo dzīvojamo māju teritorijā izbūvēta atsevišķa kanalizācijas sistēma ar septiķi, kas veic notekūdeņu attīrīšanu, taču arī tie darbojas mehāniskā režīmā, kā rezultātā rodas nopietns apdraudējums videi. Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju kanalizācijas sistēma apkalpo daudzdzīvokļu mājas, atsevišķas privātmājas, Mārkalnes bijušo pamatskolu, veikalus, pasta nodaļu, feldšervu vecmāšu punktu, pagasta noliktavu un z/s „Vilkugārša”. Pavisam ciemā ir 99 pieslēgumi kanalizācijas sistēmai. Sadzīves notekūdeņi nonāk bioloģiskajās attīrīšanas iekārtās BIO 100, attīrītie notekūdeņi tiek novadīti meliorācijas grāvī, kas apmēram pēc 10 km ietek

Alūksnes ezerā. Kanalizācijas tīklu kopgarums 1,552 km. Individuālās mājas, kuras nav pieslēgtas pie centralizētiem kanalizācijas tīkliem, ir aprīkotas ar izsmelāmām bedrēm – kopumā 5 izsmelāmās bedres.

Sausie sadzīves atkritumi tiek savākti speciālos konteineros un nodoti SIA „ALBA” apsaimniekošanai. Mārkalnes ciema ūdenssaimniecības rekonstrukcijai izstrādāts tehniski ekonomiskais pamatojums. 2014.gadā izstrādāts tehniskais projekts „Ūdenssaimniecības attīstība Alūksnes novada Mārkalnes pagasta Mārkalnes ciemā” un uzsākta tā realizācija. Rezultātā tiks izbūvēts vienots sadzīves notekūdeņu savākšanas tīkls, saslēdzot vienā sistēmā gan ciema centra daļu, gan „Līvānu tipa” māju teritoriju, kā arī izbūvējot jaunu bioloģiskās attīrīšanas iekārtu SBR-20-KME ar jaudu 20 m³/dnn. Tiks izbūvēti no jauna 287 m paštesces un 425 m spiedvada, rekonstruēti 1412 m paštesces un 140 m spiedvada kanalizācijas tīklu. Rezultātā sadzīves notekūdeņu sistēmai būs pievienoti 95% mājssaimniecību.

Pededzes pagasta kanalizācijas sistēma. Pededzes ciema kanalizācijas sistēma ir paštesces, izbūvēta 1988.gadā. Kopējais tīklu garums ir 3,7 km. Pieslēgumu līmenis pie centralizētās kanalizācijas sistēmas Pededzes ciemā ir 37%. Notekūdeņi nonāk bioloģiskajās attīrīšanas iekārtās BIO -100. Attīrīšanas iekārtas tika izbūvētas un nodotas ekspluatācijā 1989.gadā un kopš 1991.gada darbojas tikai mehāniskā režīmā. Tās apkalpo Pededzes ciemu un pieņem notekūdeņus attīrīšanai no skolas, veikaliem, zemnieku saimniecībām un dzīvojamā sektora. Notekūdeņi pēc attīrīšanas nonāk Naumovas strautā, pēc tam Pededzes upē. Ar iedzīvotājiem, kuru saimniecībās atrodas izsmelamie krājrezervuāri, ar SIA „RŪPE” tiek slēgti līgumi par to satura izvešanu uz Alūksnes NAI. Pededzes ciema ūdenssaimniecības sistēmas rekonstrukcijai izstrādāts tehniski ekonomiskais pamatojums, paredzēts izstrādāt tehnisko projektu un uzsākt sistēmas rekonstrukciju, kā rezultātā būs iespēja paplašināt pieslēgumu skaitu kanalizācijas sistēmai un izbūvēt jaunas bioloģiskās attīrīšanas iekārtas.

Veclaicenes pagasta kanalizācijas sistēma. Veclaicenes pagasta Kornetu ciemā saskaņā ar tehnisko projektu „Ūdenssaimniecības attīstība Alūksnes novada Veclaicenes pagasta Kornetu ciemā” 2014.gada janvārī ekspluatācijā nodota ūdenssaimniecības tīklu rekonstrukcija. Kopumā rekonstruēti 708 m paštesces kanalizācijas tīklu, izbūvēta sūkņu stacija, kas nodrošina notekūdeņu padevi uz attīrīšanas iekārtām. Uztādīta jauna kompakta bioloģiskās notekūdeņu attīrīšanas iekārta ASD PC 125 ar jaudu 25 m³/dnn.

Notekūdeņi tiek savākti no daudzdzīvokļu mājas un 4 individuālajām dzīvojamām mājām. „Līvānu tipa” dzīvojamām mājām ir izsmelāmās bedres. Attīrītie notekūdeņi tiek izvadīti meliorācijas grāvī, pēc tam Pērļupītē.

Bijušajai skolas ēkai Romeškalnā ir atsevišķa notekūdeņu attīrīšanas sistēma – mehāniskā attīrīšanas iekārta SE – 9 ar izplūdi Romeškalna ezerā.

Zeltiņu pagasta kanalizācijas sistēma. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas BIO-50 un kanalizācijas tīkli Zeltiņu ciemā nodoti ekspluatācijā 1981.gadā. Notekūdeņu attīrīšanai pieprasītais apjoms 12 000 m³ gadā. Kanalizācijas sistēmas garums sastāda 0,84 km. Agrāk esošais skolas septiķis SE-3 vairs netiek ekspluatēts, 2008.gadā izbūvēti izvedamie rezervuāri uz kuriem tiek novadīti bijušajā skolas ēkā radušies notekūdeņi. Uz notekūdeņu izvedamajiem rezervuāriem izbūvēts kanalizācijas vads no tuvumā esošā tautas nama. Notekūdeņi no izvedamajiem rezervuāriem tiek izvesti uz Zeltiņu bioloģiskajām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām BIO 50, kas pašlaik darbojas mehāniskā režīmā un nenodrošina normatīvajām prasībām atbilstošu notekūdeņu attīrīšanu. Notekūdeņus saņemošā ūdenstece – Melnupe. Zeltiņu ciemam 2014.gadā izstrādāts tehniskais projekts „Alūksnes novada Zeltiņu pagasta Zeltiņu ciema ūdenssaimniecības attīstība”, tiks uzsākta

Pašreizējās situācijas raksturojums

esošo kanalizācijas tīklu rekonstrukcija, jaunu kolektoru izbūve, kā arī jaunas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas SBR-25-KME ar jaudu 25 m³/dnn un asenizācijas kameras izbūve.

Ziemera pagasta kanalizācijas sistēma. Pagastā izbūvētas divas kanalizācijas sistēmas – Māriņkalnā un Vengerskos. Vengerskos kanalizācijas sistēma ir SIA „Vistako” pārziņā. Notekūdeņu attīrīšanai izbūvētas bioloģiskās attīrīšanas iekārtas BIO 100, pēc attīrīšanas ūdeņi tik novadīti meliorācijas grāvī, pēc tam Vaidavā. Kopējais kanalizācijas tīklu garums - 2,58 km.

Pašvaldības apsaimniekošanā ir kanalizācijas sistēma Māriņkalnā, kas izbūvēta 1984.gadā. Attīrīšanas iekārtas nodrošina daudzdzīvokļu māju, skolas, pagastmājas, kluba, firmas „Lignos” notekūdeņu attīrīšanu. Māriņkalnā kanalizācijas sistēmas kopējais garums ir 4,87 km. Māriņkalna ciemam izstrādāts tehniskais projekts „Ūdenssaimniecības attīstība Alūksnes novada Ziemera pagasta Māriņkalna ciemā”. Tā realizācijas ietvaros 2013.gadā no jauna izbūvēti 1,8508 km pašteses kanalizācijas tīklu, 175,7 m spiedvads, sadzīves kanalizācijas sūkņu stacija un jauna notekūdeņu attīrīšanas iekārta BIO KRD-40 ar jaudu 40 m³/dnn.

Ziemeros un Šļukumā esošās krājvertnes tiek izvestas pēc nepieciešamības.

14. tabula. Alūksnes novada notekūdeņu attīrīšanas iekārtu raksturojums.

NAI nosaukums	NAI izbūves gads	Tips	Notekūdeņu daudzums m ³ gadā (vidēji)	Piezīmes
„Iztekas”, Alsviķu pagasts (Alūksnes NAI)	2009	BIO 7000	640 575	
„Čalas”, Alsviķu ciems, Alsviķu pagasts	1975	BIO 200	38 325	Paredzēta rekonstrukcija
Līvānu mājas, Alsviķu pagasts	1972	MEH-22	1606	Paredzēts savienot vienā kanalizācijas tīklā
Strautiņu skola, Alsviķu pagasts	1970	MEH - 3	Nav datu	Paredzēts savienot vienā kanalizācijas tīklā
„Melnupīte”, Strautiņu ciems, Alsviķu pagasts	1971	MEH - 100	18 250	Paredzēta rekonstrukcija
„Dambis 1”, Annas pagasts	2013	ASD PC 150	35 m ³ /dnn	Rekonstrukcija veikta 2013.gadā
„Attīrīšanas ierīces”, Jaunzemi, Ilzenes pagasts	1984	BIO-100	13 800	Paredzēta rekonstrukcija
„Urdziņas”, Kolbergis, Jaunalūksnes pagasts	2013			Rekonstrukcija veikta 2013.gadā
Beja, Jaunalūksnes pagasts	1975	Smilšu – grants filtrs	4700	Paredzēta rekonstrukcija
„Pļavas”, Jaunannas pagasts	1986	BIO 50	8760	Rekonstruēti tikai tīkli
„Kaleauri” Jaunlaicenes pagasts	2013	SBR-50-KME	33 830	Rekonstrukcija veikta 2013.gadā
„Pašvaldība”, Kalncempju pagasts		BIO 50	-	Attīrīšana nenotiek
„Dumbrājs”, Liepnas pagasts	2011	BioDRY-S-60	21 900	Rekonstrukcija veikta 2011.gadā

Pašreizējās situācijas raksturojums

„Lejas”, pagasts	Malienas	1981	BIO 100	14 600	Paredzēta rekonstrukcija
„Priednieki”, pagasts	Mālpes	2008	BIO 200 (divas paralēli darbojošās BIO 100)	22 200	
„Pumpji”, pagasts	Mārkālnes	1984	BIO 100	9 125	Paredzēta rekonstrukcija
„Naumovas straits”, Pededzes pagasts		1987	BIO 100	12 000	Paredzēta rekonstrukcija
„Alksnīši”, Veclaicenes pagasts	Korneti,	2013	ASD PC 125	6570	Rekonstrukcija veikta 2013.gadā
„Komunikācijas”, Zeltiņu pagasts	Zeltiņi,	1987	BIO 50	12 000	Paredzēta rekonstrukcija
„Tīrība”, Ziemera pagasts	Māriņkalns,	2013	BIO KRD-40	21 900	Rekonstrukcija veikta 2013.gadā
„Putni”, pagasts (Vengerski)	Ziemera		BIO 100	6935	

Siltumapgāde

Veikti centralizētās siltumapgādes tīklu rekonstrukcijas darbi Alūksnes pilsētā. Kārķu, Merķeļa un Apes ielu katlu māju siltumtrases saslēgtas vienā tīklā ar centrālo – Parka ielas katlu māju, līdz ar to centralizēto siltumapgādi Alūksnes pilsētā nodrošina katlu mājas Parka un Laurencenes ielās.

Veiktie modernizācijas pasākumi samazinās patērētā kurināmā apjomu un gaisa piesārņojumu. Izbūvēts arī šķeldas laukums Parka ielas katlu mājai, kas mazinās Alūksnes ezera piesārņojuma risku. Laurencenes (Ziemera) katlu māja ar apkuri un silto ūdeni nodrošina trīs daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas ar kopējo apkurināmo platību 7500 m², un iedzīvotāju skaitu 370 cilvēki. Pazemes cauruļvadu kopējais garums ir 230 metri.

2012.gadā atsevišķa projekta ietvaros tika pieslēgtas kopējai siltumtrasei 2 ēkas Dārza ielā 8A, kurās atrodas jauniešu multifunkcionālais centrs un bijusī pašvaldības SIA „Alūksnes nami” administrācijas ēka, kur pašlaik izvietojušās nevalstiskās organizācijas.

2013.gada realizētā projekta ietvaros siltumtīklu rekonstrukcijas gaitā tika izbūvēti 6210 m jaunu siltumtīklu, un centrālapkurei pievienotas vairākas ēkas: Ojāra Vācieša iela 2 (Alūksnes Mākslas skola), Ojāra Vācieša iela 2A (pašvaldībai piederoša ēka), Brūža iela 2A (Alūksnes pilsētas Tautas nams), Brūža iela 1 (banka), Pils iela 25A (Bībeles muzejs un tūrisma informācijas centrs), Pils iela 29 (veikals), Pils iela 72 (autoosta), Pils iela 74 (Jaunā pils), Pils iela 74 (veikals), Pils iela 68, Pils iela 27A, Pils iela 52, Jāņkalna iela 38.

Centralizēta siltumapgāde ir vēl 3 pagastos. Zeltiņu pagastā tiek apkurinātas 2 daudzdzīvokļu mājas: apkures katls ierīkots daudzdzīvokļu mājā „Tērces” ko siltumtrase savieno ar otru daudzdzīvokļu māju „Melnupes”.

Jaunlaicenes pagastā ar centralizēto siltumu tiek nodrošinātas 3 daudzdzīvokļu mājas, Muižas muzejs, skola un tautas nams, ko nodrošina atsevišķa kurtuves ēka. Lokālā apkure ir pagasta pārvaldes ēkā un skolā. Ir izstrādāts projekts arī pagasta pārvaldes ēkas pievienošanai siltumtīkliem, kas tiks realizēts, saņemot nepieciešamo finansējumu.

Pašreizējās situācijas raksturojums

Mārupes ciemā no katlu mājas siltumu saņem skola, sporta angārs un dzīvojamās mājas „Pīlādži” un „Bērzi”.

Likvidējoties kopsaimniecībām, lielākajā daļā pagastu pārstāja darboties un tika likvidētas katlu mājas, kas nodrošināja ar siltumu daudzdzīvokļu mājas un sabiedrisko sektoru. Pašreiz ciemos daudzdzīvokļu mājās ierīkoti atsevišķi malkas apkures katli pagrabos, kas nodrošina mājas apgādi ar siltumu, vai ierīkotas krāsns apkures katrā dzīvoklī, dūmvadus izvadot ēku fasādēs, kas gan bojā vizuālo izskatu, gan samazina ēkas būvnoturību. Tādas dzīvojamās mājas ir Annā, Kalncempjos, Liepnā, Jaunannā (2 ēkas).

Pašvaldības ēku apkures sistēmu raksturojums sniegts Alūksnes novada Attīstības programmas 2011.-2017. 6.pielikumā.

Elektroapgāde

Alūksnes novada teritorijā elektroapgādes līnijas apkalpo AS „Sadales tīkls” Ziemeļaustrumu reģions, kura apsaimniekošanā ir vidējā sprieguma (20 kV) un zemsprieguma (0,4 kV) elektrolīnijas un 20/0,4 kV transformatoru apakšstacijas. Šiem objektiem jānodrošina iespēja brīvai piekļuvei esošo inženierkomunikāciju apkalpei un rekonstrukcijai. Alūksnes novadu šķērso maģistrālā 110 kV gaisvadu elektrolīnija. Jaunu elektroietaišu pieslēgšana un atļautās slodzes palielināšana notiek saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 01.04.2009. lēmumu Nr.74 apstiprinātiem noteikumiem „Sistēmas pieslēguma noteikumi elektroenerģijas sistēmas dalībniekiem”. Sistēmas pieslēguma ierīkošana elektroenerģijas ražotājiem veicama saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas Padomes 03.09.2008. lēmumu Nr.280 „Sistēmas pieslēguma noteikumi elektroenerģijas ražotājiem” prasībām.

Aprobežojumi aizsargjoslās gar elektriskajiem tīkliem noteikti Aizsargjoslu likuma 35. un 45.pantā. Būvdarbos, kuros paredzēts izmantot celšanas mehānismus, ja tie notiks tuvāk par 30 metriem no 110 kV elektrolīnijas malējiem vadiem, jāparedz darbu veikšanas projekta izstrādāšana.

Alūksnes novadā ir pietiekoši labs elektroapgādes nodrošinājums, izņemot dārzkopības sabiedrības „Sīļi” teritoriju, kur šobrīd nav nodrošināta elektrības padeve.

Alūksnes novadā elektroenerģija tiek arī ražota. Alsviķu pagasta Karvā darbojas mazā hidroelektrostacija Karvas HES uz Vaidavas upes un Jaunannas pagastā Jaunannas HES uz Pededzes upes. Jaunannas elektrības turbīnas izvietotas bijušajā aizsprosta vietā, nepaplašinot esošā dambja platību.

Teritorijas plānojuma Grafiskās daļas kartēs, kurās noteikta teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana, ir attēlotas elektrolīnijas, kuru spriegums ir 20 kV un 110 kV. Gaisvadu līnijām ar nominālo spriegumu 110 kV noteikta aizsargjosla - 30 metru attālumā no malējiem vadiem uz ārpusi no līnijas.

Gāzes apgāde

Saskaņā ar AS „Latvijas Gāze” sniegto informāciju, Alūksnes novadu šķērso gāzesvads ar spiedienu virs 1,6 megapaskāliem Rīga – Izborska DN 700 mm un Rīga – Pleskava DN 700 mm. Pededzes pagastā no Krievijas Federācijas izbūvēts mazspiediena gāzesvads, kas nodrošina gāzes apgādi Pededzes un Zaicevas ciemiem.

Alūksnes pilsētā nav centralizēta gāzes apgādes tīkla. Daļai daudzdzīvokļu māju sadzīves vajadzībām sašķidrinātās gāzes padeve tiek nodrošināta no lokālām gāzes cisternām. Pavisam pilsētā ir 13 lokālās gāzes apkalpes grupas, bet daļa mājāsaimniecību

15. tabula. Alūksnes novada iedzīvotāju skaits un īpatsvars esošajos ciemos 2013.gada 1.janvārī ¹

Nr.p.k.	Apdzīvotas vietas nosaukums	Teritoriāli administratīvā vienība	Iedzīvotāju skaits ciemos ¹ (uz 01.01.2013.)	Iedzīvotāju skaita īpatsvars no kopējā pagasta iedzīvotāju skaita %
1.	Alsviķu ciems	Alsviķu pagasts	578	36
2.	Strautiņu ciems	Alsviķu pagasts	333	21
3.	Karvas ciems	Alsviķu pagasts	73	4
4.	Pullana ciems	Alsviķu pagasts	69	4
5.	Aizupīšu ciems	Alsviķu pagasts	150	9
6.	Annas ciems	Annas pagasts	185	37
7.	Jaunzemu ciems	Ilzenes pagasts	152	38
8.	Kolberģa ciems	Jaunalūksnes pagasts	320	25
9.	Bejas ciems	Jaunalūksnes pagasts	110	8
10.	Jaunannas ciems	Jaunannas pagasts	366	67
11.	Jaunlaicenes ciems	Jaunlaicenes pagasts	264	55
12.	Kalnecmpju ciems	Kalnecmpju pagasts	74	34
13.	Liepna ciems	Liepna pagasts	503	53
14.	Brencu ciems	Malienas pagasts	190	42
15.	Mārupes ciems	Mārupes pagasts	246	33
16.	Sofīkalna ciems	Mārupes pagasts	91	12
17.	Mārkalna ciems	Mārkalna pagasts	105	26
18.	Pededzes ciems	Pededzes pagasts	98	13
19.	Zaicevas ciems	Pededzes pagasts	62	8
20.	Kornetu ciems	Veclaicenes pagasts	116	29
21.	Zeltiņu ciems	Zeltiņu pagasts	170	41
22.	Māriņkalna ciems	Ziemera pagasts	239	27
23.	Ziemera ciems	Ziemera pagasts	82	9
KOPĀ			4576	46

¹ Alūksnes novada pašvaldības informācija.

Vislielākā apdzīvotība ciemu vidū ir Alsviķu pagastā – tur ciemos dzīvo 78% no pagasta iedzīvotāju skaita, kas norāda, ka pārējā pagasta teritorija ir salīdzinoši maz apdzīvota. Vismazāk iedzīvotāju attiecībā pret visa pagasta iedzīvotāju skaitu procentos ir Pededzes un Zaicevas ciemos, tur kopā dzīvo 21% no pagasta iedzīvotāju skaita, lai gan Pededzes pagastā ir daudz (31) kādreizējo ciemu (sādžu) teritoriju, kurās arī pašlaik dzīvo iedzīvotāji. Vismazāk apdzīvots ir Pullana ciems Alsviķu pagastā, jo tā teritoriju lielāko daļu aizņem dārzkopības sabiedrības zemes, kuras izmanto Alūksnes iedzīvotāji.

Pēc Pilsonības un migrāciju lietu pārvaldes (PMLP) datiem 2013.gada 1.jūlijā Alūksnes novadā dzīvo 18 061 iedzīvotājs. Pēdējo piecu gadu laikā Alūksnes novadā ir vērojama tendence iedzīvotāju skaitam samazināties (2007.gada 1.janvārī - 19 687). Lielākais iedzīvotāju skaits koncentrējas Alūksnes pilsētā – 8500, kas ir 46% visu novada iedzīvotāju. Salīdzinot iedzīvotāju skaitu pagastos, visvairāk iedzīvotāju ir Alsviķu pagastā – 1553, bet vismazāk Kalnecmpju pagastā – 214 iedzīvotāji.

Salīdzinot iedzīvotāju blīvuma rādītājus novada lauku teritorijās, jāatzīmē, ka augstākie rādītāji (vairāk par 8 iedzīvotājiem uz km²) ir Jaunlaicenes, Annas un Malienas pagastos, jo šo pagastu teritorijas ir salīdzinoši nelielas pēc platības. Savukārt zemākie

Pašreizējās situācijas raksturojums

rādītāji (mazāk par 3,5 iedzīvotājiem uz km²) ir Veclaicenes, Mārkalnes un Liepnas pagastiem.

52% no Alūksnes novada iedzīvotājiem ir sievietes. Darbspējas vecuma struktūra novadā liecina, ka cilvēku novecošana novadā ir aktuāla, jo iedzīvotāju skaits līdz darbspējas vecumam (2362) ir mazāks nekā iedzīvotāju skaits pēc darbspējas (3848). Darbspējas vecumā Alūksnes novadā ir 11851 iedzīvotājs. (avots:pmlp.gov.lv)

Pēc nacionālā sastāva Alūksnes novadā ir 14897 jeb 82% latviešu, krievi 2442 jeb 13%, ukraiņi 219 jeb 1%, pārējās tautības 503 jeb 3%.

16.tabula. Alūksnes novada administratīvo teritoriju platības, iedzīvotāju skaits un blīvums 01.01.2011. un 01.07.2013.

Teritorija/ pagasts, pilsēta	Platība, km ²	Iedzīvotāju skaits 2011.g.	Blīvums 2011.g.	Iedzīvotāju skaits 01.07.2013.	Blīvums 01.07.2013.
Alsviķu pagasts	213,0	1622	7,62	1553	7,3
Alūksnes pilsēta	14,23	8844	621,50	8294	582,85
Annas pagasts	52,6	490	9,32	481	9,14
Iļzenes pagasts	62,5	407	6,51	393	6,29
Jaunalūksnes pagasts	184,7	1310	7,09	1258	6,81
Jaunannas pagasts	94,0	551	5,86	532	5,65
Jaunlaicenes pagasts	52,2	496	9,50	468	8,96
Kalnecmpju pagasts	43,0	245	5,70	214	4,98
Liepnas pagasts	280,6	982	3,50	910	3,24
Malienas pagasts	55,4	444	8,01	442	7,98
Mārupes pagasts	129,8	704	5,42	717	5,52
Mārkalnes pagasts	123,4	420	3,40	386	3,13
Pededzes pagasts	142,0	834	5,87	744	5,24
Veclaicenes pagasts	137,3	418	3,04	390	2,84
Zeltiņu pagasts	63,1	418	6,62	403	6,39
Ziemera pagasts	117,0	936	8,00	876	7,49
Kopā Alūksnes novadā	1764,83	19121	10,83	18061	10,23

Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati un pašvaldības dati.

Analizējot datus, redzams, ka pēdējos gados iedzīvotāju skaits ir samazinājies. Salīdzinot datus uz 01.01.2011. un uz 01.07.2013., iedzīvotāju skaits novada teritorijā ir samazinājies par 1060 iedzīvotājiem. Vienīgais pagasts, kurā iedzīvotāju skaits pieaudzis, ir Mārupes pagasts. Pavisam neliels samazinājums – līdz 10 iedzīvotājiem, skāris Annas un Malienas pagastus. Samazinājums rodas no negatīvā dzimstības – mirstības un iedzīvotāju ilgtermiņa migrācijas saldo dēļ.

17.tabula. Iedzīvotāju mirstība un dzimstība, migrācija Alūksnes novadā

	2009.gads	2010.gads	2011.gads	2013.gads
Jaundzimušo skaits	143	113	145	167
Mirušo skaits	268	250	262	309
Ilgtermiņa migrācijas saldo	-404	-368	-341	-206
Kopā samazinājums	-529	-505	-458	-348

Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati.

Salīdzinot pēdējos piecus gadus, var konstatēt, ka lēnām samazinās iedzīvotāju skaita negatīvā saldo rādītāji. Vislielākais migrācijas skaits - 404 - bijis 2009.gadā, kas sakrīt ar ekonomiskās krīzes sākšanos valstī.

3.2. Nodarbinātība

Viens no nozīmīgākajiem rādītājiem ir bezdarba līmenis. Bezdarbs tiešā un netiešā veidā ietekmē pašvaldības attīstību gan īstermiņā, gan ilgtermiņā. Novadu aspektā bezdarba līmenis pirmo reizi tika aprēķināts 2010.gada 1.janvārī, ņemot vērā reģistrēto bezdarbnieku skaitu un ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitu administratīvajā teritorijā. Salīdzināšanai ar 2013.gada maija datiem tabulā atainota informācija pēc stāvokļa uz 2010.gada sākumu.

18.tabula. Alūksnes novada teritoriālo vienību bezdarbnieku skaits 2010.gada sākumā un 2013.gada maijā

Administratīvā teritorija	Bezdarbnieku skaits		No tiem					
	2010.	2013. maijs	Jaunieši no15-24 gadiem		Ilgstošie bezdarbnieki		Pirmspensijas vecumu sasniegušie	
			2010.	2013. maijs	2010. gada sākums	2013. maijs	2010. gada sākums	2013. maijs
Alūksne	921	523	164	39	348	267	79	95
Alsviķi	170	123	33	13	77	72	17	11
Anna	61	47	14	5	22	25	4	9
Ilzene	50	31	11	6	22	19	3	4
Jaunalūksne	155	107	28	9	60	65	10	16
Jaunanna	42	31	8	5	23	12	6	2
Jaunlaicene	42	27	9	2	19	17	5	5
Kalnecmpji	27	20	8	3	18	16	6	1
Liepna	82	59	22	8	36	31	13	6
Maliņa	58	34	11	4	15	20	5	6
Mālupe	71	60	14	10	35	34	3	4
Mārkalne	68	61	7	12	44	41	2	5
Pededeze	133	119	24	12	100	85	24	18
Veclaicene	49	48	10	9	32	31	5	6
Zeltiņi	68	38	17	6	32		8	6
Ziemeļi	101	79	16	12	52	47	8	12
Kopā novadā	2098	1407↓	396	155↓	913	808↓	198	206↑

Avots:www.nva.gov.lv.

2010. gada sākumā bezdarba līmenis Alūksnes novadā bija 16,5%, bet 2013.gada maijā – 13,3%, kas ir vislielākais rādītājs Vidzemes reģionā.

3.3. Mājoklis

Mājoklis ir viens no visbūtiskākajiem priekšnoteikumiem novada iedzīvotāju dzīves kvalitātes nodrošināšanai.

Alūksnes novadā lielākā daļa no pašvaldības dzīvojamā fonda ir privatizēta. Dzīvojamo māju apsaimniekošanai ir izveidota pašvaldības kapitālsabiedrība SIA „Alūksnes nami”. Atsevišķas dzīvojamās mājas apsaimnieko paši namu iedzīvotāji, nodibinot mājas pārvaldes struktūru. 2013.gada 1.jūlijā Alūksnes novadā pašvaldības dzīvokļa jautājumu risināšanā sniedzamās palīdzības reģistrā iekļautas 88 personas, no tām 38 ir 1.kārtas grupā (maznodrošinātie, daudzbērnu ģimenes, represētie u.c.). Prasības dzīvoklim ir dažādas, bet lielākoties pretendenti vēlas dzīvokli Alūksnē (50), Annas pagastā (3), Kolbergī (3). Ģimenes ar bērniem vēlas dzīvokli skolu un pirmsskolas izglītības iestāžu tuvumā, bet vecāki cilvēki – lai būtu pieejams sabiedriskais transports. No labiekārtojuma viedokļa 22 iesniegumi ir ar vēlmi saņemt ar malku kurināmu dzīvokli, pēc istabu skaita vispieprasītākie ir 1 un 2 istabu dzīvokļi.

2012.gadā noslēgti īres līgumi par dzīvokļu izīrēšanu ar 36 personām – 17 Alūksnes pilsētā, 4 – Mālpupes, Jaunlaicenes, Malienas pagastos, 3 – Liepnas pagastā, 2 - Zeltiņu, Annas un Mārkalnes pagastā.

Uz plānojuma izstrādes brīdi pašvaldības rīcībā ir 470 dzīvokļi jeb 21822,98 m² dzīvojamā fonda, no tiem 209 dzīvokļi jeb 8179,85m² Alūksnes pilsētā. Izīrēts 461 dzīvoklis, tai skaitā 203 Alūksnes pilsētā (Alūksnes novada pašvaldības informācija).

Alūksnes pilsētā dzīvokļu tirgū darījumu (pirkuma-pārdevuma līgumi) skaits nepārsniedz 50, 2012.gadā notikuši 48 darījumi, līdz 2013.gada septembrim – 39 (Avots:www.kadastralavertiba.lv).

Turpinoties ES fondu atbalstītajiem ēku siltināšanas pasākumiem, straujāk notiks esošo daudzdzīvokļu māju energoefektivitātes paaugstināšana (siltināšana), tādējādi uzlabojot iedzīvotāju dzīves komforta līmeni.

4. Sociālās infrastruktūras raksturojums

4.1.Izglītība

Izglītības pieejamība un pieejamās izglītības kvalitāte ir nozīmīgs teritorijas konkurētspējas rādītājs. Alūksnes novada iedzīvotājiem ir iespēja iegūt visu pakāpju izglītību (pirmsskolas, pamatzglītību, vispārējo vidējo un augstāko izglītību), profesionālo izglītību, interešu un profesionālās ievirzes izglītības programmas. 2010.gadā no Alūksnes novada pašvaldības budžeta izdevumiem 44% tika novirzīti izglītībai.

Pirmsskolas izglītība

Alūksnes novadā darbojas 7 pirmsskolas izglītības iestādes, tajā skaitā divās pirmsskolas izglītības iestādēs tiek realizētas speciālās pirmsskolas izglītības programmas. Pirmsskolas izglītības programmas ir iespējams apgūt arī 11 vispārizglītojošajās skolās. Pirmsskolas programmu Alūksnē bērni var apgūt no viena gada vecuma un turpināt līdz tiek uzsākta pamatizglītības apguve skolā. Šis pakalpojums tuvu dzīvesvietai (pagasta teritorijā) nav pieejams Veclaicenes, Annas, Zeltiņu un Kalncempju pagastos.

Kopā 82% novada pirmsskolas vecuma bērnu vecumā no 6 līdz 11 gadiem ir aptverti piecu dažādu pirmsskolas izglītības programmu apgūvē. Alūksnes novadā kopš 2010.gada ir atvērtas 2 jaunas pirmsskolas grupas: Alūksnē un Pededzes pagastā. Pirmsskolas izglītības iestāžu piepildījums ir 99% no atvērto vietu skaita iestādēs. Ikdienu iestāžu apmeklētība 2012./2013. Mācību gadā ir no 71% līdz 77%.

19.tabula. Alūksnes novada pirmsskolas izglītības iestāžu noslogojums 2013.gadā (iekavās 2010.gada rādītāji)

Nr.	Iestāde	Maksimālā ietilpība	Bērnu skaits 01.09.2013.	Grupu skaits	Vidējais bērnu skaits grupā	Piepildījums, % pret maksimālo ietilpību
1	Strautiņu PII „Zemenīte”	60 (60)	43 (40)	3	14,3 (13,3)	72 (66,6)
2	Alsviķu PII „Saulīte”	38 (38)	32 (49)	2	16 (24,5)	84 (128,9)
3	Alūksnes PII „Pienenīte”	120	132 (129)	6	22 (21,5)	110 (107,5)
4	Alūksnes PII „Sprīdītis”	218 (218)	218 (175)	11	19,8 (15,9)	100 (80,3)
5	Jaunalūksnes PII „Pūcīte”	38 (38)	42 (38)	2	21 (19)	111 (100)
6	Alūksnes PII „Cālis”	52 (52)	50 (53)	4	12,5 (13)	96 (100)
7	Malienas PII „Mazputniņš”	39 (39)	42 (44)	3	14 (14,6)	108 (112)
	KOPĀ	565	559 (527)	31	18 (17,0)	99 (93,3)

Avots: Pašvaldības dati.

Rindu uz pirmsskolas izglītības iestādēm veido galvenokārt bērni līdz 2 gadu vecumam, kuriem vieta būs nepieciešama pēc viena vai diviem gadiem.

Pamatizglītība un vispārējā vidējā izglītība

Vispārējās vidējās izglītības pieejamību Alūksnes novadā nodrošina Alūksnes pilsētas sākumskola, Liepnas internātpamatskola, Alūksnes novada vidusskola, Liepnas vidusskola un Ernsta Glikas Alūksnes Valsts ģimnāzija. 2009.gadā nepietiekošā izglītojamo skaita dēļ novadā tika slēgtas Annas pamatskola (27 izglītojamie), Veclaicenes pamatskola (34 izglītojamie) un Zeltiņu pamatskola (36 izglītojamie). 2011.gadā tika reorganizētas Alūksnes vidusskola un Alūksnes vakara (maiņu) un neklātienas vidusskola par Alūksnes novada vidusskolu. 2012.gadā, reorganizējot Jaunannas pamatskolu, Mūzikas un mākslas skolu, tika izveidota Jaunannas Mūzikas un mākslas pamatskola.

Pašreizējās situācijas raksturojums

Pamatizglītības pakāpē novadā tiek īstenotas 13 dažādas izglītības programmas. Palielināties speciālo izglītības programmu skaits un izglītojamo skaits, kuri integrēti vispārīgizglītojošajās skolās. Vispārējās vidējās izglītības pakāpē tiek īstenotas 6 izglītības programmas.

Sakarā ar izglītojamo skaita samazināšanos, vispārējās vidējās izglītības iestāžu noslogojums procentuāli ir samazinājies. Tā līdz 50% noslogotas 7 skolas, 51% – 75% - 6 skolas un 76% – 100% - 2 skolas, no to maksimālās izglītojamo ietilpības.

20.tabula. **Skolu lielums pēc izglītojamo skaita (kopā ar pirmsskolas vecuma bērniem)**

Līdz 70 izglītojamie	70-100 izglītojamie	100-150 izglītojamie	250 un vairāk izglītojamie
Jaunannas Mūzikas un mākslas pamatskola; Malienas pamatskola; Mārkalnes pamatskola; Ilzenes pamatskola	Ziemeru pamatskola; Pededzes pamatskola; Mārupes pamatskola; Jaunlaicenes pamatskola; Liepnas internātpamatskola.	Strautiņu pamatskola; Bejas pamatskola; Liepnas vidusskola	Ernsta Glikas Alūksnes Valsts ģimnāzija; Alūksnes pilsētas sākumskola; Alūksnes novada vidusskola

Avots: Pašvaldības dati.

Salīdzinot ar 2010.gadu, 2013.gadā skolēnu skaits ir samazinājies par 550 skolēniem.

Prognozētais skolēnu skaits Alūksnes novada skolās 2010.-2014.gadam liecina par turpmāku nelielu izglītojamo skaita samazināšanos.

21.tabula. **2010.gadā prognozētais skolēnu skaits Alūksnes novadā**

Gads	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Skolēnu skaits 1.-9.klasēs	1711	1630	1563	1534	1498
Skolēnu skaits 10.-12.klasēs	592	601	589	578	567
Prognozētais skolēnu skaits 2010.gadā kopā	2303	2231	2152	2112	2065
Faktiskais skolēnu skaits 2013.gadā kopā		2067	1895	1753	1739*

*- 2013.gadā prognozētais. Avots: Pašvaldības dati.

Augstākie sasniegumi valsts un novada mācību priekšmetu olimpiādēs ir vizuālās mākslas, mājturības un tehnoloģiju, latviešu valodas un vācu valodas mācību priekšmetos.

Novadā ir nepieciešami speciālisti šādos mācību priekšmetos - angļu valodā, matemātikā, fizikā, ķīmijā, bioloģijā.

22.tabula. 12.klašu absolventu turpmākā izglītība

Nr.p.k.	Rādītājs	2006./ 2007.m.g.	2007./ 2008.m.g.	2008. / 2009.m.g.	2009./ 2010.m.g.	2010./ 2011.m.g.	2011./ 2012.m.g.
1.	Absolventu skaits	170	186	202	166	163	166
2.	Ieguva vidējo izglītību	94,71%	97,85%	97,52%	97,6%	100%	97%
3.	Turpina mācības augstākajā mācību iestādē	58%	62%	43,1%	46,3%	47,5%	44,6%
4.	Turpina mācības profesionālajā izglītības iestādē vai citur	13%	16%	19,8%	22,8%	22,5%	20%
5.	Strādā, mācības neturpina vai nav ziņu	29%	22%	37,1%	30,9%	30%	35,4%

Avots: Pašvaldības dati.

23.tabula. 9.klašu absolventu turpmākā izglītība

Nr.p.k.	Rādītājs	2006./ 2007.m.g.	2007./ 2008.m.g.	2008./ 2009.m.g.	2009./ 2010.m.g.	2010./ 2011.m.g.	2011./ 2012.m.g.
1.	Absolventu skaits	323	306	311	272	224	216
2.	Pabeidz 9.klasi ar apliecību	299 92,5%	294 96%	302 97,1%	264 97,1%	219 97,8%	213 98,6%
3.	Turpina mācības vidusskolā	57%	56%	57%	63,3%	44,7%	49,3%
4.	Turpina mācības profesionālās izglītības iestādēs	39%	39%	36%	32,2%	53,6%	47,5%
5.	Mācības neturpina	4%	5%	7%	2,6%	2,4%	3,2%

Avots: Pašvaldības dati.

Pašreizējās situācijas raksturojums

Sakarā ar finansējuma samazināšanos, mazinājusies ir atbalsta personāla pieejamība skolēniem, pedagogiem un vecākiem.

Datortehnika skolās ir novecojusi: 2010./2011. mācību gada sākumā skolās 45% datoru, kas ir iegādāti līdz 2005.gadam. 2012./2013.mācību gada sākumā skolās ir 65% datori, kas ražoti pēc 01.01.2007., novecojoši datori ir 35% vai 173 gabali. Piecās skolās tiek izmantots APOLLO interneta pieslēgums, bet desmit skolās TELIA interneta pieslēgums. APOLLO pieslēguma darbība ir lēnāka, bet pastāvīgāka. TELIA darbība ir ātrāka, bet biežāk ir darbības traucējumi.

Profesionālā izglītība

Profesionālo izglītību novadā iespējams iegūt Alsviķu arodskolā, kurā mācībām aroda apguvei uzņem personas ar 1., 2. un 3.grupas invaliditāti, bāreņus un audzēkņus no maznodrošinātām ģimenēm. Skolā tiek īstenotas deviņas arodizglītības un profesionālās pamatizglītības programmas.

24.tabula. Izglītojamo skaits iestādē

2005./2006. m.g.	2008./2009. m.g.	2009./2010. m.g.	2010./2011. m.g.	2011./ 2012.m.g	2012./ 2013.m. g.	2013./ 2014. m.g.
109	104	106	117	138	140	127
t.sk. no Alūksnes rajona 12	32	40	20 (no Alūksnes novada)	46	62	51

Avots: Pašvaldības dati.

Interesu un profesionālās ievirzes izglītības programmas

Interesu izglītības programmas īsteno vispārējās izglītības iestādes, Alūksnes Bērnu un jauniešu centrs, Alūksnes Mākslas skola, Alūksnes pilsētas Bērnu un jaunatnes sporta skola. Visvairāk atbalstītās ir kultūrizglītības virzienu programmas.

Profesionālās ievirzes izglītību piedāvā Alūksnes Mūzikas skola, Alūksnes Mākslas skola, Jaunannas Mūzikas un mākslas pamatskola un Alūksnes pilsētas Bērnu un jaunatnes sporta skola.

25.tabula. Profesionālās ievirzes izglītības iestāžu programmu un audzēkņu skaits 2010./2011.mācību gadā un 2011./2012.mācību gadā

Izglītības iestāde	Audzēkņu skaits 2010./2011.	Profesionālās ievirzes izglītības programmu skaits 2010./2011.	Audzēkņu skaits 2013./2014.	Profesionālās ievirzes izglītības programmu skaits 2013./2014.
Alūksnes pilsētas Bērnu un jaunatnes sporta skola	367 Profesionālajā ievirzē - 229 Interesu. Izglītībā – 138	7	351 310 41	

Pašreizējās situācijas raksturojums

Jaunannas Mūzikas un Mākslas skola	110	6	119	8
Alūksnes Mūzikas skola	266	11	304	12
Alūksnes Mākslas skola	149 Profesionālajā ievirzē - 57 Interesu izglītībā - 51	1	160 60 100	

Avots: Pašvaldības dati.

Augstākā izglītība

Augstākās izglītības studiju programmas Alūksnē realizē Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas (RPIVA) Alūksnes filiāle, kura uzsāka darbību 1999.gadā, piedāvājot izglītību 7 studiju programmās. 2013./2014.mācību gadā tiek piedāvātas 7 studiju programmas, no kurām 3 ir dažāda profila pedagogu izglītības programmas. Studiju programmu piedāvājums ir daļēji mainīgs, kas ļauj augstskolai veiksmīgi darboties un attīstīties tirgus ekonomikas apstākļos. Spēja elastīgi pielāgoties pieprasījumam vērtējama kā šīs augstskolas stiprā puse.

Pieaugušo izglītība

Pieaugušo izglītību atbilstoši pieprasījumam novadā, īsteno mācību centri „Buts”, „Austrumvidzeme”, „Izglītības un kultūras mantojuma zelta vārti” un Profesionālās izglītības tālākizglītības un eksaminācijas centrs. Šie mācību centri piedāvā apgūt profesiju, un iegūt vai paaugstināt kvalifikāciju, veikt pāratestāciju un apmeklēt neformālās izglītības programmas. Profesionālās tālākizglītības un profesionālās pilnveides programmu apguvi piedāvā arī Alsviķu arodskola un RPIVA Alūksnes filiāle.

2010. un 2011.gadā pašvaldība ir iedalījusi budžeta līdzekļus bērnu vasaras nometņu organizēšanai, lai veicinātu bērnu un jauniešu nodarbinātību, saturīgu un drošu brīvā laika pavadīšanu vasaras mēnešos. Kā atbalsts ģimenēm jāvērtē arī naudas balvas mācību olimpiāžu uzvarētājiem un mazo lauku skolu saglabāšanas stratēģija novadā – tuvu skolēnu dzīves vietai.

Lielākie ieguldījumi nepieciešami ēku energoefektivitātes paaugstināšanā, apkures sistēmu un informāciju tehnoloģiju modernizēšanā, kā arī ugunsdrošības pasākumu uzlabošanā. Nozīmīgi ir skolu sadarbības projekti. Novada attīstību veicinās arī projekti, kas nodrošinās Alsviķu arodskolas, Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas (RPIVA) Alūksnes filiāles un mūžizglītības piedāvājumu tālāku attīstību.

4.2. Kultūra

Kultūras iestāžu tīklu pašvaldībā veido tautas nami, muzeji, bibliotēkas un kultūrizglītības iestādes. Šīm iestādēm ir būtiska loma novada iedzīvotāju teritoriālās identitātes izjūtu saglabāšanā, tas ir būtisks pievilcīgas dzīves vides priekšnosacījums, kā

arī novada attīstības resurss. Novadā ir izveidojies vienmērīgs kultūras institūciju tīklojums, tomēr to attīstība un pieejamība visā novada teritorijā nav vienāda.

Novads ir bagāts ar kultūrvēsturisko mantojumu, kas ir labs potenciāls kultūras tūrisma attīstībai. Kultūras pieminekļi un objekti kalpo kā kultūras piedāvājuma un tūrisma galamērķis, sniedzot iespēju gūt papildu ienākumus pakalpojumu sniedzējiem (transports, ēdināšana, naktsmītnes u.c.). Radošo industriju attīstība būtu labs papildinājums kultūras tūrisma attīstības veicināšanai un uzņēmējdarbības dažādošanai novadā. Kultūras un radošajās nozarēs ir daudz neizmantota potenciāla, lai nodrošinātu izaugsmi un radītu darba vietas. Paralēli materiālā kultūras mantojuma – pieminekļu, arhitektūras objektu – popularizēšanai ir jāveicina izpratne arī par nemateriālo kultūras mantojumu kā unikālu, līdz šim interesentiem maz pieejamu vērtību. Tā ir iespēja attīstīt vietējo kopienu ekonomiku, veicināt lauku kultūrvides saglabāšanu, amatniecības un radošo industriju attīstību, it īpaši lauku teritorijās. Arī pilsētai tas ir veids, kā izmantot un aktivizēt sabiedrības radošo potenciālu. Amatniecība ir viens no faktoriem, kas veicina radošā kultūras tūrisma attīstību.

Tautas nami

Alūksnes novadā darbojas 11 tautas nami, 2 kultūras nami, 1 saietas nams un 1 sporta, kultūras, interešu izglītības un mūziklizglītības centrs. Iestāžu tīklojums ir optimāls, tiek nodrošināts lokālais kultūras pakalpojums, kas dod iedzīvotājiem iespēju apmeklēt kultūras pasākumus un līdzdarboties pēc iespējas tuvāk dzīvesvietai. Tiek nodrošināta katrai vietai nozīmīgu tradīciju un kultūras mantojuma saglabāšana. Ņemot vērā ekonomisko situāciju un attīstot tautas namu piedāvājumu klāstu, nākotnē tiem būtu jāklūst par lokālās vietas sabiedriskajiem centriem – ar sadarbības piedāvājumu dažādu vecumu un sociālo slāņu aktīvistiem, nevalstiskajām organizācijām, uzņēmējiem, tādējādi palielinot tautas namu nozīmi, izmantošanas kapacitāti un sabiedrības aktivitātes.

Kultūras infrastruktūra novadā:

1. 15 kultūras/tautas nami;
2. Bibliotēkas;
3. Muzeji.

Cilvēkresursi:

1. Alūksnes novada pašvaldības kultūras un sporta nodaļa;
2. Kultūras/tautas namu direktori/vadītāji – 15;
3. Amatierkolektīvu vadītāji - 35;
4. Kultūras speciālisti - 3;
5. Bibliotēku vadītāji – 18;
6. Bibliotēku speciālisti – 11;
7. Muzeju vadītāji – 7;
8. Muzeju speciālisti – 10.

Tautas namos strādā 89 darbinieki. No tiem 15 ir vadītāji, 47 speciālisti, 27 tehniskie darbinieki. Augstākā profesionālā izglītība ir 49 darbiniekiem, no tiem profesionālā izglītība kultūras jomā ir 25 darbiniekiem. Tautas namu materiālā bāze ir nepietiekoša. Ir tautas nami, kuros strādā viena persona, veidama kultūras darba organizatora pienākumus, kas bieži ietver arī apkopēja, kurinātāja, biļešu kontroliera, garderobista, noformētāja, režisora, gaismu un skaņu operatora u.c. pienākumus. Lielākajos tautas namos, kuros darbojas vairāk kā 10 amatierkolektīvi, notiek aktīva izglītojošu,

izklaides un tradicionālu pasākumu organizēšana, un būtu nepieciešama darbinieku skaita palielināšana.

Visos tautas namos pēdējo 6 gadu laikā veikti kosmētiskie remontu, no jauna uzbūvēti tautas nami Ilzenē un Mālpupē. Kritiskā situācijā atradās Alūksnes pilsētas Tautas nams, jo ēkas infrastruktūra bija novecojusi, tāpēc nepieciešama ir pārbūve un visa nama renovācija, kas ne tikai veicinātu kultūras iestādes attīstību un kvalitatīvu kultūras produkta radīšanu, bet palielinātu apmeklētāju skaitu un uzlabotu saikni ar uzņēmējiem un profesionāliem māksliniekiem. 2014.gadā uzsākta šīs ēkas pārbūve.

Annas kultūras namā nepieciešams kosmētiskais remonts atsevišķām telpām, Jaunlaicenes tautas namā nepieciešams veikt kosmētisko remontu, kanalizācijas sistēmu sakārtošanu, Pededzes tautas namā ir nepieciešama logu nomaīņa, Ziemeļu tautas namam neizremontēta otrā stāva zāle un kabineti, nepieciešams pabeigt Mālpupes saietā nama izbūvi.

Amatiermāksla

26.tabula. Novada mākslinieciskie un pašdarbības kolektīvi

Kolektīvu darbības veids	2009.gads	2013.gads
Deju kolektīvi/t.sk. modernās dejas	10	13
Vokālie ansambļi	16	14
Dramatiskie kolektīvi un amatieru teātri	10	15
Kori	5	5
Folkloras kopas/lauku kapellas	3	3
Pūtēju orķestris	1	1
Dāmu deju grupas/līnijdejas/eksotiskās dejas	5	8
Bērnu kolektīvi	10	9
Interesu klubi/pulciņi	3	5
Tautas lietišķās mākslas studija	1	1
KOPĀ	63	73

Informācijas avots: Alūksnes novada Kultūras un sporta nodaļa.

Dziesmu un deju svētkos 2009.gadā piedalījās 45 kolektīvi, 2013.gada Dziesmu un deju svētkos – 24 amatierkolektīvi.

Tautas namos notiek dažāda satura un mēroga pasākumi – izklaides sarīkojumi, koncerti, teātru izrādes, gadskārtu svētki u.c. 2012.gadā tautas namos notika 870 pasākumi, no kuriem 263 bija maksas un 607 bezmaksas. Tautas namu pasākumus 2012.gadā apmeklējuši 74 163 interesenti. Lielākie tradicionālie pasākumi novadā ir Alūksnes pilsētas un pagastu svētki, Pļaujas svētki Viktora Ķirpa Kalncempju pagasta Ates muzejā, Bānīša svētki Alūksnē, Muižas svētki Jaunlaicē, Gaisa balonu festivāls Liepnā un Alūksnē, Masļeņica Pededzē, gadatirgi, gadskārtu pasākumi u.c.

Alūksnes pilsētas Tautas namā 2012.gadā notikuši 205 dažādi pasākumi, tajā skaitā valsts un novada nozīmes svētki, koncerti, izrādes u.c. Pasākumus 2012.gadā apmeklējuši 32 227 interesenti. Kopumā notikuši 44 maksas sarīkojumi ar 17 290 apmeklētājiem un 161 bezmaksas ar 14 937 apmeklētājiem. Alūksnes pilsētas Tautas namā darbojas 9 kolektīvi ar 276 dalībniekiem.

Pasākumu skaits novadā kopumā, salīdzinot ar iepriekšējiem 5 gadiem, ir palielinājies, tāpat arī apmeklētāju skaits ir pieaudzis. Tas liecina par to, ka iedzīvotājiem ir nepieciešams lokālais kultūras produkts. Apmeklētāju skaita palielināšanās ir saistīta arī ar

Pašreizējās situācijas raksturojums

tautas namu infrastruktūras sakārtošanu. Tomēr, domājot par apmeklētāju skaita palielināšanu un tūristu piesaisti, daudz efektīvāk būtu jādome par inovatīvu pasākumu organizēšanu, kultūras tūrisma attīstību, izmantojot novada kultūrvēsturiskās vērtības.

Aktīva kultūras dzīve noris arī pagastos. Katra pagasta centrā atrodas kultūras nams, tautas nams, saietas nams, bet Kalncempju pagastā - sabiedriskais centrs.

27.tabula. Kultūras norises novada pagastos 2012.gadā

Pagasts	Norises	Apmeklētāju skaits	Kolektīvu skaits	Bezmaksas pasākumi	Maksas pasākumi
Alsviķi	76	4549	6	45	31
Anna	24	849	3	14	10
Ilzene	63	3301	4	38	25
Jaunalūksne	44	3390	5	29	15
Jaunanna	71	2599	5	56	15
Jaunlaicene	54	3955	5	36	18
Kalncempji	-	-	-	-	-
Liepna	29	1415	5	11	18
Maliena	25	1794	3	15	10
Mālupe	40	3736	4	20	20
Mārkalne	47	1990	3	39	8
Pededze	56	5183	5	38	18
Veclaicene	37	2800	6	28	9
Zeltiņi	41	3024	7	32	9
Ziemeris	58	3351	3	45	13
Kopā pagastos	665	41936	65	446	219

Informācijas avots: Alūksnes novada pašvaldības Kultūras un sporta nodaļa.

Novadā darbojas 10 brīvdabas estrādes - Alūksnē, Bejā, Jaunannā, Jaunlaicē, Mālpē, Mārkalnē, Liepnā, Pededzē, Veclaicē Zeltiņos un Alsviķos. Pielāgota estrādes vieta ir izveidota Ilzenē. Estrādes nodrošina tautas namu aktīvu darbību vasaras sezonā. Pagastos, kuros ir estrādes, vasaras aktivitāšu ir krietni vairāk nekā vietās, kur tādu nav. Tas ietekmē apmeklētāju skaitu. Alūksnes estrāde ir lielākā novadā, tur notiek novada lielākie vasaras pasākumi, tomēr tās infrastruktūra ir novecojusi. Tās kvalitatīvai darbībai nākotnē ir nepieciešama visas būves rekonstrukcija.

Bibliotēkas

Alūksnes novadā darbojas 18 pašvaldības publiskās bibliotēkas - 1 pilsētā un 17 pagastos. 15 pagastos darbojas pa vienai pašvaldības publiskajai bibliotēkai, 2 lielākajos pagastos – Alsviķu un Jaunalūksnes - darbojas katrā pa divām bibliotēkām. Nepilnu darba dienu – ½ slodzi strādā tikai 1 bibliotēka – Kalncempjos. Bibliotēkās strādā 28 bibliotekārie darbinieki.

Alūksnes pilsētas bibliotēka ir Alūksnes novada pašvaldības iestāde, kura darbojas kā reģiona galvenā bibliotēka (RGB) Alūksnes un Apes novadu bibliotēkām. 2009.gadā Alūksnes un Apes novadu domes ir pieņēmušas lēmumus, kuri nosaka, ka Alūksnes pilsētas bibliotēka realizē Alūksnes un Apes novadu RGB funkcijas un par to ir noslēgts līgums.

Visas pašvaldību bibliotēkas ir reģistrētas Kultūras ministrijas Bibliotēku reģistrā, ir akreditētas un darbojas saskaņā ar apstiprinātiem nolikumiem. Bibliotēku izmantošanas kārtību nosaka bibliotēku lietošanas noteikumi. Alūksnes novadā bibliotēkām ir apstiprināti vienoti maksas pakalpojumu izcenojumi.

Pateicoties bibliotēku attīstības projektiem, Valsts vienotā bibliotēku informācijas sistēma (VVBIS) un Latvijas valsts un Bila & Melindas Geitsu fonda līdzfinansētajiem publisko bibliotēku attīstības projektiem (Trešais tēva dēls), Alūksnes novada publiskajās bibliotēkās pieejams kvalitatīvs bezmaksas interneta pieslēgums (arī WiFi-bezvadu) ar ātrumu pagastu bibliotēkās līdz 2 mbit/s, bet Alūksnes pilsētas bibliotēkā līdz 10 mbit/s. Bibliotēku lietotāji var strādāt pie 94 datoriem, aprīkoti ar jaunāko programmatūru, lietotājiem ir pieejama arī multifunkcionālā iekārta drukāšanai, kopēšanai un skenēšanai, kā arī ir datorkomplekts vājredzīgajiem Alūksnes pilsētas bibliotēkā. Visi novada bibliotēku darbinieki apguvuši iemaņas darbā ar Microsoft Windows Vista un Microsoft Office 2007, datu bāzēm un e-pakalpojumu izmantošanu ikdienā.

Neviena no Alūksnes novada pašvaldības bibliotēkām neatrodas īpaši bibliotēkai celtā ēkā, telpas ir vai tiek pielāgotas bibliotēkas funkciju veikšanai. Gandrīz visās novada bibliotēkās ir veikti lielāki vai mazāki telpu remontī. Daudzām bibliotēkām ir nepieciešama telpu paplašināšana: trūkst lasītavu, grūti pārskatāmi izvietot bibliotēkas krājumu un datorus, lai būtu ērti darba apstākļi lietotājiem. Arī vairāku bibliotēku akreditācijas atzinumos ieteikts atrast bibliotēkām papildus telpas - krātuves mazāk izmantojamajai krājuma daļai un pārredzamāk izvietot grāmatu krājumu. Bibliotēku ēkas tikai daļēji ir pieejamas cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Ja pie ēkām daudzviet ir ierīkotas uzbrauktuves, tad tālākā nokļūšana bibliotēku telpās ir apgrūtināta (šauras durvis, apkalpošanas telpas atrodas otrajos stāvos, sliekšņi u.c.).

28.tabula. Alūksnes novada publisko bibliotēku darba rādītāji 2010.-2012.gadā

Rādītāji	2009.	2010.	2011.	2012.	Līdz 01.11.2013.
Krājums	159 457	157 067	154 312	157 432	149 653
t.sk. jaunieguvumi	11 409	11 704	11 070	12 579	7081
Datoru skaits bibliotēkas lietotājiem	94	96	100	102	101
Reģistrētie lietotāji	5809	5742	5725	5409	5274
t.sk. līdz 18 gadiem	2282	2306	2249	1962	1652
Apmeklējumu skaits	136 085	141 001	149 151	134 737	107 242
t.sk. līdz 18 gadiem	57 719	68 735	59 265	50 461	40 168
Izsniegumu skaits	215 321	223 620	212 552	190 476	149 332

Pašreizējās situācijas raksturojums

t.sk. līdz 18 gadiem	60 107	63 085	56 464	50 207	38 498
Organizēto pasākumu/izstāžu skaits	833	827	873	913	197/509

Informācijas avots: Alūksnes pilsētas bibliotēka.

29.tabula. Alūksnes novada bibliotēkas darba rādītāji 2010.-2012.gadā

Rādītāji	2009.g.	2010.g.	2011.g.	2012.g.	Līdz 01.11.2013.g.
Krājums	47 350	47 015	48 083	47 225	41 238
t.sk. jaunieguvumi	3396	2802	2555	2737	1085
Datoru skaits bibliotēkas lietotājiem	11	11	12	13	13
Reģistrētie lietotāji	2295	2331	2438	2224	2151
t.sk. līdz 18 gadiem	970	1060	1101	876	735
Apmeklējumu skaits	56 679	55 046	69 343	58 777	44 106
t.sk. līdz 18 gadiem	19 230	18 042	21 263	12 731	10 288
Izsniegumu skaits	77 621	81 716	79 043	69 277	54 045
t.sk. līdz 18 gadiem	21 705	25 189	21 164	18 324	12 854
Organizēto pasākumu/izstāžu skaits	107	108	114	110	35/63
Bibliotēkas organizēto profesionālās pilnveides un tālākizglītības pasākumu skaits	7	9	9	8	6

Informācijas avots: Alūksnes pilsētas bibliotēka.

Apmeklētāju skaita pieaugumu ir veicinājusi iespēja bibliotēkās izmantot datortehnikas pakalpojumus un internetu. Ir pieejami nepieciešamie informācijas resursi un dažādi pakalpojumi:

1. grāmatas un periodiskie izdevumi;
2. bezmaksas interneta izmantošana, iespēja veikt maksājumus izmantojot i-banku, veikt biļešu rezervēšanu, nosūtīt e-pastu utt.;
3. elektroniskie resursi (elektroniskais katalogs, datu bāzes, CD);
4. kopēšana, printēšana, skenēšana;
5. uzzīņu sniegšana;
6. tematiskās mapes, novadpētniecības materiāli;
7. literatūras izstādes;
8. informācija par bibliotēkas jaunieguvumiem;
9. tematiski sarīkojumi.

Alūksnes pilsētas bibliotēka strādā ar bibliotēku informācijas sistēmu ALISE, pagastu bibliotēkas ar sistēmas moduli Alise-i. Tiek veidots Alūksnes un Apes novadu bibliotēku elektroniskais kopkatalogs un novadpētniecības datu bāze, kas ir vai būs pieejama internetā, tiek veikta krājumu rekatalogizācija, ir izveidota Alūksnes pilsētas bibliotēkas mājaslapa www.albibl.lv

Alūksnes pilsētas bibliotēkas telpu platība (460 m²) ir nepietiekama, lai bibliotēka varētu paplašināt savu darbību un nodrošinātu ērtus darba apstākļus, kā arī uzlabotu pieejamību lietotājiem. Nav lasītavas bērnu literatūras nodaļā, trūkst telpu krātuvei, kur tiktu izvietota maz pieprasītā krājuma daļa, grūti izvietot datortehniku utt. Uz bibliotēkas

Pašreizējās situācijas raksturojums

2.stāvu ved stāvas kāpnes, kas apgrūtina vecāka gadagājuma cilvēku nokļūšanu abonementā, lasītavā un interneta pieejas punktā. Bibliotēka veic reģiona galvenās bibliotēkas funkcijas un tai ir ļoti nepieciešama mācību klase, kur rīkot apmācību seminārus bibliotekāriem, lietotājiem, kā arī rīkot pasākumus.

Muzeji

Muzeji ir sabiedrībai pieejamas izglītojošas un pētniecības institūcijas, kuru uzdevums ir atbilstoši muzeja darbības specifikai vākt, saglabāt, pētīt un popularizēt sabiedrībā dabas, materiālās un nemateriālās kultūras vērtības, kā arī sekmēt to izmantošanu sabiedrības izglītošanai un attīstībai. Akreditētie muzeji novadā darbojas pēc Muzeju likuma, 2006.gada 21.novembra Ministru kabineta noteikumiem Nr.956 „Noteikumi par Nacionālo muzeju krājumu”, ir izstrādājuši savas attīstības stratēģijas, ar 2007.gadu iesaistīti Nacionālā muzeju krājuma kopkataloga veidošanā. 2010.gadā tika apzināta situācija katra pagasta novadpētniecības liecību glabāšanas vietās un izvirzīti galvenie uzdevumi situācijas uzlabošanai, kas saistīti ar krājuma uzskaites sakārtošanu, sistematizēšanu, telpu iekārtojumu un speciālistu apmācību, štata vietu izveidošanu vai atbildīgo noteikšanu.

Muzeju jomā novadā nodarbināti 24 darbinieki. Speciālistu un speciālas izglītības trūkums kavē muzejos veikt tieši pētniecisko darbu.

30.tabula. Akreditētie muzeji

Atrašanās vieta	Nosaukums
Alūksne	Alūksnes muzejs
Kalnecmpju pagasts	Kalnecmpju pagasta Viktora Ķirpa Ates muzejs
Jaunlaicenes pagasts	Jaunlaicenes muižas muzejs

Avots: Pašvaldības dati

31.tabula. Pagastu muzeji, novadpētniecības istabas

Atrašanās vieta	Nosaukums
Jaunalūksnes pagasts, Beja	Bejas novadpētniecības centrs
Pededzes pagasts	Pededzes pagasta muzejs
Malienas pagasts	Malienas pagasta novadpētniecības istaba
Veclaicenes pagasts	Veclaicenes pagasta muzejs
Zeltiņu pagasts	Zeltiņu muzejs

Avots: Pašvaldības dati

32.tabula. Skolu vēstures istabas, muzeji

Atrašanās vieta	Nosaukums
Alūksne	Alūksnes vidusskolas muzejs
Alūksne	Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijas muzejs
Alsviķu pagasts, Strautiņi	Strautiņu pamatskolas vēstures istaba
Mārkalnes pagasts	Mārkalnes pamatskolas vēstures, novadpētniecības istaba
Liepnas pagasts	Liepnas vidusskolas vēstures istaba
Ziemera pagasts, Māriņkalns	Ziemeru pamatskolas vēstures istaba
Jaunannas pagasts	Jaunannas pamatskolas vēstures istaba

Avots: Pašvaldības dati

Alūksnes muzejs atrodas Valsts nozīmes arhitektūras pieminekļi - Jaunajā pilī. Lai nezaudētu lokālo identitāti, muzeja misija ir veicināt interesi un izpratni par Alūksnes vēsturi, īpaši skolu jaunatnes vidū, saglabāt kultūrvēsturisko mantojumu, izceļot tā savdabību, sākot ar senākajām liecībām, veikt tā izpēti un nodrošināt pieejamību sabiedrībai. Muzejs aktīvi iesaistās projektu realizācijā, kas saistīti ar infrastruktūras un krājuma sakārtošanu. Par inovāciju un individualitātes meklējumu efektivitāti liecina apmeklētāju skaita pieauguma tendence. Muzejā ir gan pastāvīgās ekspozīcijas, gan piedāvājumi no krājuma un dažādu formu un satura izstādes. Muzejs organizē pasākumus, kas piesaista tūristus. Īpašs notikums ir Saules saukšanas pasākums Alūksnes ezera krastā Vasaras saulgriežos 21.jūnijā.

Jaunlaicenes muižas muzejs atrodas Jaunlaicenes muižas teritorijā. Muzeja darbība vērsta uz nacionālās kultūras vērtību pēctecības nodrošināšanu, saglabājot nākamajām paaudzēm Jaunlaicenes muižas un Opekalna draudzes teritorijas materiālo un nemateriālo kultūrvēsturisko mantojumu, kā arī akcentējot malēniešu identitāti ar malēniešu izlokšni un malēniešiem raksturīgām zināšanām un prasmēm. Muzejs ir aktīvs projektu realizētājs, ar savu atraktivitāti un interesantajām programmām tas kļuvis par iecienītu tūrisma objektu. Muzeja rosināti, notiek daudzi interesanti pasākumi - Muzeja nakts pasākumi, Muižas svētki u.c. Lai muzejs veiksmīgi un kvalitatīvi īstenotu arī pētniecisko darbu, muzejam nepieciešams kvalificēts speciālists – vēsturnieks.

Kalnecmpju pagasta Viktora Ķirpa Ates muzeja ēka atrodas Kalnecmpju un Annas pagastos. Muzeja krājuma pamatā ir Ates muzeja veidotāja Viktora Ķirpa personīgā kolekcija, kurai ir kultūrvēsturisku nozīme. Laika gaitā izveidots komplekss ar 12 ēkām – dzirnavām, pirti, smēdi, ratnīcu, klēti, riju, saimes māju un šķūņiem, kas rada lauku sētas vidi.

Muzeja misija: apzināt, krāt, saglabāt un popularizēt novada vēsturi un kultūru no vissenākajiem laikiem līdz mūsu dienām, saglabāt piemiņā izcilus novadniekus un vienkāršus darba darītājus, īpašu uzmanību pievēršot vietējām tradīcijām un sadarbībai ar tradīciju kopējiem. Muzejs dod sabiedrībai iespēju iepazīt mūsu tautas gara spēku un darba tikumu, tas ir ievērojams ar to, ka vienkopus atrodas Latvijas brīvvalsts laikā darbinātā lauku tehnika, zirgu inventārs, vairāki desmiti iekšdedzes motoru, amatnieku darba rīki un citi lauku cilvēka darba rīki. Muzejā notiek dažādi pasākumi, kas kļuvuši par tradīcijām. Nozīmīgākie ir Pļaujas svētki, kas pulcē daudz interesentu. Nākotnē jādome par inovatīvu piedāvājumu, dažādojot pasākuma aktivitātes, akcentējot ieražu svētkus. Veiksmīgi vadot iestādi, muzejam ir liels potenciāls kļūt par vienu no interesantākajiem kultūrtūrisma objektiem Latvijā.

33.tabula. **Apmeklētāju skaits Pļaujas svētkos pa gadiem**

	2009.gads	2010.gads	2011.gads	2012.gads	2013.gads
Apmeklētāju skaits	836	936	2295	1461	1761

Avots: Kalnecmpju pagasta Viktora Ķirpa Ates muzejs.

Pagastu muzejos Pededzē, Zeltiņos un Bejā ir darbinieki, kas nodrošina muzeja pamatfunkciju - vākt, apkopot un saglabāt vēstures liecības. Katrs muzejs ir unikāls ar savu piedāvājumu. Pededzē - akcentējot krievu kultūrvēsturisko mantojumu, Zeltiņos - padomju mantojumu un Bejā – vietējo kultūrvēsturisko mantojumu.

34.tabula. **Apmeklētāju skaits muzejos pa gadiem**

	2008.	2009.	2011.	2012.
Alūksnes muzejs	Nav datu	Nav datu	6114	10084
Kalnecmpju pagasta Viktora Ķirpa Ates muzejs	6505	3499	5582	5886
Jaunlaicenes muižas muzejs	890	1022	2177	2357
Zeltiņu muzejs	305	762	1144	1151
Bejas novadpētniecības muzejs	286	538	812	2246
Pededzes muzejs	286	676	855	784
Kopā	-	-	16 684	22 508

Avots: Alūksnes muzejs.

Novadā ir vairāki privāti muzeji – Ernsta Glikā Bībeles muzejs, Dr. A.Misiņa Medicīnas vēstures muzejs, Dabas muzejs „Vides labirints” (visi atrodas Alūksnē) un Zirgu figūru muzejs (atrodas Jaunalūksnes pagastā). Aktīvākie no tiem ir Dabas muzejs un Bībeles muzejs, kas ir unikāli sava piedāvājuma un satura dēļ.

4.3. Sports

Nozīmīgu vietu Alūksnes novada iedzīvotāju ikdienā ilglaicīgā periodā ieņem sporta aktivitātes. Kā vienai no sociālā pakalpojuma sfērām, tai jābūt pieejamai ikvienam iedzīvotājam – kā vecuma, tā fiziskās sagatavotības ziņā, kā indivīdiem, tā visai ģimenei.

Mērķis un kopējie uzdevumi būtu gan sakārtotas, vienkāršas un praktiskas nodarbību vietas, kuras atrastos iespējami tuvu iedzīvotāju dzīves vietām, tādējādi nodrošinot viņu sportiskā pieprasījuma apmierināšanu, gan arī jaunas un modernas daudzprofilu sporta būves, kurās varētu organizēt dažāda mēroga sacensības un citus līdzīgus pasākumus, kas kopumā ieņemtu nozīmīgu vietu starp tiem faktoriem, kas sekmētu arī novada uzņēmējdarbības vides uzlabošanu.

Šobrīd novada sporta objektos gadā tiek sarīkoti gandrīz 100 dažāda mēroga sporta pasākumi dažādos sporta veidos. Iedzīvotāji iecienījuši un piedalās basketbola, volejbola, orientēšanās, futbola, riteņbraukšanas, džudo, slēpošanas, vieglatlētikas, galda spēļu, ūdens moto sporta u.c. sporta sacensībās. Tādos sporta veidos kā slēpošana, vieglatlētika, orientēšanās, riteņbraukšana u.c. nozīmīga vieta ir atvēlēta ģimeņu sporta aktivitātēm. Tautas slēpojums Mežinieku trasē parasti pulcē ap 400 dalībniekus, orientēšanās sacensības „Horizonts”, kas tiek organizētas 15-16 reizes gadā, arī pulcē ievērojamu skaitu sportot gribētāju. Tas ļauj kopā sportot un aktīvi atpūsties vecākiem un bērniem. Jau par tradīciju ir kļuvis pasaules čempionāts ūdensmotosportā Alūksnes ezerā, starptautiskā Ziemassvētku balvas izcīņa džudo, Latvijas čempionāts biatlonā un distanču slēpošanā, starptautiskās sacensības orientēšanās sportā un starptautiskās sacensības pludmales volejbolā „Katrīnas kauss”.

Populārākajos sporta veidos - basketbolā, volejbolā, orientēšanās, slēpošanā un futbolā - dalībnieku skaits pasākumos pārsniedz vairākus simtus.

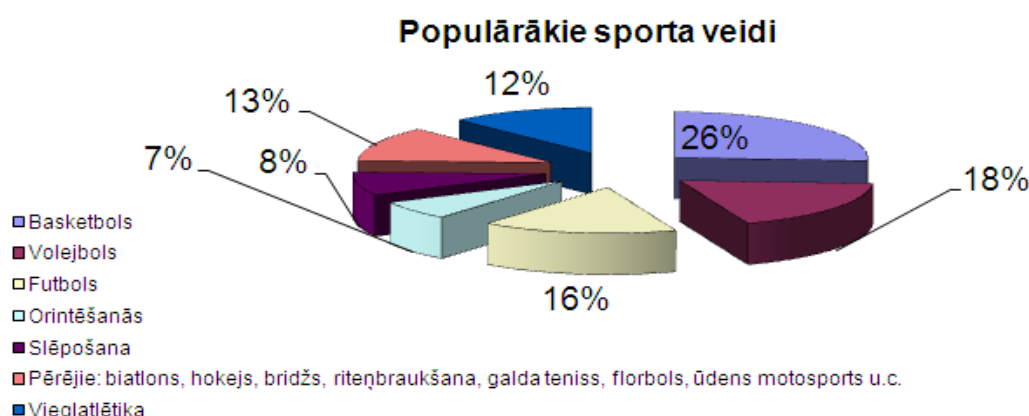
Novadā ir sportisti, kuru rezultāti atbilst tādām līmenim, kas ļauj viņiem startēt arī mūsu valsts izlasēs dažādos sporta veidos: biatlonā, orientēšanās, distanču slēpošanā, vieglatlētikā, riteņbraukšanā, džudo, bobslejā, ūdens motosportā, basketbolā. Novads lepojas ar saviem izcilākajiem un talantīgākajiem sportistiem, tie katru gadu tiek godināti par augstiem sasniegumiem Latvijas un starptautiskās sacensībās.

Pašreizējās situācijas raksturojums

Novadā biedrību statusā darbojas vairāk kā 15 sporta klubi, kas aktīvi darbojas un dod iespējas iedzīvotājiem aizvadīt sporta nodarbības un piedalīties sacensībās. Lielāko pienesumu novada sporta aktivitātēm dod:

1. Basketbola klubs „Alūksne”;
2. Orientēšanās klubs „Alūksne/Ape”;
3. Džudo klubs „Kurbads”;
4. Riteņbraukšanas klubs „Velo”;
5. Sporta klubs „Spēka pasaule”;
6. Sporta klubs „Lagūna”;
7. Hokeja klubs „Alūksne”;
8. Ūdens motosporta klubs „NordOst”;
9. Snovborda klubs „Sniega terapija”;
10. Sporta klubs „Alūksne”;
11. Futbola klubs „Alūksne”;
12. Alūksnes pilsētas bērnu un jaunatnes sporta skola.

Alūksnes novadā populārākie sporta veidi ir basketbols, futbols un volejbols.

Avots: Alūksnes novada attīstības programma 2011.-2017.

35. tabula. Novadā darbojas šādi pašvaldības sporta infrastruktūras objekti novadā

Nosaukums	Apraksts
Alūksnes pilsētas Bērnu un jaunatnes sporta skolas sporta zāle	BJSS angārs piemērots vieglatlētikas nodarbībām un dažādām bumbu spēlēm, galvenokārt aktīvai atpūtai, bet ne sacensībām. Būve, kas nodota ekspluatācijā 1987.gadā, jau ir morāli un fiziski nolietojusies un šīs zāles vietā jau tuvākajā laikā nepieciešama jauna un moderna sporta būve, kuru varētu izmantot Alūksnes pilsētas sākumskolas mācību darbam, sporta skolas treniņu vajadzībām un dažāda mēroga sacensību organizēšanai.
Ernsta Glikas Alūksnes Valsts ģimnāzijas (AVĢ) sporta zāle	AVĢ zāle atbilst mūsdienu prasībām. Tā nodota ekspluatācijā 2002.gadā. Zāli izmanto AVĢ mācību procesam un BJSS basketbola grupu treniņiem, kā arī sacensībām Latvijas un novada mērogā.
Alūksnes pilsētas sākumskolas sporta zāle	Sporta zāle ir neliela, pielāgota skolu sporta stundu vajadzībām, bet lieluma, aprīkojuma un kvalitātes ziņā neatbilst mūsdienu prasībām.

Pašreizējās situācijas raksturojums

Alūksnes pilsētas stadions	No jauna tiek būvēts Pilssalas stadions. Lietošanā nodots futbola laukums ar mākslīgo zālāju, bet vieglatlētikas celiņiem un tāllēkšanas sektoriem pagaidām ir asfalta segums, kaut gan jau tuvākajā laikā plānots uzklāt sintētisko segumu. Stadiona kompleksā ir arī pieci pludmales volejbola laukumi un āra basketbola laukums, kuri piemēroti dažādām sporta aktivitātēm.
Alūksnes vidusskolas sporta zāle	Sporta zāle ir neliela, pielāgota skolu sporta stundu vajadzībām, bet lieluma, aprīkojuma un kvalitātes ziņā neatbilst mūsdienu prasībām.
Alūksnes vidusskolas sporta laukums	Vidusskolas sporta laukumam nav izveidots zālāja segums. Laukumu klāj grants ar fragmentāru, nenoturīgu velēnu. Skrejceliņš nekvalitatīvi veidots no grants. Pludmales volejbola laukuma zonā nepieciešama drenāžas ierīkošana.
Strautiņu pamatskolas sporta laukums	Futbola laukums ar 300m garu skrejceļu. Āra basketbola laukums pie Strautiņu pamatskolas, skolā vingrotavas tipa sporta zāle.
Annas sporta centrs	Angāra tipa sporta zāle, halle piemērota dažādām treniņu vajadzībām basketbolā un volejbolā, kā arī novada sacensību organizēšanai. Rekonstruēta 2010.gadā.
Ilzenes sporta zāle	Piemērota volejbola, basketbola vajadzībām u.c. sporta aktivitātēm. Pēc novietojuma piemērota vietējās skolas sporta stundām, kā arī ērti pieejama tuvējo pagastu iedzīvotājiem. Nodota ekspluatācijā 2010.gada februārī.
Jaunannas pamatskolas futbola laukums un volejbola laukums	Vienkāršs sporta laukums (tajā ietilpst futbola un volejbola laukums).
Jaunlaicenes sporta un atpūtas centrs	Sporta zāle piemērota galda spēlēm un vingrošanas nodarbībām. Tā izbūvēta bijušajā katlu mājā (1998.gadā) un šobrīd tā savām funkcijām kalpo nepilnvērtīgi.
Alūksnes novada biatlona un slēpošanas bāze „Mežinieki”	Asfaltēta rollerslēpošanas trase 4,5 km garumā (kvalitatīvs asfalta segums 1,6 km garumā), biatlona šautuve ar 20 mērķiem, mākslīgā apgaismojuma trase 3 km, treniņu un sacensību vajadzībām ziemā izmantojamās trases 1km, 2,5 km, 3 km, 4 km, 5 km un 7,5 km. Trases sagatavošanai tiek izmantots sniega motocikls „Buran” un „Retrak” traktors. Sportistu vajadzībām 2 vienkārša tipa ģērbtuvju ēkas, kuras izmanto novada BJSS audzēkņi. Ziemas sezonā divas reizes nedēļā visiem interesentiem pieejama mākslīgā apgaismojuma trase 3 km garumā.
Bejas pamatskolas sporta laukums	Vienkāršotais sporta laukums ar volejbola, basketbola un futbola laukumiem.
Mārupes sporta angārs	Piemērots volejbola un basketbola nodarbībām. Angārs nav aprīkots ar ģērbtuvēm un sporta nodarbībās par ģērbtuvēm jāizmanto skolas telpas.
Liepnas pagasta sporta zāle	Mūsdienīga sporta būve, nodota ekspluatācijā 2009.gadā. Zāle piemērota basketbola, volejbola un florbola treniņiem un sacensībām. Ir arī trenažieru zāle.
Liepnas internātpamatskolas kompleksais laukums	Liepnas internātskolas sporta laukums ar 300 m garu skrejceļu, futbola laukumu un dažādiem sektoriem. Sporta laukumam blakus atrodas 2 pludmales volejbola laukumi un āra basketbola laukums.
Liepnas internātpamatskolas sporta zāle	Piemērota sporta stundām un volejbola nodarbībām. Esošā situācija Liepnas pagastā iedzīvotājiem ļauj pilnvērtīgi nodarboties ar sporta aktivitātēm.

Pašreizējās situācijas raksturojums

Malienas sporta laukums	Sporta laukumā ietilpst vieglatlētikas sektori, pludmales volejbola laukums un basketbola laukums. Vieta piemērota skolēnu nodarbībām un sporta aktivitātēm vasaras periodā.
Mārkalnes sporta laukums	Vienkāršs sporta laukums ar vieglatlētikas sektoriem un basketbola, volejbola un futbola laukumiem
Pededzes pagasta sporta laukums	Vienkāršs sporta laukums ar vieglatlētikas sektoriem, basketbola, volejbola un futbola laukumiem.
Zeltiņu pagasta sporta un atpūtas parks	Nodarbībām pieejami 3 pludmales volejbola laukumi, āra basketbola laukums un futbola laukums.
Ziemeru pamatskolas sporta zāle	Sporta zāle piemērota basketbola un volejbola treniņiem un sacensībām. Zāle būvēta 1983.gadā un šobrīd tā bija stipri nolietojusies. 2014.gadā veikta ēkas siltināšana un zāles grīdas seguma maiņa. Šo sporta būvi izmanto kā skolēni sporta nodarbībām, tā arī novada iedzīvotāji treniņu un sacensību organizācijai.

Avots: Alūksnes novada attīstības programma 2011.-2017.

Pēc sporta organizatoru domām, sportiski aktīvie iedzīvotāji ar novadā esošo sporta būvju piedāvājumu uz 2013.gadu kopumā varētu būt apmierināti. Sporta būvju pārklājums teritorijā ir tāds, ka kvalitatīvākos sporta objektus, izmantojot autotransportu, iedzīvotāji var sasniegt 10 līdz 30 minūšu laikā. Situācija ir sliktāka tajos gadījumos, ja pieprasījums ir lielāks par 1 līdz 2 nodarbībām nedēļā un, protams, mācību iestādēs, jo, lai tur pilnvērtīgi realizētu mācību programmu sporta stundās, pie lielākajām skolām pārsvarā trūkst vienkārša tipa sporta laukumu ar skrejceļiem 200 – 300m. Neviennozīmīgi situācija vērtējama Alūksnē, kur nerealizējot projektu „Sporta kompleksa izbūve NBS Kājnieku skolā”, jau vairākus gadus jūtams modernas un visiem pieejamas sporta zāles trūkums. (Alūksnes novada attīstības programmas 2011-2017. informācija)

Pamatojoties uz Ministru kabineta 2014.gada 14.maija rīkojuma Nr.213 „Par valsts meža zemes nodošanu Alūksnes novada pašvaldības īpašumā” 2014.gada 30.jūnijā parakstīts īpašuma „Valsts mežs 36560090095” 97,71 ha platībā („Mežinieki”) nodošanas akts pašvaldības īpašumā. Tur paredzēts ierīkot sporta un aktīvās atpūtas parku. (Avots: Alūksnes novada attīstības programma 2011.-2017.).

4.4. Veselības aprūpe

Primāro veselības aprūpi novada teritorijā nodrošina 23 ārstniecības iestādes: 14 primārās aprūpes ārstu prakses, 8 feldšeru punkti un 1 lauku ambulance. Pilsētā ir 11 primārās aprūpes ārstu prakses un lauku teritorijā 3 – Zeltiņos, Liepnā, Jaunlaicēnē, feldšerpunkti darbojas Ilzenē, Mārkalnē, Annā, Kalncempjos, Jaunannā, Bejā, Alsviķos un Strautiņos, bet lauku ambulance Pededzē. Mārupes un Malienas pagastu iedzīvotājus apkalpo ārsts, kas savu praksi ir reģistrējis Apes novadā.

Alūksnes pilsētā darbojas 5 zobārstu prakses, bet lauku teritorijas iedzīvotājiem pēc šī pakalpojuma jādodas uz Alūksni.

Sekundāro veselības aprūpi novada teritorijā nodrošina pašvaldības SIA „Alūksnes slimnīca” un SIA „Alūksnes primārās veselības aprūpes centrs”.

SIA „Alūksnes slimnīca” darbojas kā lokālā neatliekamās palīdzības daudzprofilu slimnīca, kas nodrošina 24 stundu neatliekamo palīdzību šādos profilos - iekšējo slimību, ķirurģijas, traumatoloģijas, ginekoloģijas, pediatrijas. Slimnīcā darbojas dienas stacionārs un tā sniedz neatliekamo un plānveida palīdzību terapijas, ķirurģijas, traumatoloģijas,

Pašreizējās situācijas raksturojums

ginekoloģijas un pediatrijas profilos. Slimnīcā kopumā ir 60 gultasvietas, tai skaitā terapijas nodaļā 25, ķirurģijas nodaļā 23 (no tām nosacīti 9 gultas ir ķirurģiska, 9 traumatoloģiska un 5 ginekoloģiska profila), bērnu nodaļā 10.

Ir reanimācijas – anestēzijas nodaļa ar 5 gultām, no kurām 2 – ķirurģiska profila, 2 terapeitiska profila, 1 bērnu slimību profila. Slimnīcā iespējams saņemt kvalificētu un specializētu diagnostisko un konsultatīvo palīdzību: CT izmeklēšana, rentgenoloģija, ultrasonoskopija, asinsvadu doplerogrāfija, fibrogastroskopija, kolonoskopija, EHO veloergometrija un plaušu funkcionālā izmeklēšana ar datu kompjuterizētu apstrādi, kā arī sertificēta laboratorija veic laboratoriskos izmeklējumus.

Stacionārs pacientiem sniedz arī viesnīcas pakalpojumus un mājas aprūpi, ko nepieciešamības gadījumā nozīmē ārsts. Alūksnes pilsētā ir bāzes vieta 2 neatliekamās medicīniskās palīdzības (turpmāk tekstā – NMP) brigādēm, nesen tā ieguvusi jaunas telpas Rūpniecības ielā 8F. Savlaicīgai NMP sniegšanai novada iedzīvotājiem, būtu nepieciešams vienu NMP brigādi izvietot Liepnā.

20.attēls. Iespējas savlaicīgi izpildīt neatliekamās medicīniskās palīdzības izsaukumu novada teritorijā.

Slimnīcā ir iespējas saņemt šādu speciālistu – ķirurga, traumatologa - ortopēda, dzemdību speciālista, urologa, anesteziologa, terapeita, kardiologa, nefrologa, pediatra, fizikālās terapijas ārsta, fizioterapeita konsultācijas.

Slimnīca izīrē telpas divu ģimenes ārstu – pediatru, ķirurga, kā arī traumatologa – ortopēda ārstu praksēm.

SIA „Alūksnes primārās veselības aprūpes centrs” strādā šādi ārsti – speciālisti: ginekologs, endokrinologs, psihiatrs, narkologs, neirologs, acu ārsts, ķirurgs, onkologs, arodslimību ārsts un pediatrs. Centrā darbojas procedūru kabinets, rentgena kabinets, ultrasonoskops, mammogrāfs, laboratorija un EKG kabinets, kā arī Ziemeļaustrumu Latvijas Mutes veselības centra zobu higiēnista kabinets, kurā pakalpojumus izmanto gan pieaugušie, gan bērni. Alūksnes novada bērniem dzīves vietā periodiski ir pieejami Mutes veselības centra mobilā autobusā strādājošo speciālistu – zobārsta un zobu higiēnista pakalpojumi. Iestādes telpās ģimenes ārsta prakses vietu izveidojuši un pacientus pieņem 4 ģimenes ārsti, kā arī darbojas 3 zobārstu privātprakses.

Novada teritorijā darbojas SIA “Vitalitas”, kas sniedz pakalpojumus sabiedrības veselības jomā, veicot laboratoriskos izmeklējumus - dzeramā ūdens, notekūdeņu un pārtikas produktu testēšanā. Uzņēmums veic arī veselības aprūpes izmeklējumu testēšanu fiziskām un juridiskām personām un sniedz pakalpojumus pieaugušo tālākizglītībā pārtikas drošības, higiēnas un slimību profilakses jomā. Uzņēmuma laboratorija ir akreditēta Latvijas Nacionālajā akreditācijas birojā (LATAK) un katru gadu tās darbības sfēra tiek paplašināta, lai maksimāli apmierinātu uzņēmuma klientu vēlmēs. SIA „Vitalitas” ir

vienīgais tāda veida uzņēmums tuvākajā reģionā un šī uzņēmuma pakalpojumus regulāri izmanto Apes, Gulbenes, Balvu, Viļakas, Rugāju, Baltinavas, Cesvaines un Madonas novadu pašvaldības, kā arī citu novadu pašvaldības, iestādes un uzņēmumi.

4.5. Sociālie pakalpojumi

Alūksnes novada pašvaldībā sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu sniegšanu un administrēšanu nodrošina pašvaldības iestādes Alūksnes novada Sociālais dienests (turpmāk – Sociālais dienests) un Sociālās aprūpes centrs „Alūksne”.

Alūksnes novada Sociālajā dienestam ir 4 struktūrvienības - Sociālās palīdzības nodaļa, Sociālo pakalpojumu nodaļa, Birojs „Aprūpe mājās” un Dienas aprūpes centrs „Saules stars”. Alūksnes novada Sociālajā dienestā strādā 20 sociālā darba speciālisti, no tiem Alūksnes pilsētā pakalpojumus sniedz 8 darbinieki, pagastu teritoriālajās vienībās – 15.

Sociālās palīdzības nodaļa nodrošina šādu sociālās palīdzības pabalstu piešķiršanu un administrēšanu:

1. Latvijas Republikas likumos un normatīvajos aktos noteiktie pašvaldību obligāti izmaksājamie sociālās palīdzības pabalsti:
  - 1.1. Pabalsts garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai (GMI);
  - 1.2. Dzīvokļa pabalsts;
  - 1.3. Pabalsts bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem;
  - 1.4. Pabalsts audžuģimenēm;
  - 1.5. Vienreizējs pabalsts ārkārtas situācijā.
2. Atbilstoši sociālās palīdzības gada budžeta iespējām, Sociālais dienests trūcīgām, maznodrošinātām un mazaizsargātām personām (ģimenēm) var piešķirt arī citus sociālās palīdzības pabalstus:
  - 2.1. Pabalstu ģimenēm ar bērniem;
  - 2.2. Pabalstu medicīnas pakalpojumu apmaksai;
  - 2.3. Pabalstu sodu izcietušanai personai;
  - 2.4. Pabalstu pārtikai uzturzīmes veidā;
  - 2.5. Pabalstu mazgāšanās pakalpojumam, izsniedzot talonu.

36.tabula. **Izsniegto pabalstu skaits un summas latos pa gadiem**

Gads	Pabalsti kopā, Ls	Saņēmēji (skaits)	GMI pabalsts, Ls	Saņēmēji (skaits)
2010.	490 976	3088	355 678	1789
2011.	422 916	2353	317 859	1720
2012.	337 061	2012	236 645	1267

Alūksnes novada pašvaldībā 2012.gada janvārī reģistrētas 2209 trūcīgas personas, kas ir 12% no pašvaldības iedzīvotāju skaita. Salīdzinot ar 2011.gadu, trūcīgo personu skaits novadā ir samazinājies par 800 personām, bet divos pagastos – Malienā un Mārkalnē, skaits salīdzinot ar 2011.gadu, ir nedaudz pieaudzis, attiecīgi par 14 un 3 personām.

37.tabula. Trūcīgo personu skaita dinamika pa gadiem novadā

Teritorija	Gadi	Iedzīvotāju skaits	Trūcīgās personas	
			Vismaz 1 dienu bijis spēkā trūcīgās personas statuss	% no iedzīvotāju skaita attiecīgajā gadā
Alsviķi	01.01.2010.	1597	177	11.1
	01.01.2011.	1607	211	13.1
	01.01.2012.	1606	170	10.5
Alūksne	01.01.2010.	8800	1535	17.4
	01.01.2011.	8697	1235	14.2
	01.01.2012.	8446	795	9.4
Anna	01.01.2010.	498	118	23.7
	01.01.2011.	484	140	28.9
	01.01.2012.	492	111	22.5
Ilzene	01.01.2010.	424	78	18.4
	01.01.2011.	404	52	12.9
	01.01.2012.	399	42	22.5
Jaunalūksne	01.01.2010.	1312	253	19.3
	01.01.2011.	1304	234	17.9
	01.01.2012.	1286	169	13.1
Jaunanna	01.01.2010.	553	131	23.7
	01.01.2011.	546	81	14.8
	01.01.2012.	537	61	11.4
Jaunlaicene	01.01.2010.	481	73	15.2
	01.01.2011.	490	71	14.5
	01.01.2012.	481	56	11.6
Kalncempji	01.01.2010.	255	61	23.9
	01.01.2011.	242	48	19.8
	01.01.2012.	220	41	18.6
Liepna	01.01.2010.	969	194	20.0
	01.01.2011.	952	143	15.0
	01.01.2012.	943	129	13.7
Maliēna	01.01.2010.	443	85	19.2
	01.01.2011.	438	56	12.8
	01.01.2012.	448	70	15.6
Mālupe	01.01.2010.	716	207	28.9
	01.01.2011.	698	185	26.5
	01.01.2012.	722	138	19.1
Mārkalne	01.01.2010.	427	92	21.5
	01.01.2011.	413	76	18.4
	01.01.2012.	396	79	19.9
Pededze	01.01.2010.	838	234	27.9
	01.01.2011.	827	203	24.5
	01.01.2012.	766	173	22.6
Veclaicene	01.01.2010.	413	79	19.1
	01.01.2011.	414	75	18.1
	01.01.2012.	404	65	16.1
Zeltiņi	01.01.2010.	406	110	27.1
	01.01.2011.	417	99	23.7
	01.01.2012.	405	56	13.8
Ziemeiris	01.01.2010.	933	159	17.0
	01.01.2011.	931	140	15.0
	01.01.2012.	887	123	13.8
Kopā	01.01.2010.	19065	3503	18.4

Pašreizējās situācijas raksturojums

novadā	01.01.2011.	18864	3009	15.9
	01.01.2012.	18438	2209	12.0

** ietilpst pabalsti brīvpusdienām skolā, uzturmaksai PII, ārkārtas situācijās, veselības pakalpojumiem, jubilejas gadījumos, zupas virtuve, bāreņiem, ar ārpusģimeni saistītiem pakalpojumiem, jaundzimušajiem.

GMI –garantētā minimālā ienākuma nodrošināšana.

Avots: Alūksnes novada sociālā dienesta informācija.

Sociālo pakalpojumu nodaļa nodrošina šādu sociālo pakalpojumu nepieciešamības izvērtēšanu, piešķiršanu vai organizēšanu:

1. Sociālā darba pakalpojums;
2. Sociālās aprūpes pakalpojums dzīvesvietā;
3. Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums pieaugušai personai institūcijā;
4. Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums bērnam institūcijā;
5. Dienas aprūpes centra pakalpojums personām ar funkcionāliem traucējumiem;
6. Sociālā rehabilitācijas pakalpojums dzīvesvietā vai institūcijā bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām;
7. Sociālās rehabilitācijas pakalpojums institūcijā personai sociālās funkcionēšanas spēju uzlabošanai.

2013.gadā dienesta uzskaitē bija 83 sociālā riska ģimenes, kā arī 437 bērni dzīvoja ģimenēs ar ļoti zemiem ienākumiem. Strādājot ar ģimenēm, ir gadījumi, kad nepieciešams pēkšņi no ģimenes izņemt bērnu vai arī dot patvērumu bērnam kopā ar māti, kā arī sniegt viņiem kompleksu palīdzību krīzes situācijā. Šādu pakalpojumu varētu sniegt krīzes centrs ģimenēm ar bērniem, kāda novadā šobrīd nav.

38.tabula. Atņemtās aprūpes tiesības ģimenēs, bērnu aprūpe audžuģimenēs un atjaunotas aprūpes tiesības

Gads	Atņemtās aprūpes tiesības mātēm	Atņemtās aprūpes tiesības tēviem	Ārpusģimenes aprūpe bērniem audžuģimenēs	Atjaunotas aprūpes tiesības
2012.	7	9	10	3
Uz 01.11.2013.	12	13	15	5

Birojs „Aprūpe mājās” sniedz un organizē sociālās aprūpes pakalpojumu dzīvesvietā. Pašreiz šāds pakalpojums tiek nodrošināts 82 Alūksnes pilsētā dzīvojošiem klientiem. Sociālās aprūpes pakalpojums dzīvesvietā no 01.04.2012. tiek sniegts visā novada teritorijā izmantojot 3 mobilās vienības.

Dienas aprūpes centrs „Saules stars” sniedz un organizē dienas aprūpes centra pakalpojumu 14 personām ar garīga rakstura un smagiem fiziska rakstura traucējumiem.

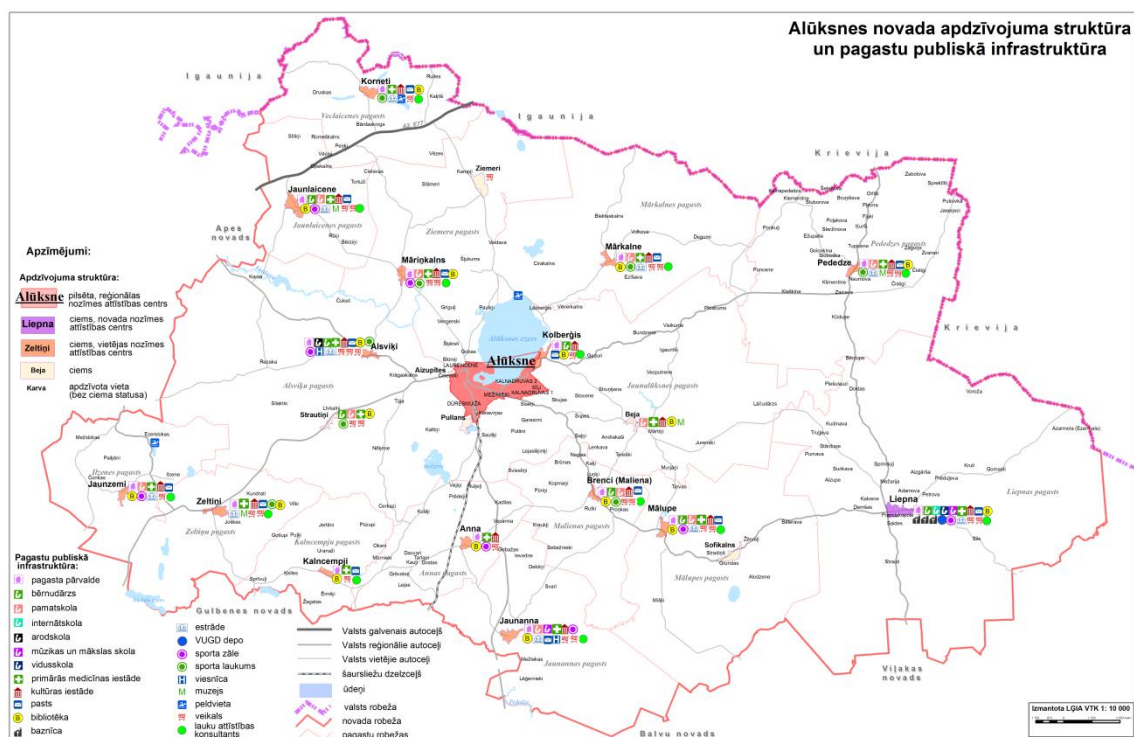
Dienas aprūpes centra pakalpojums no 01.06.2012. tiek sniegts katru darba dienu. Klientiem tiek nodrošināta iespēja piedalīties mūzikas, teātra, mākslas nodarbībās, saņemt sociālā darbinieka un sociālā rehabilitētāja pakalpojumus. Centru apmeklē klienti no Annas, Liepnas, Mārupes, Malienas, Ziemera pagastiem un Alūksnes pilsētas.

Uzsākta „Zupas virtuves” darbība 2 reizes nedēļā (otrdienās, piektdienās) pavasara, ziemas un rudens periodā.

Pašreizējās situācijas raksturojums

Pašvaldības iestāde - Sociālās aprūpes centrs „Alūksne” - nodrošina ilgstošo sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju pieaugušām personām, kuras veselības vai vecuma funkcionālo traucējumu dēļ nespēj veikt ikdienas darbus un pašaprūpi. Centrs var uzņemt 80 klientus, nepieciešamības gadījumā 85 klientus, bet vidēji 2013.gadā noslogojums ir 100% jeb 80 personas.

Alūksnē izveidots jauns pakalpojums – nakts patversme. 2012.gadā tās pakalpojumus izmantoja 16 klienti.

3.tematiskā karte. Alūksnes novada apdzīvotuma struktūra un pagastu publiskā infrastruktūra.

5. Tautsaimniecība

5.1. Derīgie izraktni

21.attēls. Smilts-grants karjers Mārupes pagastā

1. Kūdra:

Resursa pieejamība - Alūksnes novads ir bagāts ar kūdras krājumiem. Novadā ir izplatīti visu tipu kūdras purvi - zemie, augstie un pārejas purvi.

Resursa izmantošana - novadā pašreiz kūdras iegūst tikai Silguldas purvā. A/S "Seda" 2009.gadā ieguva 7,40 tūkst. m³. 2010.gada 1.janvārī atlikušo krājumu kopējais apjoms bija 1 933,60 tūkst. m³. Silguldas purvā iegūto kūdras izmanto kā mēslojumu lauksaimniecībai.

Resursa izmantošanas ierobežojumi – ne visi purvi ir piemēroti kūdras iegūšanai. Nepieciešama papildus izpēte.

2. Dolomīts:

Resursa pieejamība - Alūksnes novadā ir divas perspektīvas dolomīta atradnes „Liepna”, Liepnas pagastā un „Rezaka”, Alsviķu pagastā.

Pieejamā resursa apjoma/daudzuma vērtējums – atradnes „Liepna” Liepnas pagastā ir 5,0 km² laukumā prognozējamais krājumu apjoms apmēram 15,0 milj. m³, atradnes „Rezaka”, Alsviķu pagastā 10,0 km² laukumā prognozējamais krājumu apjoms ir apmēram 180 milj. m³.

Resursa telpiskais izvietojums – Liepnas un Alsviķu pagasts.

Resursa izmantošana - pašreiz novada teritorijā dolomītu neiegūst.

3. Kaļķakmens:

Resursa pieejamība – Alūksnes novadā ir tikai divi nelieli kaļķakmens laukumi.

Pieejamā resursa apjoma/daudzuma vērtējums – „Stuborovas” laukumā zem augsnes slāņa iegul 1,2 m biezs smalkgraudains, ciets kaļķakmens slānis, kura platība ir aptuveni – 1km² un prognozētie krājumi - 1,2 milj. m³. „Sprektīšu” laukumā agrāk ieguva gaiši pelēku dolomitizētu kaļķakmeni, laukuma platība aptuveni 1 km², pie kaļķakmens biezuma 1,0 - 1,5 m, prognozētie krājumi ir aptuveni 1,0 -1,5 milj. m³.

Resursa telpiskais izvietojums - Alūksnes novada ziemeļaustrumu daļā, Pededzes pagastā.

Resursa izmantošana - pašreiz novada teritorijā kaļķakmeni neiegūst.

4. Kvarca smiltis:

Pašreizējās situācijas raksturojums

Resursa pieejamība – „Tarvas” atradne 3 km no Mālupes, Pededzes upes krastā - atradne maz pētīta, nav zināms krājumu apjoms, kā arī turpmākā izpētes lietderība ir strīdīga.

5. Smilts:

39.tabula. **Smilts atradņu ieguves un krājumu apjoms Alūksnes novadā**

Nr. p.k.	Atradne	Derīgā izrakteņa izmantošana	Ieguve 2009.gadā, tūkst. m ³	Krājumi 2010.gada 1. janvārī, tūkst. m ³	Krājumi 2013.gada 1. janvārī, tūkst. m ³
1.	„BITĪTES”, Alsviķu pagasts	Būvniecībai, ceļu būvei un remontam	2,78	69,71	Izslēgts no 2012.gada bilances
2.	„LEJUPE”, Mālupes pagasts	Būvniecībai, meža ceļu būvei	24,46	150,61	484,09
3.	„TŪCENE”, Jaunalūksnes pagasts	Būvniecībai, ceļu remontam, uzturēšanai	0,28	54,81	
4.	„ČIKSTI”, Alsviķu pagasts	Būvniecībai, ceļu remontam	19,54	423,47	527,59-smilts-grants 54,78 - smilts
5.	„KARVA”, Alsviķu pagasts	Būvniecībai, meža ceļu būvei	0,94	477,88	135,85 smilts-grants 261,71-smilts
6.	„VECLAICENE”, (II laukums) Veclaicenes pagasts	Būvniecībai, ceļu būvei un remontam	1,34	1 436,61	26,87 – smilts-grants 568,86 - smilts
7.	„VĪNDEDŽI”, Pededzes pagasts	Būvniecībai, ceļu būvei	50,30	6,04	
8.	„ZĀGADI”, Alsviķu pagasts	Būvniecībai, ceļu būvei un remontam	3,30	622,43	2298,10 - smilts
9.	„ZILĀNIŅI”, Liepnas pagasts	Būvniecībai, ceļu būvei	6,45	27,75	17,77 – smilts-grants 0,70 - smilts
10.	„BOIŅICA”, Pededzes pagasts	Ceļu remontam	51, 39	132,27	Izslēgta no 2011.gada bilances

Avots: Latvijas Vides, Ģeoloģijas un Metroloģijas centra Derīgo krājumu bilances.

Pašreizējās situācijas raksturojums

6. Smilts – grants:

40.tabula. **Smilts - grants atradņu ieguves un krājumu apjoms Alūksnes novadā**

Nr. p.k.	Atradne	Derīgā izrakteņa izmantošana	Ieguve, tūkst. m ³	Krājumi 2010.gada 1. janvārī, tūkst. m ³	Krājumi 2013.gada 1.janvārī
1.	„ČUKSTI” – CEĻU PROJEKTS, Ziemera pagasts	Būvniecībai, ceļu remontam	3,52	342,26	Izslēgts no bilances 2012.gadā
2.	„VIRSAIŠI”, Annas pagasts	Būvniecībai, ceļu remontam	26,61	366,78	336,38

Avots: Latvijas Vides, Ģeoloģijas un Metroloģijas centra Derīgo krājumu bilances.

7. Māls:

Resursa pieejamība - ir plaši izplatīts visā novada teritorijā, tomēr lielas rūpnieciskās nozīmes atradnes novadā nav.

Pieejamā resursa apjoma/daudzuma vērtējums :

41.tabula. **Māla resursu prognozējamie krājumi Alūksnes novadā**

Nr.	Laukuma nosaukums	Māla slāņa biezums, m	Platība, km ²	Prognozētie krājumi, milj.m ³
1.	„KUPRAVA”, Mārupes, Liepnas pagasts	10,6	59,0	153,0
2.	„LAIVIŅI”, Alsviķu pagasts	6,0	1,5	9,0
3.	„SKUJAS”, Alsviķu pagasts	1,5 - 2,0	0,5	1,0
4.	„JAUNANNAS”, Jaunannas pagasts	8,4	30,0	99,0

Avots: Latvijas Vides, Ģeoloģijas un Metroloģijas centra Derīgo krājumu bilances.

Resursa izmantošana – Alūksnes novadā pašreiz mālu neiegūst.

8. Sapropelis:

Resursa pieejamība - Alūksnes novada teritorijā ir apzinātas sapropeļa iegulas 3 ezeros.

Pieejamā resursa apjoma/daudzuma vērtējums :

42.tabula. **Alūksnes novada sapropeļa iegulu dati**

Nr. p.k.	Ezera nosaukums	Iegulas laukums, km ²	B i e z u m s, m		Krājumi, tūkst. m ³
			segkārtas	derīgā slāņa	
1.	Lūkumīša	0,48	0,2 - 0,4	3,8	1,5
3.	Alūksnes	15,81	0,1 - 1,0	0,15 - 4,3	24,0
2.	Indzera	1,27	-	2,6 - 6,9	3,8

Avots: Pašvaldības dati.

Resursa izmantošana – Alūksnes novadā pašreiz sapropeli neiegūst.

9. Saldūdens resursi:

Pašreizējās situācijas raksturojums

Resursa pieejamība - pazemes saldūdeņi Alūksnes novadā ir galvenais ūdensapgādes avots. Ir pieejami kvartāra nogulumu gruntsūdeņi un pazemes ūdens horizonti.

Resursa izmantošana – pilsētas ūdensapgādei tiek ekspluatēti, galvenokārt, Daugavas un nedaudz arī Arukilas - Amatas horizonta pazemes ūdeņi. Novada lauku teritorijā ūdensapgādē no artēziskajiem urbumiem parasti izmanto Daugavas, Gaujas un Ogres ūdens horizontus. Grodu akas ūdens avots ir kvartāra nogulumu gruntsūdeņi.

10. Minerālūdeņi:

Resursa pieejamība - Alūksnes novadā ir atrodami divu tipu ārstnieciskie minerālūdeņi - minerālūdeņi ar specifiskām komponentēm un minerālūdeņi bez specifiskām komponentēm. Alūksnes novadā speciāli minerālūdeņi nav pētīti.

Alūksnes novadā ir izsniegtas sekojošas bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas:

43. tabula. **Izsniegtās bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas¹**

Nr.p.k.	Atradnes nosaukums un administratīvā teritorija	Bieži sastopamo derīgo izrakteņu veids	Atļaujas derīguma termiņš
1.	„ČUKSTI”, Ziemera pagasts*	Smilts-grants un smilts	01.12.1998.-5.03.2018.
2.	„VECLAICENE II LAUKUMS”, Vecclaicenes pagasts*	Smilts-grants un smilts	09.11.1998-31.12.2017.
3.	„VIRSAIŠI”, Annas pagasts*	Smilts	23.03.2010.-4.02.2020.
4.	„BOIŅICA”, Pededzes pagasts*	Smilts-grants un smilts	02.08.2010.-0.12.2011.
5.	„KARVA”, Alsviķu pagasts*	Smilts-grants un smilts	29.11.2010.-3.12.2017.
6.	„SILENIEKI”, Jaunalūksnes pagasts ¹	Smilts	28.04.2011.-4.02.2018.
7.	„TŪCENE”, Jaunalūksnes pagasts ¹	Smilts	25.11.1998.-1.12.2017.
8.	„VĀRPAS”, Annas pagasts ¹	Smilts-grants un smilts	28.04.2011.-.04.2021.
9.	„STRAUTIŅI II LAUKUMS”, Annas pagasts ¹	smilts	28.07.2011.-4.03.2021.
10.	„STĀRĶI I”, Alsviķu pagasts ¹	Smilts-grants un smilts	22.12.2011.-0.08.2021.
11.	„MEŽVIDI”, Alsviķu un Zeltiņu pagasti ¹	smilts	23.08.2012.-5.03.2022.
12.	„LEJUPE”, Mārupes pagasts ¹	Smilts	20.12.2012.-5.09.2022.
13.	„SILGULDA”, Mārupes/Liepnas pagastos*	Kūdra	2010.-2018.
14.	„IZCIRTUMI”, Ziemera pagastā ¹	Smilts-grants un smilts	2009.10.06.-019.09.06.
15.	„BRIEDNIEKI”, Ziemera pagastā ¹		Nav izsniegta
16.	„ČIKSTI”, Ziemera pagastā *	Smilts-grants un smilts	06.02.2008.-6.12.2017.
17.	„BITĪTES”, Ziemera pagastā *	Smilts	18.06.2008.-07.01.2018
18.	„ZĀGADI”, Alsviķu pagastā *	Smilts-grants un smilts	24.01.2002.-1.12.2026.
19.	„GRANTSKALNI”, Zeltiņu pagastā ¹	Smilts-grants	Nav izsniegta

¹ Alūksnes novada pašvaldības dati.

* Reģistrēts Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra datu bāzē.

Saskaņā ar akciju sabiedrības „Latvijas Valsts meži” sniegto informāciju, bieži sastopamo perspektīvo derīgo izrakteņu atradnes akcijas sabiedrības „Latvijas valsts mežu” apsaimniekotajās teritorijās ir:

44. tabula. **Perspektīvo bieži sastopamo derīgo izrakteņu atradnes LVM teritorijās**

Nr.p.k.	Atradnes nosaukums un administratīvā teritorija	Bieži sastopamo derīgo izrakteņu veids
1.	„CELMINI”, Alsviķu pagastā	Smilts
2.	„REZAKA 1988”, Alsviķu pagastā	Smilts
3.	„REZAKA 1975”, Alsviķu pagastā	Smilts
4.	„ZĀGADI – DZEŅI”, Alsviķu pagastā	Smilts
5.	„ZĀGADI”, Alsviķu pagastā	Smilts
6.	„TŪCENE”, Jaunalūksnes pagastā	Smilts
7.	„SILENIEKI LĢ”, Jaunalūksnes pagastā	Smilts-grants
8.	„MEŽVIDI”, Zeltiņu pagastā	Smilts
9.	„SILENIEKI”, Ziemera pagastā	Smilts
10.	„ZIEMERI”, Ziemera pagastā	Smilts-grants
11.	„SVEĶU PURVS”, Vecclaicenes pagastā	Kūdra
12.	„GAILIŠU EZERS”, Ziemera pagastā	Kūdra
13.	„KĀMAŅU PURVS”, Mārkalnes pagastā	Kūdra
14.	„SILIŅU PURVS”, Ziemera pagastā	Kūdra
15.	„ISAKU PURVS”, Ziemera pagastā	Kūdra
16.	„MUDENIEKU EZERS”, Mārkalnes pagastā	Kūdra
17.	„BALTAIS PURVS”, Mārkalnes pagastā	Kūdra
18.	„KLAJAIS PURVS”, Alsviķu pagastā	Kūdra
19.	„REZAKA”, Alsviķu pagastā	Kūdra
20.	„ZIRNĪŠUI PURVS”, Jaunalūksnes pagastā	Kūdra
21.	„BALTAIS PURVS”, Jaunalūksnes pagastā	Kūdra
22.	„NORIETŅU PURVS”, Jaunalūksnes pagastā	Kūdra
23.	„NEKĻUDOVAS PURVS”, Liepnas/Pededzes pagastos	Kūdra
24.	„UČU PURVS”, Ilzenes pagastā	Kūdra
25.	„ABRIŅA”, Ilzenes pagastā	Kūdra
26.	„ONTI”, Ilzenes pagastā	Kūdra
27.	„LIELAIS PURVS”, Zeltiņu pagastā	Kūdra
28.	„MEŽVIDI”, Ilzenes pagastā	Kūdra
29.	„DZEŅI”, Alsviķu pagastā	Kūdra
30.	„ĶIKŠU PURVS”, Mārupes pagastā	Kūdra (pašreiz ilggadīgo kultivēto ogu stādījumi)
31.	„POPĒNA PURVS”, Liepnas pagastā	Kūdra
32.	„TĒRBATES”, Zeltiņu pagastā	Kūdra
33.	„GRUNDES”, Mārupes pagastā	Kūdra
35.	„LĀČUKUPČI”, Liepnas pagastā	Kūdra
36.	„SAMĀŅI”, Jaunannas pagastā	Kūdra
37.	„ZASULAS PURVS”, Jaunannas pagastā	Kūdra
38.	„MĀLUPE”, Mārupes pagastā	Kūdra
39.	„BLUDES PURVS”, Liepnas pagastā	Kūdra
40.	„JAUNKANTORA PURVS”, Liepnas pagastā	Kūdra

Avots: A/s Latvijas valsts meži informācija.

5.2. Uzņēmējdarbība

Novadā uzņēmumi ir izvietojušies pa visu teritoriju, kas ir viens no priekšnoteikumiem tās vienmērīgai attīstībai. Alūksnes pilsētā vairāk koncentrējušies uzņēmumi, kas nodarbojas ar pakalpojumu sniegšanu. Saskaņā ar „Lursoft” pieejamo informāciju, novadā ir 2112 uzņēmumi, tai skaitā 1496 aktīvi, bet 616 reģistrētie un nelikvidētie.

45. tabula. Uzņēmumu reģistrā un komercreģistrā reģistrētie juridisko formu uzņēmumi

GADS	2010.	2011.	2012.	2013.	Kopā	%
Komercreģistrā						
Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	24	32	46	38	448	21,39
Pilnsabiedrība	0	1	0	0	4	0,19
Individuālais komersants	0	0	32	2	83	3,6
Filiāle	1	1	0	0	13	0,62
A/S	0	0	0	0	2	0,10
Komandītsabiedrība	0	0	0	0	1	0,05
Uzņēmumu reģistrā						
Filiāle	0	0	0	0	15	0,72
Pašvaldības uzņēmums	0	0	0	0	16	0,76
Akciju sabiedrība	0	0	0	0	3	0,14
Līgumsabiedrības ar pilnu atbildību	0	0	0	0	3	0,14
Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	0	0	0	0	115	5,49
Individuālais uzņēmums	0	0	0	0	202	9,65
Pārstāvniecība	0	0	0	0	1	0,05
Zemnieku saimniecība			4		1101	52,58
Kooperatīvā sabiedrība	0	0	0	0	66	3,15
Valsts uzņēmums	0	0	0	0	16	0,76
Kooperatīvo biedrību uzņēmums	0	0	0	0	7	0,33
Paju sabiedrība	0	0	0	0	16	0,76
Kopā	24	34	53	40	2112	100%

Avots: Lursoft.lv.

46.tabula . Uzņēmumu reģistrēšanas un likvidēšanas dinamika Alūksnes novadā

Gads	2009.	2010.	2011.	2012.
Reģistrētie uzņēmumi	29	25	34	53
Likvidētie uzņēmumi	29	36	31	24

Pašreizējās situācijas raksturojums

Avots: Lursoft.lv.

2009.gada septembrī pēc Valsts ieņēmumu dienesta Vidzemes nodokļu un muitas administrācijas (VID VNMA) Valmieras nodaļas datiem Alūksnes novadā bija 478 uzņēmumi (juridiskās personas), kuros bija nodarbinātie, no tiem lauksaimniecības uzņēmumi - 110, tirdzniecības - 81, kokapstrādes – 37, būvniecības – 30 un mežsaimniecības uzņēmumi – 23, kuros kopā nodarbināti 4781 darbinieki.

2013.gada 1.augustā pēc VID VNMA Alūksnes klientu apkalpošanas centra datiem novada teritorijā ir 1849 nodokļu maksātāji un kopš 2010.gada 1.janvāra šis skaitlis ir palielinājies par 337 vienībām.

47.tabula. **Tirgus sektora ekonomiski aktīvās statistiskās vienības uz 1000 iedzīvotājiem**

Gads	2009.	2010.	2011.
Kopā novadā	55	56	62
Kopā Vidzemes reģionā	59	63	71
t.sk. pašnodarbinātās personas novadā %	50,9	49,6	49,5
Vidzemes reģionā	45,2	45,5	43,7
t.sk. Individuālie komersanti novadā %	5,6	5	4,4
Vidzemes reģionā	6,6	6,2	5,8
t.sk komercsabiedrības novadā %	23,6	23,7	24,9
Vidzemes reģionā	27,8	27,8	29,9
t.sk. zemnieku saimniecības novadā %	19,9	21,7	21,2
Vidzemes reģionā	20,4	20,5	20,6

Avots: data.csb.gov.lv.

No tabulas redzams, ka uzņēmumu skaits ir nostabilizējies, pat ar nelielu tendenci pieaugt, kas gan var būt par iemeslu tam, ka uzņēmumu skaits paliek iepriekšējais, bet samazinās iedzīvotāju skaits. Salīdzinot ar Vidzemes reģiona rādītājiem tuvu vidējiem rādītājiem bijis 2009. un 2010.gads.

Salīdzinot ar Vidzemes reģionu, lielāko īpatsvaru Alūksnes novadā veido pašnodarbinātās personas.

45.tabula. **Tirgus ekonomiski aktīvās statistiskās vienības pēc darbības apjoma**

Gads	2009.	2010.	2011.
Pavisam Alūksnes novadā	1063	1078	1057
Pavisam Gulbenes novadā	1228	1277	1346
Pavisam Balvu novadā	974	1030	1048
T.sk. Alūksnes novadā:			
mikrouzņēmumi	994	1021	993
mazās ekonomiski aktīvās vienības	63	52	57
Vidējās ekonomiski aktīvās vienības	6	5	7

Avots: data.csb.gov.lv.

Pašreizējās situācijas raksturojums

Alūksnes novadā lielākais uzņēmumu skaits (darbības veids saskaņā ar NACE klasifikatoru) ir zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana, kravu pārvadājumi pa autoceļiem un mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos, kuros galvenokārt pārdod pārtikas preces, dzērienus vai tabaku.

46.tabula. Nozaru uzņēmumu skaits sakārtojumā pēc nozares uzņēmumu kopējā apgrozījuma pieauguma

Nr. p. k.	Darbības veids	NACE kods	Skaits 2010.	Skaits 2013.
1.	Zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana	16,10	20	9
2.	Zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana	20,10		12
3.	Kravu pārvadājumi pa autoceļiem	49,41	20	6
4.	Mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos, kuros galvenokārt pārdod pārtikas preces, dzērienus vai tabaku	47,11	15	7
5.	Mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos, kuros galvenokārt pārdod pārtikas preces, dzērienus vai tabaku	52,11		9
6.	Mežizstrāde	02,20	11	5
7.	Automobiļu apkope un remonts	45,20	10	
8.	Dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība	41,20	9	5
9.	Mežsaimniecība un kokmateriālu sagatavošana	02,01		6
10.	Ēku vispārējā būvniecība un inženiertehniskie darbi	45,21		6
11.	Sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana	68,20	8	
12.	Kokmateriālu, būvmateriālu un sanitārtehnikas ierīču vairumtirdzniecība	46,73	6	
13.	Namdaru un galdniecības izstrādājumu ražošana	16,23	6	

Avots: Lursoft.lv.

Ja salīdzina rādītājus pēc uzņēmumu reģistrētā pamatkapitāla apjoma, piemēram, ar Gulbenes novadu un Cēsu novadu, tad Alūksnes novadam rādītāji ir vismazākie: vidējais viena uzņēmuma reģistrētais pamatkapitāls Alūksnes novadā – Ls 5948, Gulbenes novadā – Ls 7374 un Cēsu novadā – Ls 21 271.

Alūksnes novadā kopumā ir 20 uzņēmumi, kuru apgrozījums pārsniedz Ls 500 000 gadā. Viena uzņēmumu gada apgrozījums pārsniedz Ls 4 000 000, 11 uzņēmumiem gada apgrozījums ir robežās starp Ls 1 000 001 - 2 000 000, 7 uzņēmumiem gada apgrozījums ir Ls 500 001 – 1 000 000, pārējiem uzņēmumiem gada apgrozījums ir zem Ls 500 000.

Pamatojoties uz dabas resursu pieejamību, uzņēmējdarbības tradīcijām, saskaņā ar Vidzemes plānošanas reģiona plānošanas dokumentiem un reģiona ekonomisko profila projektu, vadoties pēc Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas izstrādātās metodikas, Alūksnes novadā perspektīvā ekonomiskā specializācija ir šādām uzņēmējdarbības jomām - lauksaimniecībai, mežsaimniecībai un mežizstrādei, koka

Pašreizējās situācijas raksturojums

izstrādājumu ražošanai, tūrismam, transporta un kravu pārvadājumiem, atjaunojamās enerģijas ražošanai. Teritorijai vienlīdz nozīmīga ir visu veidu uzņēmējdarbība, kas veicina iedzīvotāju nodarbinātību. Alūksnes novadam, kā pierobežas teritorijai, perspektīva būtu arī dažādu pakalpojumu jomu attīstība.

47.tabula. **Nozīmīgākie ražošanas uzņēmumi un zemnieku saimniecības Alūksnes novadā**

Administratīvā teritorija	Ražošanas uzņēmumu un zemnieku saimniecību nosaukums	Darbības virziens
Alsviķi	SIA „Almo Hardwood”; SIA „Kaivos”	Kokapstrāde
	SIA Meža zemes, SIA „Mežusili”	Mežizstrāde
	Z/s „Rīti”; z/s „Lazdas”; z/s „Lejaskļaviņi”	Piena lopkopība
Anna	SIA „Deiwoss”; SIA „Abio”	Kokapstrāde
	SIA „Kanskas”	Zivsaimniecība
	P/s „Liepas”;	Piena lopkopība
	SIA „Jaungrēveles”	Bioloģiskā saimniecība
	SIA „J.A.Lejas”	Graudkopība
	Z/s „Dastiņas”	Piena lopkopība
Ilzene	Z/s „Siveci 1”	Piena lopkopība un graudkopība
	Z/s „Madaras”	Piena lopkopība
	Z/s „Sapnīši”	Graudkopība
	Z/s „Mežrozītes”	Gaļas lopu audzēšana un piena lopkopība
	SIA „Romelkas”	Graudkopība
Jaunalūksne	SIA „Taides”; SIA „JM Grupa”; SIA „Lāzberģa Muižnieks”	Kokapstrāde
	SIA „Funārs”	Autoremonts un mežizstrāde
	Z/s „Blāzmas”; z/s „Lauri”	Piena un gaļas lopkopība
	z/s „Dunāji”; z/s „Bebri”	Bioloģiskā saimniecība, gaļas lopi
	z/s „Sprogas”	Dārzkopība
Jaunanna	SIA „Gravas”; z/s Upeslīči”; z/s „Aizupes”	Graudkopība
	Z/s „Jaunsvari”; z/s „Guldupji”; z/s „Gorbāni”; z/s „Juri”	Piena lopkopība
	SIA „Gravas”	Dekoratīvo stādu audzētava
	SIA „JB Serviss”	Kokapstrāde
Jaunlaicene	SIA „Ozoli AZ”; SIA „Saiga 1”; SIA „Jaunlaicenes industrija”	Kokapstrāde
	Z/s”Tīlāni, z/s „Tortuži”	Piena lopkopība
	Z/s „Avoti”; z/s „Jānīši”	Gaļas lopu audzēšana
Kalncempji	SIA „Ram un J”	Galdniecība
	Z/s „Teikas”; z/s „Avoti”	Bioloģiskā lauksaimniecība, piena lopkopība
Liepna	SIA „Bērtne”	Kūdras ieguve
	Z/s „Klajalkšņi”	Mežizstrāde, kokapstrāde, bioloģiskā lauksaimniecība
	Z/s „Bērzulejas IK”; z/s „Salnas”; z/s	Piena lopkopība

Pašreizējās situācijas raksturojums

	„Uzvaras”; z/s „Vaskupītes”	
	Z/s „Priežumājas 2”	Graudkopība
	Z/s „Kavaci”	Aitkopība
	Z/s „Plešulauzi”	Bioloģiskā lauksaimniecība, biškopība
Maliena	Z/s „Dambjupītes”; z/s „Lūņķi”; z/s „Briediņi”; z/s „Cinglerīši”; z/s „Jaunrutki”; z/s „Kopmaņi”; z/s „Upmaļi”; z/s „Bērzzemnieki”	Piena lopkopība
	Z/s „Kraukļi”	Graudkopība
	Z/s „Ziemeļi”	Bioloģiskā lauksaimniecība, ārstniecības augi
Mālupe	Z/s „Dzirnavu 8”; z/s „Kadiķi M.A”; z/s „Kalnāji”; z/s „Grundas”; z/s „Mežgaļi”; z/s „Jaunceriņi”	Lopkopība, augkopība
	SIA „G.A.S.”	Dzērveņu un krūmmeļu audzēšana
	SIA „EkoGran”	Salmu briekšu ražošana
Mārkalne	Z/s „Sauleskalns”	Kokapstrāde
	SIA „Alūksnes bruģakmens”	Bruģa ražotne
	SIA „GEB”	Zivju audzēšana
	Z/s „Pakalni”; Z/s „Sauleskalns”	Lopkopība
Pededze	Z/s „Slobodka”; z/s „Puncene”; z/s „Skujas”; z/s „Grāvniece”	Augkopība, lopkopība
	Z/s „Mežmalas”	Bioloģiskā lauksaimniecība, lopkopība
	SIA „FAPS”	Zivju mazuļu audzēšana
Veclaicene	SIA „MV Auto”	Autopārvadājumi
	Z/s „Mauriņi”	Bioloģiskā lauksaimniecība, tūrisma pakalpojumi
	Z/s „Pauguri”	Gaļas lopu audzēšana
Zeltiņi	SIA „KRRK Vidzeme”	Kokogļu ražošana
	SIA „Lainre”	Kokapstrāde
	Z/s „Jaunlaimiņi”; z/s „Skapari”; z/s „Ābelītes”	Gaļas lopu audzēšana
Ziēmeris	SIA „SGA plus”; SIA „Verners un draugi”; SIA „Edojra”; SIA „Rijas”	Kokapstrāde
	SIA „Jumis J”; z/s „Briednieki”; „Brīdaki”	Graudkopība
	Z/s „Polieši”; z/s „Vārnukalni”	Bioloģiskā lauksaimniecība
	SIA „Jaunsētas tūrisms”; SIA „Euro Building Corporation”	Tūrisma pakalpojumi
Alūksne	SIA „Alūksnes koks”; SIA „4 Plus”; SIA „Ašukalns”; SIA „Silvis”	Kokapstrāde
	A/S „Simone”	Siltumapgāde un siltumtīkli
	SIA „Alūksnes slimnīca”	Ārstnieciskie pakalpojumi
	SIA „Best Līzings”	Līzings, kredīti
	SIA „Alta S” SIA „Tornis DT”	Pārtikas ražošana, tirdzniecība
	SIA „Alūksnes Energoceltņi”; SIA „MCD”	Energoģeobūvniecība
	SIA „Pamati”; SIA „Ozolmājas”	Celtniecība
	SIA „Sorma”	Ceļu būve, tiltu, tuneļu būve
	SIA „Valdis”	Celtniecība, tirdzniecība

Avots: Lursoft.lv.

5.3. Lauksaimniecība

22.attēls. Lauksaimniecības zemes Mārupes pagastā

Pēc Valsts zemes dienesta datiem uz 01.01.2013. Alūksnes novadā bija 48843,5 ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes (LIZ). Procentuāli visvairāk lauksaimniecībā izmantojamo zemju ir Annas, Malienas un Kalncempju pagastos, vismazāk – Liepnas pagastā. Zemes vērtība ballēs viszemākā ir Liepnas un Alsviķu pagastos, bet visaugstākā Malienas, Jaunannas un Ilzenes pagastos, atrodas novada nozīmes lauksaimniecībā izmantojamo zemju teritorijas.

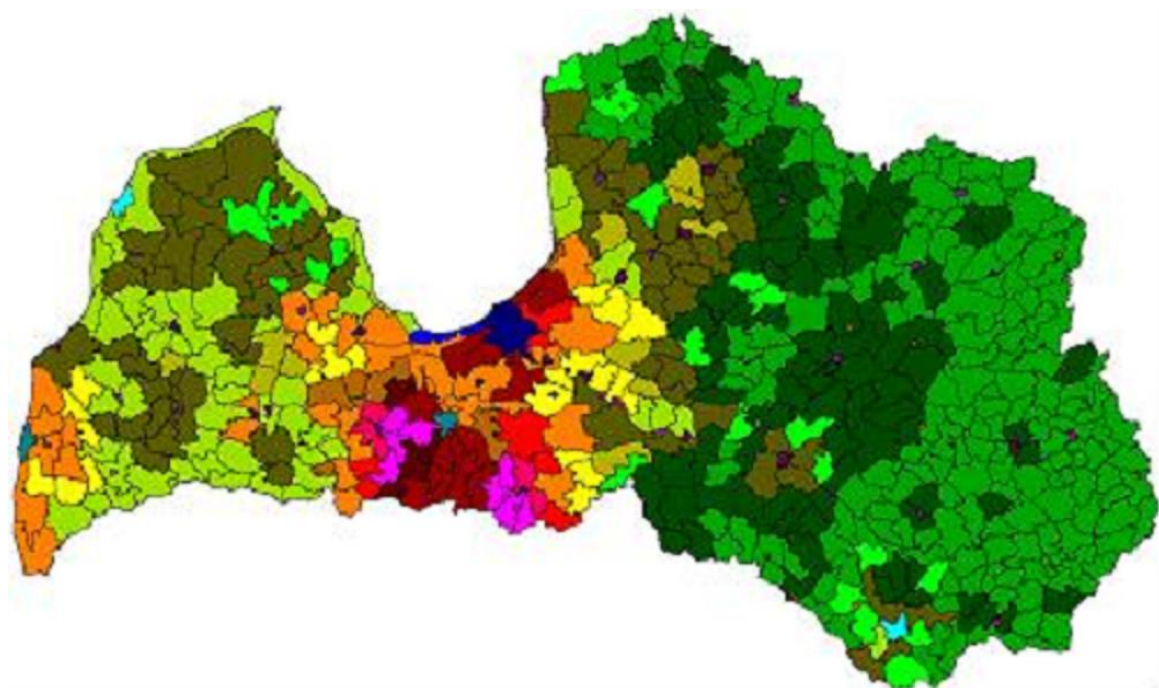
48. tabula. Lauksaimniecībā izmantojamo zemju (LIZ) platības un vērtības ballēs pagastos

Pagasts	Kopplatība 01.01.2013.,ha	LIZ 01.01.2013., ha	%	Vidējais svērtais LIZ kvalitatīvais novērtējums, balles/ha
Alsviķi	21296,3	5905,2	28	28
Anna	5260,6	2711,3	51	35
Ilzene	6233,8	2329,4	37	37
Jaunalūksne	18391,7	5788,0	31	31
Jaunanna	9384,9	2279,3	24	41
Jaunlaicene	5224,3	2018,4	38	28
Kalncempji	4293,5	2038,5	47	32
Liepna	28059,6	4276,1	15	28
Maliēna	5530,3	2729,4	49	37
Mālupe	12941,0	2998,5	23	35
Mārkalne	12413,9	3443,2	28	30
Pededze	14193,1	4792,6	34	35
Veclaicene	7180,3	2108,8	29	26
Zeltiņi	6275,7	1955,4	31	29
Ziemeis	11681,0	3469,4	30	30
Kopā pagastos	169780,1	48843,5	29	

Avots: VZD datu bāze.

Pašreizējās situācijas raksturojums

Alūksnes novadā pārsvarā ir mēreni mitras smilšmāla augsnes. Saposmotais reljefs nosaka dažādu augsnes cilmiežu izplatību nelielās teritorijās. Pārsvarā sastopamas daļēji un vidēji iekultivētas vāji un stipri podzolētas augsnes, nedaudz arī velēnu glejaugsnis, kā arī purvu augsnes. Vērtīgākās lauksaimniecības zemes atrodas Jaunannas, Malienas, Mālupes, Ilzenes, Annas pagastos, mazāk auglīgas - Vecclaicenes, Jaunlaicenes, Zeltiņu pagastos. Alūksnes novads nav piemērotākais lauksaimniecības kultūru audzēšanai, jo šeit pavasaris iestājas 2 nedēļas vēlāk, bet rudens - 2 nedēļas ātrāk.

Krāsa	vērtību līmenis	[...9] BV
Green	14	30
Dark Green	13	40
Bright Green	12	40
Brown	11	40

23. attēls. Lauksaimniecības zemju bāzes vērtība lauku zemēs Ls/ha. Avots: vzd.gov.lv

Pēc kartes redzams, ka Alūksnes novads ir viens no tiem, kam bāzes vērtība lauksaimniecības zemēm ir viena no zemākajām, tikai nedaudz augstāka ir Ilzenes, Jaunannas, Malienas, Mālupes pagastos.

Augsnes sastāva ziņā vispiemērotākās graudaugu (ziemas kviešu, miežu) audzēšanai un lopbarības kultūru augu sekai ir lauksaimniecības zemes Ilzenes un Jaunannas pagastos. Ziemas rudzu, griķu, miežu, auzu, zirņauzu, kā arī stiebrzāļu un tauriņziežu sugu sekai piemērotākās lauksaimniecības zemes ir Malienas, Mālupes, Annas, Jaunalūksnes pagastos (Alūksnes rajona teritorijas plānojuma informācija).

49.tabula. Sējumu platības 2007.gadā

Pagasti	Lauksaimniecībā izmantojamā zeme (ha)	Lauksaimniecības kultūru sējumu platības	% no LIZ	tai skaitā			
				graudaugi	kartupeļi	Tehniskās kultūras	Lopbarības kultūras
Alsviķi	5538	886	16	86	150	-	618
Anna	2601	233	9	450	42	-	126
Ilzene	2281	941	41	253	37	32	589
Jaunalūksne	5569	1092	20	199	136	3	727
Jaunanna	2214	778	35	470	43	-	214
Jaunlaicene	1932	172	9	19	50	-	92
Kalnecampi	1932	145	8	88	33	-	15
Liepna	4053	378	9	141	86	-	130
Maliena	2674	510	19	130	61	1	305
Mālupe	2902	1432	49	602	71	-	730
Mārkalne	3242	370	11	36	46	3	274
Pededze	4386	2450	56	268	90	-	2080
Veclaicene	2000	187	9	35	46	-	94
Zeltiņi	1917	106	5	29	31	-	31
Ziemeļi	3263	521	16	166	82	-	234
Kopā	46507	10201	22	2972	1004	39	6259

Avots: data.csb.gov.lv.

No tabulas redzams, ka visintensīvākā lauksaimniecībā izmantojamās zemes apsaimniekošana bijusi Ilzenes, Mālupe un Pededzes pagastos. Visvairāk audzētās ir lopbarības kultūras, tad graudaugi. Vēl neizmantotas bijušas tehnisko kultūru audzēšanas iespējas. 2012.gadā sējumu platības būtiski pieaugušas - kopā pavisam 14 523 ha, kas ir apmēram 29% no visas lauksaimniecībā izmantojamās zemes kopplatības, tai skaitā 4448 ha graudaugu kultūras, 341 ha kartupeļi, 1800 ha tehniskās kultūras un 7459 ha zaļbarības kultūras lopbarībai (data.csb.gov.lv).

Salīdzinot pagastu teritorijās esošās lauksaimniecības zemju samazināšanās dinamiku (pēc VZD publiskā zemju pārskata datiem) redzams, ka vislielākā lauksaimniecības zemju samazināšanās notikusi Veclaicenes (-337 ha), Jaunalūksnes (-224ha), Pededzes (-180 ha) un Mārkalnes (-176 ha) pagastos. Kopumā novadā lauksaimniecības zemes laika posmā no 2003.gada līdz 2012.gadam samazinājušās par 1614 ha. Samazināšanās lielākoties notikusi platībām aizaugot ar mežu, jo, piemēram, Jaunalūksnes pagastā mežu platības pieaugušas attiecīgi par 261 ha. Platību apmežošanās notikusi arī pagastos, kuru teritorijas plānojumos bija noteikts, ka zemes apmežošana nav vēlama (piemēram, Mārkalnes pagastā). Aizaugšana notiek lielākoties neapsaimniekotajās zemēs. Vēl arvien ir lauksaimniecības platības, kas tiek applautas ar mērķi nevis iegūt no tām produkciju, bet gan saņemt platību maksājumus. Lai gan arī šis apstāklis ir pozitīvs no tā viedokļa, ka nenotiek teritorijas aizaugšana.

50.tabula. Neapsaimniekotās lauksaimniecībā izmantojamās zemes Alūksnes novadā 2013.gadā

Administratīvā teritorija	Lauksaimniecībā izmantojamās zemes kopplatība (ha)	tai skaitā			
		neapsaimniekota lauksaimniecībā izmantojamā zeme (ha)	%	tai skaitā	
				neapsaimniekota vairākus gadus (ha)	neapsaimniekota tekošajā gadā (ha)
Alsviķi	5905,2	1829,37	30,9	497,69	1331,68
Anna	2711,3	401,0	14,8	94,63	306,37
Ilzene	2329,4	139,48	5,9	49,3	90,18
Jaunalūksne	5788,0	1007,60	17,4	291,94	715,66
Jaunanna	2279,3	113,25	4,9	55,99	57,26
Jaunlaicene	2018,4	468,57	23,2	5,5	463,07
Kalnecmpji	2038,5	553,62	27,1	60,8	492,82
Liepna	4276,1	670,86	15,7	1,6	669,26
Maliena	2729,4	92,8	3,4	22,06	70,74
Mālupe	2998,5	76,5	2,5	16,95	59,7
Mārkalne	3443,2	470,08	13,6	58,25	411,83
Pededze	4792,6	670,64	13,9	3,77	666,87
Veclaicene	2108,8	425,43	20,2	8,19	417,24
Zeltiņi	1955,4	39,67	2,0	16,07	23,6
Ziemeris	3469,4	610,13	17,5	8,31	601,82
Kopā	48843,5	7569,0	15,5	1191,05	6378,1

Lauku atbalsta dienesta dati.

No tabulas redzams, ka vislielākais neapsaimniekoto platību īpatsvars ir Alsviķu pagastā, bet vismazākais – Zeltiņu, Mālupe un Malienas pagastos. 66% neapsaimniekoti zemes gabali ir platībās līdz 5 ha.

Zemju aizaugšana novērojama arī meliorētās lauksaimniecības zemēs. Ja tas notiek nekontrolēti, šis process var izmainīt hidroloģisko režīmu, paaugstinot gruntsūdens līmeni, izveidot mitrājus, vietām zemi pārpurvoties. Tāpēc, ja zemes īpašnieks vēlas apmežot meliorētas zemes, nepieciešams saņemt Valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Zemkopības nekustamie īpašumi” tehniskos noteikumus.

Augsnes kvalitāti ietekmē arī zemes meliorācijas sistēmas, tās ir nolietotās, vērojama lauksaimniecības zemju pārveidošanās par mitrājiem. Problēmas pēdējā laikā rada bebru populācijas pieaugums, jo, būvējot aizsprostus, tiek aizsprostoti grāvji, caurtekas, tādējādi paaugstinās zemes hidroloģiskais režīms un gruntsūdens līmenis. Līdz ar to cieš ne tikai lauksaimniecības zemes, bet arī visu vecumu mežaudzes, kas agrāk vai vēlāk iet bojā vai ilgi nīkuļo.

Saskaņā ar Vidzemes reģiona teritorijas plānojumu, novadā ir reģiona nozīmes lauksaimniecības zemju areāli, kuros ir potenciāls konkurētspējīgai lauksaimniecībai – Mālupe, Malienas, Jaunannas un Ilzenes pagastos.

Notiek arī darījumi (pirkumi - pārdevumi) ar lauksaimniecībā izmantojamo zemi. Salīdzinājumā ar Zemgales reģionu, kur ir visaugstākās tirgus cenas, Alūksnes novadā tā ir krietni zemāka. Visvairāk darījumu ar lauksaimniecības zemēm veikti Alsviķu pagastā (2011.gadā - 89; 2012.gadā - 51), un Mārkalnes pagastā (2011.gadā - 91 un 2012.gadā -40). Vismazāk darījumu savukārt bijuši Jaunannas pagastā (2011.gadā - 4, 2012.gadā - 10) un

Pašreizējās situācijas raksturojums

Zeltiņu pagastā (2011.gadā - 6; 2012.gadā - 7). Darījumu vidējā cena bijusi 2011.gadā 337,15 Ls/ha, t.sk. Ilzenes pagastā 495,69 Ls/ha; 2012.gadā – 309,53 Ls/ha un 2013.gada 3.ceturksnī – 424,68 Ls/ha (avots: kadastralavertiba.lv).

Mājlopu skaits 2013.gada jūlijā pēc Lauksaimniecības datu centra datiem Alūksnes novadā bija 6701 liellopi, t.sk. 3287 slaucamās govīs, cūkas – 436, aitas – 2183, kazas – 460, zirgi – 156, Salīdzinot ar 2005.gadu gandrīz pieckārtīgi pieaudzis bišu saimju skaits: no 441 saimes 2005.gadā līdz 2061 saimei 2013.gadā.

51.tabula. Liellopu novietņu skaits pagastos pēc to ietilpības uz 01.07.2013. (iekavās dati uz 01.01.2005.)

Pagasti	Novietņu skaits ar attiecīgo dzīvnieku skaitu						
	1-5	6-10	11-20	21-50	51-100	101-200	201-500
Alsviķi	50 (112)	10 (13)	5 (10)	7 (-)	1 (2)	1 (-)	- (-)
Anna	22 (56)	2 (4)	2 (2)	2 (-)	- (1)	- (-)	- (-)
Ilzene	17 (51)	4 (7)	4 (1)	2 (4)	1 (-)	- (-)	- (-)
Jaunalūksne	35 (125)	11 (11)	5 (4)	1 (1)	3 (1)	- (-)	- (-)
Jaunanna	21 (51)	4 (7)	4 (5)	4 (5)	1 (1)	1 (-)	- (-)
Jaunlaicene	19 (47)	3 (5)	3 (3)	2 (1)	1 (-)	- (-)	- (-)
Kalnecmpji	13 (28)	3 (8)	1 (3)	3 (1)	- (-)	- (-)	- (-)
Liepna	54 (122)	6 (8)	7 (3)	4 (3)	1 (-)	- (-)	- (-)
Maliena	28 (60)	3 (11)	5 (11)	3 (5)	3 (5)	1 (-)	1 (-)
Mālupe	28 (73)	8 (13)	3 (7)	8 (1)	2 (2)	1 (-)	- (-)
Mārkalne	23 (58)	3 (7)	3 (2)	- (2)	- (-)	1 (-)	- (-)
Pededze	96 (152)	8 (21)	5 (2)	6 (4)	2 (-)	- (-)	- (-)
Veclaicene	18 (45)	4 (5)	4 (3)	2 (1)	1 (-)	- (-)	- (-)
Zeltiņi	11 (31)	4 (5)	2 (2)	6 (3)	2 (-)	- (-)	- (-)
Ziemeris	37 (86)	9 (9)	8 (8)	7 (5)	1 (-)	- (-)	- (-)
Kopā novadā	475 (1097)	82 (134)	62 (66)	57 (36)	19 (7)	5 (-)	1 (-)

Avots: Lauksaimniecības datu centra dati.

Pēc tabulas redzams, ka būtiski samazinājies to liellopu novietņu skaits (ar ietilpību no 1 līdz 5 liellopiem), kas pārsvarā bija katrā lauku viensētā. Izmaksas, kas nepieciešamas ganāmpulka uzturēšanai, un viensētās dzīvojošo skaita samazināšanās bija par pamatu šo ganāmpulku likvidācijai. Savukārt palielinājies novietņu skaits ar ietilpību no 21 – 50 liellopiem un no 51-100 liellopiem.

Pēc Pārtikas un veterinārā dienesta datiem Alūksnes novadā reģistrētas 99 bioloģiskās saimniecības: Alsviķos – 14; Annā – 4; Ilzenē – 2; Jaunalūksnē – 14; Jaunannā – 6; Jaunlaicē – 3; Kalnecmpjos – 4; Liepnā – 15; Malienā – 1; Mārupē – 0; Mārkalnē – 5; Pededzē – 6; Veclaicē – 5; Zeltiņos – 14; Ziemerī – 5. Bioloģisko saimniecību nodarbošanās spektrs ir ļoti dažāds, praktiski pārstāvētas visas tradicionālās lauksaimniecības nozares. Piemēram, ar dārzenkopību nodarbojas 25 saimniecībās, ar piena lopkopību – 49, ar biškopību – 7.

5.4. Tūrisma resursi

Alūksnes novads nevar lepoties ar tūrismam raksturīgo piedāvājumu pārbagātību. Lai gan novada teritorijā ir daudz kultūrvēsturisko objektu, to atrašanās vietas, nokļūšanas iespējas, kā arī vietām to nesakoptība nerada pieprasījumu pēc to iekļaušanas tūrisma maršrutos.

Sevišķi vērtīga ir īpaši aizsargājamā dabas teritorija – Veclaicenes aizsargājamo ainavu apvidus. Skaistas un izteiktas ainavas ir arī Zeltiņu, Kalncempju, Ziemera un Annas pagastos, kā arī Alūksnes ezera tuvākajā apkārtnē. Daudz informācijas par dabu, cilvēku dzīvi, saimniecisko darbību un ražošanas kultūru ainavās sniedz ceļi, jo pa tiem pārvietojoties, pa tiem tiek gūti vizuālie iespaidi. Novada ceļu neapmierinošai kvalitātei ir būtiski negatīva ietekme uz tūrisma attīstību.

Alūksnes pilsēta tūristus piesaista ar neogotikas stilā celto Jauno pili, kur šobrīd atrodas Alūksnes muzejs un dabas muzejs „Vides labirints”, parku un krāsainajām strūklakām, Pilssalu, baznīcu un Bībeles muzeju. Liela nozīme tūrisma attīstībā būtu Alūksnes Pilssalas, Jaunās pils un muižas parka attīstības projektiem, kā arī jaunu, atšķirīgu atpūtas piedāvājumu izveidei. Ļoti perspektīvs piesaistes objekts, kas izmantojams gan ziemā, gan vasarā, ir Alūksnes ezers. Alūksnes ezera pussalā atrodas Tempļakalns un Saules tilts. Vasaras sezonā ezerā tiek rīkotas dažādas sacensības, ir iespēja peldēties, vizināties ar laivām un katamarāniem, burāt, ziemā nodarboties ar zemledus makšķerēšanu un auto braukšanas sacensībām uz ledus.

Iecienīti apskates objekti ir Bībeles muzejs (vienīgais Eiropā) Alūksnē, Kalncempju pagasta Viktora Ķirpa Ates muzejs. Kalncempjos var aplūkot Vidzemes lauku sētu ar 13 ēkām, katru atbilstoši darba rīkiem, saimniecības piederumiem un mašīnām. Katru gadu septembra otrajā sestdienā te notiek Pļaujas svētki, kuru laikā tiek demonstrēti zemnieku darba rīki, tradīcijas un sadzīve.

Daļu novada teritorijas šķērso šaursliežu dzelzceļa līnija Gulbene - Alūksne, vienīgā Baltijā, kas veic regulārus pasažieru pārvadājumus. Par tradīciju kļuvuši septembra pirmajā sestdienā notiekošie Bānīša svētki. Vēl nozīmīgi pasākumi, kas piesaista ne tikai vietējos, bet arī citu novadu iedzīvotājus ir:

1. Alūksnes pilsētas svētki, kas sakrīt ar Kapu svētkiem, kad pilsētā ierodas daudz alūksniešu radu un draugu;
2. Sporta sacensības un čempionāti;
3. Gaisa balonu festivāls;
4. Rokmūzikas cienītāju saiets;
5. Kultūras pasākumi Pilssalā.

Novadā ir apgaismota slēpošanas un biatlona trase bāzē „Mežinieki” ar dažādas grūtības pakāpes trasēm, darbojas riteņbraukšanas klubs „Velo”, orientēšanās klubs "Alūksne", ekotūrisma klubs „Alauda”. Vairākos pagastos izveidotas tūrisma takas un darbojas tūrisma informācijas punkti: Jaunlaicenes muižas muzejā, Veclaicenes pagastā, Alsviķu pagastā, Kalncempju pagasta Viktora Ķirpa Ates muzejā, Bejas novadpētniecības centrā, Zeltiņu muzejā, Pededzes pagasta muzejā.

Kā svarīgākais nozares attīstībā ir kopēja plānošana, mārketinga aktivitātes kultūras, sporta, tūrisma jomas speciālistiem, uzņēmējiem, lai radītu bagātu un interesantu dažāda veida atpūtas piedāvājumu. Liela nozīme šī jomā jāpievērš sadarbībai ar kaimiņu novadiem, piemēram, ar Gulbenes novadu – ūdens tūrisma maršruti Pededzes upē, viesnīcu pakalpojumi, dažādi piedāvājumi Gulbenes – Alūksnes bānīša pasažieriem, kopēja attīstības stratēģijas veidošana u.c. (Avots: Alūksnes novada Attīstības programma 2011.-2017.).

ERAF projekta „Alūksnes Jaunās pils kompleksa ēku un muižas parka objektu rekonstrukcija” ietvaros izstrādāts Tūrisma mārketinga pētījums Alūksnes novadā. Tajā minēts, ka tūrisma firmu maršrutu piedāvājumos ceļojumiem lielākoties Alūksne nav galamērķis, bet tā tiek iekļauta kopīgā maršrutā. Piemēram, starp 49 tūrisma firmas „Impro” plānotajiem ekskursiju maršrutiem 2012.gadā tikai 1 bija uz Alūksnes novadu.

52.tabula. Novadā pieejamās naktsmītnes

Administratīvā teritorija	Naktsmītņu skaits (iekavās vietu skaits)			Pirtis un viesību telpas	Kempingi	Naktsmītnes
	Viesnīcas/ moteļi	Brīvdienu māja	Lauku māja			
Alūksne	„Jolanta” (7) „Ierullē” (8) Motelis „Vējakalns” (7)				„Ezermalas 44” (25) Pilsētas kempings	Ernsta Glikas Alūksnes Valsts ģimnāzijas internāts
Alsviķi						Alsviķu arodskolas dienesta viesnīca
Anna		„Jaungrēveles” (6)	„Mūrnieki”			Sporta halle
Ilzene				„Sapnīši” (10 vietas)	„Sapnīši” (10)	
Jaunalūksne				Lāzberģa muiža		
Jaunanna	„Arāji”					
Jaunlaicene		„Jaunrēveļi” (4)				
Mālupe				„Bitītes”		
Mārkalne		„Retumi” (6)				
Veclaicene			„Mauriņi”			Veclaicenes pamatskola
Zeltiņi						Zeltiņu pamatskola
Ziemeļi	„Jaunsētas” (16) „Ziemeļi” (15)					

Avots: Alūksnes TIC informācija.

Lai piesaistītu tūristus uz vairākām dienām, svarīga ir naktsmītņu pieejamība, tās var būt ar atšķirīgu komforta līmeni, lai apmierinātu dažādu sociālo grupu vajadzības.

Šajā pašā pētījumā norādīts, ka: „Tūrisma produktu veidošanā Alūksnes pilsētā viens no faktoriem ir standarta tūristu klases viesnīcas trūkums, kas spēj nodrošināt tūristu grupas izguldišanu”.

53.tabula. Alūksnes tūrisma informācijas centra apkalpoto tūristu un notikušo ekskursiju skaits

Gads	2010.	2011.	2012.	Līdz 11.2013.
Kopējais apkalpoto tūristu skaits	4151	4628	5213	3513
t.sk. vietējie iedzīvotāji	705	494	780	
Latvijas iedzīvotāji	1486	1801	2464	1094

Pašreizējās situācijas raksturojums

Ārzemju tūristi	607	667	620	672
Ekskursijas	1353	1316	1170	1459
Nakšņojumu skaits ¹	2322	3847	3849	1732

¹- Centrālās statistikas pārvaldes datu bāze.

Ēdināšanas pakalpojumi pieejami tikai Alūksnes pilsētā, Ziemera pagastā un Jaunannas pagastā (tikai mācību periodā). Ja pirms pāris gadiem dažādus ēdināšanas pakalpojumus sniedza vairākos pagastos (Liepnā, Jaunannā, Alsviķos) tad ekonomiskās situācijas un nepietiekošā vietējā pieprasījuma dēļ no šādu pakalpojumu sniegšanas nācies atteikties.

Velomaršruti

Caur Alūksnes novadu ir marķēts velomaršruts „TOUR de LatEst”, kura kopējais garums ir vairāk kā 1200 km, tai skaitā pa Alūksnes novadu 95 km. Tā maršruts ir Ate-Anna-Alūksne-Ziemeris-Korneti-Ape un tālāk tas virzās pa Dienvidigauniju. Alūksnes TIC piedāvā vairākus velomaršrutus, kas sākas Alūksnē, kuru laikā var iepazīt tās tuvāko apkārtni:

1. „Pa Alūksnes novadu” (55 km) Alūksne-Zeltiņi-Ate-Anna-Alūksne;
2. „Apkārt Alūksnes ezeram” (20 km) Alūksne-Zīles-Kolbergis-Alūksne;
3. „Pa Alūksnes augstienes pakalniem” (41) Alūksne-Ziemeris-Bārdaskrogs-Jaunlaicene-Alūksne.

Gājēju takas

Ir izveidotas vairākas pastaigu takas ne tikai pilsētā, bet arī pagastos:

1. Ezertaka Alūksnes pilsētā;
2. Drusku pilskalna taka, Raipala ezera dabas taka, Peļļu taka, Ilgāja –Naudas akmens taka, Romeškalna-Kornetu taka, Biotopu dabas taka Veclaicenes pagastā;
3. „Bebu valstība” Jaunannas pagastā;
4. Pasaku taka Pededzes pagastā;
5. Spidzenieku pilskalna taka Alsviķu pagastā;
6. Taka Zeltiņi-Medņukalns Zeltiņu pagastā.

Plānots izveidot pastaigu taku apkārt Pilssalai. Alūksnes novadā vēl ir daudz darāmā, lai padarītu teritoriju pievilcīgu tūristiem: jāmeklē veidi, kā gan ar atraktīvām, gan mierīgām izklaidēm, kā arī izmantojot kultūrvēsturiskos resursus un malēnisko vidi, izveidot Alūksni par pievilcīgu apskates galamērķi ne tikai pašmāju tūristiem, bet arī viesiem no Igaunijas un Krievijas Federācijas.

Kā norādīts ERAF projekta „Alūksnes Jaunās pils kompleksa ēku un muižas parka objektu rekonstrukcija” ietvaros izstrādātajā tūrisma mārketinga pētījumā: „*Alūksne atrodas izdevīgā ģeogrāfiskā stāvoklī attiecībā pret dažādu pārrobežu sadarbības tūrisma*

produktu veidošanu un attīstību un līdz šim pārrobežu tūrisma priekšrocības nav pilnībā izmantotas”.

6. Alūksnes novadā īstenotie attīstības projekti

Alūksnes novada pašvaldība aktīvi piedalās ES fondu finansēto projektu konkursos, kā rezultātā ir īstenota virkne dažādus attīstības projektu visā novada teritorijā. Laika posmā no 2010.gada novadā ir realizēti 108 projekti, no tiem 11 dažādu biedrību izstrādātie.

Visapjomīgākie projekti bija ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstībai Alūksnes pilsētā, Liepnas un Malienas pagastos. Autoceļu rekonstrukcija veikta Zeltiņu, Vecclaicenes, Pededzes, Mārkalnes, Malienas, Liepnas, Kalncempju un Jaunlaicenes pagastos, kā arī ielu rekonstrukcija Alūksnes pilsētā. Piesaistītais finansējums ieguldīts pašvaldības ēku, tai skaitā izglītības iestāžu, energoefektivitātes uzlabošanai, kultūras, izglītības un sporta attīstībai, zivju resursu palielināšanai u.c.

54.tabula. Realizētie attīstības projekti novadā līdz 01.11.2013.

Administratīvā teritorija	Realizēto projektu skaits	Kopējās izmaksas	Pašvaldības ieguldījums
Alūksnes pilsēta	37	8 423 306	913 963
Liepnas pagasts	5	586 444	133 816
Jaunalūksnes pagasts	4	335 011	93 913
Malienas pagasts	3	327 039	93 927
Jaunlaicenes pagasts	5	243 493	64 114
Pededzes pagasts	3	205 637	76 886
Ziemera pagasts	4	184 469	59 501
Alsviķu pagasts	4	179 808	47 888
Zeltiņu pagasts	3	154 998	40 317
Vecclaicenes pagasts	2	149 577	38 463
Annas pagasts	2	133 788	33 785
Mārkalnes pagasts	2	123 257	31 586
Jaunannas pagasts	3	11 151	2 597
Mārupes pagasts	1	10 731	4079
Kopā novadā	78	11 068 709	1 634 835

Avots: Alūksnes novada pašvaldība.

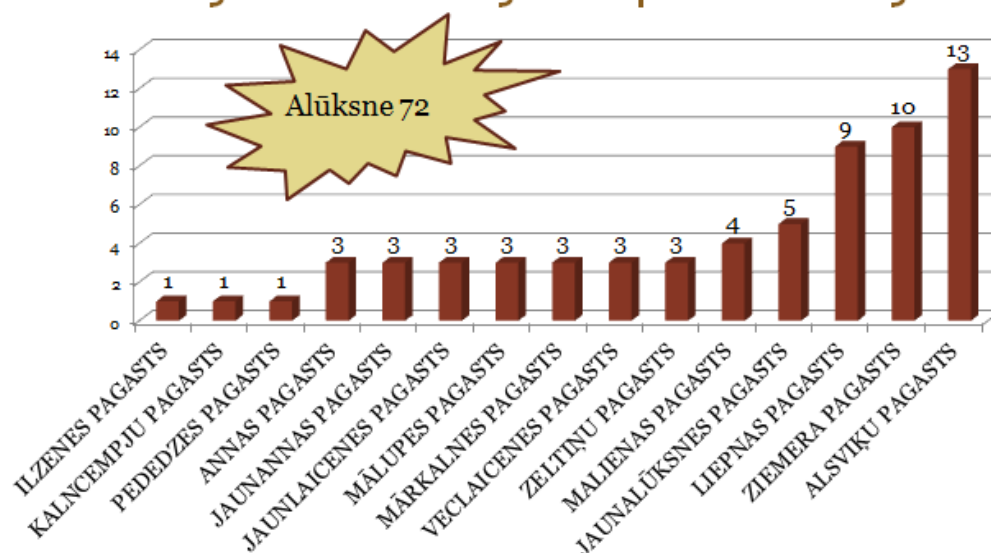
Lielākais ieviesto projektu skaits ir Alūksnē –37 projekti. No 2010.gada neviens projekts nav realizēts Ilzenes pagastā, lai gan šajā teritorijā līdzīgi projekti tika īstenoti jau pirms novada izveidošanas.

Pašlaik pašvaldība īsteno 38 projektus ar kopējo summu Ls 11 701 766, no kuriem Alūksnes pilsētā 14 projekti ar kopējo summu Ls 8 423 306, Alsviķu pagastā 4, Ziemera un Jaunannas pagastos -3, Kalncempju, Zeltiņu, Vecclaicenes, Mārkalnes, Jaunalūksnes, Ilzenes pagastos -1. Pārsvarā tie ir saistīti ar ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstību pagastu centros.

7. Nevalstiskās organizācijas un biedrības

Alūksnes novadā darbojas 137 biedrības un nodibinājumi, kā arī 11 reliģiskas organizācijas.

Alūksnes novadā reģistrēto biedrību/ nodibinājumu sadalījums pa teritorijām

Avots: Biedrības „Alūksnes lauku partnerība” prezentācijas materiāli.

Alūksnes novada pašvaldības atbalsts NVO, kuras darbojas novada teritorijā, piedaloties ar līdzfinansējumu.

55.tabula. Nevalstisko organizāciju projektu līdzfinansēšanas konkursā atbalstītie projekti līdz 2013.gada oktobrim

Organizācija	Projekta nosaukums	Piešķirtais finansējums Ls	Pašvaldības ieguldījums Ls
Biedrība	Veļas mazgāšanas nodrošināšana Alūksnes novada iedzīvotājiem	4758	475
Biedrība	Sporta centrs Zeltiņos	7741	619
Biedrība „Pededzes nākotne”	Pasaku takas izveidošana Pededzes pagastā	1179	
Biedrības „Alūksnes un Apes novada fonds”; „Pededzes nākotne”	Jauniešu darbībai un sadarbībai Alūksnes un Apes novadā	3318	
Biedrība „Pededzes nākotne”	Tērpu darināšana folkloras kopai „Labā oma”	408	
Biedrība	Sporta laukuma labiekārtošana un inventāra papildināšana	1890	189

Pašreizējās situācijas raksturojums

	sabiedrisko aktivitāšu dažādošanai Alsviķu pagastā		
Biedrība „Interesu centrs „Jaunanna”	Kultūras tradīciju kopšana, izceļot latviešu tautas tērpu, tautiskās dejas popularizēšana sabiedrībā	3066	257
Biedrība „Interesu centrs „Jaunanna”	Iedzīvotāju talka aktīvās atpūtas vietas Jaunannas Zaķusalā atjaunošanai	351	
Iniciatīvas grupa „Mēs – mūsu bērniem”	Atpūtas un rotaļu vieta Annā	1083	15
Biedrība „Hokeja klubs „Alūksne””	Dārza traktora ar aprīkojumu iegāde		460
Biedrība „Jaunalūksnes dālderī”	Dušas un veļas mazgāšanas pakalpojumu pieejamības nodrošināšana Jaunalūksnes pagastā		546
Biedrība „Astes un ūsas”	Droši un bez stresa		495
Iniciatīvas grupa „Mēs – jaunanniešiem”	Nūjošanas aprīkojuma iegāde Jaunannas iedzīvotāju sporta aktivitātēm	257	62
Biedrība	Infrastruktūras izveide brīvā laika pavadīšanas iespēju dažādošanai Vecclaicenes pagastā	3703	370

Avots: Alūksnes novada pašvaldība.

Biedrības Alūksnes novadā šobrīd realizē 3 projektus ar kopējo summu Ls 18 278 ar pašvaldības finansējumu Ls 1128.

8. Pašvaldības sadarbības partneri ārzemēs

Alūksnes novada pašvaldībai ir sadarbības partneri ārzemēs, ar kuriem noslēgti sadarbības līgumi dažādās jomās.

- Sadarbības līgums ar Krievijas Federācijas Pleskavas apgabala Pečoru rajonu** noslēgts 2010.gadā. Mērķis – veicināt savstarpējas sadarbības saskaņotu organizēšanu, labvēlīgu apstākļu radīšanai, kontaktu veidošanai starp cilvēkiem un organizācijām.
- Vienošanās starp Ostrovas pilsētas pārvaldi Ostrovas rajona Pleskavas apgabalā, Krievijas federācijā, Rūjienas novada domi un Alūksnes novada domi Latvijas Republikā, Kallastes pilsētas valdi un Tartu pagasta pārvaldi Igaunijas Republikā, kā arī Eiropas reģionālo attīstības biedrību Latvijas Republikā** noslēgta 2010.gadā. Mērķis – piedalīties kopēju projektu izstrādē, sagatavošanā un realizācijā pārrobežu sadarbības programmās.

3. **Vienošanās ar Krievijas Federācijas Pleskavas apgabala nekomerciālo apvienību „Pleskavas tūrisma attīstības centrs”** noslēgta 2010.gadā. Mērķis – veicināt ekonomiskās, kultūras un humanitārās sadarbības attīstību.
4. **Vienošanās ar Krievijas Federācijas Pleskavas apgabala municipālo iestādi „Pleskavas rajons”** noslēgta 2010.gadā. Mērķis – pierobežas sadarbības veicināšana transporta infrastruktūras uzlabošanā, ekonomiskās attīstības veicināšanā, energoapgādes, komunālo saimniecību attīstībā, kultūras un sporta jomā, veselības aprūpes un sociālās palīdzības jomā, zinātnes un izglītības jomā, atbalsts neformālo organizāciju sadarbības veidošanai, sadarbība vides aizsardzības un ekoloģijas izpētes jautājumos.
5. **Sadarbības līgums ar Igaunijas Republikas Vatselīnas pašvaldību** noslēgts 2010.gadā. Mērķis - veicināt savstarpējas sadarbības saskaņotu organizēšanu, labvēlīgu apstākļu radīšanai, kontaktu veidošanai starp cilvēkiem un organizācijām, izmantojot atrašanos pierobežas teritorijā.
6. **Sadarbības līgums ar Igaunijas Republikas Reuges pašvaldību** noslēgts 2010.gadā. Mērķis - veicināt savstarpējas sadarbības saskaņotu organizēšanu, labvēlīgu apstākļu radīšanai, kontaktu veidošanai starp cilvēkiem un organizācijām, izmantojot atrašanos pierobežas teritorijā.
7. **Sadarbības līgums ar Igaunijas Republikas Veru pašvaldību** noslēgts 2010.gadā. Mērķis - veicināt savstarpējas sadarbības saskaņotu organizēšanu, labvēlīgu apstākļu radīšanai, kontaktu veidošanai starp cilvēkiem un organizācijām, izmantojot atrašanos pierobežas teritorijā.
8. **Vienošanās par sadarbību ar Krievijas Federācijas Pleskavas apgabala Pečoru rajonu** noslēgta 2011.gadā. Mērķis – partnerattiecību veidošana ekonomiskajā, sociālajā, kultūras un sporta jomās.
9. **Vienošanās par sadarbību ar Valsts muzeju – rezervātu „PAVLOVSK” Krievijas Federācijā** noslēgts 2011.gadā. Mērķis – veicināt sadarbību starp organizācijām, institūcijām un komercsabiedrībām, sadarboties kultūras, mākslas un izglītības jomā.
10. **Sadarbības līgums ar Lietuvas Republikas Jonišķu rajona pašvaldību** noslēgts 2012.gadā. Mērķis – veicināt un attīstīt savstarpēji izdevīgu sadarbību kultūras, izglītības, sporta, mākslas, veselības aprūpes, sociālā atbalsts, tūrisma, jauniešu apmaiņas, vides aizsardzības, kultūrvēsturiskā mantojuma, ekonomikas un citās kopējo interešu jomās.
11. **Sadarbības līgums ar Marsanēlakotes pašvaldību Francijā** noslēgts 2012.gadā. Mērķis – sadarbība sporta, vides aizsardzības, kultūras jomā, pieredzes apmaiņa zaļo zonu pārvaldības, lauksaimniecības produkcijas, iedzīvotāju sociālās kohēzijas jomās.
12. **Vienošanās par sadarbību ar Krievijas Federācijas Pleskavas apgabala Autonomo nekomerciālo organizāciju „Uzņēmējdarbības garantiju un attīstības fonds”** noslēgts 2012.gadā. Mērķis – veicināt uzņēmējdarbības attīstību ar mērķi noslēgt konkrētus ekonomiskus darījumus, investīciju projektu un citu sadarbības formu realizācija.

Pārrobežu sadarbības ietvaros nozīmīgi realizēt kopējos projektus dabas vērtību apzināšanā un aizsardzībā, kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā, kā arī tūrisma sakaru veicināšanā.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN INFORMĀCIJAS AVOTI

1. Alūksnes novada pašvaldības informācija.
2. Alūksnes novada attīstības programma 2011.-2017.gadam.
3. Alūksnes rajona teritorijas plānojuma materiāli.
4. A/S Latvijas valsts meži informācija.
5. A/S Latvijas gāze sniegtā informācija.
6. Esošo Alūksnes novada teritorijas plānojumu materiāli.
7. Dabas aizsardzības pārvaldes sniegtā informācija.
8. Daugavas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāns 2010.-2015.gadam.
9. data.csb.gov.lv.
10. Gaujas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāns 2010.-2015.gadam.
11. <http://mkt.vmd.gov.lv/cultural/>.
12. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra informācija.
13. lvceli.lv datu bāze.
14. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati.
15. SIA „Belss” projekts „Optisko datu komunikāciju sistēmu ierīkošana Pils ielā un P43”.
16. SIA „Satilts” projekts „Siltumtīklu rekonstrukcija un jaunu siltumtrašu izbūve Alūksnē”.
17. SIA „BELSS” Ūdenssaimniecības attīstība Alūksnes novada Alsviķu, Strautiņu, Ilzenes, Jaunlaicenes pagastos.
18. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas sniegtā informācija.
19. Valsts zemes dienesta dati.
20. Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums.
21. www.ezeri.lv
22. www.kadastralavertiba.lv
23. www.lmt.lv
24. www.nva.lv
25. www.pvd.lv
26. www.tele2.lv